

ÉGŐ FÖLD

REGÉNY

ÍRTA:
EGRI VIKTOR

BUDAPEST
RÓZSAVÖLGYI ÉS TÁRSA KIADÁSA

*Copyright 1937 by
Rózsavölgyi & Co., Budapest.*

ELSŐ KÖNYV

1.

Hajnal óta türelmetlenül ácsorogtak Brigetió piacán. Negyvenen voltak; pelyhedző állú, jól megtermett s elszánt legény valamennyi. Alboin herceg maga szemelte ki őket a longobárd főnemesek családjából.

Egyikük sem tudta még, merre vezetni majd őket, északra a rokon szászok vagy szilingerek, a markománok vagy kvádok közé, távol nyugatra burgund vagy frank föld felé, vagy talán délre, Szirmiába. Alboin elhárítóan intett, ha valamelyikük szóba hozta az út irányát.

Fegyverben jártak mind, fenyegető erős pallossal és kerek kis pajzssal. Csak a herceg volt fegyvertelen; hajadonfőtt állott köztük, rozsdabarna dús haja oldalt csimbókba volt kötve, betakarta fülét és kondorítva verte izmos nyakát. A szája körül és az állán lehelletnyi szakáll serkedt; kivereslett orcával nézte Pemmót, aki a kovácsok műhelye előtt új pallosát próbálgatta.

— Arra a fatönkre sújts két marokkal! — biztatta Pemmót.

A legény nagyot csapott a tönkre, aztán óvatos ujjal végigfutott a kard élén és elégedetten csettintett:

— Az ám, pompás jószág!

Megvillantotta a napon a pallost. Hibátlan műremek volt a gondosan csiszolt vércsatornával és markolata pompás cirádaival.

Pemmó kedveskedni akart.

— Próbáld ki te is, herceg!

— Hagyd, Pemmó! Jól tudod, hogy megfogadtam: csak a magamét veszem a kezembe. Az igazit, amit még meg kell szereznem!

Idősebb harcos jött a palota felől. Amint sietve közeledett, a szél meglebbentette a bőrövére kötött rikító szalagokat. Színes fonállal szegélyezett lenkabátban járt és sárga lenbugyogóban. Fehér vásznakba pólyált lábán keskeny szíjjakkal fűzött sarut hordott.

Vezényszavára az ifjak glédába álltak. Alboin a műhelyek mellől figyelte társai vad harcijátékát. Élvezte gyors mozgásukat, ahogy négyesével zárt sorban, egymáshoz láncolt derékkal felvonulnak és harsány hajrával, kardot lengetve, végigrohanják a szabad teret. A palota előtt villámsebessen szétfutottak, szembefordultak és feltartott pajzsukon mérték a csapások erejét. Dörgött az egész piac, mintha légiónyi lovas taposta volna.

Helmechis, kicsit púpos és soványságában szívóserejű tej testvére, szegődött melléje.

— Pompás ez a szél! — mondta a ferdevállú és az égre mutatott, melynek kékjén bolyhosra szakadt felhők rohantak. — Egy nap alatt úgy föl-szikkad minden, hogy akár holnap indulhatnánk.

Alboin némán bólintott. Sohasem várta nehezebben a tavaszt, mint idén. Végre erőre kapott a nap, fürgeteges szél borzolta a vizeket és cibálta a rügybeduzzadó fák ágait. Gőzölgött a föld, a szántókon már selymes füvet eresztett a csírák fogott árpa, a levegő tele volt érdes illatokkal és ingerlő párákkal.

Alboin vérében zuborgott a tavaszi láz, de hang nem árulta el izgalmát s örömét. Csak kissé vastag, egyenesvonalú és erélyt sugárzó száján volt valami hetyke vonás. Nézte az egyre kékebben sugárzó eget és magában ujjongott. Végre megjött a tavasz! Ha alkonyatig nem fakul a nap ereje, vége a várakozásnak! Hajnalban elindul negyven társával és megszerzi a fegyvereket. Íratlan parancs, hogy longobárd herceg mindaddig nem ülhet apja királyi asztalához, amíg idegen udvarból nem hozott magának fegyverzetet, őt már a télen harcossá avatták, de a győzelmi lakomán az apja még nem ültette maga mellé. Hajnalban útnak indul és ha visszatér, helyet kér a főnemesek közt, apja asztalánál.

Intett Helmechisnek, lóra kaptak és kinyargaltak a Dunához.

— Apad a víz l — állapította meg Alboin boldogan.

A tej testvére veresen parázsló szemmel nézte.

— Itt kelnénk át a Dunán? ... Talán a kvád udvarba akarsz menni?

Alboin keményen összecsucott szájjal hallgatott.

—Rakoncátlan a tavaszi Duna — dünnyögte a ferdevállú. — Veszélyesek az örvényei. Csónak meg se birkózik ennyi vízzel.

—Hát a tutaj mire való? Azzal átkelhetünk bárhol, ha arra kerülne a sor.

—Helmechis hevesen bólogatott.

—Hiszed-é, testvér, amarra jobb volna, — keletnek mutatott — Aquincum fölött, a szigetekenél jobbak a gázlók!

—Jobbak?

Alboin szeme fémesen megvillant és hozzáhajolt a ferdevállúhoz. Szinte érte, súrolta a lehelletével.

— Miért mondod?

— Kora hajnalban kéne indulni, hogy alkonyat előtt átkelhessünk. Nem itt, de Áquincumnál!

A herceg belesápadva és elfúlva nézte:

— Miféle ördög súgta neked, hogy én is úgy akarom?

Helmechis már mosolygott kicsit.

— A vérem és nem az ördög. Az anyám vére, amelynek cseppje benned is van. Mert én csak arra mennék a te helyedben! Ha fegyvert kell kérni, adja az, akivel szembeszálltal: a gépid király, Turisend.

— Arra nem gondolsz, hogy megöltem a fiát!

— De gondolok ám! Kemény harc volt, igazi birok ... Becsesebb az a fegyver, amit az ellenfél ad.

Alboint hirtelen átjárta a forróság. Csodálatos volt, hogy Helmechis így beléje látott és megérezte féltve őrzött titkát. Hónapok óta vívódott a gondolattal, hogy a téli harcot újabb vakmerőséggel tetézi: Gepidiába megy a fegyverekért!

— így lesz, de erről hallgatnod kell! — szolt fúlva a ferdevállúnak.

Szélről csapzottan jöttek vissza a szemleútról. Az ifjak lándzsa játékkal szórakoztak a téren. Keskeny falapokat nyomtak a puha, homokos talajba és dűtött lándzsával sebes vágásban nyargaltak a lécek felé, hogy ügyes dőfessel lándzsahegyre kapják őket. Erő és lelemény, fürgeség és biztos szem kellett, hogy a dárda ne túrja fel a földet, hanem a lécet érje és kitépje hirtelen.

Játék után a konyhákhoz mentek és torkig laktak sült hússal.

— Hallottam a palotán, valami szkíta sámán jött a ménesekhez — újságolta Helmechis. Csupa repdeső izgalom lett hírére a tábor. Mind látni akarta a bűvölőt, aki a szemével fogja be a lovakat.

— Herceg, menjünk a méneshez! — állott elő Pemmó.

Alboinnak kedvére volt a dolog. Szerette elnézni, ahogy a hihetetlenül fürge, zömöktestű és agyagosarcú csikósok hosszú kerengéssel üzöbe veszik a kiválasztott vadlovat. Kemény mesteriség volt a hámbatörés. Ezek a naptól és széltől cserzett bőrű, húnfajta legények értették csak igazán. Szívósan tapadtak a ló nyomába, hajtották két párhuzamosan futó kerítés közé. Szinte észrevétlenül keskenyedett és a végében majdnem öszszeért ez a kerítés. Ott a végében már posztolt egy csikós, hogy szálfát csapjon a rohanó mén szügye elé és elvágja útját.

Gyönyörűséges volt, ahogy torpant a mén és szőre lángolt a hátán. Ugrásra már nem maradt tér és későn fordult, mert patái mögött is dorong zárta el az utat. Ott maradt habos tajtékkal és remegő ínnal a négyszögben. Akkor vastag kötelet dobtak a csikósok a nyakába és lefogták négyfelől, hogy tüzes bélyeget süthessenek a farára.

Alboin gyakran látta, milyen szörnyű dühvel tör ki börtönéből a megkínzott vádló. Az ereje akkora, hogy négy csikóst is meghemperget. De a kötelek fogják és addig gyötrik, míg beletörik és tűri, hogy a pányva lefogja.

Amikor először látta, szerette volna odakiáltani a köteleket kegyetlenül markoló legényeknek, hogy eresszék szabadon a lefogott vadlovat. Később megértette, hogy a szabadság már nem használna. Újra meg kéne így sanyargatni és ez a halála volna. Se vizet, se szénát nem akar az ilyen ló többé. Mintha lélek volna benne. Akár az ember, ha odavész a szabadsága. De ha egyszer harap a füből, amit a csikós vet elé, hamar megszelídül és a nyergét is megtűri lassacskán. Csak a füle mögött marad seb a féktől. Az örök jel, hogy szabadulni próbált.

Amint az ifjak megjelentek a mezőn, a sámán észrevette Alboint és bókolva jött elébe.

—Látni akarom a mesterségedet — mondta a herceg.

—Csönd kell a munkámhoz, igen-igen nagy csönd — felelt a sámán.

A zajongó ifjak nyomban elnémultak. Ott maradtak az itatónál és a szkítát bámulták, aki vörös köpenyt borított magára s úgy indult egymagában a lovak felé. A távolban legelésztek egy csoportban; a sámán gyors léptekkel sietett feléjük, vörös köpenyének két szárnya a magasba lebbent és olyan volt, mint fűben járó, vöröstollú hatalmas madár. Ekkor abbahagyta az egyik ló a legelést, kivált a csoportból és figyelmesen a szkíta felé nyújtotta a nyakát. Mereven állott, várt és nézte a vörös alakot, ahogy lassú járással közeledik hozzá. Most megremegett és a reszketés fölszállott a patájától, minden ina és izma feszült, a sörényéig futott fel a reszketés, a háta megvonaglott, de helyéről nem mozdult.

— Bűvöli... Megverte a szemével! — suttogták az ifjak.

Csodás, ritka színjáték volt. A szájuk kinyílt, alig hallhatóan lihegtek és tágra rántott szemmel meredtek a szkítára.

A vörösruhás már a ló közelébe ért. Lassan oldalt fordult a ló feje és a sámán keze a nyaka felé nyúlt. Megragadta a fülét és egy szökkenéssel a hátán termett. Úgy szórén megülte. A ló remegett, de nem vetette le magáról. Túrte, hogy zablát rakjon rá.

— Kezes báránnyá lett! — szólt Helmechis.

Alboin érezte, hogy a ferdevállú mögötte áll.

Előredölvén bámul és a sűrű, nehéz izgalom kiveri homlokán a verítéket.

Mögötte áll, mindig a nyomában van, hozzátapad, mintha az árnyéka volna.

Indulásuk előtti éjszakán Alboin fölriadt álmából. Egész teste tűzben izzott, valami új, csillapíthatatlannak tetsző szomj égette a torkát és lágyéka vastag párát bocsátott.

Gerjedelmes volt az álma. A vére viharosan forrt benne, lerúgta magáról a prémtakarót és kiment a tábortűznél vigyázó soros őrhöz. Úgy gyújtották itt a védett téren a tüzet, mintha már idegen földön verték volna föl a sátrakat.

Alboin elnézte a violasötét égálgat, a sűrűn hunyorgató csillagokat és orra remegve szívta az éj illatait.

— Fekete paripákkal álmodtam — szólt az őrhöz, egy sebforradásos arcú legényhez, akit Gizulfnak hívtak.

Gizulf várakozóan tekintett a hercegre.

— Fekete paripák szerencsét jelentenek.

— Te mondod, akit egy fekete mén rúgott meg orcádon — nevetett Alboin. Éles pata nyoma volt a vörös félholdas sebhely Gizulf szája fölött.

— Én már inkább valami szép lányról álmodnék.

Alboin bőre megborzongott, még idegeiben remegett az álma. Most ébren is érezte a könnyű szédületet, ahogy síkos és puha fehérségbe hull és sima karok fogják körül. Egész ménes viharos dobogása visszhangzott a fülében. A vére küldi ezt a különös muzsikát és alaktalan, ködös vágyakat ébreszt benne.

Virrasztott Gizulffal, míg a hideg elbágyasztotta és visszaűzte a sátrába.

Alig derengett, amikor ismét talpon volt. Ébresztőt fúvatott. Pillanatok alatt az ifjak lehányták magukról a prémtakarót és lázas málharako-

dásba fogtak. Hajnalban útrakészen fősorakoztak a régi római palota előtt. A király kijött kíséretével a térre. Végignézett az ifjak nyalka csoportján és az arca elégedettségtől sugárzott. Itt várakozott előtte az ország ifjúságának dísz-java, csupa szemrevaló, kardforgatáshoz értő legény és köztük a legderekabb, a fia, Alboin.

— Indulunk, Felséged — szólt a herceg és búcsúzásul a vállán csókolta apját.

Az apa meghatottan nézte az indulás izgalmában kigyúlt arcú herceget.

—Merre, fiam?

—Gepidiába! — kiáltott fel harsányan Alboin.

Pillanatnyi döbrent csend támadt, aztán ujjongva fölördítettek az ifjak. Ilyen izgalmas, pompás kalandot egyikük sem remélt. Csapatuk élén a béke fehér zászlaja leng, mégsem tudhatják, milyen lesz a fogadtatás I Merész ez a vállalkozás, de csak így szép igazán. A béke lobogójával betörnek legnagyobb ellenfelük birodalmába. Vájjon elfelejtheti-e a gépid király, hogy vezetőjük, Alboin herceg megölte a fiát? Elveszhetnek mind egy szálig, negyvenen vannak csak ezek ellen! De ha Alboin Gepidiában fegyvereket kap, dicsőségének fényerájuk is árad.

Fehér lett a király szájaszéle és ajka megremegett az izgalomtól.

—Jól meggondoltad, fiam?

—Meg én, apámuram!

—Jobb volna tán, ha előbb követet küldenek. Eligazíthatnak egyet s mást, míg elindultok.

Pírba gyúlt Alboin arca és keményen nézett apja szemébe. Ráharapott a nyelvére, hogy dühödt elkeseredésében valami gorombát ne mondjon. Ilyen dibdáb embernek tartja az apja! Anyásnak, szoknyásnak, akinek szószóló kell?

Ekkor meglátta apja arcán a biztató sugárzást.

Elfogta fölfényesedett tekintetét, amivel szinte ölelte magához. Csak a szava ilyen aggodalmaskodó, a lelke mélyén büszke rá, már a szeme is küldi, menjen Gepidiába és hozza el legveszedelmesebb ellenfelük kezéből a fegyvereket, hogy odaültesse aztán királyi asztalához.

— Magam leszek a szószólóm, apámuram — szólott lelkesen. — És a legényeim: egy test és egy lélek vagyunk együtt!

Alboin intésére nyeregbe szállt a csapat. A király Crumerumig kísérte őket. Ott rövid búcsú után visszafordult harcosaival.

A tavaszi friss reggelben vidáman vonultak keletnek az ifjak. Fegyverzetük tündöklő fényét messzi villantotta a nap. És ők maguk is, mind a negyvenen, csupa tündöklés és túlcserdülő életöröm.

A szántókon dolgozgató rabok és a szabadosok cselédei kiszaladtak az útra, hogy megbámulják a cifra sereg vonulását.

Délben pihenőt tartottak egy táborban, melynek parancsnoka Pemmó apja volt.

—A Dunával kevés bajotok lesz — bízatta Őket a lakomán az öreg harcos. — De túlhan vigyázatok. Száz veszélyt rejt a lápos és ingoványos föld. Sok jazig lovas kóborog szerte. Olykor egy csapatralelő is összeverődik és megrohanják a határt.

—Ott a pallos, ha nem parancsol tiszteletet a fehér zászlónk — mondta Alboin kevélyen.

—Földetlen bitang nem ismer zászlót. Rabol, ha szerét ejti. Vigyázatok!

Jólesett az öreg féltése. Vidáman hagyták el a táborát. Egyre jobban izgatta képzeletüket az ismeretlen föld, amelyet már holnap taposni fognak.

Alkonyat előtt föltűnt Aquincum hatalmas kőtornya. Nagy zsiibongással fogadta őket a tábor. Bizánci kalmárok sűrögtek a piacon. Cifra ezüst

fésűket, színes bőrszényt, szagos haj olajat és mézbe rakott, aszalt gyümölcsöt kínáltak az ifjaknak. A falánkabb ja kóstolt az édességből és néhányan megkenették illatos olajjal rakoncátlan fürtökbe csomózódó hajukat.

Itt Aquincumban Lethu gróf, a határvidék főembere csapott nagy vendégséget a tiszteletükre. Lethu elhivatta a Gepidiából érkező kalmárok vezetőjét.

Égszínű köntösével, combján feszülő nadrágjával és bőrből varrott sarujával idegen világot hozott magával a barnaarcú és hegyesszakállú bizánci. Görög beszéde dallamosan csengett és széles taglejtéssel kísérte szavait:

—Menjen le délre a kegyelmes herceg. Lugiónál könnyebb átkelni a Dunán. Itt fent sok nomád kódorog. Nem ismer Istent és törvényt az ilyen csordanép!

—Te merről jöttél? — kérde Lethu a kalmárt.

—Szirmiából, kegyelmes uram. Mursa romjainál keltünk át a Dráván. Ott is fizettük a vámpénzt.

Aggodalmas arccal tekintgetett szét a bizánci. Remegett, hogy Lethu gróf újból követelni fogja a vámot. Megfizették a harcosok kíséretét is, hogy biztonságban kalmárkodhassanak szerte az országban, de védtelenek voltak, ha a határszélen valamegyik hatalmasabb főember új bírságot rótt rájuk.

—Turisend tavaszi szállása merre van?

—A Tisiánál, a Marisia torkolata fölött, — szólt élénken és föllélegezve a bizánci. — Nem érheti baj a kegyelmes herceget, ha Lugiónál lépi át a Dunát. Odaát földvárat hánynak a gepidák. Ha békés szándékkal jön a herceg, a földvár népe fogja útbaigazítani.

Lethu útnak engedte a kalmárt. Nagy újságot hallottak tőle. A gepidák földvárat emelnek vitás földön. A Tiszahát jog szerint őket illeti. Hiba

volt, hogy nem telepítettek meg rajta egy szívósabb erejű törzset, amikor elfoglalták Pannoniát és jártak túlra is. Lám, a gepidák okulnak téli vereségükön. Számot vetnek biztonságukkal, egyre nyugatabbra tolják a határt, már a Duna balpartjáig merészkednek és földvárakat hánynak védelmül. Semmi jó nem származhat ebből a közeli szomszédságból.

Lethu gróf elgondolkozva nézte Alboint. Ha sikerülne a herceg terve és fegyvereket kapna Turisendtől! A baráti tett behegesztené a régi sebeket és véget vetne az örök villongásnak. Mennyivel okosabb volna összefogni a gepidákkal, mint a bizánci udvarban Jusztinián császár kegyét lesni! A császár hol őket segíti, hol a párttűző gepidákat. Egyik népnek sincs ebből haszna, csak szétforgácsolja erejüket ez a békétlen élet. Ravasz ember Jusztinián, alkalmasint ezt akarja. De ha ők, longobárdok és gepidák összefognának, egyszeriben megszakadna ez az áldatlan függőség.

A lakomán, kupázás közben, odahajolt Alboinhoz:

— Ne feledd, herceg, nagy térről van szó! ... Ha elszántságod le is fegyverezné a gépid királyt, azért még ne bízd el magad!

A gróf belemarkolt hosszú, őszbozontos szakálába és elkomorodva tekintett Alboinra.

— Még él egy Lithing: Hildichis! És amíg ő él, addig veszélyben a királyságod.

Forró pír futotta el hirtelen Alboin arcát, kissé remegő kézzel nyúlt a pohár után, de hangjára közönyt erőltetett és fitymálva elhúzta a száját:

—A korona engem illet! Hildichis csak bitorolja az örökös címét.

—Tévedsz, hercegem. A korona azé, aki erősebb! Azé, akinek pártja nagyobb és jobb szószólója akad a bizánci udvarnál.... És ne feledd,

hogy apád csak azért kapta a mi kezünkől a longobárd koronát, mert Hildichis elárult bennünket Szövetkezett a gepidákkal és ezt nem bocsáthatjuk meg neki De ha pártütő is, azért ő az egyenes örökös! Tato király egyetlen élő unokája.

Még forróbb lett Alboin feje. A kemény beszéd elevenére tapintott; nem mert ellenkezni.

—Ismered Hildichist? Láttad őt?

—Ismerem. Veszélyes ellenfél, mert eszes ember. Minden vizzálynak ő a szítója ... Esztendőkkel ezelőtt apád engem küldött követségbe Gepidiába. A békének egy föltétele volt: adják ki nekünk Hildichist. Királyi feleletet kaptam akkor. Inkább vesszen el nyomtalanul egész Gepidia, de ezzel a bűnnel nem sérti a vendégbarátságot. Ilyen kevélyen üzent Turisend.

Az ifjak némán lestek Lethu szavait. Mintha csak most derengett volna előttük a két szomszédnép torzsalkodásának igazi oka. Hildichis, aki vérükből való, szítja ezt a halálos ellenségeskedést.

—Jusztinián császár, a nagy birodalom atyja a mi szövetségesünk — mondta elgondolkodva Alboin. — Miért féltsem az örökömet, ha a nagy császár is mellettem van?

—A császár kegyére ne építs, herceg. Az ilyen nagy-nagyúrnak, félistennek, kedves minden pártütő. Ilyen a politika, hercegem. Az egyik kéz kegyet oszt, ajándékoz és biztat, a másik kardot emel és fenyeget... Nem felejttem el oly könnyen, hogy nemrég még Hildichist fegyverként tartogatta ellenünk. Testőreinek parancsnoka volt és busásan ellátta pénzzel. Csak tavaly ejtette el. De hidd el, ez is csak érdekből történt.

Alboin feszülten figyelt.

—Miféle érdekből? ... Nem értelek, Lethu. Beszélj!

—A nagy császár fél!... Csodálkozol? ...

Szörnyű nagy a Birodalom és az ilyen óriástest százfelől is sebezhető ... A legkisebb seb is halálos kelevényt fakaszthat. Most a mi szövetségünk kell a császárnak. A gépid király túl mohó volt, tavaly betört Szirmiába. Ez fáj Bizáncnak és ezért jó most a mi barátságunk. Ezért futott vissza Hildichis Gepidiába és ott melegszik Turisend udvarában. Valami jó alkalmat vár.

A ferdevállú ott állott Alboin megett. Csillogó szemmel figyelt és most váratlanul megszólalt:

— A mi kezünkben is van fegyver Turisend király ellen I

Lethu nagyot emelt szemöldökén és meglepetve fordult a ferdevállú felé.

— Ostrogothára gondolsz?

— Igen, őreá. Nem olyan biztos Turisend trónja, amíg Ostrogotha él.

— Jól mondd, fiú. Ő a gepidák Hildichise. Jogos örökös, Elemund gépid király fia ... De a mi vendégünk!

— Olyan vendég, aki fogoly is lehet! — vetette közbe a ferdevállú türelmetlenül.

Lethu hevesen bólintott. A mohón fölhajtott bor ködössé tette az ifjak fejét. Aludni mentek.

Alboin hallgatagon a helyén maradt még. Fiatal arcán sötét ráncokat ásott a töprengés. Micsoda izgalmas titkok bujkáltak körülötte? Micsoda rejtélyes szálak indultak el a messzi bizánci udvarból, amik befonták egész népek életét és fejedelemségek sorsát? Ki volt ez a Jusztinián, ez a bíborban élő rettegett nagyúr? Aki hatalmasabb volt apjánál, Audoin királynál. És miféle nagy-érett, ravasz ember ez a Hildichis, aki cselszövéseivel veszélyezteti örökét? Pannoniát senki nem veheti el tőle! Nem emlékezett a Morvamezőre, ahol megpillantotta a nap világát, csak Pannónia földje élt benne, a brigetiói lapály sűrű nádasaival és a

közeli szőlők a római út fölött, a délnek nyúló hegyek a végeérhetetlen rengeteggel, a Balaton selymesen tapadó homokja és nyári szállásuknak, Mogentianaenak izmot erősítő hévize.

Elgyötört fejjel indult az ifjak után az ágyasházba. Helmechis kísérte. A ferdevállú soká hallotta, hogy Alboin nyugtalanul forgolódik heverőjén. Az ő szemére is nehezen jött az álom. Tikkadt lett a torka, amint Hildichisre gondolt. Amíg ez a Lithing a bizánci udvarban áskálódik és hol a szlávoknál, hol Gepidiában keres szövetségest, árnyék-királyság vár Alboinra. Az utolsó Lithing! Micsoda varázserejű szó! Maga Lethu gróf is, a Gausus nemzetség hű embere, mennyi tisztelettel emlegette. Ezek a királyválasztó főemberek milyen kevélyek és gögösek! Könnyen fordulhat a kocka, Alboin elveszítheti a főemberek hűségét, ha ifjú hevében valamit elhibáz! Vájjon Alboin méltó lesz-e a koronára és megtarthatja-e a sok háborúskodásban Pannoniát?

Az izgalom szinte elfullasztotta. Ki vigyáz Alboinra, hogy szilajsága bajba ne rántsa? ő mellette lesz a szíve utolsó dobbanásáig, óvnia kell a veszedelmektől, miket vakmerő hevében lekicsinyel.

3.

Alboin megmaradt eredeti terve mellett. Lethu egy tucat markos evezőslegénnyel bocsátotta útnak az ifjakat, hogy fönt a szigetnél, a régi római erőd-nél megsegítsék őket az átkelésnél.

Mialatt a parton szemügyre vették a dereglyéket, a fűzes mögött magányos lovas bukkant föl.

Pemmó nyomban fölismerte a közeledő lovasban Agót, a kódorgó öreg szkáldot.

— Hé, Agó, erre tarts! — kurjantott.

Az ifjak zajongva leráncigálták lováról a szkáldot.

— Jó szívvel szolgálnalak, ha megtűrsz csapatodban, — köszönt a vénember a hercegnek. Az ifjak szót emeltek mellette. Az estéli táborozást fölvidítja éneke. Alboin nem ellenezte, hogy velük tartson.

Az első dereglyébe Gizulffal tizen szálltak be. A mélyfenekű, ormótlan jószágot hamar hátrára kapta az ár. Négy markos evezős meghúzta a rudakat, a dereglye orrában két legény összetolt pajzsral állt; oldalt is ültükben pajzsokkal bástyázták körül magukat az ifjak és védték az evezősök fejét.

Alig értek a víz közepére, nyilvesszők koppan-
tak a pajzsokon. A sziget sűrűjéből vadásztak rájuk. Ember nem látszott. A kormányos hirtelen a sodrás irányába fordította a dereglyét és a négy evezős behúzta a rudakat. Amint kikerülték a nyilakat, megint nekifeküdtek a munkának és éles szögben a partnak kanyarodtak. Üggyel-bajjal elérték még a sziget déli csücskét és a hínáros parton kikötöttek.

Gizulf előreugrott és az ifjak óvatosan követ-
ték a bozótban. A sziget közepén egy kis tisztáson friss tűz maradványára bukkantak. Hárman lehet-
tek itt, fekhelyük nyoma látszott a fűvön. A partra húzott csónak nyoma is megmaradt a homokban.

Ezalatt kikötött a többi dereglye és megkezd-
ték a lovak átusztatását. Túljutva a főágon, könnyű volt átgázolni a sekélyes ereken. A csáklyások áthozták a csapat sátrait, vásznakba göngyölt élelmiszerkészletét és a lovak takarmányát. Prém-
takaróikat vállukra kanyarítva hozták át az ifjak. Harapott még a Duna vize, a szokatlan hajnali fürdő után jól esett melegedni a parton sebtén gyújtott tábortűznél.

Délig szárítkoztak és közben szárcsákra vadásztak a kiöntések között. A lenyilazott madarak föltépett torkából melegen szürcsölték a vért. Egy hálóra való halat is kifogtak a Dunából, de ebédre beérték egy falás nyers hússal.

Délkeletnek tartottak, hogy mielőbb elérjék az első gepida települést.

Járőr haladt elől, kantáron fogott lóval térdig gázolt az avarban és óvatos léptekkel kémlelte az embert lovastul elnyelni fenyegető ingoványt. Itt ott pallossal kellett csapást vágni a friss indát hajtó sűrű cserjésben. Ez a tapogató és bizonytalan út kimerítette erejüket.

Alkonyatkor elcsigázva vertek tábort. A föld kisebb hullámot vetett itt és a széltől óvott domboldalon hatalmas máglyát gyújtottak. A lovak kipányvázva legeltek a közelben.

Az égnek csapó lángok közelében heverték az ifjak és Agót hallgatták. Sokat tudott erről az erdős, lápos ősvadonról az öreg. Valamerre embernek kellett laknia, kóbor lovasnépnek. A rengeteg nem nyúlhatott el messze, ez a lovasnép csak a lapályt szereti, ahol végtelen a tér és az ég összehull a füves síkkal.

Éjszakára négyfelé is tüzet gyújtottak. A tűzöv belsején összedugott fejjel aludtak a lovak. Az éjben fölébredt a rengeteg. Sakálok vonítottak a távolban, a sötétben farkasszemek parázslottak. A lángoktól megfélemlített fenevadak nem merészkedtek közelebb.

Az örök pallosokra támaszkodva kémlelték a sötétet. Hangja, illata és ezer mozdulása volt ennek a sötétnek. Bókoló árnyékok ködbe buktak. Az erdőisten fekete szárnya csapkodott a bükkök égnek tárt ágai közt. De éjfélkor fölkelt a hold és hirtelen színnel telt meg az egész rengeteg. Valami puha s ködös fehérség kezdett világítani benne.

Hajnalban friss és fiatalos lendülettel folytatták az utat. Az őrssel Agót küldte előre Alboin. Az öreg jobban tájékozódott a bő áradással nyugatnak ömlő patakok és vadvizek közt. A sűrűben fölverték egy vaddisznócsordát, nagy hajrával utánairamodtak és kelevézzel megsebeztek két süldőmalacot. Agó kést nyomott a halódó párákba, elfolyatta vérüket és az ifjak kizsigereztek őket nyomban.

— Jó ebédünk lesz — biztatta őket az öreg és a málhát cipelő lovakra rákötötte az elejtett vadat.

A bükkök közt csakhamar néhány égretörő nyír karcsú törzse kezdett fehérteni.

Agó megállt és a nyirekre mutatott:

— Jó jel! ... Amott vége szakad a vadonnak.

A nyírfák után darabig még folytatódott az erdő, aztán alacsony cserjésben vágtak utat. A tavaszi napsütésben párázott a föld és a levegő tele volt édes, fűszeres szagokkal. A nap egyre melegben tűzött; sárga, virágokon csillogott a harmat és a vadvizek szélén liliomok emelték fejüket. Fönn a magasban báránfyellegek úsztak és könnyű árnyékok dobtak rájuk.

Aztán hirtelen véget ért a cserjés és megálltak egy füves lapály szélén. Szinte szikrázott a legelő és zöldjét mintha ezüsthamuval szítálta volna tele a tűző nap.

A láthatár peremén füst tört a magasba. Amott ménes ropogtatta békésen a nedvdús tavaszi fűvet és a harangos állat csengése verte föl a csendet.

Elindultak a ménes felé. Az idegen lovak, megszimatozták a közeledőket és nyíva ágaskodtak. Előrekerült a füst mellől két félmeztelen legény és szíjostoraikkal lefékeztek a szétugró ménest.

Amint Alboin a tűz közelébe ért, előreosont egy veresorcájú, nagyon elevenszemű vénember.

Kerek kopasz koponyája fénylett. Csak a halántékán lengett valami deres haj. Inkább kíváncsian, mint megfélemlítve nézte Alboint és a cifra sereget. Aztán kurtán bókkolt és egy mozdulattal jelezte, hogy minden a seregé.

— Kik vagytok, hunok vagy szarmaták? — szólt rá Alboin türelmetlenül.

Az öreg előrehajolva figyelt. Alboin száját nézte. Nem értette ezt a keményen csengő idegen nyelvet, de ösztönszerűen érezte, hogy Alboin kilétük felől faggatja.

— Én hún vagyok, amott az unokáim. Az apjuk jazig volt.

— Hol a táborotok?

Ezt már nem értette az öreg. Az egyik bojtár odajött és azzal összesúgott.

— A gepidák merre? — faggatta tovább Alboin.

Dél felé mutatott a bojtár. Darvak húztak el a magasban, friss szél kerekedett és tovahajtotta a naptól rózsásra gyújtott felhőket.

Az öreg hún levágott egy faggyas birkát, előkerült az ifjak málhájából a reggel elejtett két malac is és csakhamar vígan lakmároztak a vendéglátókkal.

Sekélyes tó vize csillant a közelben. Az ifjak megitták lovaikat és nyeregbe pattantak. Lóra ült az öregebb bojtárlegény is és előreugratott, hogy az utat mutassa.

A jóllakottság kicsalta torkukból az éneket. Harsányan szállt égnek az ének, fölverve a roppant rét csöndjét. A fűben nyúl lapított, rétisas kóválygott fölötte és fölborzolt szárnyal lecsapott a magasból. Csak lezuhant, egy suhintással érintve a földet és karmaiban ragadta magával a visító nyulat.

Alkonyatkor megállt a bojtárlegény és délnek

mutatott, amerre fáradt kévüket hullatott a nap. A szürkülő távolban fák tűntek föl.

— Mindig arra, nagyúr. Ha két hajnal rátok virradt, vége a nagyerdőnek. Ott hányják a hegyet a gepidák. Sátrastul, szekeresül, ott vágnak mind, asszony, gyerek, meg ember, aki fegyvert forgat.

Soká állt még a mezőn a jазig lovas, míg az ifjak délnek vonultak a gyorsan sötétbe boruló ég alatt. Mikor visszanéztek, még látták, amint lovával egybenőve beleolvad az est kék magányába.

Két napba telt, míg általvergődtek az új vadonon. Egy irtatlan mezőség közepén fölbukkant aztán a bojtártól emlegetett földkupac. Körülötte, végig a mezőn, sátrak és leveles színek álltak. Lomhavizú patak szelte át a síkot és néhány szomorúfűz lógatta indáit a vízre a sátrak közelében.

Közeledésükre vad kavargással megmozdult a gepida tábor. Pillanatok alatt egy csapat harcos ékalakban feléjük vágatott. Alboin előreugratott. Csak pajzsot emelt maga elé, hogy nyilak ne ériék. Fegyvertelenül jött közelebb. A gepidák megtorpantak hirtelen.

—Barátok vagyunk, vitéz! — kiáltott harsányan görögül Alboin.

—Longobárd rablók, hé! — ordított vissza a csapat vezetője.

— Láthatod, nincsen fegyver a kezemben!

A harcos végigmérte Alboint és várakozó seregét. Villámló vad szeme megenyhült. Csupa pelyhesállú ifjú, iszonyú pallosokkal, de mintha megemelni se tudnák, csupa gyerekember és az élükön ez a nyúlánk, sudártestű szép legény fegyvertelenül, cifra lenruhájában és kacagnivalóan fehér vásznakba pólyált lábaival.

— Tán lánykérőbe vagytok, ti cifrák? — mosolyodott el a parancsnok.

— Fegyverzetet jöttem kérni felséges uradtól, Turisend királytól! — szólott harsányan Alboin.
— Adass mellém kíséretet, vitéz, hogy háborítatlanul elérhessem a királyi szállást.

A gepida végigmérte Alboint, de már nagy tisztelet volt a tekintetében.

—Ki vagy?

—Alboin herceg vagyok, Audoin király fia.

—Üdvözöllek, királyfi. Ha megengeded, magam kísérlek a Tiszáig harcosaimmal.

—Kegyes vagy, nemes vitéz. Hogyan tisztelhetlek?

—Odomund vagyok, a nagy Adelvald herceg elsőszülöttje!

—Üdv néked, Odomund!

Az üdvözlés szertartásosan folyt és ezalatt a két csapat némán nézett farkasszemet. Alboin egyszerre szállott le lováról Odomunddal, hozzálépett és megcsókolta jobb vállát.

— Pihenjetek meg birtokomon, királyfi! Méltoán meg kell ünnepelnünk ezt a szép napot! — mondta a gepida.

Most előre jöttek az erdőszélen várakozó ifjak. A gepidák örvendezve körülvették őket. Az imént még elszánt haraggal néztek farkasszemet. Egy pillanat még és összecsapnak. De csak egy tiszta, barátságos szó, egy szemrebbenésnyi megállás kellett, hogy leoldódjon róluk minden ellenséges indulat. A láz, ami féktelen harcba hajszolta őket, hirtelen megenyhült vérükben.

Benne volt a vérükben az örök támadás szelleme, az ifjakban és a sebekkel borított férfiakban egyaránt, akik aggságuk előtt harcban kerestek dicső elmúlást. Eszmény és építő erő volt a harc. Vérnek kellett patakzania és a gyöngének hullania, hogy az erőt gazdagítsa. Iszamos lett a hulló vértől a föld, mibe sohase hasadt eke fája. Porrá

omló csont és vér készítette elő a talajt annak, aki kegyetlenebbül akart hódítani. Így indultak el már az ifjak: az élet célja harc és foglalás! Földet és barmot elhódítani attól, aki kincsesebb és több rabot hajtott igájába. Ez az eszmény kovácsolta ellenálló összességgé a fajt, mely családokból nőtt törzssé és összeolvadó törzsekből erősödött fajjá, egész néppé.

Harc és szüntelen mozgás kellett, hogy több legelőt gyűrhessenek a talpuk alá. Harc és mozgás, féktelen és véres hajrá, ami apasztotta számukat, de keverte őket, elsöpört törzseket, egész fajokat és új honfoglaló népeket teremtett elő az idő méhéből.

Friss és fiatal népi hajtások voltak mind, a gepidák és longobárdok, akik itt a kincses Pannoniában és a Duna—Tisza közén, avarok és herulok, kvádok és szlávok, markománok, szarmaták, kurtigur és utrigur hunok közé ékelve egymás földjére és barmára fenekedtek.

De e percben, a szép tavaszi reggelben, a nagy összerohanás után, feledve volt bánat és viszály és mélyből fakadó jósággal örvendeztek egymásnak.

Bevonultak a táborba, ahol csodálkozászemű, hallgatag asszonyok és sudarastestű, napégettearcú, erős lányok bivalytejjel és hideg sülttel kínálták meg vendégeiket.

Az ifjak szemérmes tisztelettel fogadták el az ételt és italt. Déli pihenő után újra nyeregben voltak.

Túl az épülő földváron félmeztelen rabok bajmolódtak egy kis szántófölddel. Csupa csontig szikkadt fiatal férfi. Ekefordulásnál megálltak a munkában és reménytelen szemmel nézték a sereg vonulását. Fekete, nedves göröngyöket dobott föl a barázdafenékről a faeke. Szüzi őstalajt szántottak, amit porhanyóssá áztatott a tavaszi eső.

Néhány elnyúttarcú rabasszony füvet sarjuzott és gyökerestől tépte a burjánt a szántóvetők előtt. A körmükkel így készítették elő a földet a mag elé. A seregbeliek ügyet sem vetettek rájuk, csak Agó pillantott a barázdaszélen álló örre, aki a rabokat vigyázta.

— Késő lesz kenyérmagnak. Az idő eljár!

Az ör tisztelgett előttük, majd lándzsájára dőlve megállt mozdulatlan, csak a szeme sarkában volt némi gyanakvás, nem szórtak-e átkot az új földre az elvonuló cifra idegenek.

Napkeletnek tartottak a lapályon, melyet itt már olyan dúsan borított a fű, hogy a lovak szügyig merültek benne.

Alboin a sereg élén lovagolt Odomunddal.

—Turisend szállását merre találjuk, herceg?

—Túl a Tiszán ... Holnapra odaérünk.

— Pihent csapattal akarom köszönteni a királyt. Fényes délidőben, így illik méltóságához.

Éjszakára már a Tisza partján ütötték föl sátraikat. Hajnalban átkeltek a vizén. És délidőben, ahogy Alboin kívánta, elérték a gepidák városát.

4.

Odomund még az éjszakán futárt úsztatott át a Tiszán és jelentette az idegen herceg látogatását, így történt, hogy Alboin seregének közeledésére a szállás előtti mezőn megperdültek a dobok és üdvözlő kürtök harsantak.

De alig érte el a csapat az első házakat, mintha valamerről parancs hangzott volna el, nagy némaság támadt. Harcosok mozdulatlan és szótlan sorfala közt vonultak fel az ifjak a szállás tanács-terére. A fenyegető némaság hallgataggá tette őket is. Fönn a magaslaton, ahol Turisend hatal-

mas fapalotája állott, a négyszögletű tér közepén, főnemesei élén maga a király várta őket.

Alboin megoldotta balkarjára szíjazott pajzsát és széles ívben vetette maga mögé. A földre pattant és féltérdre ereszkedett Turisend előtt.

— Én, Alboin herceg, Audoin király fia, üdvözöllek negyven harcosommal, hatalmas király! — kiáltotta és a napsugárban ragyogó fejét föl-szegté.

Az ifjak előreszegett dárdákkal sorakoztak föl mögötte és feszülten várták a király választ. Köröttük talpig fegyverben tengernyi gepida. Egy mozdulat csak és üvöltve rájuk rohannak. És ők csak negyvenen, szoros csatarendben; talán egyikük utat törhet a vérték és vasak között, hogy hírmondóként meghirdesse: így vesztek el becsülettel egy szálig!

Ekkor előrelépett Turisend. Pallost markoló kezén kidagadtak az erek. Szép, fáradt és finom arcán éles és fájdalmas sápadás látszott.

— Látom, fegyver nélkül jöttél, idegen herceg! — mondta messzehangzó szóval.

— Fegyvert jöttem kérni felségedtől!

Turisend megemelte pallosát és lapjával megérintette Alboin vállát.

— Kelj föl, Alboin herceg. A neved azt mondja: mindennek kormányzója vagy. Kormányozd magadat is, a lépteidet, melyek hozzám vezettek. Légy vendégem kísérőiddel!

—Halálomig híved leszek, felség! — ujjongott föl Alboin és az ifjak harsány üdvkiáltásban törtek ki. Előreszegett dárdájuk tisztelegve a magasba lendült és hegyével a földnek csapódott. Egyszerre mind, egy vezényszóra.

Turisend mellett egy harmincesztendős, zömök, erős férfi állt. Komoran nézte az üdvözlést és alig hangzott el az éljen, odalépett Alboinhoz.

— Kunimund a nevem. A testvérbátyja vagyok annak, akit megöltél, herceg.

Összenéztek. Kunimund szeméből gyűlölet lángolt; nehezen fékezte halálos haragját.

— Apám vendége vagy, de tisztelni csak addig tudlak, amíg parancsa kényszerít rá. Tőlem ne kívánd, idegen, hogy öcsém véréét felejtsem. Indulni akart, azonban Alboin karján fogta.

— Értelek; Kunimund. Helyedben tán én is ezt mondtam volna.

— Eressz! Nincs dolgom veled!

Alboin hátr lépett és mosolyogni próbált.

— Szeretném, ha nem gondolnál rám ilyen gyűlölettel. Öcséd harcot akart és én megvívтам vele. Ne felejtsd, a téren úgy maradhattam volna én, mint ő esett el az én kezemtől.

Kunimund ingerülten intett:

— Eh, szavak! Ti longobárdok simák vagytok, mint a kígyók. De az én kezemből nem fogsz kisiklani, Alboin! Én tudok várni. Ez az üdvözletem számodra, herceg!

Kevélyen elfordult és eltűnt a főemberek csoportjában.

A palota csarnokában borral és koccintgatással folytatódott az üdvözlés. Asszony nép nem mutatkozott. Nehézléptű, vereshajú férfi jelent meg a poharazgatás alatt. Öltözékének vászonujjasa longobárd-viseletre emlékeztetett. Égővörös hajával, mely összeolvadt mellét verdeső rőt szakállával, elütött a sárgásarcú és barnahajú gepidáktól. Két férfi követte. Nem jöttek közelebb.

— Vigyázz, herceg! Hildichist gyanítom az emberben! — súgta a ferdevállú tej testvérenek.

Alboin nem árulta el meglepetését. Amíg Turisend szállásán van, nincs félténivalója Hildichistől. Hogyan is merné Hildichis megsérteni a vendégjogot, amikor maga is csak vendég!

Dús ebéd, várt rájuk. Elámultak a fölthordott ételek sokféleségén és az asztaldísz gazdagságán. Turisend bizánci szakácsai remekeltek. A súlyos tölgyfaasztalok roskadoztak az ételek alatt.

Erősen fűszerezett levessel kezdődött a lakoma. Aranytálakon hozták a szalonnával dúsan spékelt fehérhúsú fácánokat és vörös borban gyöngére főtt szárcsákat. A friss parázson sült zsíros ökörhúshoz foszlós, fehérbélű lepényt tépegettek. Majd újabb levest tálaltak, melynek ízét tízfajta tiszai hal adta.

Alkonyatig elhúzódott az ebéd és az ifjak álmélkodva és csillapíthatatlan étvágygal estek neki minden újabb tálnak. Verejtek lepte el arcukat, az evés gyönyörűsége végigömlött minden ízükön, a fogak csemcsegeve haraptak, kezükön végigfolyt a zsír, szinte könyökig gázoltak a kifogyhatatlan ételben és a szemük és szívük falta tovább a sülteket, remek pontyokat és csukákat, a vagdalt hússal kevert fűszeres kásákat, a mézes lepényeket, — amikor gyomruk már nem bírta tovább.

Turisend az asztalfőn ült, szemközt Alboinnal. Alkonyatkor felemelte serlegét és merően nézte vendégét. A hárfások jeladás nélkül hirtelen abba-hagyták a pengetést, a bárd elnémult. A gepida főemberek összesúgtak és szemük csöndreintően rávillant az ifjakra. Intett az asztalnok is a szolgálknak, akik nyomban abbahagyták az ételhordást.

A csöndben felemelkedett helyéről Turisend. Finom ősz feje elborult és csak nézte mereven Alboint. Arcán kidagadt minden ér és a tóduló vér majd kinyomta szemét. Áldomásra emelt kelyhét hirtelen a falnak csapta.

— Nézzétek őt! — tört ki szikrázó dühvel gepidául. — Fiam helyén ül a gaz, aki őt megölte ... Oh, drága a hely nékem, de aki benne ül, szívemből gyűlölöm.

Az ifjak agyáról egyszerre elszállt a mámor. Az étel íze megkeseredett szájukban. Alig értették Turisend szavát, de tudták, hogy hercegüket gyalázza. Jelt vártak most Albointól, sötét fejjel néztek rá, Alboin azonban mozdulatlan maradt.

Odomund, az ifjak gepida kísérője, sietett a királyhoz. Turisend visszahanyatlott székébe. A meginduló zsongásban elveszett a szava; kezét a szeme elé emelte és olybá tűnt, mintha könnyezne. Jobbján a fia ült, Kunimund herceg. A sült üröc comb remegett Kunimund roppant markában. Egy darabig türtőztette indulatát, aztán levágta a combot az asztalra és odakiáltott Gizulfnak gepidául:

— Hét, te lótól rúgott fiú! Hallottam, hogy érted a nyelvemet. Tán az anyád volt fajtámbéli!... Mondd meg hát az uradnak, nálunk asszonyok járnak olyan cifrán, mint ti! ... Hahaha! Hahaha!

Gizulf halálsápadtan tolmácsolta a sértést. A gepidák nyerítve nevettek. Jól odamondott ezeknek a kifent-kikent cifráknak a hercegük!

Helmechis lefogta Alboin jobbját, hogy ültéből föl ne pattanjon és pusztá ököllel ne torolja meg nyomban a sértést. Alboin szája fehér volt és megreszketett,

— Hazudik a neved, Kunimund! Nem vagy te bátorszájú, — ocsmányszájú vagy.

Az ifjak az asztal alatt megmarkolták az övükre kötött pallost. Egy szikra kell még és fölugranak!

Kunimund vadul méregette Alboint. Tele-töltötte kelyhét és egy hajtásra fenéig itta. Elsőtétült arcában veresen parázslott a szeme. Egy mozdulattal félresöpört maga előtt mindent, tálat és kupát és szagolgatva áthajolt az asztalon.

— Piha, bűzösök vagytok, hé! Akár a kancák, olyan finoman illatoztok, ti vitézek!

Bógve nevettek a gepidák és mind fintorgatta az orrát. Pompás ember ez a Kunimund, hogy így

megtáncoltatja ezt a kevély idegen herceget! Egy ujjal sem érinti, de jobban odavág, csúfabbá teszi, mintha kardot fogna rá. Turisend hasztalan emelte tiltólag kezét, a bortól fölhevült Kunimund szájából recsegeve dőlt a gyalázat:

— Fehérlábú kancák, hé! Nézd a lábukat, Odomund ... Hahaha! Hát nem csupa kanca? . . . Nézzed csak atyádfiait, Hildichis!

Alboin fölugrott és öklét Kunimund álla alá tolta:

— Elhallgass, bitang! Kancák vagyunk, de rugósak! Megnézheted az asfeldi rónán, hogyan rúgtam föl testvéredet. Fölszedheted a csontjait, akár egy hitvány baromét!

Kunimund a pallosához kapott és lecsapott az asztalra. Belerekedt a hahota a gepidák torkába és fölugrottak, hogy összeszabdalják az ifjakat.

— Megálljatok! — süvöltött a kavargásba a király hangja. Egy mozdulattal helyükre parancsolta nemeseit.

— Kinek a vérit meritek venni, istentelenek?... Ki mer itt lázadni parancsom ellen?

A nemesek forró fejjel hátráltak és Kunimund is összegörnyedt apja tekintete előtt.

Megszégyenülten összenéztek a gepidák és hallgattak. Halomra ölik itt a vendég ifjakat, ha Turisend idejében le nem hűti vérüket. Kunimundnak meg kell követnie az idegen herceget, — de Kunimund összeharapott szájjal csak tűrte a csöndreintést.

— Alboin herceg, — fordult Turisend vendégéhez — a fiam keményfejű. Rosszabb a szája a szívénél. Bocsáss meg neki!

Alboin a király elé lépett és köszönően fejet hajtott előtte. Felállt Turisend is; a lakoma véget ért. A sok italtól elködösödött fejjel, elnehézült és pihenésre vágyó testtel elnyúlt volna most mind, hogy indulatuk elvihartzott.

Turisend intett a szolgálknak és azok sietve behozták elesett fia díszes fegyvereit. Fáklyákat gyújtottak és a lobogó veres fényeknél Turisend átnyújtotta Alboinnak a fegyverzetet, a mellvértet, a pajzsot és pallost, nyilat, tegezst és kelevézt és végezetül a tollforgós arany sisakot.

— A legdrágábbat adom néked, herceg, amit kincsházam rejtett — szólott emelt hangon. — Vidd el fiam fegyvereivel a haragomat is. Ifjú tested e pajzs védje és e kard legyen győzelmed jele ... De jusson eszedbe, herceg, hogy a békét is megőrizheted velők.

Egyszerre elmúlt az ifjak fáradtsága és ujjongva kiáltoztak majd összeölelkeztek a gepidákkal és csillogó szemmel bámulták a királyt.

Alboin nagy megindultságában néma maradt és nem találta a hála köszönő szavait. A kezében volt a tél óta áhított fegyverzet. Végre méltó lett apjához, Pannónia meghódítójához.

Csak a fejét hajtotta le mélyen Turisend előtt. Remegő ajkán, a szeme nedves csillogásán Turisend látta, hogy örök lekötelezettje lett. Megnyerte ajándékával leghatalmasabb ellenfele fiát, az ifjút, akire Pannónia öröke várt.

5.

Az ifjak a nagy csarnokban pihentek le éjszákára. Alboinnak díszes hálóhelyet jelölt ki Turisend, de a herceg övéi között maradt.

Ágó lantját pengetve ábrándozott. Dicső nagy napjuk volt. A vére fölbuzdult, hogy tanúja lehetett Kunimund és Alboin összetűzésének és Turisend hűségese tetteinek. Halálig tartó szövetségre kötelezte le a király Alboint. Hatalmas énekben fogja megörökíteni ezt a nagy és emlékezetes napot,

hogy szerte az országban, amerre longobárd harcos él, merész hercege nevét beleégesse a szívekbe . . .

Éjfél volt már és aludtak mind, csak Helmechis kószált ébren a csarnokban. Mérhetetlen büszkeséggel nézegette a fegyvereket, amelyeket Alboin az ő kezére bízott. Életében nem érhetette már nagyobb kitüntetés, őt, a ferdevállút, a kicsúfolt nyomorultat avatta a herceg az ifjak előtt scilporává, ő vigyázza ezentúl fegyvereit. Testi nyomorodottsága nem gyötörte többé. Hiszen hercege pajzsát csak az hordhatta, aki testben is méltó társa!

A hűség, herul anyjának öröke, amit még tejével szívott magába, izzó tápot kapott. Húsa minden sejtjét, a vérét, agya tekervényeit átjárta és betöltötte most ez a hűség. Valami nagy tettet áhított, amivel meghálálhatta volna Alboin kegyét. Eszébe jutott a Lithing. Milyen büszkén és gögösen ült a király asztalánál; ügyet sem vetett rájuk. Hildichis, ez az utolsó Lithing, egyszer szót érhet Kunimuddal. Amíg Turisend él, addig nem fenyeget veszély. De Turisend öreg ember és ha egyszer lehunyja szemét, Kunimund szövetkezni fog a Lithinggel.

Egyetlen gondolata volt: Hildichisnek pusztulnia kell!

Elhatározta, hogy beszélni fog a gepida királlyal. Meglesi az alkalmat, hogy egyedül beszélhessen vele, mintha küldetése volna. Merész a terv, de Alboinért a fővesztés kockázatát is vállalja. Élnie kell azzal a kivételes helyzettel, melyet Turisend békülő hajlama teremtette az estén.

Reggel az ágyasház előtt várakozott a királyra.

— Bocsásd meg merészségemet, felség, hogy háborítom nyugalmaidat — állott elő hirtelen, amint Turisend megjelent.

A gepida megállt és várakozóan nézett a ferdevállúra.

—Kívánsz valamit társaidnak?

—Fejedelmem követe vagyok, felséged — mondta Helmechis még remegőn és a szíve a tor-kában vert izgalmában.

Turisend indulatosan és visszautasítóan fel-szegte fejét.

—Mit akar tőlem Audoin király?

—Üzenetét hozom.

—Hallgatlak, beszélj!

—Brigetiónak mostanában nagyon betegítő a levegője. Az a sok tavaszi víz és nyirok ragályt hozott. Nap-nap után temetnek. De nemes roko-nod, Ostrogotha herceg kitűnő egészségnek örvend. Felsőges királyom nagyon óvja, hogy baj ne érje.

Turisend csillogó öve bojtjaival játszott. A gepida herceg nevének említésére észrevehetően megrezsent, majd fitymáló mosolyra vonta száját.

—Örülök a hírednek, ifjú — szólt közönnyel. — Csak ennyit üzen Audoin?

—Ostrogotha hercegnek kitűnő az étvágya, akár a Lithingnek, aki jól érzi magát udvarodban, felséged ...! Az italt sem veti meg a herceg, a lányokat is szereti! Ne tarts illetlenek, ha azt mondom, nemes rokonod kissé mérték-telen.

Turisend türelmetlen lett. Sokat fecseg ez a ferdevállú, nem látta szavainak értelmét. Csa-varos eszűek a longobárdok, úgy tűnik, az ifjú is mestere a ravaszkodásnak.

— Időm sürget, fiú.

— Túl a lakoma derekán elfásul az íny, egy cseppnyi keserűséget már meg sem érez — mondta Helmechis és föltartotta jobbját, szétvont hüvelyk-és mutatóujjal mintha a cseppet töltögetné.

Turisend lehunyta szeme sarkából mohón figyelte a ferdevállút. A célzást megértette. Világos volt, hogy a longobárdok kijátsszák ellene Ostrogothát,

Elemund király fiát, mihelyt Hildichist többnek tekinti pusztá vendégnél.

— A vendégem! — mondta mintegy magában és a szemét nyugtalanul ráejtette a ferdevállúra. — Esztendővel ezelőtt járt már itt követetek. Akkor megfontolt férfit küldött hozzám Audoin király.

Helmechis az ajkába harapott. Megalázó volt, hogy Turisend a korát hánytorgatja. Úgy kellett tennie, mintha nem hallaná a célzást, hogy a merész játszmát végleg el ne veszítse.

— Hallottam, milyen nemes feleletet kapott felségedtől Lethu gróf — szólt hízelgő mosollyal. — De minden szó kevés lesz, hogy tegnapi nagylelkűségedet méltóan ecseteljem királyom előtt. Tetteid az örökkévalóságé, felség.

Az első hízelgő szónál megérezte, hogy így könnyebben talál meghallgatásra.

— Aki oly bölcsen vezeti népét, meglesi mindenkor a célra vezető utat.

Mély bókolással hátralépett és visszafogott lélekzettel várta a választ.

Turisend soká fontolgotott.

— A vendég csak addig vendég, amíg én akarom!

Helmechis szeme elborult. Ha így küldi el a király, vajmi keveset ért el, annyit sem, mint Lethu, aki mégis rábírt, hogy száműzze udvarából Hildichist. Igaz, alig fordult az esztendő, újra kegyébe vette Turisend. Hildichisnek pusztulnia kell, ez az egyetlen megoldás. Nem érheti be Turisend közönyös feleletével. Ki kell csikarnia a döntést.

— A kelevény csak úgy gyógyul, ha késsel kifakasztják ... Az én felséges uram csak az alapos gyógyítást kedveli... Ha megértenéd a mi sebünket, a vas meggyógyítaná a tiédet is, felség!... Ha úgy akarnád: örökre!

Egy szóra várt Helmechis, de Turisend hallgatott. A leheletével szinte súrolta Helmechist, úgy hajolt felé, de fűjtató, nehéz lélegzettel csak hallgatott.

Kint fölhangzott az ifjak vidám útikészülődése, nyergelték lovaikat.

Turisend kilépett a tornácra és magáho7 intette Helmechist:

—Herceged indulást parancsolt?

—Ég a vágytól, hogy elhirdesse, milyen királyian ajándékoztad meg tegnap!

—Turisend bólintott. A házak közt szinte forrott a tavaszi napsütés és a téren egyre rövidebbre fogyott a tölgyek árnyéka. Színes szalagokkal föl-cicomázva, vígan tolongtak az ifjak a palota előtt.

—Szép utatok lesz — szólt a király.

—Az ég ajándéka ez a gyönyörű napsütés. Felejthetlenné teszi a búcsúzást.

Turisend elbocsátóan intett. Helmechis meghajolt és indulni akart.

— Megállj, fiú! — szólította vissza Turisend. — Véssed jól az eszedbe, hogy nem jó időnek előtte a kelevényhez nyúlni. Minden gyümölcsnek érnie kell!

Helmechis remegett roppant izgalmában. A nap felé fordult és hunyorítás nélkül állta perzselő tüzét.

— Nézzed a napot, felség! Olyan a heve, hogy idén hamarabb ünnepeljük a gyümölcsérés nagy ünnepét... Úgy volna jó, legkegyelmesebb uram, ha azt egy időben ünnepelnénk.

Turisend a vállára nyugtatta a kezét. Bele-nézett fölhevült arcába és Helmechisnek úgy tűnt föl, mintha mosolyogna.

— Üzenek véled, fiú! Mondd meg királyodnak, eszes követet küldött hozzám és szót értettem véle.

6.

Ünnepélyes volt a búcsú, akár az üdvözlés. A téren ott tolongott az egész város. A palota előtt Alboin fősorakoztatta seregét. Már fegyverben járt ő is, sisakja ékes tollforgóján csillogott a nap, szikráztak és ragyogtak a vasai. Finom vászonujjasát sáfrányszínű bőröv fogta össze, mely még karcsúbbá tette nyúlánk alakját. Amint nagy lendülettel nyeregbe szállt, a könnyű szél meglibbentette öltözéke pántlikáit. Helmechis a karjára szíjazta pajzsát. Díszes markolatú kardját magasra emelve tisztelgett aztán a gepidák előtt.

Turisend almásszürke lovon ült, néhány főembere vette körül ünnepi ruhában és ékes fegyverzetben. Kunimund is köztük volt, de fegyvertelenül és köznapi köntösben.

Alboin tisztelgése mintha jeladás lett volna: az ifjak dárdáik hegyét a földnek szegezték.

A palota tornácán megjelentek az udvar asszonyai. Alboin a földre pattant előttük. Barna bőre alatt kigyúlt a vére és valami égő és lebegő öröm csillogott fémes tekintetében. Nyitott szájában a fogai, mint egy gyönyörű ragadozóé. Napégette arcában olyan volt ez a száj, mint egy frissen vágott seb.

Az asszonyok közt Kunimund felesége állott; egy sápadtbőrű, sudaras asszony, szívalakú finom arccal és ferdén metszett szemekkel.

— Hercegnő, hódolattal üdvözöllek búcsúm előtt! — kiáltott Alboin. Maga is meglepődött köszönése biztonságán. Nyílt tekintetét elfogódottság nélkül emelte a gyönyörű asszonyra. Rozsda-barna haja kiszabadult a sisak alól, kipirult homlokába csapzott, de amint félrehárította, göndörödő hullámokat vetett a fűrt.

A hercegnő kedvtelve pihentette szemét a fölhevült fiatal férfin, aki bikanyakát hátraszegve, keményen és vállasan lépett közelebb.

— Máris indultok? Sajnálom, Alboin királyfi! Látod, a hölgyeim is sajnálják — mondta és kicsi kezével az asszonyaira mutatott.

Alboin szeme csillogott, ahogy végigpillantott rajtuk. A teste bizsergető, furcsa hőséget árasztott; új és sohasem érzett izgalom vett rajta erőt; szédült, a térdei megreszkettek és vérhullám csapott a szeme elé, ahogy nézte, csak nézte egyre mohóbban ezeket a szikrázó, fekete hajú nőket, erősívű szemöldökük alól kivillanó sötét szemüket. Forró pokol lett a lába alatt a föld, de meg sem moccant hirtelen felviharzott gerjedelmében.

Jóízű nevetés hangzott a tornácról. Az asszonyok mintha megéreztek volna a fiatal férfi kívánczóságát. Bujtatott vágy és biztatás volt a hangjukban.

Alboin visszamosolygott. Szép harapós fogai kicsillogtak, piros arca férfiasan ragyogott.

— Köszöntöm szép hölgyeidet és lánykádat, hercegnő.

Az asszony maga elé tolta szemérmesen húzódozó kislányát. Szakasztott mása volt fehér gyolcsöltönyében és sötét hajába font virágkoronájával.

— A lányom, Rozamunda!

Rózsásajkú kislány, ahogy a neve mondja, ártatlan szépségében és harmatos bájában drága bimbó az asszonyok közt.

Alboin hozzáhajolt és megsimogatta haját. Csak egy pillanatra érinthette, Rozamunda megriadva hátrált és halk sikollyal befutott a palotába. A hercegnő mosolyogva nézett utána.

Alboin újra nyeregbe szállt. Turisend intésére megperdültek a dobok, trombiták harsantak és kürtösök a búcsú indulóját fújták.

A nyíló reggelben így indult hazafelé Alboin negyven társával. Turisend nagy kísérettel velük tartott, de Kunimundot és Hildichist az ifjak nem látták a főemberek csapatjában.

A Tisza parton visszafordult a király és Odomund gondjaira bízta vendégeit. Ünnepeles volt az ifjak vonulása. Lovasküldöncök telepről-telepre előre meghirdették érkezésüket és mindenütt marasztaló vendégeskedés várt rájuk. Az ifjoknak tetszett ez bőséges, vidám vendéglátás, de Alboin nyugtalan volt és gyors utat sürgetett. Égett a vágytól, hogy mielőbb Brigetióba érjenek. Az esti táborozásoknál már Agó éneke sem tudta megnyugtatni. Egész teste tele volt feszengető izgalommal. Viharos álmai még jobban elgyötörték.

Rohanó paripákról álmodott. Gomolygó forró párákban meztelenül állt egy réten, a ménék lihegve elvágattak mellette és egy asszony arcát látta; rugalmas, meleg és illatos teste hozzásimult forrón és olvadóan. Úgy rémlett, mintha Kunimund gyönyörű keleti asszonya volna. Marokra fogta puha fehér húsát, rázuhant a szájával és egészen betakarta.

Reggel szótlán volt és szomorú. Nyomott-kedvű maradt, míg elérték a Dunát.

Az apja Crumerumig jött elébük főnemeseivel és büszkén üdvözölte. Elérzékenyedve fogadta csókját. Útjáról alig beszélt. Elfogódott volt és zavartan hallgatta az öreg harcosok dicséretét. Csak az eltökéltségében rejlett igazi bátorság, a tervben merészség, — a tett maga milyen kicsivé törpült.

Brigetióban dúsan megrakott asztalok vártak rájuk. Audoin méltóan akarta megünnepelni, hogy a fia elhozta a fegyvereket és jobbjá mellé ültethette . . .

Alboin elérte, amire vágyott, apja királyi asztalánál ült és minden ének az ő dicséretét zengte,

de nem tudott úgy ujjongani, ahogy szívében áhította. Nem tudta kitörő kedvvel új énekre tüzelni Agót, a lelkesen daloló szkáldot, hogy dicsőséget még ragyogóbbá színezzé. Halvány mását érezte csak annak az örömnök, amit elképzelt. Mámor és szárnyalásnélküli öröm volt.

Agó berekedt már a hosszúranyúló dalolásba, Alboin odanyújtotta díszes aranykupáját és nézte, míg fenékig issza az egészségére. Furcsa szorongató fájdalom volt benne, hogy nem érzi át az öreg szkáld roppant örömét. Nem tud ujjongani az ifjakkal sem, akik nem győznek betelni a gépid lakoma meséivel. A tett oly kicsivé törpül, ha az ember túljutott rajta. A vágy felemelő, még akkor is, ha gyötrellemmel jár, mert szárnyat ád és cselekvésre tüzel. De az elérésben, a teljesedésben keserűség van, valami alattomosan égető mérég.

Elérte, amire tél óta vágyódott. Ott ült a vén harcosok között, akik titkos thingeken az ország sorsa fölött döntöttek; joga volt részt kérni a kormányzás gondjaiból, s nem tudta, örüljön-e tiszta szívből annak a harcos férfiéletnek, ami ezentúl várt rá.

Olyan nyarakra emlékezett csak, amelyek telve voltak mozgalommal, készülődéssel és háborúskodással. * Szokatlan volt a béke, amely rájuk köszöntött. Az élet vad kavargása csitult; játékokkal, szelíd szórakozással és vadászatokkal töltötték a ragyogó tavaszt.

Hazabocsátotta az ifjak javát, akik Gepidiába kísérték. Brigetióban csak azok maradtak, akiknek nemzetsége a közelben táborozott. Ütjük emlékére gyűrűvel ajándékozta meg társait. A halálig fogadott hűséget jelképezték ezek a dísztelen fémkarikák.

A hazaszéledők megvitték mindenfelé a fegyverkérés hírért. Kalandos útjukat képzeletük tele-

tűzdelte emberfeletti megpróbáltatásokkal és veszélyekkel; nyár végére már valóságos legenda szövődött így az ifjú királyfi alakja köré .. .

Az aratás ünnepét nagy fényvel ünnepelték meg ezen az emlékezetes békés nyáron. A brigetiói palotában újra összegyűltek az ifjak. Helmechis addig mesterkedett a lakoma asztalánál, míg sikerült Gizulfot a gepida herceg mellé ültetnie.

Ostrogotha sértődöttségében fölfortyant:

— Engem Alboin királyfi szomszédsága illet, nem ezé a tejfelesszájú legényé!

Gizulf dühtől sápadozva fölugrott és pusztá markával a gepida torkának esett. Tavasz óta a harcos minden joga megillette; megtorlást vehetett vasával, ha sértés esett rajta.

Ostrogotha heves mozdulattal lerázta magáról. Hatalmas toronyember volt, erős, mint egy kőbálvány. Szótlanul a kardjára csapott és a királyra nézett.

A király szótlan maradt és hallgatással jelezte, hogy megengedi a párviadalt. Gizulf a pallosához kapott és elhangzott egy kurta rajta!

Vértek nélkül, meztelen, iszonyú kardokkal estek egymásnak. Ostrogotha megérezte Gizulf támadó hevéen: halálig van elszánva. Tíz ember erejét adja karjának a longobárdok néma biztatása.

Csengve és villogva, szikrát hányva csapódtak össze a vasak. A gyors támadás kifárasztotta Gizulfot, lankadt már támadó kedve és védekezve hátrált, hogy lélegzethez jusson.

A gepida lassan nyomta a sarok felé és gyakorlott, óvatos csapásokkal új támadásra ingerelte. Már látszott a fölénye; ha Gizulf elfárad, könnyen végez vele.

Ekkor megemelte serlegét Helmechis és oda kiáltott:

— Hajrá, ne hagyd magad, Gizulf!

És lecsapta a telt serleget a gepida lába elé. A bor szétfutott a kőpadlón. Ostrogotha hirtelen támadt, cselezett vágást mért Gizulf mellére. Erős volt a csapás; Gizulf nyögve megtántorodott, a vér elborította hirtelen és védően maga elé emelte a pallost. Ostrogotha vad mosollyal az utolsó halálos vágásra készült; nagyot dobbantott, de — íme: a síkos padlón megcsúszik és torkával egyenesen belezuhan Gizulf kitarított vasába. Egész nyakát átdöfte a kard. Úgy esett előre, a karddal a torkában. Vére iszonyú patakja megfullasztotta.

Az aratás ünnepén halt meg Ostrogotha herceg, a gépid trónkövetelő. Párviadalban vesztette el életét, becsülettel, harcshoz illően.

Audoin király még aznap követet menesztett Gepidiába. A herceg tetemét bebalzsamozták, királyi pompával fogják temetni, üzente Turisendnek.

A követ egy hétig időzött Gepidiában és Turisend válaszát hozta. Az utolsó vadászon sajnálatos baleset történt. Eltévedt nyíl halálra sebezte Hildichist, az utolsó Lithinget, a nagy Tató király unokáját. Görög orvosok balzsamozták a nagy ember tetemét. Fejedelmi dísszel három koporsóban temetik. A gepida királyi udvar gyászt rendelt el és osztozik a longobárdok nagy fájalmában.

Helmechis néma örömmel hallgatta a követ jelentését. Ez az ő tette volt. Elpusztult a trónkövetelő! Ha a longobárd hercegek és grófok nem ütnek pártot, Alboin koronáját nem fenyegette többé veszély.

7.

Ősz elején Alboin a Balaton körüli rengetegben tanyázott. Megjött a nagy vadászatok ideje; társaival fáradhatatlanul járta a vadont és édesebb, új örömeket hajszott.

Eddig mintha valami tompaság és pihentető homály nyomta volna el bennük a férfiösztönt. A vérük gerjedelemre gyúlt és támadóvá bátorodott. Az erőpróbákon, vad harcijátékokon keménnyé edzett testük érzékei viharosan ébredtek.

Alkonyatokon lenyargaltak hegyeikből a lapályra. Lenn barlangos odvakban békés pásztor-nép lakott. Az ifjak megrohanták a barlangok asszony népét. Mohón szeretkeztek, falánkan élvezték a test örömeit, a hajlandós nők csókjait, ahogy ételnek, a sült húsok és sajtok, mézzel édesített italok roppant tömegének estek. Szilaj vágóban, pezsgő életkedvvel tértek vissza táborukba.

Pemmót egy vadászaton baleset érte. Szarvasgímet üldöztek és hatalmas vadkan tévedt az útjukba. Pemmó vörös ujja megvadította a kant. Az állat nekirohant és felöklelte. Szörnyű sebet tépett a hasán, tengernyi vért vesztett és nem tudott többé talpra állni. Nedves anyaggal betapasztották sebeit és dárdákra fektetve vitték táborukhoz. Közel fektették a tűzhöz, de a lángok nem melegítették. Prémekbe burkolták és bevitték a sátorba. Pemmó hang nélkül tűrte a gondoskodást, verejtékes arca sápadt volt és hörögve lélegzett.

Aznap egyikük sem gondolt a barlangok asszony népére. Ott maradtak a táborban és némán üldögéltek a tűz körül. Az elejtett gímet már kiszigerezték, fölakasztották horgas inánál fogva egy csonkított ágra és gyakorlott kézzel nyúzni kezdték. A kövér, faggyas húsról könnyen szaladt le bőr.

Az ifjakkal kódorgó Agó föltápászkodott, leoldotta övére kötött pallosát és levágta a gím egyik combját. Sok hozzáértéssel bükkfanyársra húzta és elkezdte a tűzön sütni. Sercegve csöppent az olvadó zsír a parázsra. A készülő sült illatára sem vidámodtak föl a vadászok.

—Nézzed meg Pemmót! — intett Alboin Gizulfnak.

—Vájjon megéri-e a reggelt? — sóhajtott komoran.

Leszegett fejfel várták, míg Gizulf visszatért a sátorból.

— Csupa tűz, szegényke. Megitattam, elalélt a karomban — panaszkolta Gizulf.

Agó a csüggedt ifjakra nézett és el akarta oszlatni sóhajtó keserűségüket:

— Ne búsulj, királyfi! Pemmó fiatal, könnyen kiheveri sebét. Nézd Gizulfot! Csúnyán összevágta Ostrogotha és milyen hamar talpraállt. Meglásd, Pemmó is fölépül.

Kivágott egy jókora szeletet az ízesre sült combból és Alboinnak kínálta. A testtől nem szabad megvonni a jó falatot, enni a bánatban is muszáj!! Nem is kellett nógatni őket, nagyokat faltak a húsból és nehéz bort kortyolgattak. Csak Agó keverte vízzel a bortömlő mézsűrű csöppjeit.

Ahogy torkig laktak hússal és zsíros juhsajttal, biztatgatni kezdték az öreget:

— Mesélj valamit, apó!

Agó rágyújtott a nagy vándorlás énekére, a jütlandi és elbamenti nagy harcokról énekelt, a messzi homályban elvesző ősokról, Iborról és Aioról, akiktől Agelmünd, az első longobárd király származik.

Sokszor hallották ezt a Sagát, ma újat akartak.

— Attila hún királyról énekelj! — biztatta Agilulf, az egyik vadászlegény.

— Az ám, Attila királyról! — zengték karban. Az öreg megpengette lantját, a szeme fényes volt és fáradt hangja mélyé és teltté öblösödött.

— Mit tudtok Isten ostoráról, fiúk?

— Alszik a Tisza vize alatt — mondta Agilulf.

— Aranyban, ezüstben és vasban alussza örök álmát — bólogatott Agó.

Lábuk alatt bővizű patak locsogott kövecses medrében. Mélyen lent a Balaton vize csontszínnel csillogott a holdvilágban és a sással benőtt szittyós partok felől kesernyés füstszag szállt. Lent nádat gyújtottak a halászok.

Fölakadt szemmel ülték körül Agót. Dala a Nagy Hódítóról szólott, aki messze napkelet felől jött hún népével, messze a Don és Volga viharos sztep-
peiről villámsebességgel rohant Pannoniába.

— Igaz-é, amit Isten ostoráról énekelsz? Lehet úrnak lenni száz nép fölött? — ébredt Alboinban a kétely.

— Igaz, királyfi! Apám öregapja még látta Attilát, akinek lángoló kardot adott a föld méhe.

Alboin szája keserű volt.

— Négy emberöltő csak és lásd, mindent homály takar. Hír és dicsőség füstté száll. Mi marad belőle? Érckoporsó és csontok hideg vizek alatt... Az élet-
ről énekelj, Agó. Olyan hódítóról, aki megtartja birodalmát. Olyan népről, akit nem söpör el a vihar.

Az öreg megrendülten tekintett a hercegre. Ezt a fulladt szomorúságát nem ismerte. A szája szegletének keserűségét. Merevségét, ahogy a zsarátnokba bámul. Hozzáment és vállára nyugtatta kezét.

— Semmi sem múlik el nyomtalanul. Mindenki bennünk él, herceg. Tebenned a nagy ősök, a hódítók, akik új földet foglaltak nekünk!

Alboin fölállt, a tűz lángveres fénye fölugrott arcára, rozsdabarna dús haja a nyakát verte; elbű-
völő sudáran állott szálas alakjával, karjait a csilla-
gos ég felé tárta és hatalmas lélegzettel kiáltotta:

— Én, Alboin herceg, Audoin és Rodelinda fia, meghódítom az egész világot! Meghódítom és meg-
tartom népemnek!

Megrázta magát. Öltönye szalagjai körülrepdesték, fölkapta pallosát és megforgatta feje fölött:

— Hajrá, longorbárdok! Előre! Én vagyok a vezetőök, én, Alboin király!

Túlhan, a tópart felől titokzatos visszhang kélt és öblösen végigdübörgött a hang:

— Alboin király! ... Alboin király!

Elbűvölve nézték, ahogy a sötétbe mered, pallosát elengedi és borzongással neszel a hegyeken végighullámzó hangra.

— Apád még él, Alboin herceg — szólt Agó neheztelően.

Komorán elhallgattak a tűz körül, mintha istenkáromlás fojtotta volna beléjük a szót. Csüggedt lett egyszerre Alboin. Micsoda láng kavargott benne, micsoda lázadó erő kerítette hatalmába? Kinek akarja meghódítani a világot? Micsoda zavart és rengést akart maga körül. Uj istenostorának lenni? Adhatott-e többet az élet, mint a békének ízes napjait a haldokló őszi erdőkben a vadászatok izgalmas örömeivel, puha asszonyi karok ölelését, ezt a haragosan vad új gyönyört, ami még hatalmasabbra duzzasztotta erejét. Miféle ismeretlen és idegen mélyekből fakadt békétlen lobogása?

Csüggedten gondolt Pemmóra. Nincsen borútlan béke sem. Pemmó, a vidám cimbora meg fog halni. Milyen balgán odavész egy erős ember!

— Tölts! — kiáltott Agilulfra. A bor mámorea felejtést hoz. Ivott, míg bedagadt nyelvvel elnyúlt a tűznél. Virrasztónak a szkáld maradt; a haldokló Pemmót vigyázta.

Hajnalban talpraugrasztotta valamennyiüket az érkező Helmechis. Brigetióból jött a ferdevállú. Megdöbbenve nézték, olyan tépett és alélt volt.

Alboin aggódva futott elébe:

— Mit hozol, testvér?

—A lapályon láz pusztít. . . Adjatok egy korty italt, elalélok! — lihegte Helmechis.

Míg szomjasan kortyolta a hideg kecsketejet, körülállták izgatottan.

—Beszélj! — kiáltott Alboin.

—Gonoszabb, mint a tavaszi lázak . . . Orvul csapott ránk ... az őszi esővel... Tengerré dagadt a Duna. Az a rengeteg víz hozta a nyavalyát. Az ember melle elrohad egy éjszakán.

Megrettenve hátráltak, mintha Helmechis máris rájuk lehelné a pusztulást.

—Apám bizánci orvosa tétlenül nézi? — sürgette Alboin.

—Mehalt az elsők közt!

—Hát a papok?

—Nem segített a fohász sem!

Agó pogány lelke lázadó keserűségével kiáltotta:

— Tüzeket kell gyújtani éjszaka és véres kezet festeni a sátrak benyílója fölé. Véres kezet az ajtó-félfára! Az elüzi a démont! . . . Varázslat kell, tűzvarázslat és vér!

Kigyúlt szemmel lihegett és érces volt a hangja, ahogy a kelő napba kiáltotta:

— Napisten, segíts!

Sápadt volt Helmechis és csorgott a verítéke. A tisztás peremén két lovas bukkant föl, a ferdevállú fáklyásai.

— Embereim lemaradtak. Átvágtattam velök az éjszakát, hogy idejében találjalak.

Miért testvér? Mi van az apámmal?

Helmechis elnémult és Alboin iszonyodva nézte.

—Mehalt? ... Beszélj!

— Apád meghalt. Örökre lehunyta szemét a nagy király!

Alboin arcát elfutotta a pír, mintha vére meggyulladna és kivetné lángját. Nem ejtett könnyet, úgy állt ott kimagasodva, túlnöve a szálas legények

alakján, már királyn, ahogy éjszaka a visszhangnak elkiáltotta álmát.

Csak egy kérdése volt:

—Mikor halt meg az apám?

—Este holdfelkelte után.

—Holdkelte után — mormolta utána Agó. Odalépett Alboin elé és térdet hajtott: — Üdv néked, királyom!

—Alboin király! — kiáltották a legények és tisztelegve emelték pallosukat.

A hegyek is tömören visszabúgták:

— Alboin király!

A haldokló Pemmó jött vánszorogva a sátorból és lerogyott Alboin előtt.

— Egyetlen uram!

Alboin fölszegte fejét, friss izgalom lángot dobott arcára, élesvágású orrának cimpái remegtek.

— Még nem vagyok király! Ti tudjátok, a választás a nép joga.

Keményen és súlyosan csengtek a szavai.

—Brigetióba megyek!

—A halálba méssz!

Helmechis véznán elébe állott. Ketten szembe, testvérek, egy anyatej neveltjei — s Alboin, mintha az édes anyatej minden melegét elvette volna tőle, olyan törpe volt mellette Helmechis sovány testével és okos, finom fejével.

— A koronámért megyek! — lobbant föl Alboin.

Ez volt a búcsúja. Lóra kapott és elvágatott.

Egyedül, kísérő nélkül. És vissza se nézett többé.

8.

Rövid volt a gyász ünnepe. A pusztító ragály hamar hazaűzte a temetésre összesereglett főembereket.

Az Őszi köd fojtóan nehezedett a lapályra. Marasztaló sár lepte el az utakat és a lápok és ingoványok felől vastagon ömlött valami nyúlós és fertelmes, betegítő hideg.

Alboin is elhagyta Brigetiót. Aquincumba ment Lethuhoz. Lethutól megtudta, hogy a félszemű Klef herceg betegen fekszik. Klef a Beleos nemzetségnek volt a feje, csaknem tíz esztendővel idősebb nála és egyetlen számbavehető vetélytársa a királyválasztó thingen. Klef tapasztalt harcos volt, a hercegek tanácsában szóvá tehetette fiatalságát.

Gyorsan búcsúzott Lethutól és Klef birtoka, Sopianae felé tartott. Útján régi társai kísérték; föltétlen hűségre fölesküdünt híve mind. Elszánt, vakmerő sereg, testőrség, amely eleven falként védte urát. Csak Pemmó, a legények legvidámabb ja, esett ki sorukból.

Klef elrémült, amikor a rárohanó kis sereg hírére vette. Lábbadozott, de bágyadt volt még a lázaktól és a csontjait szaggató fájdalomtól.

—Légy elnéző, hercegem, ha nem hagylak pihenni — köszöntötte Alboin a félszemű Klefet.

—Mit kívánsz, királyfi? Tanácsom kellene, vagy embereim? — kerülgette Klef óvatosan a szót.

—Jól mondón: a tanácsod! Azt akarom, hogy te légy mellettem a legfőbb bíró, ha a nagy tanács méltónak talál a longobárd koronára.

Klef valami csapdától tartott; ez a váratlan ajánlat lefegyverezte:

—Szívvel és lélekkel szolgáltam felséges apádat, Audoin királyt. Vezetőm volt, hívséget fogadtam neki. Így követlek téged is, herceg!

Csókkal és kézfogással pecsételték meg a hűség- esküt. Klef ott tartotta birtokán Alboint, de amint az első fagy jelentkezett, maga sürgette az utat. Hóhullás előtt össze kellett hívni a királykoronázó thinget.

Fiatal volt Alboin, alig huszonegyesztendős, amikor Grimuáld püspök a fejére tette a longobárd koronát.

A tél követfogadásokkal és követküldésekkel telt el. Amint kitavasodott, Alboin elhatározta, hogy Bizáncba indul Jusztiniánhoz. Turisend törhetetlen fegyverbarátságáról biztosította, mégis jónak látta, hogy megnyerje a nagy császár kegyét. Ha megtudják, hogy a Birodalom atyja kitünteti kegyével, senki sem mer többé pártot szítani ellene.

Bizánc fölött ekkor harmincadik esztendeje uralkodott Jusztinián, s két hadvezérétől: Belizártól és Narsestől reszketett a fél világ.

Alboin fényes kísérettel indult Konstantinápolyba. Egy tavaszi reggelen csodálatos látvány tárult szeme elé. A dombokról megpillantotta a Várost, az Aranyszarv öblét. Ennél fenségesebbet még sohasem látott. A távolból a színek és vonalak kápráztató harmóniába olvadtak. Zöld lombok közt vakítóan villogott a sok márvány. Támolyogva és félig mámorosan közeledett a Városhoz. Az utcákat olyan csodálkozással járta, mintha csak aznap nyílt volna ki a szemvilága.

Napokba telt, míg a sok dísz és fény mögött a valóságot meglátta. Addig csak bámulta a kőpaloták ékes sorát, a márványtól és cifra vert vasaktól tündöklő házakat, a pompás kerteket és az oszlopsoraival, a terrassaival kábító összevisszaságban emelt nagy palotát, amelynek vendége volt. Látta a kikötőben horgonyzó vitorlásokat, az áruval megrakott otromba hajókat, az életnek lázas sürgését, a hajszát a pénz után.

A márványpaloták árnyékában bűzös vityillók és síkátorok. A bazilika és a császári palota márványlépcsőjén bélpoklosok, elevenen rothadó testek! A húsnak döglletes vására — ez volt Bizánc másik arca. Honnan ez a rengeteg meztelenség és éhség!

Alboin elszörnyedve nézte a hulladékot kotró szerencsétleneket, a kikötőt ellepő emberroncokat, a koldusok seregét.

Rettegni kezdett a milliós várostól, amely circuszi játékkal szórakozott, szórta az aranyat, szeretkezett, amelynek lakói gyilokkal és méreggel, ármánykodással pusztították egymást és aszott testtel éhen döglődtek az utcákon. Értelmetlen zavar volt a Város és csak idők multán hatolt titkaiba.

A nagy császárt kétszer látta otléte alatt, a fogadásánál és egy ünnepi mise alatt.

Ténfergő udvaroncok kísérték a nagy palotába, símaszájú, fecsegő férfiak, akik a fogadás bonyolult ceremóniáját magyarázták. Aztán mégis minden olyan egyszerűen történt. Ott állt a császár előtt és míg a többiek kétrét görnyedtek és szemüket a félelemtől és hódolattól megemelni sem merték, ő könnyen térdet hajtott és átadta ajándékait. Kedves öregember a császár, bíborban és aranyban ült trónusán és a szava nyájas, mint egy régi ismerősé.

Alig értette, mit szól hozzá Jusztinián, de finom mosolyán látta, hogy kegyébe fogadta, amikor megölelte.

A bazilika, ahol újból látta Jusztiniánt, csodálatosabb volt a császári palotánál is. A falán aranykockákból kirakott háttérben Istenfia osztott áldást apostolai közt, mereven és elérhetetlenül, ékkövek ragyogásában s arca fájdalmas sápadtságában. A kupola égnek gömbölyödött, akár a tölgy, nem is értette, hogyan boltozódhatnak így össze ezek a mázsássúlyú márványok? Összehajolnak és lebegve zárulnak, mintha fentről valami láthatatlan erő fogná őket össze. Ariánus volt, de nem tudott mélyen hinni az egyedülvaló Istenben, aki önmagából keletkezett és örök, aki nem hasonlított senkire. Az otthoni papok hirdették így az új vallást, vad és átkos szavakkal üldözve a régi isteneket, akiket

ott érzett a nap kenyeret érlelő tüzében, minden lángban és fényben, a suhogó vizekben, az erőben, amely életet adott és életet söpört el. Fenyvesek fölött zúgó orkánokban és lengedező szellőkben ott volt az istenek haragja és sűgása. A föld és az ég adta az isteneket, a természetnek ezer mozdulásában ott éltek, erősen és keményen, emberi közelségben. Vad, acsarkodó démonok és örömet adó, fényt osztó földfeletti hatalmak.

A bazilika porfiroszlopaival, kupolájával és márványfaragványokkal, a selymeknek és drágaságoknak sokaságával megzavarta pogány hitét. Ez a kápráztató gazdagság, az illatos füstölőkkel, énekkel és zenéssel elbűvölő istenimádat csodálattal és szorongással töltötte el.

Nem tudott áhítattal figyelni a pátriárka áldástosztó ceremóniájára. Jusztiniánt nézte, aki öregen, kiegészett szemmel ült bíbor baldachin ja alatt és Theodórárt, megsápadt matrónás szépségében, császárnői pompájában, káprázatos selymekben, drága kelmékbe öltözött hölgyei között.

Theodórárt még nem törte meg a kora. Finoman ívelt száján látta makacs erélyét. Hatalmas asszony a vénségében is, a világ és Jusztinián fölött. Az arcán a pirosítók és szagos pipereszerek alatt éles szarkalábakkal rötta rá egy szenvedélyekkel túlsúfolt élet a sóvárgásoknak és csillapíthatatlan éhségnek elkendőzhetetlen jeleit.

Milyen elérhetetlennek látszott ebben a pompájában ez a kevély asszony, akiről az udvarban sutogni hallotta, hogy kéj vágyát a vénség sem csitította el.

Ezek voltak hát a hatalmasok, akik a fél világot birtokolták, akiknek kezéhez ömlött milliók adója, akikért ezrek és százezrek véreztek szerte a birodalomban és túl a határokon, Tráciában, a Maeotis ingoványaiban, Itália földjén és Afrika perzselő

napja alatt, puszták sívó homokján és az Alpok jégtorlaszain. Milliók vére táplálta ezt az országot, amely mint valami beteg test, úgy puffadt egyre kövérebbre, puffadt és duzzadt a mohón szivott vértől. Telhetetlenül harácsoló Bizánc, kalmárai végigutazták a világot, hogy aztán gyűjtött kincseiknek harmadát adóban lerójják.

Alboin látta, milyen tengernyi pénzt pazarol el a fényes udvartartás és mennyi millió kell a légióknak, hogy vaskarral fékezzék a birodalom száz és száz, könnyen lázongó népét! Hunok és szarmaták, gótok és gepidák, vandálok és alánok, bolgárok és avarok, longobárdok és szkíták, perzsák és egyiptomiak szolgáltak Jusztinián légióiban, mitsem tudva már arról a földről, amely teremtette őket, északi ködös hazájukról vagy Ázsia forróra sült fennsíkjairól.

Két hetet töltött Alboin Konstantinápolyban, míg megismerte Jusztinián hatalmát. A birodalom minden élete és minden vagyona a törvény szerint az övé volt. Amit meghagyott életből és vagyomból, kegynek számított, amiért hála járt. Alboin szinte elrémült, amikor az adóztatás szövevényes gépezetébe betekintést nyert. A föld szántóvetője fizette az annonát, a termésben megállapított adót, amivel a légiókat élelmezték. Háborús esztendőben olyan nagyra nőtt az annóna, hogy a föld népének betevő falatja sem maradt. De fizette a nép az adót kenyere, sója és vizének minden csöppje után is. Aztán fizette a levegő vámpénzét, mert adója volt a lélegzetvételnek, még pedig azért a gyönyörűségért, hogy mint Jusztinián alattvalója tengethette pusztá életét.

Ottléte utolsó napján különös hírt hallott a palotában. Belizár, az elaggott hadvezér kegyvesztett lett, suttogták az udvaroncok. Belizár gyűlölte az udvar pompáját és puhaságát, ármánykodó és a

császár kegyét leső, szószátyár tisztviselőit. Katona volt, hajlíthatatlan derékkal és vasakarattal. Jusztinián valójában sohase kedvelte hadvezérét, féltékeny volt hallatlan népszerűségére és arra a tiszteletre, amivel a légiók Belizárt körülvették.

A fordulat izgalma betegségbe kergette a császárt. Alboin nem látta többé. Indulása előtt halotta még, hogy Narses, a palota kincsesházának egykori öre, egy herélt perzsa kerül a légiók élére, Narses, aki most Itália helytartója volt. Amióta a herélt rendet teremtett Itáliában, a Pó gyönyörű síksága, az egész hatalmas félsziget újra virágzik és ontja kincseit Bizáncnak. Hajók hozzák narancs- és citromligeteinek termését, pálmakertjeinek gyümölcsét, hatalmas kőkorsókban olaját, tömlőkben édes borát, finoman cserzett bőröket és mézszínű, sűrűn szövött vásznait, bíbort és márványt. Áldott ország ez a szelíd égboltozata Itália, melynek földje nem kér annyi verejtéket, mint Pannoniáé. Gazdag és félig gazdátlan, mióta a gótok eltakarodtak vagy kipusztultak és csak Narses serege tartja megszállva.

Öreg longobárd harcosok, akik kíséretében voltak, keresztül-kasul járták Itáliát, látták a Forum Julii dús rónáit, a Pó virágzó lapályát. Ötszázötvenkettőben volt, majdnem tíz esztendeje, hogy harcoltak odalenn, amikor az apja Jusztinián kérésére csapatot küldött Narsesnek a gót Totila ellen.

Valahányszor Alboin előtt Itáliát emlegették, a vére lázasabb pezsgéssel járta át ereit. Képzetelet nem hagyta nyugodni ez a legendás gazdagságú ország. Minden erős nép hódító útja oda vezet! Egyszer ő is el fog indulni, hogy birtokába vegye Friaul pompás városait, a tornyos Páduát és Veronát, az övé lesz a Pó völgye a kincses Mediolánummal és az Adriánál a büszke Ravenna a nagy Theo-

derik palotájával és lenn a hét halmon emelt Örök Város.

Ma még csak ábrándozik hódító útjáról, képzelete szüli a káprázatokot és színezi álmait. Királysága még ifjú és harcosainak száma gyér. Népeének erősödni kell! Békét kell hirdetni szomszédjai felé, hogy csöndben gyarapodhasson kincsekben és erőben 1

9.

Hazatérése után egy ideig a Balatont környező vadonban maradt.

Szerette az erdő buja virágzását, a madár-csattogással, kakukolással és rigófüttyel teli reggeleket. A vadlest a derékig burjánzó páfrányban. Bizánc lármája, nyugtalan élete után jól esett az erdő csöndje.

A tél óta megemberesedett, dúsan serkedő szakállá összeolvadt már rozsdabarna hajával. Fémes csillogású szemében biztonság volt, egész alakja erélytől és önbizalomtól sugárzott. Hevességét már tudta fékezni és olykor figyelte magát, vajjon méltóan mutatkozik-e alattvalói előtt és hallgatnak-e szavára?

Egyheti kóborlás után átment Mogentianae melletti birtokára, ahol Lethu várt rá. Megdöbbsent, milyen megöregedettnek találta.

—Nem vagy beteg, Lethu?

—Bizony érzem koromat. Fáradt csontjaim húznak a föld felé ... A kard talán már kihullana a kezemből, ha forgatni kéne.

Deres feje megreszketett inas és vörös nyakán. Táncoolt a keze is, ahogy maga elé emelte, hogy gyöngességét mutassa. Alboin megértette panaszát. Lethu búcsúzik tőle. A szíve fáj, hogy nem állnak harcok előtt. Ha gyöngül a kar és hályog ereszkedik

a szemre, úgy illik, hogy ne betegágy várja a megvénhedtet. Aki a harc mezején marad, még a holttában is hősi tiszteletet ébreszt.

— Fáj a békénk, öreg barátom? . . . Pedig most nyugalom kell és baráti szomszédság. Így erősödünk, készülődünk!

Az öreg bólintott. Kedvtelve pihentette szemét Alboin sudár szépségén, fiatal méltóságán. Az arca nyilt és viharos, mint a gyermeké, de a mozdulatai nyugodtak, erő érzik bennük.

— Más is kell, felség! — szólt bizalmasan. — Asszony a palotádba. Méltóságodhoz illő királyi sarj!

Alboin elmosolyodott. Házasodni? Szerelem nélkül asszonnyal összekötni fiatal életét? Van itt elég leány, akit vadászatai közt ölelgethet. Jóízű, hajlandós asszonyok.

—Nem olyan sietős, Lethu! — Szétnyíló húsos szájában megvillantak fehér harapós fogai, úgy nevetett az öregre és vállán veregette.

—Asszony nélkül szétzüllik az udvar. Menj vissza Brigetióba, felség. Meglátod, milyen üres a palota! Jó példát kell adnod — mondta Lethu.

Alboin nagyot legyintett. Már a mosolya is elhervadt, fanyar lett a kedve.

—Küldtek tán, hogy így unszolsz?

—Nem küldött senki, felség ... De jártam most Brigetióban. Roskatag a palota, gondozni kéne.

—Sohase kedveltem Brigetiót. Gyűlölöm a kőházakat. Fojtogatnak a falak. Egyszer föl-égetek ott mindent!

—Jól mondod. De építs új várost. Megjártad Bizáncot, felség. Ott a példa a szemed előtt.

Alboin nagyot emelt szemöldökén. Nyomban átvette Lethu gondolatát.

— Kedvemre volna! ... De nem kell márvány

és kőház! Az ember rab a kövek közt. Majd itt a hegyeimben építtek olyan palotát, hogy érezzem benne az eget és az erdőt. Vörös bükkből és szagos lucfenyőből.

Mélyet lélegzett és körülnézett a virágzástól mámoros illatokat árasztó erdőn. Ez volt az igazi otthona, lombjai alatt megtalálta a nyári pihenőt és őszi lángolásában, rőt színekbe hulló haldokló pompájában a vadászat izgalmas örömét. Vad nyomát keresni porló szűzi havon, üzni a megfutó szarvasgímet, hatalmas hajrával rohanni nyomában és szügyén találni kelevézzel — hol akadt ilyen gyönyör a város penészes falai között!

— Ha új palotára gondolsz, egy okkal több, hogy asszonyt válassz magadnak. Jó házasság emeli a korona fényét, felség.

Alboin gondolatokba merült. Talán igaza van Lethunak. Ideje, hogy igazi élettárs után nézzen.

A közeli tisztás felől dévaj ének foszlányait hozta a szél. Alboin vérebe szállt a fiatal, szerelmes énekszó.

— De vígan vannak, hallod? .. . Megnézem őket!

Alkonyatba hajlott az idő. A tisztáson már összeterelték a teheneket és megkezdték az esti fejést.

Alboin megállt egy guggoló leánynál és bevárta, míg elkészül. Ahogy a lány fölállt, átkapta hátulról. Tüzesen elfúlva vergődtek. A leány szótlán maradt, elejtette a sajtárt és kéjbe gyulladó vörös arccal dőlt a tehenre.

A többi folytatta a fejést; csak vihogtak, mintha a vérük megpezsdülné és csiklandva végigszaladna rajtuk is a vágó.

Mikor Alboin elengedte a leányt, az nagy szemeit lehunyva, szédelegve és nedves mosollyal nyúlt a földült sajtár után. Szétzúzótan, remegő

térddel fordult a férfi felé. Alboin még farkasnézéssel és harapásra vicsorított szájjal állott előtte:

— Éjszakára hozzám jössz!

A leány szédelegve és megszépülve hallgatta a parancsot. Egész testében és lángszínnel elfutott arcában alázatos engedelmesség volt. A szíve kéjesen elzsibbadt, ahogy a távozó férfi után bámult.

Éjszaka izzó és nyakas volt a leány. Ahogy Alboin hozzáhajolt, megcsapta testének meleg illata. Szétmorzsoltszálalevélnék és vadmentának átható szagával keverődött a bőr párája. Birkózott vele és hengergeti a medvebőrökön. Soká ölelte, előbb durván, azután érzékeit simogatva, míg maga is kimerült.

—Hogy hívnak?

—Roz vitának.

—Aludj, Rozvita! — szólt gyöngéden Alboin és takarót borított rá.

De a leány ledobta a takarót és fölugrott. Lihegve nézte a férfit. A szája kiszáradt, a szeme égett és rongyokban lógott a ruhája. Egyszerre levetette magát Alboin elé és csókolni kezdte meztelen lábát.

— Vadmacska! — Alboin nevetve lerúgta magáról. A keze a leány haját érte és odahúzta magához. A leány jaj nélkül tűrte. — Megfojtsalak?

Megint rádobta a takarót és Rozvita hagyta. Egészen apróra kuporodott és úgy aludt el.

Alboin felkönyökölt a medvebőrön és az éjbe bámult. Kint aludt az erdő, az egész világ. Pogányul szép volt ez a föld, ahogy az éjben feléje küldte és ráborította álmoványó érzékeire sűgásait és fényeit. Élt és lélegzett a nyáreleji éj. Valahol a légtelenben, az erdők mélyén fölbredt az Éj istene és szétnyitotta fekete nagy szárnyait. Lebegett a távoli lápok fölött, fényeket gyűjtött, amelyek reszketve és imbolyogva szétfutottak a feketeség-

ben. Keleten levált az égről egy csillag és csóvásan égve a mélybe hullott.

Ránézett a leányra, aki nyitott szájjal, boldog elfáradással aludt a lábánál. A hold fénye arcára sütött. Barna volt a naptól és a keze, ahogy a takarót a mellén összefogta, inas és eldurvult a dologtól. Rozvita, kis vadvirág. Illatosítja testét, mint Bizánc asszonyai. Drága keleti szeszek és illatos olajak helyett az ujjai közt szétmorzsolt egy zsályalevelet. Tetszeni akart, kelletti magát.

Elhanyagolt fekvőhelyén és karja a leány meleg bőréhez ért. Friss testi kívánság gerjedezett benne. Odavonta magához Rozvitát. Az föl sem ébredt. Ahogy arcára hajolt, könnycsepp ízét érezte ajkán. A tűzfolyam lassan elsikkadt vérében. Forró tenyerét a leány nyakán hagyta.

Így nyomta el az álom. Kora reggel fölébresztette az első napsugár. Rozvita félig nyitott szájjal aludt még, darabos és durva volt az arca. Az ajka fölött és a homlokán kövér izzadság. Hunyt szeme alatt törött a bőr és szennyesen fekete haja zsíros gubancokban, fésületlen csapzott arcába. Pállott szag dőlt belőle a meleggel, teste páráival.

Alboin elfordult. Fanyar nyál futott össze szájában. Alkonyatkor mindig megszédül a vére és nem nézi, kit tart a karjában. De a reggeleken meggyűlik benne valami keserűség. Széles buja ajkain ott ül a csömör.

Fölkelt és kiment a forráshoz. Egy tenyérre való vizet széttörölt az arcán, így mosdott. Hatalmasat nyújtózott, megroppantak tőle a csontjai.

— Bort adjatok! — kiáltott a szolgálakra. Azok futottak mindjárt és teletöltve hozták kupáját. Öblögette borral megkeseredett száját, csak aztán ivott hosszan és szomjasan.

Helmechis is talpon volt és hunyorgatva üdvözölte.

— Megsápasztott az éjszaka, felséges testvér uram.

Alboin kedvetlenül legyintett.

— Ez is csak olyan, mint a többi. Leszakításra, egy ölelésre való . . . Küldd el, ha föléd.

Tovább akart menni, de Helmechis furcsálló szeme megállította.

—Mi bajod?

—Nem unod ezt?

Alboint elfutotta a düh és keze a kardja felé villant.

—Tán a te fejed is telefecsegte az a vén Lethu?

—Beszéltem velem.

Alboin berzenkedő kedve lehült, lecsillapodott. Nagyot fűjt, egyetlen lélegzettel mintha minden rossztól szabadulni akart volna.

—Tudom magamtól is, nem jól van így. Elbitangolom az életemet.

—Bizáncban jártál, testvér. Nem akadna ott ágyasházadba való asszony?

—Alboin tagadólag intett.

—A császárnak nincsen gyereke. Hét unoka-öccse lesi halálát.

—Jusztinusznak, a trónörökösnek két lánya van.

—Van, de cseppecskék. Olyanok, mint Rozamunda, Turisend unokája. Se testemnek, se lelkemnek nem kell bizánci asszony. Romlottak és kevélyek . . .

Lovasfutár jött Carnumtumból. Autrich, Carnumtum hercege jelentette, hogy Amalafrid türingiai király látogatóba jön Pannoniába. Amalafrid rokona volt Alboinnak. Rodelinda, Alboin elhalt édesanyja, turing királylány volt.

Másnap megérkezett a vendég. A lakoma után, borozgatás alatt elmondta, hogy üzenetet bíztak rá. A frankok szívesen fogadnák lánynézőben Alboint.

Túl a Rajnán Lothár volta leghatalmasabb uralkodó. Három esztendővel ezelőtt, halálos ágyán megosztotta négy fia közt az egyesített monarchiát. Aripert kapta Parist, Guntrám Orleanst Burgundiával, Hilperich Soissonst és Sigisbert Metzét. Egyetlen leánya, Chlotsüinda, tizenötesztendős nemes szépség, Nicetius trieri püspök neveltje, Hilperich fivérénel lakott Soissonsban.

Amalafrid könnyen meg tudta győzni Alboint, hogy a kínálkozó kedvező alkalmat nem mulaszthatja el. A frank királyi testvérek ajánlata nagy bizalmat és megtiszteltetést jelentett.

Alboin Brigetióba rendelte Klef herceget és rábízta a kormányzás teendőit. Pannónia békében élt minden szomszédjával. Bizánc elismerte Alboin királyságát, nyugodtan útnak indulhatott Amalafriddal a Rajna felé.

10.

Viszontagságok nélkül utaztak. Metzből elébük jött Sigisbert néhány főemberével.

Alboin szerfölött csodálkozott a franciákon. A szeme a pajszsát hordó Helmechisre villant.

— Nézd a cifrákat! Hát nem ránk fogták odalenn Gepidiában, hogy mi pávázkodunk, akár az asszonyok!

Aranyozott sarut viselt Sigisbert, vörös, kék és fekete kötőszalagokkal. Vaskos combját sárgaszínű mezbe göngyölte szorosan és lenbugyogója volt cifra kivarrásokkal. Alboin megcsodálta patyolatingét, a glizzinát, amelyet piros bőrből font öv szorított le a derekán. Karesú volt és ragyogó, öltönye rikító színeiben. Vállára vetett mályvazöld palástja oly furcsán volt szabva, hogy elől és hátul is talpig ért és az oldalakon szabadon hagyta a térd mozgását.

Két vidám napot töltöttek Metzben, Sigisbert székvárosában. A várost környező lápokban vadásztak. Sigisbert sólymokat kapott Guntrám fivéréától és új sólymász jött a madarakkal. Vitigesnek hívták a mestert, gacsoslábú, pergőnyelvű fürgé kis ember volt, művésze mesterségének.

Alboin alig ismerte a vadászatnak ezt a nemét. Kíváncsian nézte Vitigest, amint hosszú ujjaival madarai begyét tapogatja, vájjon jól emésztik-e ételüket és a restebbnek tiszta fehér bort csöpögtetett az orrlyukába.

—Az ember mindent a gyomrába gyúr, de nem ám a sólyommadár. Ha pelyhesednek, finom borjúhúst és tojást kapnak, aztán denevér- és fecskehúst, meg galambmáját. A tollasodó még kényesebb a gyomrára, csak gerlicehúst és galambmellyét kívánja. Úgy ám, kényes madár! — magyarázta Vitiges és kedveskedve fölborzolta a karján tartott sólyom tollát, odatolta hozzá arcát és meleg lehelettel fújta.

—Első vedléskor a repülni kezdő galambok húsát eszi és csak aztán megint borjút... Látod, uram, ez vedlik már. Éjszaka égő lámpát kap a kalitkája elé, hogy kicsit ébren tartsa a világosság.

—Az mire jó, Vitiges?

—Hogy ne alhassék a torkán, mert attól rosszul emészt és megkeményedik a gyomra . . . Látod, engedelmes madár. Amelynek csőrét éjjel lóhájjal kened, minden hívásodra visszajön. Úgy megszeret, hogy nem repül el karodról.

Ismerte a nevelés minden fortélyát a mester. Vörös egérkövet kevert sólymai ételébe, hogy szerelmes gerjedelmüket elcsitítsa. És a húsba mézet és szárított darazsakat tett, ami kövérségüket apasztotta.

Kora reggel indultak vadászni. A lápos réten óvatosan lopakodtak előre, de amint felfedezték

az első gémcsoportot, dobokkal hatalmas lármát csaptak. A fölriasztott gémek szárnyra keltek, mielőtt a sólymokat észrevették volna. A vadászok lerántották a madarak süvegét, mire széleseben felszálltak a sólymok, hogy röptükben elkaphassák a gémekeket. Nagy, keringő szárnyalással jöttek vissza a vadászok fölé a zsákmánnyal. A pecérek engedték a kutyákat és azok csaholva ugrottak a víznek, hogy zavargassák a bujdosó gémekeket.

Kedélyes és veszélytelen hajsza volt, inkább asszonyoknak való multság. Alboin izgalmasabb vadászatokhoz szokott és amint a vízimadár-fogdosás újdonságának első ingere elmúlt, kicsit unni kezdte. Csak a karján pihenő madárban tudott gyönyörködni tovább.

Délig eltartott a vadászat. Hazamenet Sigisbert Alboinnak ajándékozta az egyik sólymot. Szép büszkefejű madár volt, barnás tollazatát fehér csíkok tarkázták, a háta és szárnya szelíd gerlicék színére emlékeztetett. Hosszú combjai belül fehérek és pettyezetlenek voltak, mint a hermelin hasa. Alboin díszes íjjal viszonzta Sigisbert figyelmeségét.

A nagy lakoma után türelmetlenül sürgette az utat.

— Értelek, szép húgom is kíváncsi rád — szólta Sigisbert elnézően és nyergeitett.

Harmadnap Soissonsba értek.

Könnyű pára ereszkedett már a nyárfák közt megbújó völgybe, ahol Hilperich palotája állott a főemberek díszes házaival és temérdek majorsággal és istállóval.

Alboin furcsa, örömteljes izgalmat érzett. A menyasszonyához megy, akit még sohase látott. Eddig azt hitte, hogy csak Amalafrid tanácsára, főemberei unszolására, koronája érdekében indult lánynézőbe, de most hirtelen elhagyta a közönyt.

és láz lepte el. Izzó tenyérrel fogta a kantárt, verejték ütött ki bőrén, a vére is gerjedezt és tüzelt. Égetett minden porcikája. És a nyári alkony bódító melege fullasztotta.

A téren Hilperich várta őket. Mögötte pompás ruhákban a frank főnemesek sorakoztak. Az üdvözlés szertartásosan folyt. Alboin leugrott lováról, Hilperich eléje lépett és megcsókolta vállán és orcáján.

— Üdvözöllek otthonomban, Alboin király!
— mondotta Hilperich és bevezette vendégét a palotába.

Alboinnak úgy rémlett, mintha menyasszonya állna a palota tornácán. Az esti lakomán már mellette ült Chlotsuinda. Nem tudta: halvány-sága a szemérem és az elfogódottság jele-e, vagy titkos bánat sápasztja arcát, amelyen rajta volt a Merovingiak jele. Alsó ajka kissé duzzadt és orra szokatlanul ferde. Ez a ferdeség különös, magával ragadó bájot adott, vonásainak. Mézszínű haja selymesen fénylett és vastag fonatokban hullt alá. Nagyon vonzónak és kellemesnek tűnt dióbarna mély szemeivel és hallgatag szomorúságával. Könnyű illat szállt a hajából, ami Alboint otthoni erdeire emlékeztette. Oda csúsztatta kemény öklét Chlotsuinda keze mellé és rámosolygott. Napbar-nított ökle szinte fekete és a lányé áttetsző; látja ereinek finom rajzát. Hogyan érintse ezeket a kezeket? A testét, amely karcsú bájában oly puha, hogy egyetlen ölelése összetörheti!

— Chlotsuinda! — mondta ügyetlenül a nevét és a kezét rátette puha, finom ujjaira. A lány keze megreszketett az öklében, de nem vonta el. Mély, dióbarna szemeit ráfüggesztette és az arca halvány-ságát meleg pír kezdte színezn. Úgy futott fel lassan a vér pirossága és elborította a homlokáig. Hamvasabb lett és nyílóbb az érintésétől.

Chlotsuinda alig nyúlt az ételhez a lakomán. A vacsora derekán felállt Hilperich és vörösborral telt serlegét Alboinnak nyújtotta:

— Igyál belőle, hadd szólítsalak sógoromnak! Alboin megkóstolta a bort és visszaadta a serleget.

— Ez a te részed, húgom — szólt Hilperich.

Chlotsuinda is ivott. Eljegyzésük jele volt ez.

Hilperich csöndet intett a hárfásoknak.

— Engedd meg Alboin, hogy apánk helyett, aki nem élhette meg ezt a szép ünnepet, én nyújtsam neked húgom kezét. A Meroving-ház drágakövet kapod és te elviszed messze napkeleti hazádba, hogy őrizze kulcsaidat, részese legyen ágyadnak és javaidnak. Az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében eljegyzem veled húgomat, Alboin király.

Fölálltak a testvérek: Sigisbert, Guntrám és Aripert, fölemelkedtek az asszonyok és a vendégek mind és összecsengtek a poharak.

— Isten éltesen benneteket!

Kinn a téren nagy tüzek égtek. Hatalmas nyársakon egész ökrök és birkák sülték. A királyi vendégek harcosai mulatoztak a palotából kiszökdő cselédnappal.

Benn a csarnokban egy zengőhangú bárd hősi dalt énekelt, amely Lothár király csatáiról, a Merovingiak diadalmas hódításairól szólt. Majd új bárd állott elő és énekében a Gaususok nemzetiségét, a vőlegény rettenthetetlen bátorságát dicsőítette.

A fölhajtott bortól tüzelt Alboin arca, zavara elszállóban volt és nagy étvággal falatozott a fölhordott ízes sültekből.

Később duhaj lett a hangulat és akkor az asszonyok az ágyasházba kísérték a menyasszonyt.

Éjfél felé véget ért az eljegyzési lakoma és csönd borult a palotára. A vendégek nyugalomra tértek.

Chlotsuinda nem aludt. Alboinra gondolt, amint bozontos szakállú, marcona katonái élén megjelenik a téren. Egy pillanatig látta csak erős barna kezét, két karját és vallanak izmos ívét, amint lováról leugrik és fegyverhordozójának dobja a kantárt.

Édes, elbágyasztó hőség ömlött el rajta. Milyen nyugalommal lépett Alboin a palota felé; de a szeme fényességében és a szájában, harapósan villanó fogaiban elijesztő vadság van.

Már érzi, hogy vége szakad itteni életének és ez megnyugtató, mert az idegenben nem érheti annyi bánat, mint itt, testvérei házában. Milyen ember Alboin? Ha ő is olyan, mint fivérei, ezek a habzsoló és gyönyört hajhászó, mindenben telhetetlen férfiak? Aripert Parisban dőzsöl, sorra hozza palotájába ágyasait: szolgálókat, pásztorleányt és zárdaszűzet, ifjú felesége hűgát. És Guntrám, akit szentéletűnek mondanak, csak a minap ölette meg felesége orvosait, mert a haldokló őket okolta hervadásáért. Borzadozva gondolt Guntrámra, aki megköveztette szolgáját, Chundont, mert erdejében egy bivalyát halálra sebezte.

Itt hiába lázadt testvérei feslettsége és vad férfiélete ellen. Alboint az Ég vezette hozzá! Ez a hallgatag, gyönyörű arcú férfi el fogja vinni napkeletre, egy idegen világ viharaiba. El fogja felejtetni ezt a völgyet bégető juhnyájaival és csöndes folyóvizével, de elsöpri emlékezetéből a szörnyű tüzeket is, amelyek föllobognak, ha testvérei durva tetteire gondol.

Fölkelt fekvőhelyéről és kilépett a tornácra.

Túl a tanácstéren, a szélben bókoló nyárfák alatt őrtűz égett. Alboin longobárd harcosai aludtak a máglya körül. Nézte a távoli hegylánc fölött remegő csillagokat és az újhold ezüst sajkáját, amint felhőfoszlányok közt titokzatosan tovavitorlázik. A folyó felől opálos fehérség terjengett, a tűzig szállt a pára és ott a semmibe fozlott. Kelet felé szabad volt az út és az ég csöndes kupolája alatt belesüppedt oldhatatlan, sűrű, kék homályba.

Hallotta, hogy valaki elhagyja a palotát. Az őrtűz fényében fölismerte Alboint. Ha most hátránézne a férfi! Izzalom gyúlt föl benne s ködös lett a szeme.

Alboin a tűznél alvó emberei közé kuporgott. Ahogy így látta, szobormereven, a tűz repdeső fényeiben, eszébe jutott az az ének, amit farkasvérű őseiről és róla hallott. Prédaleső, nyugtalan vér csörgedezett a leány ereiben. A szeme csillogásában gyönyörű vadság s hév. Más volt ez, mint a Merovingiak élveteg vágya. Borzadozott, de ugyanakkor valami boldogság bomlott ki vérében. Ahogy nézte, rémülettel és boldogsággal, fölgyúlt benne a vágy, hogy mindhalálig kövesse és szeliddé törje hevét.

Másnap eljött nevelőatyja, Nicetius püspök, hogy megáldja az oltár előtt frigyüket. A Szűzanya kápolnájába mentek, amelyet még valamely római császár emelt Nealennie istennő tiszteletére, aki a pogánykorban fátyolozott arccal és kezében gyümölcsös kosárral, kutyával az oldalán, márvány nyugal-mában fogadta az áldozásra gyűlőket.

Ők kenyér- és boráldozatot hoztak és Nicetius püspök újjukra húzta a gyűrűt és virágszirmokat szórt a fejükre. Aztán a guzsalyt is megáldotta, amit idehozta a kápolnába, hogy Chlotsuinda néhány szálát fonjon belőle annak jeléül, hogy keze munkájával is szolgálni fogja urát.

Kora délután kezdődött az esküvői lakoma. Éjfélkor síppal és dobbal a virágdíszes menyasszonyi hálózba kísérték a mátkapárt. Chlotsuinda reszketve bontogatta a haját.

— Milyen szép fényes a szőke hajad! — csudálkozott Alboin.

Chlotsuinda nem felelt. Reszketése nem szűnt, amikor Alboin a térdére vette. Fehéren és remegve feküdt hatalmas térdein, szőke selymes hajával betakarva. Alig lélegzett, befogadó szemekkel várta és hívta a férfit, aki forrón és viharosan rázuhant.

Másnap fekete fátyolt borított hajára Chlotsuinda. így ment Alboinnal a Szűzanya kápolnájába, hogy meghallgassa Nicetius püspök miséjét elhalt szülei emlékezetére.

Ima után Nicetius latin beszédben felköszöntötte őket. Az örömnök és bánatnak ölelkező útját példázgatta és a hús véres öröme, a szerelem gyönyöre után váró sírhalmot festette eléjük, amely egyszer minden örömet betakar.

Chlotsuinda sápadt szépségében hallgatta tanítóját. Már nem gondolt megtépett teste sajnására. Alboin a kezét fogta és ez a kéz erős volt, kemény és forró tapintású. A szemében nagy, meglepett örömnök lángját látta, az ajkán elfutó kis mosolyát. Pogányul szép volt így, kegyetlen állában és vadságában is szép, elbűvölően férfias.

Még aznap útnak indultak a frank királyi testvérek és Amalafriid kíséretében. Sigisbert a Rajnáig jött velük, Amalafriid csak Regensburgnál vett tőlük búcsút. A Duna mentén kanyargó római úton ügettek tovább Carnuntum felé.

A lapályokon későn érő árpát arattak és amerre áthaladtak, mindenfelől özönlött az útra a nép, hogy megbámulják a kelengyével megrakott négykerekű kocsikat, az ifjú királynőt bíbor ruhájában, ékszereiben és kísérő hölgyeinek pompáját. Chlot-

suindának jólesett a nép hízelgő hódolata a poros országutakon és a főemberek vetélkedő vendégeskedése a longobárd falvakban.

Itt az úton Chlotsuinda már viszonzni merte Alboin csókjait. Szívesen és forrón adta oda magát ölelésének, de mintegy álomban. Mikor ébredezett, reszketve odabujt széles mellére, kívánta erős és súlyos karjainak érintését, egy gyöngédebb szót áhított, de megütött lélekkel érezte, hogy Alboin elhúzódik, hallgatva összezárja a száját és mozdulatlanságba dermed.

Ilyen hajnalokon a sírás fojtogatta, könnyei a torkára gyűltek, nem mert sírni sem, szörnyű tépettegés és kietlenség zuhant rá és a fölszított örömből nyúlós és betegítő bánat lett, ami csontjait málasztotta. Agyát tompaság feküdte meg, fojtogató és erjesztő tompaság, amiben minden érzése elmerült.

Alboin ebből az asszonyi bánatból semmit sem látott. Az úton keveset beszélt. Chlotsuinda megpróbálta eltanulni nyelvét. Beszélni szeretett volna ébredő és hirtelen elhaló érzéseiről, de nem kapott semmi biztatást. Csüggedés vett rajta erőt. Alboin mintha nem látta volna olvadó és odaadó nőiességének áldozatát. Csak a teste gyönyörét kereste nála; viharos érzékeinek játékszere volt. Hiába fulladozott és lázadozott a csókjai alatt, Alboin nem érezte, hogy ölelésében idegenebb maradt, mint nászúk előtt, amikor Chlotsuinda vad testi közeledését még nem ismerte és szelíddé tisztult gerjedelemről ábrándozott.

Brigetióban a nagy kőpalotát lakták. A ház virággal várt rájuk, de falai omladoztak és minden terme tele volt a kiirthatatlan penésznek a szagával. A virágdísz hamar elfonnyadt, kietlen falak meredtek a királynéra nappalai magányában. Megpróbálta, hogy lakályossá tegye a kongó termeket, szanaszét rakosgatta kelengyéje drága szőnyegeit és

a falakra aggatta skandináv prémjeit, de a palota így is rideg maradt és a nyár heve nem hajtotta ki nyirkát. A színes kővel kirakott padlón kőverre hízott patkányok futkostak és az éj csendjében kint a téren üvöltő kutyák ijesztették.

Csak az esti lovaglásait szerette, ha Alboin elkísérte. A Dunáig vágattak és ilyenkor vágyakozva tekintett nyugat felé, ahonnan habjait hozta a folyam. Maga sem tudta már, mi után vágyakozik, miért kémléli a bukó nap eget? Ahogy a halászok csöndes munkáját nézte, amint hálóikat ott-honról ismert széles és biztos mozdulatokkal kivetik a vízre, valamelyes megnyugvást érzett. A halászok egykedvű arca és szótlansága olyan volt, mint az öreg frank halászké.

Olykor vízimadarakra vadásztak. Sólymászt is hoztak magukkal Frankföldről. A Duna kiöntéseiben rengeteg szárcsa, gém és kócsag tanyázott. Gazdag zsákmány akadt mindenkor.

Az udvarba sorra jöttek a longobárd főnemesek, hogy megismerjék az ifjú királyasszonyt. Minden látogatás nagy vendégeskedéssel járt. Zene szólt, szkaldok énekét hallgatták a lakomákon és tréfás fölköszöntőkkel mulatoztak. De Chlotsuinda minden vígság és ünnep dacára sem érezte azt a fölszabadult örömet, amit áhított.

Amint beköszöntött az ősz, elcsöndesedett a palota. Csöndes lett Alboin is, de mintha nyugtalanság lappangott volna benne.

Egy éjszakán Chlotsuinda fölriadt álmából. Alboin nem lelte maga mellett. Kiáltani akart hölgyeiért, de hang nem jött ki torkán, szégyelte félelmét. Olyan idegen volt körötte minden! Maga Alboin is. Álmaiban csupa nap és fény volt a férfi, kemény testi mivoltában is szálló és légi, mint egy égi küldött, aki a megváltást hozta kietlen árvaságába. Álmait durván összetöri a valóság.

Merre jár most Alboin az éjszakán? A vére dermedezett a gondolatra, hogy talán egy idegen asszony áll köztük.

Akkor meghallotta Alboin lépteit a ház előtt. Az ablakhoz futott és látta, hogy a férfi egy oszlopnál állt. Sápadt volt, az ajka mereven és fájdalmasan csukott, a szemei hunyva.

Rákiáltott. Alboin futva jött és karjaiba kapva visszavitte ágyába. Meleg ölelésében most hirtelen azt érezte, hogy ez az erős ember menekül hozzá. Reszketve adta vissza csókjait és sírt boldog meghattottságában.

Reggel elvágattak a dombokig, ahol a szőlőt kezdtek szüretelni. Fönt a dombtetőn Alboin megállította a lovát és ernyőzött szemmel kémlelte a délnek húzódó hegyláncot.

—Mit nézel, Alboin?

—Azok az én hegyeim — mutatott a férfi dél felé és a hangja remegett a vágyódástól. — Szelid szép hegyek, mint otthon a tiétek. A fák is szakasztott olyanok.

Chlotsuinda szomorúan ingatta a fejét.

— Az én otthonom már itt van. Nem így akarsz, Alboin? ... A hegyeidet is úgy fogom szeretni, mint te!

Alboin szeme lobbot vetett:

—Eljönnél velem a hegyekbe?

—Nem is kell kérned, csak érezzem, hogy így akarsz és követlek bárhová — mosolygott Chlotsuinda.

Alboint megcsapta az öröm; csupa lélek volt és láng:

— Oh, nem lesz kényelemben hiányod. Régen terveztem, de most valóra váltom. Fialat vörös bükkből és szagos hársból lesz a palotád. Neked építem, a tiéd lesz. Sátrat verünk, amíg elkészül. A hegyek alatt ott a Balaton. Télen olyan viharos, mint a tenger.

— Elmegyek veled, Alboin!

Milyen balgák voltak mind a ketten, forgatta eszében Chlotsuinda! Az omladozó kőházban megnyomorodik az életük. Alboin a szellős sátrakat szerette és megtagadta természetét, hogy őt, a házak kényelmében nevelt, írástudó frank királyleányt megkímélje sátorozó élete viszontagságaitól.

Már nem sajnálta a brigetiói komor nyarat. Hiszen Alboin azzal is kedvét kereste, hogy elhozta a régi palotába.

A férfi leemelte nyergéből és ahogy a keze erős fogását érezte, heves vágy fogta el, hogy ráhulljon és reszkető hévvel megölelje.

— Szeretlek, nagyon szeretlek! — mondta fojtva és égő zavarral.

Alboin magára nyalábolva vitte a dombtetőn. Ráhajolt a nyakára, beletúrt hosszú, fénylő hajába és úgy suttogta elhalóan és reszketve érzékei gyúló tüzeiben és olyan elborulással, mintha ízekre szakadna a gyönyörúségtől.

— Szeretlek, nagyon szeretlek!

A férfi visszaadta a csókját, lágyan, gyöngéd érintéssel:

— Virágom, kis gerlicém, te!

Könnyű eső kezdett szitálva permetezni a dombon és finom csillogó párákba bujtatta összeboruló arcukat.

Lent a domb alján elhalt a szüretelők éneke. Az esőben összefolytak az illatok, hangok és párák.

— Te meg én ... most egyek vagyunk — érezte Chlotsuinda és édes, szárnyaló gyönyör ragadta magával. Mélyen benne, elmúlt bánata taván, bíboros szirmaival kinyíltott egy virág.

Asszonya ébredt.

Alboin Helmechisszel egy sereg kézművest küldött előre a hegyekbe. Azon a tisztáson, ahol a vadkantól halálra öklelt Pemmót eltemették, építtetni kezdte a palotát. Ácsoltak egy kisebb házat is, hogy a fagy beállta előtt abba költözhessenek.

Brigetiót hamar elhagyták. Előbb Mogentia-naeba mentek és onnan a hegyekbe.

Chlotsuinda csak kedvenc komornáját, Gizát vitte magával. Míg a tisztáson épült a ház, vadászai-
kkal a lombjukat hullató erdőket járták. Boldoggá tette ez a sátorozó élet. A hűvösödő estén nagy máglyák égtek a sátrak előtt és prémeikbe takarva nézték az ég szikrázását. Meleg kenyérnek, lángos húsnak és ébredttüzű bornak ízeit érezte a férfi csókjaiban.

Alboin követet küldött Soissonsba egy építőmesterért. A fapalotát longobárd ácsai is tető alá hozhatták, de kőből emelt templom tervét forgatta a fejében, faragott szobrokkal és márványos oszlopsorral. A tóba nyúló földnyelven építteti fel a papok klastromát a tornyos istenházával. Sopianae bányáiból hozza a vörösen erezett márványt. Ezt a tervet meglepetésnek szánta, nem említette Chlotsuindának.

A küldönc, aki Soissonsba ment, Chlotsuinda levelét is vitte Nicetius püspökhöz. Nyárra várja elsőszülöttjüket, írta Chlotsuinda. Tavasszal induljon Pannoniába Nicetius, hogy ő keresztelje meg gyermeküket igaz katolikus hitre. Mert Alboin és egész longobárd népe az eretnek Árius hitét követi. Jöjjön Nicetius, nehogy gyermekük lelke is a kárhozatba merüljön és térítse meg Alboint és az egész udvart, miként Szent Remigius sürgetésére Burgund püspökei visszatérítették Gundobaldot és egész

ariánus népét az igaz katolikus egyház egységéhez.

Chlotsuinda még Brigetióban hallotta Grimuáld longobárd püspök prédikációját. Iszonyodva emlékezett rá, milyen körmönfont okoskodássá fajult a hit egyszerű vigasza. Valahányszor ariánus papot látott, megrohanta a félelem, hogy elkárhozik Alboinnal. Itt a hegyekben boldog volt, hogy nem üti meg fülét zavaros, eretnek tanításuk. Nem hallja többé homállyal teli, fenyegető prédikációjukat. Nem gyötri ködös, istentelen beszédük.

Ősz végén készen állt a kis ház és egy barát érkezett a lapályról, hogy beköltözésük előtt beszentelje új hajlékukat. Chlotsuinda elborzadva figyelte a kegyes ember házszentelő szertartását. A tűzhely előtt még elmondotta az evangélium szavait, de nyomban kiment a ház elé, kecskegidát vágott le és torkából ömlő meleg párologó vérével vörös kezét festett a ház benyílója fölé. Aztán egy kecske fejét szögelte fel a véres kéz fölé és értelmetlen imát mormolva, földig bókolt a küszöb előtt.

Olyan félelem borzolta föl Chlotsuinda idegeit, hogy nem tudta a házba követni Alboint.

— Pogány ez, de nem keresztény! — sikoltott remegve iszonyában.

Alboin harsányan nevetett:

— Mitől félsz, gyenge bogaram! ... Isten védi a házunkat és a gonosz démonokat elúzi a vér és a koponya.

Chlotsuinda tágranyílt szemeiben a rémület lángja lobbant fel:

— Pogányok a te papjaid. Nem követik Isten parancsát és sárba tiporják az egyház szent tanítását!

Alboint meglepte a hev és megszállottság. Látta Chlotsuinda rémületét és kezén fogta, hogy vezesse, mint egy sötétbe tévedt gyermeket.

— Miért gyötrőd magad? ... Ez nem a mi dolgunk ... a papoké!

Érezte, a máskor oly engedelmes kezek most nem kapaszkodnak belé, nem keresnek oltalmat és a szerelem melegét tenyerében. Rebbenten reszkettek tovább.

—Nem tudod, hogy Isten törvényeinek elhagyása kárhozatba visz bennünket? — sírta az asszony.

—Ettől félsz?

—Már nem is magamat féltém ... de a gyermekünket, Alboin.

Ránézett a férfira és piros lett zavarában. Először mondta Alboinnak, hogy anyává tette. Alboin viharosan kapta föl és magára nyalábolva vitte a házba. Ott letette a heverőn és csókolta, ahol érte.

—Csak gyöngye, szerelmes asszony vagyok és nem tudlak téged tanítani — suttozta Chlotsuinda.

—Mire akarsz engem tanítani, Chlotsuinda?

—Meg kell tanulnod a mi Urunk törvényeit. Az ő hitében kell élned, ha azt akarod, hogy gyermekeddel boldog légy.

Mindebből Alboin csak azt hallotta ki, hogy Chlotsuindának gyermeke lesz. Ujjongani akart, de Chlotsuinda a szájára tette ujját.

—Aki Isten ellen vét, sohase győzhet ellenségein!

—Ó, Chlotsuinda, milyen kishitű vagy. Menyire nem bízol az erőmben!

Chlotsuinda a fejét ingatta, szomorú volt és sápadt. A hangja csöndes és megszállottságtól remegő:

— Az ő hitében kell élnünk, ha azt akarod, hogy ellenségeid sohase gyűrhessenek le!

Alboin szomorúan nézte az asszonyt. Miért nem talál megnyugvást és miért nem érzi az új otthon tiszta örömét. Eljövendő anyasága csak felel-

meket szül, fekete kételyeket, viharokat támaszt, amelyek eleddig nem kavarták föl borútlan hitét.

— Talán én nem követem Isten törvényeit? Én nem hiszek az igazi Istenben? Ládd: én tudom a tanítást, hogy Isten önmagából keletkezett, örök és nem hasonlít senkire.

Chlotsuinda fáradtan hallgatott. Olyan elgyötört volt, csak öreg tanítója, a jó öreg Nicetius felelhetne Alboinnak, ő megmagyarázná a Szentháromság egylényűségét, világosságot és tisztaságot hozna életükbe.

A férfi látta szomorúságát és tovább próbálkozott:

— Miért ne érteném? Mivel én nem akarok három Istent elismerni, ti azt mondjátok, hogy nem követem az ő törvényeit... A mi papjaink úgy olvassák a Szentírásból, hogy csak egy Isten van és nem három!

Chlotsuinda csüggedten rázta fejét. Hiába kínozza elméjét, nem tud világosságot deríteni Alboin lelkében. Így fognak tovább sínylődni a sötétben, távol a Teremtő igazi békeességétől.

—Majd eljő hazámból Nicetius és meg fogod őt hallgatni — mondta és ölébe vonta Alboin erős fejét. Nem akart többé ilyen szörnyű, emésztő gondolatok ellen hadakozni. Sötét eretnecség Alboin hite, de Nicetius megóvja őt is az elkárhozástól.

—Ő majd megtanít téged is hinni a Szentháromság egylényűségében. Megtanítja eretnek papjaidat is, hogy jól hirdessék az igét.

—Úgy legyen, ahogy akarsz! ...

Tél volt, mikor a frank földről visszajött a követés és meghozta a trieri öreg lelkipásztor levelét. Beteg volt, üzente Nicetius, de ha tavasszal kilábol bajából, elindul Pannoniába, hogy ő hintse meg szenteltvízzel a gyermeket és segítsen Chlotsuindának megnyerni a férjét az igaz katolikus kereszténységnek.

Kövesse nagyanyja, Klotild királyasszony példáját, aki Chlodvig királyt térítette meg az ariánus eretnekségből.

Chlotsuindát boldoggá tette az üzenet, habár Nicetius betegsége aggasztotta. Éltés ember volt már a püspök és buzgalmában nem kímélte erejét. Talán súlyosabb is a baja mint olvasható volt, merthogy másolóval irattá levelét. Cikornyásabb, idegenebb volt a pergamen.

—Láttad ősz tanítómat? — faggatta a követet.

—Láttam, felséges asszony ... Bizony, nagyon megtört ember már.

—De tavasszal útnak indul.

—Tavasszal, ha a Teremtő is úgy akarja.

Fönn éltek a kis házban és a tél rengeteg havával és viharaival bezárta őket magányukba. Chlotsuinda még idejében elküldött dajkájáért és hölgyeiért, akik Brigetióban maradtak. Kegyetlen volt számukra a csontot dermesztő kíméletlen hideg, amely bezárta az asszonyokat a házba. A férfi még járhatta vadászaival a havas rengeteget, ők a köhög-tető füstben, elzárt szobáik mélyén, gyér világosságban rokkáikat pergették s a kisbaba kelengyéjét varrogatták.

Chlotsuinda alakja telt és elnehezedett. Hamvas arcán szeplők ütöztek ki, a bőre pettyhüdt lett s a szeme árnyékos. Nem is bánta mostanában, ha Alboin messze elnyargalt embereivel és olykor napokra elmaradozott.

Február végén hirtelen fölengedett a fagy. A hajnalok zúzmaráját egyre hevesebben kergette az erőre kapó nap. A zimankós, ónos ég kékké tisztult. Fönt a hegyekben még vastag hóburok fődte a földet, de lent a lapályon már faekével járt a nép és új kenyér elé kezdte készíteni a tavaszosodó talajt.

Chlotsuinda a ház tornácáról jól látta ezt a

tavaszi készülődést, az ellető karámok körül járó pásztorokat és a halászokat, amint lent a tónál hálóikat foltozgatták. Vége volt a tél füstös elzárt-ságának, délidőben kiültek a ház elé és a napsütésben varrogattak.

A nagy tisztáson újból megindult az építő munka, mindenütt énekszó verte föl a rügyező erdő csöndjét.

Egy nap Helmechis jött Brigetióból Autrich herceg üzenetével. Kvád horda Carnumtumnál betört az országba. Kétszáznál többen voltak a kvádok, éjjel átúszattak a Dunán és meglepték a határőröket.

Alboin azonnal Carnumtumba sietett, hogy a büntető hadjáratot maga irányíthassa. Három hétig maradt távol. Amikor visszajött, egy idegen férfi volt a kíséretében. Maxentius volt, a görög orvos.

13.

Szélesredőzetű köntösében, mellén összekulcsolt kezeivel sötéten és mozdulatlanul virrasztott Maxentius a heverő lábánál. Hajnal felé fölsóhajtott Chlotsuinda.

—Igyál egy kortyot, úrnőm — mondta az orvos. Mézzel édesített bornak és keleti fűszer-számok párlatának nehéz illata szállt a kehelyből. Chlotsuinda szomjas volt, mohón akart inni, de a görög nem engedte. Erőtlenül támaszt keresett a karjában, hogy fölemelkedhessen.

—Ne mozdulj meg, úrnőm — csitította Maxentius és puha, hűvös ujjával a halántékát kezdte dörzsölni.

Jót tett a simogatás, a fúrge ujjak mintha ködöt oldanának le az agyáról. Már nem is tudja, mióta fekszik így. Egy vagy két napja? Úgy

rémlik, kínos hetek teltek el azóta, hogy világra hozta a gyermeket. Este volt megint? Vagy hajnalodott már?

Furcsa, idéetlen nyöszörgés hatolt a füléig. A bölcső fölött öreg dajkája bóbiskolt. Mosolygott végtelen elernyedéssel és egy kis halovány örömmel, — talán megszűnnek szédületei és élni fog!

Maxentius keze után kapott és hevesen megszorította. Élnie kell! Nézte az orvos arcát, mely komor volt és áthatolhatatlan.

— Segíts rajtam, Maxentius!

— Segíték! Az ital megerősített és most pihened kell!

Ott a fáklyatartó alatt, a lángveres fényben Alboin állt. Rászegezte lankadt és riadt pillantását. Kérve és könyörögve nézte.

— Kívánsz valamit, szívem? — jött hozzá a férfi.

— Maradj itt mellettem, add a kezedet!

Chlotsuinda a tenyerébe fogta a férfi kemény öklét és szétfeszítette ujjait. Fölvonta magához, a mellére szorította és becézte a kemény, erőszakos kezeket. Most békésen pihentek, játszhatott velük és Alboin nem türelmetlenkedett. Ha mindig így lett volna! Megint a régi fulladt rajongásával nézett föl rá. Az öröm halvány pírt gyújtott az arcán.

— Most talán megszerettél engem.

Alboin megütött lélekkel figyelt. Tágak voltak Chlotsuinda szemei, ilyen elgyötörtnek még sohasem látta szépsége sápadt édességében.

— Miért mondd? ... Miért kíznód magad?

Chlotsuinda felkönyökölt ágyán és fehér szája-széle megreszketett.

— Csak túrted, hogy szeresselek!
Maxentius följe hajolt:

— Aludnod kell, úrnóm. Adok csillapító cseppeket.

Chlotsuinda riadt kézzel elhárította, Nem akarta most az álmotal nehéz kábulatát. Hirtelen megrohanta a félelem, hogy talán utoljára beszél Alboinnal! Meg fog halni, messze az otthontól. Hiszen itt Pannoniában sohasem volt igazán otthon. Hiába akart itt gyökeret verni, igazi hazája mindig is a Szajna partja maradt, ha el is kíváncozott frank földről, vadéletű fivérei közeléből; az otthona ott a nyugaton volt, közel a tengerekhez, ahol az ő viseletében járt minden asszony és az ő édes, zengő szép nyelvén énekeltek ... Meg fog halni itt az idegenben, sivár elhagyatottságban. Nicetius vigaszát sem hallja, hiába hívta és esdekelte magához és hasztalan üzente vissza jó öreg mestere, hogy eljön a keresztelőre. Fekete, gyászos keresztelő lesz! Elhagyta őt az ég is, hogy Nicetiust nem engedte hozzá.

Tekintete ráfordult a férfira és a szíve eltelt félelemmel:

— Meg fogok halni és te ... te ...

Erejét vesztve elhanyatlott. Tág szeme sötétje mögött roppant rémület tárta fel kapuját:

— Csak megkívántál és én szolgáltalak . . . a testemmel és a lelkeimmel... Ennyi volt!

Alboin elborultan hallgatta a panaszt. Chlotsuinda hangja olyan volt, hogy szánalommal és zavarral telt szorongás fogta el. Miféle érthetetlen rémek ellen hadakozik? Mit panaszol fel? A szerelmét kevesli? Hát nem érezte soha a vére szédületében az odaadás igazi forróságát? A lélek szárnyaló kívánczóságát?

—Mindig a tiéd voltam, egészen a tiéd — felelte és Chlotsuinda rámosolygott és ez a fáradt mosolygás jobban fájt, mintha felzokogott és átkozódott volna.

—Megtörték a csókjaid, mégis élet lett belőlük. Szeresd a gyermekemet, ha nem leszek, Alboin!

A takaró alatt látszott keble heves hullámzása. A homloka nedvesen fénylett s a szeme, ahogy vakuló fényeivel Alboinra tapadt, könnyel telt meg.

—Ne sírj! — omlott a férfi a heverő elé és odafúrta fejét az asszony lecsüngő karjához.

—Alboin! — suttogta Chlotsuinda és könnyei ráhullottak a férfi arcára.

Alig hallotta már Alboin a nevét, olyan halkan mozogtak a kékülő ajkak. A szívét jeges hideg markolta meg kegyetlenül. Védelmet esdve Maxentiüst kereste a tekintete. Milyen sötét és idegen volt ez az arc! Vigasztalan és visszautasító! Hát bűnös csakugyan! El kell pusztulnia asszonyának!... Ó, ez bizonyos, Chlotsuinda búcsúzik tőle, kékülő ajkán nem a megbékülést látja, hanem a megsemmisülés fagyosságát.

— Maxentius, mentsd meg őt! — hörögte vadul és rátámadt az orvosra. A görög szótlanul lefejtette vállába mélyeszteti ujjait. Odahüllött megint a heverő elé és megkereste Chlotsuinda kezét. Az érintés újra eszméltre hozta a haldoklót. Lány és könyörgő jóságot látott a férfi szemében. De mit ért most ez a jóság, — cseppenként hulló vérével elszáll az élet, fojtó és mégis édes szédületbe merül. Még érezte karján Alboin forró lélegzetét, de már csupa lebegés és könnyűség volt, kínzó feszülései elmultak.

Maxentius megittatta. Hosszan engedte szürcsölni a hűsítő italból. Dermedő tagjaiba élet tért és hirtelen fölgedett zsibbadt homloka. Mosolygott.

Otthon látta magát palotájuk tornácán, ahogy a nyári nap ragyogásában megjelenik Alboin. Feléje jön a napsütötte réten, nem is jár, lebeg a légen át, egyenesen hozzá és megáll előtte ékes fegyverzetében, királyi pompájában, karcsú szépségében. Jön a réten és sisakja ékes tollforgóján megcsillan a nap fényessége. Rozsdabarna dús hajával ját-

szik a szél; milyen tündöklően szálás, karcsú és szép! . . .

Mosolygott Chlotsuinda . . .

Látta Alboint a szőlőhegyen, ahogy karjaiba kapja őt és a szitáló esőben viszi föl a hegytetőre és egy vén bükk sátora alatt ráhull oly hévvel, hogy ízekre szakad a gyönyörtől.

Alboin! . . .

Talán igaztalan volt hozzá. Más a férfi szerelme, nem olyan sokrétű, nem olyan színes és ujjongó, mint egy asszonyé. Benne az odaadás, mintha az örökkévalóság érzését lobbantotta volna lángra, Alboin a gyönyörért szerette, az ölelés percnyi zsibbadásáért és a nő hiába kereste benne a léleknek oldó és összeforrasztó szivárványozását.

A lélegzete halkult. Lehunyt szemmel pihegett. Mély szédületéből egy-egy pillanatra még fölriadt, aztán a gyöngeségnek újabb örvényébe merült. A szemeit egyre sűrűbben borították be az ájulat sötét fátylai.

Heverője vásznait haragosvörösre festette a vére.

A görög Alboinhoz lépett.

—Kelj föl, felséges uram! — Fölsegítette térdeiről.

—Alszik, úgy-e? — pillantott Alboin sötét fejjel az orvosra.

Tétova és reménytelen volt a kérdés. Nem is kapott választ. Maxentius kivezette a palotából. Kiléptek a tornácra. Már hajnalodott. A derengés fényei szikrázva csillogtak a bükkök mélyzöld levelein. Alboin mélyet lélegzett. Három napja nem aludt és most egyszerre megrohanta a fáradság.

— Le kéne feküdnöd, uram. Szükséged lesz minden erődre — szólt Maxentius.

Alboin elhárítóan intett és megtámaszkodott a tornác oszlopán. Szétnézett a halványfényű tájon, mely köröskörül mind az övé volt: a délnek eresz-

kedő heglánc, a szürkületből kibontakozó rengeteg és lenn a végeláthatatlan tó a hegyek alatt ízes halaival és madárdús nádasaival. Látta a kelő naptól megvilágított legelőket, melyeknek zöldje frissen csillogott. Túl a ködbevesző tájon is minden az övé volt, az ekétől nem érintett szűz földek, az erdők, amelyekben még sohasem járt, minden talpalatnyi hely a széleshömpölygésű Dunáig. Milyen kifosztott volt mégis ebben az életet árasztó hatalmas reggeledésben!

Odafordult a szórtan orvoshoz:

— Fiú születését jövendölték nekem a csillag-tudók, de te mondad, hogy leányom lesz . . . Tudós ember vagy, Maxentius. Bár ne lett volna igazad!

A görög mintha elérte volna Alboin titkos gondolatát, tehetetlenül széttárta karjait:

— Nem vagyok én sem mindentudó, felséges uram ... A körmén a halál jelét láttam. Nincs semmi szerem, amivel megmenthetném. Így van sokszor, kegyes uram. Az életadás áldozattal jár... így leszünk mind, gyönyörből, vérből és összetört életekből!

Alboin elfordult. Nem akarta, hogy a görög lássa fájdalmát. Eddig nem ismerte a szerelmes kívánczóságnak ezt a szorongató érzését. Sírni tudott volna most gyötrelmes vágyódással, olyan megtört és elhagyatott volt.

— Te értetted őt, Maxentius? Azt mondotta, hogy csak türtem a szerelmét! Hát hogyan akarta, hogy szeressem? Mit kellett volna tennem?

A görög ráemelte mélyenülő, sötéttüzű szemét és bólogatott. Szórtelen finom arcán mély árkokat ásott a fáradtság. Elnyűtte őt is a hosszú virrasztás.

— Asszonyok sohasem értik meg a férfi gondjait — mondta idegenül csengő, mély dallamos hangján. — Talán ő sem értette meg a te gondjaidat, felség. Ünnepet akarnak az asszonyok a hétköz-

napban is. Csupa lángolást, csupa játékot. Érzékenyebbek is, mint mi, férfiak. Egy szó nagyobb sebet üthet rajtuk, mint egy kardcsapás. Ez vérbe megy, amaz lélekbe.

—De hiszen szerettem! . . . Sohasem gondoltam más asszonyra, mióta az enyém lett. Akkor sem, mikor már nem érinthettem anyaságában.

—Az élet nagyon kegyetlen, felséges uram. Összetöri a szépet és nem tűri soká a játék örömeit.

Alboin alig figyelt már a görögre, de jólesett, hogy mellette van és vigasztalóan szól hozzá. A fáradtság ólmosan megfeküdte tagjait, lehunyta pilláit, alig mozdult, alig lélegzett és a szája szeglete lekonyult keserű megadásában.

— Maradj udvaromban, Maxentius. Kislányomat a gondodra bízom — szólt és lovászai után kiáltott.

Maxentius boldogan beleremegett ebbe a kiüntetésbe. Valami észbontó cselekedettől rettegett, — talán, hogy ez a parancsolásra nevelt barbár férfi rettentő pallosával dühében végez vele, vagy szétmarcangoltatja éhes vadászebeivel, az ingovány sarába fullasztja, amiért nem tudta megtartani az életnek a gyermekágyas asszonyt.

— Halálomig a szolgád leszek! — mondta a ragaszkodás hevével és mélyen meghajolt.

Alboin fölugrott lovára. Ahogy nyeregben volt, hatalmasat lélegzett s tűnni érezte fáradtságát. Visszafordult még a göröghöz, hogy beküldje a palotába.

A serkedő szélben, a reggeli napsütésben mint veres tűzfolyam lobogott feje körül a haja. Alig fogta a kantárt, úgy vitette magát lovától, behunyt szemmel és félig alva, zsidbadó érzékekkel.

Maxentius darabig még nézte, ahogy lovára hajolva vágta a kelő nap felé. Aztán nesztelen lépteivel besietett a palotába.

MÁSODIK KÖNYV

1.

Chlotsuinda még életben volt, amikor Amalafriid tavasszal háborúba keveredett a Merovingiakkal. Tízezer harcos segítségét kérte a turing uralkodó Albointól és felkínálta a zsákmány harmadát. Alboint csábította a préda, de Sigisbert, Amalafriid ellenfele, a sógora volt és nem akart új rokonaival harcba keveredni.

Amalafriid tovább küldte követét keletre, Szkítiába. Baj annak, az avarok khánjának ajánlotta fel szövetségét. A nagyravágyó, hatalmat áhító Bajánnak kapóra jött a turing király hívása. Régóta szűknek érezte Szkítiát. Kelet felé nem mozdulhatott, délen Jusztinián légiói álltak őrt, a kietlen észak nem csábította és nyugati szomszédja, Gepidia, hatalmasabb volt, semhogy megrohanása kockázatát egyedül vállalni merte volna.

Portyázó harcokhoz és lovasrohamokhoz szokott seregével nyugatnak rohant a Kárpátok alatt. Átvágott a Morvamezón és az Elba síkjain.

Sigisbert jól elrejtett gyaloghaddal a hegyek közt várta az avarokat. Az előőrsöket lenyilazta, kipusztította a turing vezetőket, aztán hátrálni kezdett gyalogosaival. Kelepcébe csalta Bajánt és

egy keskeny völgytorokban, váratlanul, háromfelől rajtaütött.

Baján lovashada fel sem fejlődhetett csatarendbe, kétezer embere ott maradt halva a hegyek közt és sietve visszavonult. Sigisbert nem mert üldözőbe venni. Attól tartott, hogy Baján a lapályon hagyta tartalékerőit. Beérte a győzelemmel és visszavezette hadát a Rajnához.

Alboin Chlotsuindát temette, amikor a turing és avar vereség híre eljutott Pannoniába. Ideje sem maradt, hogy átengedje magát a gyász komor hangulatának. Sietve összetoboroztatta az északi hercegségek harcosnépét és Carnumtumba sietett, hogy megakadályozza a visszavonuló avarok garázdálkodását.

A Dunánál találkozott az avar khánnal. Szétzüllött, rablásra és égetésre éhes kósza haddal számolt. Meglepődött, hogy Baján vasmarokkal tartja féken vert hadát. A khán Carnumtum közelében vert tábort. Ott várta be utóhadát, serege maradványait. Vereségét maga tette szóvá Alboin előtt. Nem keresett mentséget és nem emlegette a frankok számbeli fölényét. Sigisbert győzött, mert nem ismerte alattomos harcmodorát. Az ő hadának síkság kell és nem hághatatlan hegyek, embert bujtató, légiókat elnyelő rengeteggel. Roppant árat fizetett az okulásért. Kétezer harcosának teteme hizlalja kövérre a türingiai erdők kóbor fenevadjait. De a vér nem omlik megtorolatlanul!

— Rokonaidról van szó, de megmondom néked fejedelem, a vereség még nem fejezte bé a harcot! — mondta keményen a khán. — Még összemérem velők az erőmet... Hogy hivalkodnak a nevükkel! Guntrám: hatalmas a csatában ... Sigisbert: ragyogó a győzelemben! Hát én meglátom még, mennyit ér a Meroving név, ha jobb időben és síkon jövök rájuk a hadjaimmal.

Alboin komoran hallgatta Bajánt.

— Nem a rokonaim immáron. Most temettem asszonyomat. Megölte őt a gyermekünk, akit világra szült... Magamra maradtam és nincs más rokon-ságom, csak a népem.

Baján megragadta Alboin kezét és megszorította. Soká ültek még a tábortűznél, a forró nyári éjszakában.

— Én sok asszonnyal élek, testvér és magam vagyok mindég. A férfi úgy erős, ha magányos.

Kétkedő és bánatos volt Baján hangja. Alboin rácsudálkozott, A zsarátnok fényében megszépült a khán összeszabdalt arca, melynek ép foltjaiból szűrös szőrözet serkedt. Akadt-e asszony, aki szerelemmel viszonzta csókjait? Aki úgy szerette, mint Chlotsuinda őt, tapadó és lágy odaadással, amelynek édességét és gyöngédségét csak most kezdi érezni?

A zsarátnokba bámult. Chlotsuinda sápadt arcát látta a lángokban és a szíve mint nehéz malomkerék, forgott a mellében. Baján asszonyokról beszél, alig hallja ... Aki csak a test örömeit keresi, vájjon sejteth-e valamit a szerelem igazi édességéből? Szerelem! ... Egyszer Chlotsuinda tűzpiros virágról dúdolgatott. A fülében visszhangzik ez a csacska kis dal. Tele van vele a lelke.

Baján a bosszút emlegeti és ő Chlotsuindára gondol, a keze forró tapintására, selymes hajára, amely sátorosán ráhull és betakarja. Egyszer a szőlők közt tépte magához. Miféle pillanat volt, hogy kínzó és lélekfogó édessége visszatér emlékezetébe? ... Talán az igazi boldogságé, amikor lélek és test egyszerre hull közös zsibbadásba, tér és idő összefolyik, a lélek ólmai leolvadnak és valami ujjongó felszabadultság tölti be a test minden parányát!

Foghatatlan volt, a halott erősebben élt benne,

mint az élő asszony! Ismeretlenül választotta párjával, mert így tanácsolta nagybátyja és jónak látta házasságát az ország érdekében. Elindult érte frank földre, vágyak nélkül esküdött meg vele és magáévá tette érzékei mohó hevében, ahogy vérbő szenvedéllyel ölelte azelőtt az asszonyokat.

Mi történt, hogy egyszerre más értelmet kap a szenvedélye? Baján már hallgatott. Elnyúlva a tűz mellett, félbren aludt. Elnézte őt meggyült keserűséggel. Nem értette, hogy Baján is magányt emlegetett, aki még nem temetett asszonyt...

Aquincumig kísérte a khánt. Búcsúzásuk előtt Baján szóvá tette Gepidia nagy virágzását. Sunyin figyelte Alboint.

—Vén ember a gépid király. Ki tudja, meddig bírja?

—Én még jó erőben láttam!

—Régen vót!

—Amikor a fegyvereimet kaptam tőle, akkor volt.

—Régen hát!

Baján arca kivereslett és ráncolta homlokát. Szerette volna szóra bírni Alboint.

—Hallom, nagyon megviselte a tél hidege. Azóta csak köpi a mellit.

—Elköhöghet még jó pár esztendeig. Csak a fiatalját dönti le a melle baja.

—Én mondom, addig jó élni, míg a kardod asszonyt ölel és kardot forgat. Én így akarok meghalni, a lovam nyergében, mint az apám.

—Vagy az asszonyod ölén, ha olyan bővérű vagy! — nevetett Albain.

Baján is nevetett... Ha csak megtudhatná, nem únja-e Albain a hosszúra nyúló barátkozást. Ravasz kerülgetéssel nem ért szót vele. Taktikát változtatott:

—Szép a fegyverbarátság, amíg nem tudod, mit vesztesz véle.

—Van elég legelőm és marhám is fölös számban. Földem meg annyi, hogy tizedét se győzőm művelni.

—Sohase elég a föld, ha van tenyér, aki megdolgozza. Aztán szép az ugar is. Lónak is kell új rét, marhának legelő.

—Annak, aki a faház rabságát se bírja ... Mink itt jól megvagyunk.

Baján hunyorgott. Már szóra bírta Alboint, puhította, hajlandóssá tette. Egymásnak dobták a gondolatot, eljátszogattak vele, mint gyermek a színes kavicsával. Olybá tűnt, mintha csak tréfálkoznának, de valójában résen állva lestek egymást.

Alboin elnézte ezt a sárga zömök embert, éktelen sebforradásos arcával, vérekes és bedagadt, ferdén metszett szemeivel. Idegenkedett tőle és ugyanakkor különös vonzalommal tekintett rá. Láta roppant éhségek lángolását arcán. A Tiszahát pompás síkságaira fente fogát. Más föld volt ez, mint a kóróval és bogánccsal, ritkás fűvel ellepett, aszályverte homokos szeppe ... Éhezett Gepidia puha fehér kenyerére, a Tisza édesízű halaira. Baján jól tudta, hogy egymaga nem igazhatja le a tejjel és mézzel folyó Kánaánt. Szövetiséget keresett. Vájjon mit nyerhet, ha szövetiséget köt Bajánnal? űk ketten csak úgy bírhatják le Gepidiát, ha a keleti birodalom légiói veszteg maradnak. Ki biztosítja őket arról, hogy Jusztinián tétlenül nézné, ha megrohanják Gepidiát? A Birodalom óvatos, nem tűr határai közelében túlerős hatalmat.

Nem kockáztathat mindaddig semmit, amíg nem látják tisztán Bizánc szándékait! De mit is nyerne, ha a gepida szomszédság helyett ezt a kóbor,

martalóc, szkíta népet kapná a hátába? Olyan szomszédot, aki egyszer ráérezhet Pannónia földjére!

— Nem minden a föld! Van olyan gazdagság, ami fölér vele, — szólt Baján és a szeme csupa ragyogó okosság lett, csupa biztató ravaszság. Odahajolt Alboinhoz és lehalkította a hangját: — Egy emberem látta Turisend kincsesházát! Vakulásig benne az arany és drágaság.

Alboin fölrezzent gondolataiból. Erről a kincsesházáról ő is hallott eleget. És emlékezett a nagy lakomára, az aranytalak roppant sokaságára, a hölgyek csodás ékszereire. Finom bőrükön remek gyöngyök csillogtak, a hajukban kápráztató fésűk.

Forró lett a feje és forró a lélegzete, ahogy Turisend fölhalmozott kincseire, a pazar fegyverekre gondolt. Úgy elfulladt, hogy kezével vászonkabátja gallérjához kapott és föltépte.

Kergette magától a gondolatot, kergette a véreből a kapzsiság ördögét.

—Az arany holt jószág! — mondta izgalommal. Most gyűlölte Bajánt, hogy ezt a gonosz demont ültette a lelkébe. Nem felejtheti el, hogy Turisend kitüntette, fegyverfiául fogadta. A kezét azóta eskü köti és hitszegés árán nem áhít gazdagodást.

—Hívséget fogadtam a gépid királynak és állom a szavamat! — mondta eltökélten,

— Turisend nem fog örökké élni, testvér!

Alboin nagyot rántott szemöldökén. Nem felelt Bajánnak. Ha Kunimund is úgy akarja, vele is megköti a fegyverbarátságot. Többet ér a kipróbált gepida hűség, mint ezé az idegen szkíta népé. A búcsúnál orcáján csókolta Bajánt.

— Hallgatásod azt mondja nékem, hogy egyszer még beszélünk. Tán tavasszal... Ha úgy akarod, én várhatok, testvér, — szólt a khán és a dereglyébe ugrott.

Alboin szóltanul nézett utána.

Amint az utolsó avar lovas is átúsztatott a Dunán, Alboin visszafordult. A sereget hazabovesátotta és néhány emberével tóparti palotájába ment.

Nyomottkedvű és komor volt. Nem tárgyalt elég óvatosan Bajánal. Keveset sejtető ígérettel könnyen lekötelezhette volna. Ezzel a határozott visszautasítással talán megbántotta. Ravasz ember, nem árulta el, hogy a szívére veszi a kudarcot. Ki tudja, mit tervel és ki ellen fenekedik? Kit gyűlöl jobban: a frankokat, akik megverték vagy a gepidákat, akikkel ma még békében él?

2.

Szokatlan csengésű nevet kapott Chlotsuinda kisleánya. Alboin megfelezte a maga nevét halott feleségével.

— Albsuindának fogom szólítani. Emlékeztessen mindig az édesanyjára — mondta a keresztelőn Maxentiusnak.

A görög kiemelte a bölcsőből a csecsemőt.

— Nézd, kegyelmes uram, milyen szép fehér a bőre. Olyan lesz, mint felséges anyja volt, szőke és kékszemű.

Alboin csak futó pillantást vetett a rózsásan pihegő kisdetre és elfordult. Elhárító, türelmetlen mozdulata gondolkodóba ejtette Maxentiust. Valójában milyen idegen és közömbös maradt Alboinnak ez az ágyékából fakadt élet! Vagy talán a tompultsága csak takar valamit? Talán közönnyel kérgezi körül a szívét, hogy meg ne gyűlölje a gyermeket.

Valahányszor meghallotta a palotában Alboin súlyos lépteit, ösztönszerűen a bölcső fölé hajolt,

mintha veszedelem fenyegetné a gyereket. Hasztalanul gyógyított évek óta a barbárok közt, a félelem nem hagyta el végkép. Idegei mélyén lappangott és olykor reszketéssel kitört. Jól ismerte ezeket a darabos embereket, ördögi ösztönösségükkel. Kitörő haragjuk pusztítóbb volt az elfajzott keleti kényurak kegyetlen dühénél. Csodálta őket és remegett tőlük. Láta nemtörődömségüket, ahogy szemreb'benés nélkül kockára tették életüket. A testükről tüzes vassal téphették le a húst és egy jajt sem hallattak, de a csecsemő sírása oly dühöt ébreszthetett bennük, hogy kimarkolták az anya öléből és a falnak csapták.

Később megnyugodott. Alboin változatlanul közönyös maradt és alig figyelte, mit beszél a gyermekről. És mintha nem is bánkódott volna már Chlotsuinda pusztulása miatt. Élte tovább férfivilágát. Gizát, Chlotsuinda komornáját bevitte ágyasházába. Szapora lélekezésű volt a lány, didegve adta oda magát neki. Nem volt sok öröme belőle. Egy éjszakán nyavalyatörően összeomlott karjaiban. Azóta ellökte magától. A megriadt asszonynepet visszazavarta Brigetióba. Maxentiust is odaküldte a gondjaira bízott gyerekekkel és a dajkával.

Hideg éjszakák jöttek és nagy lángokat kellett gyújtani a palotában. Alkonyatkor rengeteg itallal rakták meg a szolgák az asztalokat. Duhaj italozásba és mámorba temetkezett Alboin nap-nap után.

A lakomákon új szkáld énekelt. Agó kidőlt a sorból. Egy nap nyoma veszett. Kint járt valamerre a fagyban. Éjszaka fáklyásokkal kutattak utána, de hogy éjfélig nem került elő, belenyugodtak abba, hogy a hulladozó hó betakarta, vagy éhes ordások széttépték. Kiesett az életükből az öreg, hamar elfelejtették.

Hosszú volt a tél, alig engedett mozdulást. Alboint gyötörte a tétlenség, de most hasztalan áhított szabadulást. Tavaly pihentebb és türelmesebb volt Chlotsuinda közelében. Napközben soká el tudta nézni, amint gyors, gyakorlott ujjakkal rokka ját pergeti és törékeny halk hangján ismeretlen, idegenszövegű dalokat dúdolgat. Ilyenkor alig váltott szót vele, simogató és pihentető csend volt bennük és országépítő terveire gondolhatott.

Míg Chlotsuinda élt, akadt az estéken is sok vigasság. Nem kellett a bor és a vad, tivornya-kedvelő férfitársaság. Szánba ültette asszonyát, prémekbe takarva odabujtatta mellére, két karja közé és a mének rúgták a porló havat, a szánon elől lobogtak a fáklyák és veres fényük táncolt a téli éj csikorgó fehérségén. Lerohantak a tóig, hallgatták a jég rianását, majd visszaröpítette őket a szán a házba, bővülő holdfényben, reszkető csillagok alatt. Pirosra csipett arcuk tele volt apró jég-szilánkokkal, amint kibújtak a prémekből. Jó volt ilyenkor meglepedni a csarnok nagy tűzénél és mézzel édesített fahéjas forró bort lehörpinteni. Vájjon nem volt-e akkor igazán boldog mellette Chlotsuinda? Nem volt elég gyöngéd hozzá és figyelmes?

Nem jó visszanézni és emlékezni. A múltban sok a seb, felejteni kell!

Ahogy a viharok ereje kimerült és fogyott a hó, lassan elhalványult benne Chlotsuinda képe. Néha még felmerült benne törékeny, finom alakja, inkább így emlékezett rá, mint anyasága elrútitó idomtalanóságára, — rebbent kicsi madár, hogy tudott félelmeiben a mellére menekülni, hogy kereste a védelmet erős karjaiban! Ha átölelte, milyen hamar elpihent a reszketése!

Emlékezett kezének lágy mozdulására, ahogy a hajához nyúlt. Szerette fésülni rakoncátlan fürt-

jeit. Ujjának tapintása meleg volt, hangja dallamosan zengett, — de az arca és csókjának könnyes íze kezdett elmosódni benne.

3.

Kora tavasszal összeültek az ország bírái Brigetióban, hogy ítéletet mondjanak a tél alatt fölgyült pörökben. Alboin először vett részt a bírák munkájában. A legfelsőbb döntés joga az övé volt.

Bonyolult örökségügy hozta a bírák elé az első pereskedőket. Végrendelet nélkül váratlanul meghalt Arrabona grófja. Két törvényes fia volt a grófnak és az örökségosztásnál egy harmadik fiú jelentkezett, akit egy szolgálója szült. A két fiú összefogott a fattyú ellen, hogy kisémmizzék az örökségből. A szolgáló fia írással próbálta igazolni, hogy a gróf fölszabadította anyját és megesküdött vele. A két testvér ekkor tanukat állított, akik eskü alatt vallották, hogy az írás hamis, a szolgáló csak ágyasa volt az elhaltnak. Más tanuk a fattyú igaza mellett tanúskodtak. Arrabona grófja Itáliában járt, amikor a longobárdok Totila ellen küzdöttek. Onnan hozta a rableányt. A fiút Peredeonak hívták.

A pörös felek a király ítéletét kérték. Alboin kihirdette, hogy ítéletpárbaj fogja eldönteni a pert.

Egész Brigetió talpon volt. Kora reggel ellepte a nép a piacteret. Egy századra való harcos nagy négyszöget formált. Helyet teremtettek a küzdő feleknek.

Pallossal, kerek pajzzsal és sisakosán, de mellvérték nélkül állottak föl a felek. A lovak nyakát és szügyét cifra bőrök védték. A fattyú Peredeonak előbb az idősebb testvérrel kellett megvívnia.

Kürtjelre egymásnak rohantak. A lovak patái

alatt porzott a homok. Gyakorlott vívónak látszott a fattyú. Szálas és hatalmasizmú, olajbarna bőrű ember volt. Egy cselezett vágást ügyesen kivédett, de a szablya lova nyakszirtjét érte, ahol éppen véget ért a védőbőr. Ahogy hörögve elzuhant a ló, menthetetlennek látszott. Elzuhant oldalt ő is, széles ívben és nem volt már ideje talpra szökni. Ellenfele vad hajrával rárohan. Peredeo biztos prédának látszott, féltérdre tápászkodott és menekülő mozdulattal a feje fölé kapta pajzsát, összegubódzott, a földre túrta magát és pajzsával védte a vad csapásokat. Elhibázott volt a rárohanás, mert ha kissé oldalt kapja a ló, belegázol és eltapossa. Nyihogva két hátsó lábára ágaskodott és egyet ugrott. Odatoppant megint a kuporgó elé. Még csak egy pillanatra és a patái alá gyúri. De ez a pillanat késett. A pajzs alól kaszaként kivágódott a kard, végigvágott a ló lábain és pajzsával együtt fölugrott Peredeo, fölütve az eldülő állat fejét.

Talpon volt már a fattyú és ahogy az inain talált ló elbicsaklott és dültében előrerántotta lovasát, lendített karral odacsapott. A váll mögött, félig a hátán és félig a fején érte a vágás a lovast. Szörnyűt üvöltve lefordult a porondra. Vére sebes patakját beitta a homok. Mire hozzá értek, megszűnt hörögni. Halott volt rettentő sebével, öccse elvitette szolgálival.

— Jogod van megpihenni — szólt a győzteshez Alboin. — Ha nagyon elfáradtál, délutánra maradhat az új párbaj.

A fattyú féltérdre ereszkedett Alboin előtt.

—A kardomat nézd, felséges úr! A vér az én igazamat mondja. Engedd, hogy folytassam a harcot.

—Bírói méltóságom megparancsolja, hogy békülésre szólítsam föl ellenfeledet, fattyú!

Alboin magához intette a fiatalabb testvért.

— Bátyád meghalt és most rajtad a sor helytállni az igazságodért!

A fiú meghajolt. Melegfényű szemei Alboinra tapadtak és izgalomtól, fájdalomtól elcsukló hangon mondta:

— Ha te is kívánod, úgy megvívok veled, felséges úr De én nem akartam soha ezt a testvéri viszályt. Fivérem meghalt, mert irigyelte az örökség harmadrészét Peredeotól, aki fia mostohaanyámnak. Én a kezemet nyújtom neki és testvéremül fogadom őt!

A fattyú felé tárta karját, akinek szemét elborította a könny.

—Alemund, testvérem! — kiáltotta Peredeo és odaszaladt, hogy mellére ölelje.

—Ítélj felettünk, felséges úr! — mondták mind a ketten.

Alboin fölemelte a pallosát és lapjával háromszor megütötte a térdére ereszkedő Peredeo vállát:

— Peredeo, aki Arrabona grófjának törvényes fia vagy, az örökség fele téged illet.

Ítéletét nagy üdvrivalgással fogadta a piacon összecsdült tömeg.

A soron következő pörben gyors ítélet esett. Egy crumerumi fegyverkovács elhagyta családját. Halálbüntetést hirdettek ki a bírák. A kivégzés másnapra maradt. A fegyverkovács némán fogadta a halálos ítéletet. Nem volt joga kegyelmet kérni. Főbenjáró bűn volt, akár a királlysértés.

— Kegyelmet kérhetsz helyette — szólt Klef herceg, az első bíró, az elítélt asszonyához.

Az asszony merev arccal hallgatott.

—Ha bűnös is, de gyermekeid apja! Visszatérhet hozzád, ha kegyelmet kérsz — sürgette Klef.

—Ítéltetek és én ott leszek hajnalban, amikor fejét veszik. Így akarom, s nem a kegyelmet!

Elvezették a megbilincselte fegyverkovácsot s

az asszony sápadtan, de göggel mosolyogva követte.

Boszorkánysággal vádolt fiatal nőt hurcoltak aztán a bírák elé. Egy szőlőműves felesége volt. Dúltan omlott a trón zsámolyához.

— Mi a vád, bírák? — kérdezte Alboin.

A közvádoló előállott és rámutatott a félelmében dermedten kuporgó asszonyra:

— A boszorkányság bűnével vádolom! Megétette az urát! Úgy eltüntette, hogy nyoma sem maradt. :

Egy égettkepű, vékony ember odarohant s öklét emelve rikácsolta:

— Elevenen felfalta a boszorkány!

Alboin intésére örök ragadták meg az embert és visszakísérték a tanuk helyére.

— Hol az urad?

Alboin megrugdalta a zsámolynál kuporgó asszonyt.

— Véd magad!

Az asszony körülbámult fogvacogtató félelmében. Körülötte csupa férfi, talpig fegyverben. Ki értené itt a kínjait, ki fogja meghallgatni! Odakúszott Alboin lába elé és elfúlva zokogta:

— Kegyelmezz életemnek, nagyúr!

— Miért kérsz kegyelmet? Bűnösségedet érzed? A boszorkánysággal vádolt asszony ránézett könnyhályogos szomorú szemeivel a szép hatalmas férfira, akinek kezében volt a sorsa, a könnyei hirtelen elapadtak és csak egy védtelen lemondó mozdulata volt.

—Hogyan védjem magam? Ki hinne nekem? Ha szegény emberem elő nem kerül, halálra kínoztok. Elítélsz te is, nagyúr!

—Sokat fecsegsz, asszony! Hol az urad? Erre felelj!

—Hálóval ment... Szeretett dolga végeztével kicsit halászni... Nagyon sebes most tavasz-

szál a Duna vize ... Szegény emberem nem tudott úszni.

Az asszony lihegett és elharapta szavait. Aggodalmas szeméit rászegezte Alhoinra. A szembogarak mélyén kis reménysugár villant fel.

—A Dunába vezett?

—Oda, felséges úr!

—Van tanúd? Ki látta, mikor elment? „ . . . Lám, most hallgatsz! Tanú kell! Nem vész el ember olyan nyomtalanul. Talán valaki megtalálta a hálót!... Beszélj, asszony!

—Alkonyatkor ment... hogyan tudnám, ki látta? . . . Tömlöcbe vetettek, idehurcoltak, hogyan kereshettem volna tanút!... ők az erősek. Nekik fogsz igazat adni — szolt az asszony és a vádlókra mutatott.

Alboin zavartan tépegette szakállát. Gyötrelmes volt hallgatni ezt a síró nőt. A bírák némák. Nem is beszélhetnek, amíg nem kéri tanácsukat. Milyen sötétek és komorak. Látja rajtuk, hogy elítélik ezt a boszorkánysággal vádoltat.

Ki tudna eligazodni ebben a kusza pörben? Mintha földetlen fővel forró napsütésben állna, úgy elgyötörte ez a vallatás.

Lépjetek közelebb! — intett a vádlóknak.

Az eltűnt férfi rokonai odajöttek a trón elé.

—Igazoljátok a vádat, emberek!

—Esküszünk! — kiáltották egy torokkal a vádlók és fenyegetően rázták öklüket az asszony felé. — Vesd a Dunába! Égesd meg! Boszorkány!

—Mit mond a törvény, bírák? — kérdezte Alboin.

—Állja ki a tüzes vas, vagy a forró víz próbáját! — szolt az egyik bíró. — Boszorkányperben a vízpróba a szokásos. Tétess vasgolyót egy forró üst fenekére és ha csupasz kezével ki tudja venni, úgy ártatlan és bocsásd szabadon.

Alboin ránézett a jajgatva összecukló asszonyra. Különös volt, — a szeme e pillanatban, ahogy rásíklott, Chlotsuindára emlékeztette.

—Gyermeked volt tőle?

—Három fiam és egy kislányom ... De meghaltak az én szép fiacskáim, csak a kislányom él...

A méhembem új életet hordok. Kegyelmezz az új életnek, Hadúr!

Az égettképű rettentő fogvicsorgással kiáltotta:

—Ne higgy néki!... Felfalta a testvérünket, attól olyan puffadt. Boszorkány ez, téged is megbabonáz, felséges úr!

—Boszorkány! — bögték utána a többiek. A fülsértő lármában elhalt Klef csöndre intő szava.

Alboin fölállt és erre elcsitultak.

—Mit mond a törvény, bírák?

—Vízpróba kell! Ha kiállja, akkor ártatlan.

Az égettképű nem tágitott a trón mellől. Csupa lobogással és elfajzott vad haraggal szólt:

—Miért késlekedsz? Nem hallod a törvényt, felséges úr?

Alboin szeme fenyegetve rávillant.

—Ki vagy te, arcátlan?

—A fivére Tatonak, akit a gonosz elevenen felfalt.

—Elevenen?

—Tépesd a húsát tüzes vassal, majd kivallja.

Alboin sajnálat és részvét nélkül nézte a boszorkánysággal vádolt asszonyt, aki a lábánál kuporgott és alig pihegett észbontó félelmében. A vád fölött nem töprengett tovább. Maga is hitt szemverésben, varázslatban, miért ne lehetne boszorkány ez a néember? Akadhatott olyan megátalkodott, aki büvöléssel és boszorkánysággal elemésztí nyomtalanul emberét. De miért tette volna? Gyűlölhette-e olyan halálosan az embert, akinek négy gyereket szült és akitől új életet hordott a szíve alatt?

— Oldjátok meg a köteleit! — döntött kéte-lyében. — Látni akarom a szomszédjait.

Mikor eljöttek a szőlőműves szomszédai, foly-tatta a port.

— Ti láttátok az életüket. Gonosz ez az asszony?

Nagyremegve előállott egy vénember. Hajába sok havat hullatott az idő és a hangja is törött volt, ütődött a vénségtől.

—Hat esztendővel ezelőtt esküdtek, Hadúr!... A házuk tiszta és csendes ... Azóta nagyon csendes, hogy meghaltak a kicsinyek és csak egy csepp kislány maradt... Dehogy taszítanék követ az arcába!

Boszorkány-é vagy nem? Erre felelj!

A vén ember elrémülve hátrált és hallgatott.

— Beszélj! Nem ítélem el addig, míg nem látom bűne okát.

—Kegyelmezz meg neki! — suttogta bátor-talanul a havashajú.

—Haljon meg a boszorkány! — üvöltötték fölbátorodva a vádló rokonok.

—Ti megesküsztek, úgy-e?

—Esküszünk!

Alboin figyelt, töprengett. Milyen kapzsian villog a vádlók szeme! Egyszerre világos lett előtte ez az egész kusza boszorkánypör.

— Hé, vénember, te megmondhatod, miféle vagyonnak kéne gondját viselni?

—Szép vagyonnak, felség! ... Tato jó gazda volt. Takaros a ház, szép a szölleje, egy kis szántó és pást is van, ott az enyém mellett.

—Hát istálló, vénember?

—Két tehénkével, kegyelmes uram. Karám is a szőlők mögött.

—No lám, takaros gazdaság. Ki viseli gond-ját, ha bűnben találom az asszonyt?

—Akár a sajátomat, úgy fogom gondozni — állott elő hirtelen az égettképű.

—Megbirkóznál annyi dologgal? Csak két kezed van, ember! Úgy tudom, magad is módos vagy.

—Tréfálsz, nagyúr! ... Disznóesorda szétta-posta a télen a szőlőmet. Négy esztendőbe telik, míg újra szüretelhetek . . . Nagy az én nyomorúságom, felséges úr.

—Értelek, ember! ... Fivéred öröke kapóra jön, úgy-é? Enyhít a nyomorúságodon.

Elgyávult, piros arccal hátrált a vádló. A szeméből hirtelen kilángolt a rémület. Az asszony föl-emelkedett a térdéről. Mintha látomása volna, úgy meredt rá, elgyötört arcát előntötte a vér és a keze reszketve kinyúlt.

— Te .. . te voltál!... Mindig te hívtad halászni. . . Belökted a Dunába!

Az égettképű fölördített és fogát vicsorgatta:

— Hazudsz, boszorkány! . . . Tépjétek ki a nyelvét!

Ekkor már vadul szétcsapta karját- az asszony és rávetette magát az emberre. Egyenesen az arcának esett foggal és körömmel.

— Eressz! — hörögte az ember.

A poroszlók odaugrottak és lefejtették róla az asszonyt.

—Boszorkány! — lihegett kék ajakkal és szemlesütve hátrált.

—Megállj! Fogjátok le! — intetft Alboin. — Botozzátok meg és süssetek tüzes bélyeget a homlokára! A fejét pedig nyírjátok kopaszra, hogy aljasabb legyen a raboknál!

—Kegyelmezz, felséges úr! — üvöltött az ember. Vasmarokkal tartották a poroszlóik, de így is térdre tudott bukni és jajgatott, míg kivonszolták.

A többi vádlót megbotoztatta Albcoin, aztán az asszonyhoz lépett.

— Eridj haza és szüld meg békén a gyermekeidet. Árváid gyámja én leszek!

Csend lett, a bírák hallgatva nézték Alboint, aki felhevültén állott előttük. Klaffó, a bírák legvénebbje, nagy deres bajuszát, amely szinte a melléig lengett, markos nagy tenyerével félreigazította és meghatottan szólt:

— Megszégyenítettél bennünket, öreg bírakat, felség!

Fény égett az öreg bíró szemében, éberén és melegen megreszkető fény.

— De olyan szégyen ez, amire halálomig büszke leszek!

Alboin nem szólt, ott állott a bírák előtt, südárán és magasra emelt fővel. Hagyta, hogy a fölmentett asszony túlcorduló hálával a kezét csókolgassa.

— Üdv néked, király! — kiáltotta a nép.

Alboin érezte, hogy ereje nő, túlömlik testén, — ilyen cseppnyi pörre pazarolja erejét, amivel a világot tudná lángba borítani!

— Hatalmas vagy, Alboin! Hatalmasabb apádnál! — szóltak hízelgően a bírák.

Túlnézett rajtuk. Szinte elfeledkezett róluk és mosolygott. Arcába kócolódott haját hátraüstökölte és mosolygott. Győztesen és ittas tekintettel. A mellében megdobbant az öröm.

Istennek, a világnak kellene most nekirohannia pihent fiatal erejével!

4.

Nyár derekán egyik birtokán a termés betakarítását ellenőrizte, amikor lovashírnök jött Sopia-naeből. Klef herceg embere volt. Turisend halálhírét hozta.

Alboin kételkedve hallgatta az újságot.

—Tavaly is beszélték, hogy meghalt, akkor sem volt igaz — szólott hitetlenül Helmechishez. — Baján még elevenen szerette volna eltemetni... Túlél bennünket is Turisend.

—Pedig meghalt a gépid király. így izeni az én nagyságos herceg uram. Elvitték a gonosz fekélyei — mondta a lovaslegény.

—Higyjem-é, a fekélyei? — döbönt meg Alboin.

—Két tudós jött Konstantinápolyból. Azok kenték, majd olajban fürdették. De a halál ellen nincsen kenőír.

Minden izma kifeszült Alboinnak.

—Mást nem izent a herceged?

—Engem csak előre szalajsztott, hogy megjelentsem a követ urat, aki Gepidiából jön.

Alboin tünődve állott és fényben égő szemét rávetette Helmechisre:

—Úgy ám, követet küld már Kunimund.

—Hamar küldi.

Összenéztek. Egy szóból, egy szemvillanásból értették egymást. Valami nagy oka lesz, ha ilyen hamar, apja hűlő teteme fölött nyújtja baráti jobbját.

— Így megjuhászott? — tünődött Alboin. — Elfelejtette volna Kunimund, hogy öccsét ő ölte meg? A lakomán, amikor a fegyvereket kapta, majd legyilkolták őket egy szálíg, ha Turisend nem fékezi haragjukat. Különös nagy oka lesz, ha boszszúszomját eltemeti!...

Még aznap megjött a gepida követ Klef kíséretében. Odomund herceg volt.

—Mi baja volt az én atyai barátomnak, Odomund herceg? — kérde Alboin az üdvözlés után.

—Már az elmúlt tavasszal ágynak esett, a mellét fájlalta, de lassacskán erőre kapott... Télen

még együtt vadásztunk vadkanra. És nem volt nyugsága a palota nőcselédeknek, olyan kívánczó volt a vére. Pedig a hetvenedik esztendejét taposta.

— Szép öregség, Odomund herceg ... Isten nyugosztalja bővérű uradat... Baján akár a fia lehetne. Hallom, vagy száz gyerek futkos már a khán sátrai körül, ámbár harminc tavaszt sem látott.

A követ arca elsötétedett a khán nevének említésére.

—Úgy látom, felséged jól ösméri Bajánt.

—Kalmárok fecsegnek, ők hozzák a hírt.

Alboin félig lehunyt szemmel figyelte a gepidát. Annak pillája sem rezdült. Folytatta a beszámolót:

— A nyárelőn kezdődött a baj. A hőséggel jöttek a fekélyei. Rettentő rontás volt, csak úgy dagadt és puffadt a teste. Kenték és fűrésztötték a tudós emberek. Olyan szörnyű lett a szaga, mintha elevenen rohadna.

Alboint émelyíteni kezdte Odomund beszéde.

—Inkább gyilok pusztítson el, mint így kínlódni. Hát élet ez? ... Nem volt királyi halál, igaz-é, herceg?

—A béke nyavalyája, felséged — bólított a gepida.

Alkonyatba hajlott az idő. A majorság körül szorgos kézzel jártak a cséphadarók. Asszonyok dolgozgattak ott. Félmeztelen férfiak a kicsépezt tiszta gabonát zsákolták és cipelték a magtárba.

Alboin a vendégházba vezette a követet és kíséretét.

— Vallasd ki! — intett Helmechisnek és kiment a házból, hogy szétnézzen a gazdaságban. Darab ideig figyelmesen hallgatta a gasztaldó jelentését a termés betakarításáról.

Amint visszatért, Helmechis lelkendezve sietett elébe.

— Nagy újság, testvéruram!

Alboin önelégülten nézte. Jó volt Odomundot magára hagyni a csavaroseszű Helmechissel.

—Beszélj!

—Haldoklik Jusztinián császár!

Alboin barna arca egy fokkal sötétebb lett, kezét pallosa markolatára tette és lenyomta hevesen, hogy a hegye a földbe fúródott. Szinte forrt az izgalomtól.

—Hát ezért ez a nagy sietség! ... Hogyan forgattad ki Odomundot?

—Könnyű dolgom volt — hunyorgatott ravaszul Helmechis és előrebókolt okos finom fejével.

— Magam gondoltam rá, valami baj lesz Bizáncban. A császár még Turisendnél is vénebb. Ha meghal, a korona Jusztinuszé, akinek barátságát már megnyerted. Kunimund egykönnyen nem tudna kitérni kegyéből... Időt szeretne nyerni... Egyszer Pannónia nagyon veszedelmes lehet Jusztinusz barátságával... Ma talán jobbnak látja eltemetni a bosszút... így aztán magam emlegettem a császárt. Én persze már temettem. Akkor ment lépre Odomund. Kibökte, hogy rossz a hírszolgáltatásunk. Nem olyan nagy a veszedelem. Az orvosok még nem adták fel a reményt.

— Ezt jól csináltad, testvér ... Hahaha ...

— Alboin rá veregetett a ferdevállúra. Elemében volt. Olyan friss, vidám, fiatal és erőből duzzadó, mint akit nagy öröm ér. Sugárzott az arca szép jókedvében és nagy szemei lobogtak.

— Persze, csak az időt húzza ... Közben megpróbálja hajlandóssá tenni Jusztinuszt. Ha Ígérettel nem ér célhoz, nem fog fukarkodni aranyaival.

—Így gondolom én is — helyeselt Helmechis.

—Csak az a bosszantó, hogy a gepidák mindenről korábban értesülnek ... Igazat mondott Odomund: lassúak a kémeink.

Közben a birtokkezelő a ház tornáca elé rakatta asztalait. Ott ették az estebédet. Alboin maga mellé ültette a főhelyre Odomundot. Gyorsan és szótlanul ették az első tál ételt, fekete, savanyú lében úszó vadashúsokat. Bortöltés után, az új tálnál, fölállt a gepida herceg és Kunimund üdvözlését tolmácsolta. Valamennyien tudták már, hogy szövetséget kínál az új király, mégis meglepetve fölkapták a fejüket, amikor Odomund emelt hangon szóvá tette.

— Miféle fegyverbarátság légyen? Halálig tartó? — kérdezte Alboin.

Odomund hevesen igenelte. Kellemmel és ügyesen beszélt a gepida. Emlegette Kunimund haragját is. Az idő elmosta a rossz emlékeket és ma hálával gondol Alboinra, hogy megőrizte hűségét.

Alboin hagyta beszélni és ezalatt töprengett, milyen válasszal küldje útjára. Nem szabad időt engedni Kunimundnak. Bizáncban könnyen vásárolhat új pártfogókat, magát Jusztinust is megkörnyékezheti. Sohase ért sokat Bizánc barátsága. Ha érdeke megkívánta, cserbenhagyta a szövetségest. Kunimund nem fog fukarkodni aranyaival, hogy megnyerje Jüsztinus barátságát... Hogy megmosolyogná most Kunimund ajánlkozását, ha Bajánt nem utasította volna vissza. Hiba volt, hogy nem lépett szövetségre vele. Keletről, Kis Szkítia felől jönne Baján huszonötezer lovasával és ő itt nyugaton a Dunánál állna vagy húszezer harcossal. Összetaposnák Gepidiát! Szövetség a keleti udvarral? Fittyet hányna nekik! Szétkergetnék a légiókat! Baján rárohanna Thráciára és ő Moesiára.

— Nagyon megtisztelő királyod, Kunimund testvérem ajánlata — szólott megfontoltan.

Az asztal figyelme feléje fordult. Tudták mind: a gepida szövetség eddig hasznukra volt és Alboin jól tenné, ha elfogadná Kunimund ajánlatát. Küzdelmet kereső természetüknek ellentmondott ez a

békevágy. Csábított Gepidia legendás gazdagsága, de túlerős volt, gyepüi védettek.

— Gyors utad bizonynal elfárasztott, herceg! — folytatta Alboin. — Pihend jól ki magad, mert holnap indulunk Brigetióba. Kedves vendégeim vagytok, szívesen látlak benneteket udvaromban.

A longobárdok is meglepődtek. Királyuk elodázza a határozott válaszáért. Kérdően tekintettek rá és Alboin biztatóan mosolygott. Odomund nyakán megfeszültek az erek, a vére a fejébe rohant és erős fekete szemei meglobbantak.

— Nagyon kegyes hozzám, felséged! — szólt ravasz pislogással. El kell mennie Brigetióba, ölberakott kézzel túrnie kell, hogy Alboin a vendégeskedéssel elhúzza az időt. Talán már tárgyal Bajánnal! Nem jó ez a halogatás, de mitévő legyen, sürgetni nem tud. Elfogadja nyájas arccal a vendég szerepét.

A lakoma soká tartott. A birtokkezelő egyre hordatta a kövéren illatozó tálat a pompás sültelkel, szárnyasokkal és zsíros hússal.

Alboin került a mánort. A pohárnok sűrűn töltögette színültig a vendégek serlegét. Éjfél felé Odomund részegen összeölekezett Helmechissel. Alboin fölállt és fáklyásaival sátrába kísértette magát.

Útjain mindig került a pannon őslakók házeit. Ridegek, penészesek és levegőtlenek voltak. A latinok márványos kis házaiba és kék lakaiba sem tért szívesen. Évtizedekkel ezelőtt ezek a takaros márványlakok áldozatul estek a gótok dúlásának. Szenny, pusztulás és romhalmaz maradt az Itáliába vonuló gótok után. Amikor az apja megszállta Pannóniát, főemberei vették birtokba a pusztuló házakat. Foltogattak agyaggal, kövel és fával. A sátra több kényelmet nyújtott, mint ezek a kőházak.

Medvebőrös fekvőhelyét a forró nyári éjszakán odatették a sátor benyílója mellé. Szerette a közel-

ben gyújtott tűznek kesernyés füstszagát. Néhány testőre ott aludt a tűz körül. Ketten Őrködtek és csöndes beszédük hamar elaltatta.

Reggel derűsen ébredt. Sugárzó volt, pezsgő jókedv áradt róla. Tisztán látta a jövő útját.

— Ébresszétek fel a herceget! Ne hagyjátok, hogy a hasát süttesse a nappal! — harsogott széles jókedvében.

Odomund sietve jött Klef herceggel. Csupa szolgálatkészség volt.

— Tegnap kicsit türelmetlennek láttalak, hercegem — fogadta Alboin.

Odomund tiltakozva emelte föl kezét. Nem tudta mire vélni ezt a furcsa reggeli üdvözlést. Kelep-cét neszelt és óvatosan mondta:

— Fejedelmem gyors üzenettel számolt... Ha arcomon a csalódás árnyékát látta felséged, csak az én türelmetlenségem jele volt.

Alboin nyergeltetett. Ittak még egy kupával indulásuk előtt. Az úton vidáman eltréfálkozott Odomunddal, a szövetség dolgát nem tette szóvá. Ebédre megálltak egy telepen. Kócos asszony nép gyorsan ételt hozott. Estére elérték a királyi szállást.

Odomund takargatta türelmetlenségét, de minden múló órával izgatottabb lett. Hatalmasan ivott az esti lakomán, borba fojtotta dühét. Alboin is sűrűn kancsózott. Amikor torkig laktak, behozatta táncosnőit. Tizenkét barnabőrű, ringócsipejű latin leány volt. Fátylakat lengetve keringtek az asztalok előtt. Könnyű bőrácú szoknya repdesett izmos lábuk körül. Zöldek és égővörösek voltak a fátylak és buja mozdulatokkal szökdeltek velük.

Alboin odaültette aztán a gepidák mellé a tánc-tól főhevült leányokat. A vendégek nevettek, nagyokat ittak és nyers tréfákkal mulattak. Alboin is magához ölelt egy szívarcú, rekedthangú leányt. Jó pézsmaszaga volt, a haja lazán omlott hajlékony

szép nyakára; megpaskolta és odaküldte Odomundhoz.

— Harapj bele, ízes falat! ... Ne mondd, hogy valamit is megtagadok tőletek. Legkedvesebb vendégeim vagytok.

Harsogva nevettek a tréfát. Tetszett a gepidáknak, hogy szólnak a leányokhoz, azok nem értik, rázzák a fejüket, de hajlandósak a csókra. Amikor tetőpontra hágott a jókedv, fölállott Alboin és telt serlegét Odomund felé emelte. Hirtelen elcsitult a zaj. Odomund nyomban kijózanodott, csókoló kedve elmúlt és úgy elengedte roppant térdeiről a leányt, hogy az nyekkenve esett a homokba.

— Fejedelmed egészségére koccintsunk! — szólt Alboin.

Összecsengett a két aranyserleg, oly hévvel, hogy kilocsant öklükre a bor. Vörösbor volt és olybá tűnt, mintha vérezne a kezük. Még nem ittak. Alboin tekintete belemélyedt a gepida mozdulatlan kicsi fekete szemébe. Forró lélekzettel folytatta, szinte ízelve minden szavát:

— Elfogadom a felkínált jobbot. Ha kedved tartja, virradatkor megviheted üzenetemet! De hercegem elkísér és tolmácsom lesz. Mert kérni küldöm királyodhoz hívemet, Klef herceget.

A félszemű Klef csodálkozva méregette Alboint. Meglepett morajjal zúgtak a harcosok. Odomund is álmélkodva kapta hátra a fejét.

—Kérni, felséged?

—Úgy ám! ... Legnagyobb kincseteket kérem, Kunimund leányát!

A haja tövéig kivereslett a gepida. A fáklyák rávetették kormos fényüket, csupa láng lett az egész ember. Elfúlva és kábultan állt, oly sűrű vértódulás döngette agyát.

— Rozamunda hercegnő kezét? ... Nem ébredt felségedben nagyon hirtelen ez a kívánság?

—Minden vágy idejében megérik — mondta Alboin keményen.

—Elnézésért esedezem, felséged — bókolt Odomund. — De mit feleljek parancsolómnak, ha megkérdi: szíved sugallja-e a kérést vagy csak a szövetség záloga Rozamunda hercegnő keze?

Rémület volt minden arcon. Az erős, marcona férfiak izgatottan összekapták a fejüket. Dülledt szemmel meredtek a gepidákra. Várták, hogy Alboin a kardját emeli és markolatig döfi a bitangba. Helmechis is elhült vérrel hallgatott.

De Alboin nevetett, széles, fölshabadító nevetéssel. Erős, buja ajkai szétnyíltak és szájában fölcsillantak harapós fehér fogai.

— Feleld csak bátran, hogy a szívem küldött!... Aprócska volt Rozamunda hercegnő, amikor láttam ... Azóta sokszor vettem hírét, milyen gyönyörűséges virágszál. Nekem nyílt, hogy én szakajtsam le. Akarom, hogy részese legyen ágyamnak és koronám méltóságának!

Helmechis ujjongva fölkiáltott. Pallosukhoz kaptak a longobárdok és kitörő kedvükben az asztalt csapkodták.

Csak akkor ivott Alboin. S vele mind fenéig itták a kelyheket. A szolgák sietve eltakarították a kihült tálakat a megfagyott zsíros húsokkal, új ételt hordtak föl és sebtén megtöltötték borral az edényeket.

Apró fáklyákat gyújtottak a táncosnők és elkezdtek kergetőzni a homokon. Lengették a fáklyákat, mint az előbb a fátylakat. Összetanult, gyakorlott mozdulattal festettek tüzes köröket és csillagokat a fekete égre. Kápráztató játék volt. Villanó buja húsok, és lengő, repdeső tüzek. Valahol a sötétben dobok peregtek. Mélyhangú, ütemes, vad zenéjük kísérte a fékevesztett kergetődzést. Bumm ... bumm ... bumm ... szóltak a dobok. Az ereken

forrva zúgott a vér. Pattanásig feszült izmokkal tapadtak a férfiak a lócákhoz. Egy pillanatig még és belerohannak a tüzes kavargásba.

Ekkor rémült sikoly tépett a dobolásba. A táncoló leányok csoportja riadtan megbomlott. Hirtelen szétfutottak és a középben ott maradt az egyik lány. A láng belemart szoknyájába és felugrott a hajára. Egy pillanat alatt égett a feje.

Az asztaloknál mozdulatlan, megbabonázva nézték. Iszonyatos és gyönyörűséges volt ez a rohanó, élő fénycsóva.

Csak egy kiáltás harsant:

— A homokba!

Arra megmozdultak a kezek. A táncos lányok eldobták a fáklyákat és homokot hánytak az élő tűzre. Ott a homok alatt még nyöszörgött valami élet. Addig szórták rá a földről markolt homokot, míg egy hang sem hallatszott. Aztán kikaparták. Még lélezett.

5.

Alboin rengeteg ajándékkal küldte lánykérőbe Klefet. Délidőben indulhattak csak, addig rakták szekerekre a drágaságokat.

— Teremts a palotában rendet! — szólt aztán Helmechishez. — Jól ösmered a pompájukat, nem akarok szégyenben maradni.

Kapkodó és nyugtalan volt, amióta követe Gepidiába ment. Egy éjszakán Kunimund asszonyára gondolt. Mintha csak tegnap látta volna, olyan élesen merült föl emlékezetében. Szakasztott másának képzelte Rozamundát, hamvasbarna arccal és mélyfekete, fénylő szemekkel. A haja is olyan lesz, mint a hercegasszonyé, ébenfekete, gyönyörű sátor, ha fésűivel kibontja. Chlotsuinda aranylóan szőke

volt és ő babonázhatóan sötét. A járása könnyű, lebegő, szinte szálló.

Rozamünda! .. . Álmában az ajkára került a neve. Különös — talán sohase áhítja asszonyául, ha Kunimünd nem küldi hozzá követét. Valami játékos gondolat fölillantotta előtte alakját és most élni kezd benne s izzásba hozza véréét. Ég a vére és fojtás ül a mellén. És a kívánczóság, a gerjedelmes vágy egyre nő a múltó napokkal.

Szótlan lett és elábrándozó. Napközben halálra hajszolta lovát, kellett a sebes vágta, hogy nyugtassa és lehűtse fölforrósodott testét. Az estéken még elnézte táncosnői játékát, ahogy piros, könnyű bőrsarúban félmeztelenül kergetőznek, de nem kívánta meg őket. Szűzen élt, mint egy ifjú völegénysége idején.

Helmechis ámuldozva nézte változását.

—Figyeld, Maxentius, hogy megsápadt és megfogyott a mi urunk — szólt a göröghöz. — Nem kíván asszonyt, nem leli helyét. Beteg tán?

—Szerelmes!

—Bolondság! — intett Helmechis türelmetlenül. — Szeretni, akit az ember egyszor lát?

—Ne keress a szerelemben törvényt. Sohase fogod megtudni, mi viszi a vérbe, a szívbe, a tested minden parányába, hogy nincs más gondolatod. Rejtély, amin hasztalan töprengsz. Egyszer csak itt van és tele van a lelked vele. Kiborulsz magadból, nem vagy a régi. Új ember lettél! .. . Lopva jön, a képzelgésed szüli és nem tépheted ki magadból. Irthatod tüzes vassal, benned marad. Csak attól gyógyulsz, ha karodba veszed, akit szeretsz ... Sohase szeretted igazán asszonyt, azért álmélkodsz!

—Mit nem? — szegte föl Helmechis kevélyen a fejét. — Egy anyatej neveltjei vagyunk. Ismerem teste minden porcikáját, mint az enyimet. Ismerem

a lelkét is! ... Csak ti, elpuhult görögök szenvelegtek így. Minket a vágy nem tesz holdkórossá.

— Nem az ész dolga ez, Helmechis. Nagyon alábecsülsz a szív kívánczóságát.

Helmechis békétlen érzéssel hagyta ott MaXentiuszt. Nem tudta elhinni, hogy valami újjal került szembe, ami túlment tapasztalatain. Miért nem érti most Alboint? Eddig egy szemvillanás kellett csak, hogy olvashasson benne. Egy mozdulatból megértette. Mintha egy szikra pattanna az agyukból és egy szemük, egy lelkük volna! Mi történt, hogy a testének változását, a lelkének puhaságát nem értette?

Figyelte Alboint és egy estén hozzáment és szorongva szólott:

— Mi bánt, testvér?

Alboin a tenyerébe ejtette fejét és vágyódva föl-sóhajtott:

—Számlálom a napokat, indulnék Klef és szép menyasszonyom elébe.

—Frank földre nem ily gyűjtött szívvel mentél!

—Tudom, nem így! ... Ha nem röstelném, holnap indulnék.

Tehetetlenül szétvetette karját és elfordult, hogy Helmechis ne lássa gyöngeségét.

Fojtó és forró volt az est. A homok, a kövek és a föld most lehették ki a nappal fölgyúlt hőséget. Mozdulatlan volt a lég, tikkasztott és bágyasztott. Kövér párákat sajtolt ki testükből a roppant meleg.

Alboin messzenéző szemmel hallgatott. Hiába faggatta Helmechis, olyan alaktalan volt benne minden érzés, hogy nem tudott beszélni. Csak nőtt és dagadt benne a vágyakozás, föltépte testét és túlcsondult rajta. A szomjúságnál és éhségnél is vadabb hatalommá nőtt benne.

A söröskancsó után nyúlt és hosszan ivott.

Tikkadt maradt utána. Ivott, míg a mámor ledöntötte. Gyötrelmes mély álomba zuhant. Reggel alig eszmélt magára és megint ivott. Idegen italokat kívánt, kumiszt és más szeszeket. Délig bírta csak a rettentő kancsózást. Akkor megint levágta az ital. Nehéz, csupa láng testét heverőjére cipelték. Aludt késő éjszakáig. Horkolva és kínos álmokkal birkózva. Kunimundot látta, amint ráront és ő pajzs nélkül áll és csupasz kezével védi a tőzkard csapásait. Merő seb lett a teste és Künimund vágta tovább rá szörnyű pallosát.

Verejtékben ébredt. A szabadba rohant. Kint leszakadt róla minden kín. Elfelejtette az átkozott, kegyetlen álmot. Csupasz mellét kitérte az éjszakának. A teste, feszülő izmaival, mint egy dárda szúrt a sötétbe. Erős volt és hatalmas. Érezte, hogy titokzatos hatalmak veszik körül, fények és jelek gyúlnak az éjben, kitérte testét a sötétnek és hallja a sűgást, ami a légből, az égből és a véréből kél: Rozamunda, Rozamunda, Rozamunda!...

Hajnalban nyergeltetett. Klef átkelését jelentették, amikor Aquincumba ért. Izgatott és forró volt, szinte táncolt minden porcikája és arca dagadt boldog izgalmában. Innen vissza se fordul, csak Kleffel beszél és indul nyomban arájáért.

Klef feketén jött, zuborgó vérrel és nem tudta, mi történik, ha elmondja Künimund üzenetét.

Alboin előtt leszállt lováról és komoran, hajtott fővel jött közelebb.

—Fordulj vissza, felséges uram. Nagy szűgyen ért!

—Nem! — ordított föl Alboin sebzetten. Vilámló szemmel nézett Klefre és feszült, mint egy ugrani akaró fenevad.

A lovasok megdermedve maradtak és a vérük mind leszállt a szívükre és hallgattak.

—Mit mondott?! Beszélj! — dühöngött Alboin fuldokolva.

—Nem kíván az az átokverte gepida vér longobárd unokát!

—Ezt merre nékem üzeni? Ezt?!

Ködös lett Alboin előtt a világ. Remegő keze a pallosa markolatán, a színe elhervadt, a szemei majd kifolytak üregükből, hideg tajték csapzott homlokán és fogait ráharapta elfeketült nyelvére. Irtóztató volt, ahogy elfogta a reszketés és rázta. Aztán szörnyű lélekzetet vett és fölemelte a pallost.

6.

A csapás Klef pajzshordozóját érte. A legény derekáig szaladt a vas. Eldőlt jaj nélkül, mint egy fölhasadt gabonászsák. A vére felszökött és hosszú vad sugárban arcul csapta Alboint. Pillanatokra belévakult a meleg vérsugártól.

Tenyérével verte, törülte magáról, elvakult szeméről a forró latyakot és köpte émelyegve.

— Vigyétek! — ordított a lovasokra.

Lassan kiszakította magát a véres, gőzös ködből. Már lélegzett. Összeharapott fogait szétrontotta.

— Ezt megkeserülöd, Kunimund!

Minden porcikája égett a dühtől. Össze se hívatta a nagy tanácsot. Hadat toborzott. Sebes futárok véres kardokkal rohantak szét a hercegségekben. Megperdültek a harci dobok, éjszaka tűzjelek sürgették táborba a fegyvereseket.

Irgalmatlan hajszában múlt el három nap. Ezalatt alig aludt. Ónsápadt arcában iszonyú lobbogással égtek a szemei. Ételhez alig nyúlt, csak ivott rettentően.

Harmadnapra összesereglett vagy harmadfélezer

harcosa. Szilaj szenvedéllyel kívánta most, hogy összecsapjanak a gepidákkal.

— Rohanni, rohanni, rohanni! — Alboin minden csöpp vére pokolian égett. Csak Kunimünd halála csitíthatta el bosszúszomját! Le kell gázolnia Gepidiát, égetve és pusztítva végigrohan rajta és nem lesz benne szemernyi irgalom. Vesszen fészkestül ez a mérges viperafajzat!

Nem bírta ki tovább három napnál a táborban. Klefre bízta az ütőhad összetoborzását és hajnalban átkelt embereivel a Dunán. Túlvan maga köré gyűjtötte főembereit és pallosát égnek emelve esküdött bosszút.

— A hűség záloga volt Turisend kardja, de mostan a bosszúmé! Esküdjetek velem halálos megtorlást. Az én szégyenem a tiétek is!

— Esküszünk! — kiáltották hatalmasan. Izzó volt a hangulat. Több beszéd nem is esett.

Zúgva, tüzes áradással megindulta had. Nyomában égő föld maradt. Ahol tábort, falut értek, vad dúlással végigtaposták. Holtan hullott el minden élet, ahová a vasak értek. Nem kellett rab, akit szíjra fűzhettek.

Két napig tartott az irgalmatlan dúlás. Akkor hirtelen megtorlantak. Fölbukkant a gepida sereg. De nem volt idő eszmélni.

Kunimund néhány falut fölládozott, csalétkül odadobott néhány védtelen embert, hogy támadásuk gyorsuljon. Alboin egyenesen belerohant a kelep-cébe.

A gepida haderő zöme egy földvárban rejtőzött. Alboin gyanútlanul intézett támadást a törpének tűnő had ellen. Amint zárt sorokban egymásnak csapott a két gyaloghad és a szárnyakon rohamra indultak a nyilas lovasok, hirtelen fölbukkant Kuni-mund igazi serege.

Rövid és heves volt a tusa. Alig egy óra alatt a

longobárd hullák százai borították el a szikes, forróra fűlt talajt.

Alboin nem tekintette át dühében, hogy odavész az egész had, ha nem hátrál idejében. Helmechis megragadta lova kantárját.

— Takarodót parancsolj, különben elveszünk!

Alboin körülbámult. A földvár felől még egyre dőlt a gepida segélyhad. Kétannyian vannak, estig legyűrik őket! Már látja, hogy kudarcba fúl az egész roham. Dűhe elhagyta és halálvágy lett úrrá rajta. Nekivág a gepida had zömének, hogy holtra nyilazták vagy darabokra szabdalják. De addig is véres utat szánt pallosával a halál felé.

Helmechis észrevette szándékát és rákiáltott:

— Vigyázz! ... Törbe csalnak! Elevenen akarnak, fogolynak!

Föleszmélt. Szégyen a vereség, de ezerszer megalázóbb fogságba esni. Rabszíjra fűzve látta magát, ostorcsapások alatt, kimerülten vánszorogva a lovak után. Némberek tátott szájjal röhögik, rugdalják és szemén köpik. Bilincs a kezén, nem törhet ki. Tán még asszonyruhát is adnak rá, hogy vérig alázzák ... Nem, soha, soha!

Fogsikorgatva parancsolt takarodót.

Kunimund alkonyat felé abbahagyta az üldözést. Beérte azzal, hogy felére apasztotta Alboin martalóc hadát. Kemény leckét kapott tőle az elbizakodott, kakaskodó ifjú király. A sziken ott rohad portyázó serege java. Kést nyomtak a sebesültekbe. Estig tartott, míg összeszedette az elhullottak fegyverzetét. A halottakat otthagya temetetlenül éji vadak és döggesejük prédájának.

A győzelem teljes volt. Alboin utóhadától sem tartott. Követei már Jusztiniusz udvarában járnak, rengeteg arannyal és drágasággal. Jóváteszi napok alatt, amit apja Bizánc ellen vétett. Gepidia erős, egyetlen szomszédja sem mérkőzhet

erőben vele! Baján se! Kémei jártak Szkítiában és látták, hogy harcra készülődnek az avarok. A frankok ellen fenekednek! Tavalyi veresége óta gyűl a düh Bajánban. óvatos és körültekintő. Áltatja Sigisbertet, vigyáz, hogy készülődésének híre át ne szivároгjon a Kárpátokon. Csak ő tudja, hogy az őszelőben rohamra indul lovashada javával. Amikor az ellenfél a leggyanútlanabb, a termés betakarítása, szüretidő után. Ravasz ember Baján! Telt csűröket, megrakott vermeket vár, amerre elvonul. Az első hó hullása előtt ott áll a Rajnánál, meglepi Sigisbertet és földúlja birtokát. Szkítiában csak annyi fegyverest hagy, amennyi a határok biztonságához kell. Télen a szteppén nem fenyegeti semerről veszedelem és tavaszig visszatér hatalmas prédával.

Kunimund jól tudta, hogy Bajántói nem kell tartania. Mindaddig békén hagyja Gepidiát, amíg bosszút nem állt a frankokon. Tavaszig is eltart a megtorló hadjárat és addig ő megnyeri szövetségesül a szlávokat és új szerződést köt a Birodalommal. Alboin, ez a kakaskodó longobárd, futkoshat aztán Baján után. Gepidia jól felkészül és két ilyen ellenfelet könnyen legyűr!...

Alboin elcsigázott sereggel tért vissza Pannoniába. Az utóhadnak is visszavonulást parancsolt. Belátta, hogy heve elragadta. Hiba volt fölkészületlen sereggel megrohanni a túlerőben lévő Gepidiát. Ezernél több jó harcosa sínylette meg ezt a megdolgatlan kalandot.

Napokba telt, míg egyensúlyba került, de a seb, amit Kunimund ütött önérzetén, kegyetlenül sajgott tovább.

—Baján szövetsége kell! — mondta makacsul.

—Eressz engem Szkítiába! — kérte Helmechis.
— Megnyerem terveidnek Bajánt

—Magam mennék! — izzott Alboin a türelmetlenségtől.

—Ne lássa, hogy annyira kívánod szövetségét. Nagy ára volna, ha magad mennél.

Alboin belátta, hogy Helmechisnek igaza van. Útnak engedte.

Kegyetlen volt a várakozás. Búfelejtőnek a palotába rendelte táncosnőit. Jó volt kínjait, nagy gondjai feszülését borba, nótába, táncba és vad csókolódzásba ölni. A Rozamundának díszített ágyasházban dorbézolt a lányokkal. Belemerült a durva és érzékeit elcsitító mámorba, de a vad és gyötrelmes vágyakozása átcsapott a részegségén. A vére még jobban kívánczolt a gepida királylány után.

Aztán átbillent benne ez a szerelmes vágyakozás is. Meddő gyűlöletbe fajzott. Akarta, de csak, hogy megtiporja. Hogy cselédformán megalázza. Egyszer ölelje csak és odadobja embereinek. Annak, aki megkívánja. Mindnek.

Helmechis idő előtt jött vissza. Ez kijózanította.

Bajánt nem találta már szállásán, nagy hadal útban van nyugat felé, jelentette a ferdevállú. Az avarok észak felől kerülik meg a Kárpátokat, iszonyú özönnel átsodródnak a Visztula síkságán és meg nem állnak a Rajnáig. Meglepik a készületlen frankokat.

Alboint kínos előérzet rohanta meg. Száz kérdése volt, elfúlva faggatta Helmechist és mindenre egyszerre várt feleletet.

—Milyen a khán hadja?

—Szkítiában alig hagyott lovast, de gyaloghad nincs vele. Az feltartaná.

—A szászok és turingok, vájjon mit szólnak?

—Tán örülnek, hogy akad kemény ember, aki megtáncoltatja az úrhatnám frankokat.

—Nem mondtad: ezrek vagy tízezrek a hadjai?

—Tízezrek!

—Erős had! A fele se volt a múlt nyáron.

Bajánt tavasz előtt aligha látja. Addig várnia kell. Kínos lesz így eltengeni, várakozni tavaszig. Az avarok nélkül nem keveredhet újból harcba Gepidiával. Ki tudja, milyen lesz Baján kalandozásának kimenője? Húszezer lovassal még elbánnak a frankok. Csak az kell, hogy sógorai, a Meroving testvérek, abba hagyják a torzsalkodást és összefogjanak az idegen ellen! Kemény dióba harap Baján. Könnyen belevásik a foga.

Már nem is tudja, minek örüljön. Jót vagy rosszat várjon? Ha Bajánt megverik és ott pusztul a Rajnánál, sohase vethet számot az avarokkal. Mit kezd az új emberrel, aki örökébe lép? Nem ismeri. Gyöngye is volna szövetségesnek Kunimund ellen. Ha pedig Baján javára dől a harc, tavaszig izzó parázzsal a talpa alatt várnia kell, várni, várni egy irgalmatlan télen át és akkor ő fogja szerződésük föltételeit megszabni.

6.

Várni, várni, várni!

Hiába forrt a vére, az idő múlását nem sürgethette. Borral, részegséggel üzte a nappalok unalmát, asszonnyal az éjszakáit.

Néhány hétbe telt, míg a feszengető harag fölengedett benne valamelyest. Közben sűrűn menesztette kémeit Baján után, hogy a had állásáról és terveiről tájékoztassák. Baján kardkivonás nélkül elért a Rajnáig, jelentették első kémei. Amerre elvonult, ujjongva fogadták és kéretlenül ellátták seregét. Nehéz volt a frank iga, Bajánban a szabadítót látták.

Az új esztendő első napján — ötszázhatvanhatban volt — Grimuáld püspök jött a palotába.

—Tudni akarom, mi vár rám és népünkre? — faggatta Alboin köszöntője után püspökét.

—A szíved idén megbékél, felség!

—Többet mondj! Én a háborút akarom! Mit olvastál a csillagokban, Grimuáld? ... A szívem csak úgy békülhet, ha Kunimund vérét látom ... Erre felelj, szent ember!

Grimuáld ráemelte lankadt szemeit és mély meghajlással mondta:

—Győzni fogsz, de nehéz árat fizetsz, felséges úr.

—Minden győzelemnek nagy az ára — szólt Alboin sötéten. Nyomott maradt a kedve. Szkíta sámán ténfergett napok óta a testőrei körül. Azt hívatta titokban.

—Mondd a jövőmet! — parancsolt rá.

A sámán elkezdte bűvköreit rajzolni és varázsigéit mormolni. Aztán Alboin tenyereit nézte. Erősnövésű, feketeszakállú, nagyon csontos, szikadt-testű ember volt. A szemei, akár a sasmadaré, éberén villogtak és bogaruk mélyén mintha vér rezegne. Soká nézte a tenyeret és a fejét ütemesen ingatta.

—Hadúr, engedd a vér- és tűzáldozást. A tenyér csak sejtést ad a jövőndőből. Hadd nézzem tisztán tűzben és vérben!

—Eredj és nézd! — szólt Alboin. Pogányságot kért a szkíta. Áldozást, amitől Grimuáld püspök régen eltiltotta őket. Időnként mégis föllángolt benne a bujtatott vágy. Titokban hallgatták a kódorgó sámánok és táltosok bűvölését és jövőndőmondását.

A nagyapák még a mennydörgető Thort imádták és Baldurt, aki a szépség és jóság istene volt, Nirdurt és Freyrt, a levegő és nap isteneit és a há-

borút intéző Tyrt. És imádták Idunában a halhatatlanságot, a szépséges Valiban a csíráztató tavaszt, a gonosz Löket és Hődurt, a rettegtető éji sötétségnek istenét. Frigga istenasszony állt védően a tiszta családi élet fölött és Freya, a szerelem istenasszonya Snotra kíséretében lépett a földre, aki a szégyenkezésnek istenasszonya volt, Gésiummal, aki az ártatlanságot védte és Lofnával, a nászi éjszakák istennőjével. Vér- és tűzáldozással hódoltak mind ez isteneknek, akik élő emberi alakban a földet járták, harcoltak, szerettek és gyűlöltek, csak hatalmasabban, mint a földi halandók.

Az új Isten elérhetetlen égi trónjára ült és fia, a Megváltó, hatalmas harcokként lángpallossal járt a földön és büntette a gonoszakat, amíg a keresztfára szegezték, hogy cseppenként hulló vérével megváltsa az embereket. Nem értette ezt az új Istent. De halottak voltak a régi istenek, elhagyták a földet, csak árnyékuk járt néha vissza, győzött fölöttük a türelmet és szeretetet parancsoló alázatos, egyben hatalmas Krisztus. Ez az új Isten még nem fogta meg lelke gyökereit...

Nagysokára bebocsátást kért a szkíta, örvendező titokzatossággal, nagy görnyedéssel jött és halk hangon kezdé el jövendölését:

— Boldog esztendő köszönt rád, legfelségesebb uram!

Alboint megejtette a rejtélyeskedő hang, a sámán lénye, minden mozdulása, ahogy színes palástba burkolva járt, nyestprémmel szegélyezett süvegével, mely alól kidagadt csimbókba kötött, feketén fénylő haja.

—Beszélj! — sürgette rekedten.

—A lány, aki véredben él, a tiéd lesz l

—Mikor?

—A nagy virágzás ideje után, nagyúr!

— Az enyém lesz! — mormolta Alboin és a szeme fekete lobbót vetett.

A sámán összevonta bozontos nagy szemöldökét.

—De vigyázz! Gyűlölni és szeretni fog téged! A vérben láttam, hogy égő lesz a szerelme. A tűzben láttam, hogy átkozni, véresen gyűlölni fog, nagyúr!

—Talányos vagy, sámán! Ha gyűlöl és tudom, hogy gyűlölnie kell, hogyan szeressen?

—Rajtad múlik, mérge vagy méze lesz-e a csókjának. Az élete a kezében lesz, de vigyázz, nagyúr, a tiéd is az ő kezében egyszer!

A jóslat mélyen fölkaparta Alboint. Egy marék pénzt hajított a sámánnak és elbocsátotta.

Másnap egyik kémje jött, akit még ősszel küldött Baján nyomába. Az avarok megütköztek a Rajnán túl a frankokkal. Sigisbert megsebesült és fogságba esett. Most alkuszna a frankok a győztes khagánnal, hogy kiváltsák a fogságból. Baján iszonyú váltságdíjat kér.

A hír talpra ugratta. Kiragadta az érzékeit elzsibbasztó beteg hangulatából. De még várnia kellett, várnia a kemény fagyok múlását, a tavaszi vadvizek eltisztulását, a sár fölszikkadását, míg indulhatott Baján elébe. Nem bízta követre üzenetét. Maga akart szembenézni a khánnal. Nem bánja, bármi ára lesz, de megpuhítja, megnyeri tervének.

Amikor híret vette, hogy az avarok útban vannak az Elba felé, kisebb csapattal fölkerelkedett. Északnak tartott. Sebesen átvágott a Morvamezőn.

7.

Tündöklő tavaszidő volt, a hegyek puha kékségbe merültek és a sík, amerre vonultak, zöldelő háttal és aranyos vizekkel csillogott. Késő alko-

nyatkor hagyta csak sátrát fölveretni és a hosszú tavaszi éjszakán vergődött, hányta és vetette magát, úgy várta az álmot. Alig virradt, talpon volt és indulást parancsolt. Futárjait előreküldte, hogy megjelentsék Baján vonulásának pontos útját.

Szász földön találkozott az avarokkal.

Baján sátrai az Elba partján voltak fölvonva. Rengeteg sárga sátor, égővörös díszekkel ragyogva a simogató napsütésben.

A tábor előtt Baján fölállította lovasait, gyönyörű rendben, nyilasán és kópjásan, végig a mezőn, amerre Alboin csapatjával elhaladt.

Baján is lóra ült és jódarabig elébe jött. Ahogy közel értek, mély fővetéssel köszöntöttek egymást és egyszerre pattantak a földre.

—Üdvözöllek táboromban, longobárdok ura!

—Köszöntlek szívemből, hatalmas khán! —
tisztelgett vissza Alboin.

Egymáshoz; léptek és testvéri csókkal folytatták az üdvözlést. Alboint meglepte a frank földön ejtett zsákmány bősége. Kordékon toronyba rakva duzzadt az élés. A dombokon ezrével legeltek az elhajtott marhák. A víznél a lovakat fürdették éppen. Meztelen lovasok barna teste villogott az áradó fényben. A sátrak előtt kopj ára tűzött koponyák fehérlettek. Olyikon még tapadt valami szennyes haj és rothadó húscafat. Repdeső szenny-piros rokolyákban asszonyok futkostak a sátrak közt. Rabolt asszonynép, leányok, akiket valamely avar lovas tépett magához és vitte magával cselédnek, ágyasnak. Nem értették a hódítók nyelvét, akik birtokba vették testüket, de már ösztönös nő alázattal követték az új férfit, felejtve a földet, amelyből a véres vihar kiragadta őket. Még az üszökből is életnek kellett fakadnia, a tépettségből összeforrottság, új család, új hajtás az erőre kapó friss törzsön.

Baján a sátrába vezette királyi vendégét. Pompázatos volt ez a varrott bőrből fölvtont sátorház. Simára döngölt földjén cifra szőnyegek és hatalmas medvebőrök heverték. A sátor mélyén a khán tigrisprémes nyugóhelye volt és előtte nyers deszkákból összerótt asztal, bőrökkel leterített lócákkal. Szellős és tágas volt a sátor, tízen is megpihenhettek benne.

Alboinnak eszébe jutott Baján carnumtumi táborozása. Még érezte orrában a savanykás lótejnek és szennyes prémeknek átható szagát, ami a khánból és lerongyolódott avarjaiból áradt. Itt a bőség illata csapta meg. Oldalt vaspántos nagy ládák álltak, Sigisbert váltságdíját sejtette bennük.

Baján hang nélkül büszkélkedett új gazdagságával. Drágamívíu kehelyben nyújtotta az üd-
vözlő italt Alboinnak.

—A szerencse kegyeltje vagy, Baján — szolt Alboin leplezetlen irigységgel és elnázta a khánt. Most kövérebbnek tűnt és valami könnyű izzás volt az arcán. Ferdén metszett sötét szeme okosan és biztatva függött rajta.

—Mindent időben és akkor melléd szegődik a szerencse — szolt önelégülten az avar fejedelem.

—Nehezére esett Alboinnak a beszéd, Baján nehézzé is tette helyzetét. Ravaszkodó, hunyorgató tekintetén jól látta, hogy élvezzi zavarát. Tudja jól, hogy nem merő udvariaskodásból sietett táborába. A kezében van, kiszolgáltatta magát, de mit tegyen, éhezik a segítségére, szomjazza barátságát, eleped érte, mint pusztában tévelygő egy korty italért.

Jó volt a sátor félhomálya, a fölthordott ételek gazdagsága, a lakomán húzhatta az időt, mialatt a féligsült véres húsokat szinte rágatlanul nyelte. Ittak is sokat, Baján nyelvét megoldotta az ital, elbüszkélkedett a váltságdíjjal, amit Sigisbertért

és főembereiért fizettek a frankok. A kincs említése kapóra jött Alboinnak.

—Van hatalmasabb kincs is, testvér... Magad emlegetted! Nem is olyan irtó messzi, csak okosan kéne utánanyúlni.

—Hejszen megpróbáltad! — kacagott Baján.

—Kicsit megégetted magad, igaz-é?

Alboin elvörösödött, nyakán megdagadtak az erek és majd nekiugrott Bajánnak. De édes mosolyt kényszerített a szája szegletébe.

—Csakúgy, mint te az elmúlt nyáron, testvér!

Odanyújtotta kupáját és koccintottak.

—Nem tagadom, igazad van. Okosodtunk mind a ketten.

—Akkor ideje hát, hogy most összefogjunk!

—Nem olyan könnyű az, testvér!

—Tavaly nem így gondoltad!

Alboin az ajkába harapott. Baján szemrebbenésén látta, hogy elhamarkodta szavát. Meggondolatlan volt, hogy maga figyelmeztette a fölkinált és visszautasított szövetségre.

—Nem vagy most erősebb? Gazdagabb és hatalmasabb? — folytatta nyájasan.

—Az!

—Akkor hát!? Add a kezed és megyünk együtt!

Baján elnézett. Friss italt töltetett az edényekbe, habzó méhsert. Csak nagysokára felelt.

—Pihenő kell embereimnek. Nagyon kemény telünk volt!... Aki sokat habzsol, annak hamar megfájdul a gyomra.

—Győztes hadnak pihenőt? Tréfálsz, testvér!

—Figyelj!... Kunimund maholnap hírért veszi, hogy alkuszunk. Azt hiszed, hogy ölberakja kézit? No nem?... Erigyj szépen haza és én is takarodok békében a hadaimmal. Az alkuról még lesz szólásom.

Alboin föluggott. Megrázta fejét és közelhajolt Bajánhoz. Forró lélegzete megcsapta.

— Én ma akarom! ... Látod: megtöröm büszkeségem, kérni jöttem hozzád! Segíts nekem, testvér! ... Vérbe kell fojtanom Gepidiát. Nem érted, addig nem alszom, az ital megkeseredik a számban, amíg nem vettem véréát a gaznak!

—Lassan, testvér!... Heves vagy, elvakít a düh. így nem jó alkudni. Csak magadra gondolsz, pedig hát én is itt volnék ... Tudnom kell, mit nyerek a vásáron?

Láz rázta Alboint. A szavak szinte a torkán fűltak.

—Ha Gepidiát támadod, sebet kap Jusztinusz. Igaz, úgy-e! Erre gondolj!... Mit kaptál eddig Bizánctól?... Hol az adó, amit fizetnie kéne, amiért békén hagyod a határt? Hol az adott szó?... Fogj velem össze és Írmagja nem marad a gepidának. Felosztjuk kincsét, földjét! Ūr leszel a Dontól a Tiszáig. Nem csábít, testvér?... Mit ért ez a mostani kalandod? Kaptál kincseket, ezer marhát ... De hol a friss legelő, az új föld a talpad alatt?... Ha elveszejtjük Gepidiát, ráteheted a kezed Trákiára, tán magára Bizáncre!... Erre gondolj, Baján!

—Sok a szó, kevés a fogható. A máról beszélj és ne a holnapról. Mit nyerek a vásáron?

Alboin hátraszegte verejtékes szép fejét, csupa láz és izzás volt. Kemény ököllel csapott az asztalra. Az erős deszka majd széthasadt.

— Mondd magad, mit kívánsz?

Baján tömzsi teste meg se moccan, űlt szobormód, mint valami idegen keleti bálvány, kőbefagyott nyugalommal.

— Még nem gondolkoztam — mormolta dagadt nyelvvel. — Sokat ittam, testvér... Kődben nem alkszom. Aludjunk egyet!

Alboin átlátta, hiába makacskodik, ma nem ugratja ki a mámorral védekező Bajánt. Várni kell még egy megalázó éjszakát, míg nagykegyesen szóba áll vele. Láncot vetett lázongó dühére és mosolyogva búcsúzott, mikor harapni és ölni szeretett volna.

Kiment a sátor elé. A hűvösség megcsapta, majd elszédült a sok italozás után. A lovát kérte. Fölugrott és elvágatott. Csak Helmechis kísérte. A rohanás megpihentette valamelyest zúgó agyát.

Alkonyatkor tértek vissza a táborba. A sátrak közti téren ökröket taglóztak. Egy csapat lovas állta körül a mészárlást. Ahogy eldőlt egy állat és fejteni kezdték bőrét, azon melegében nagy húsokat kanyarítottak belőle görbe késeikkel. Falták aztán nagy harapásokkal.

Alboin még ivott, de nem jött mámor agyára, csak a szíve szorult és fulladozott.

— Neki adom fél Gepidiát, ha kéri... A kincsek és marhák felét, csak indulnánk!

Nehéz álmokkal birkózott. Baján ült a mellén és nem tudta leverni magáról. Tapadt rajta, mint egy iszonyúra dagadt pióca. Kiverte a forroláz, majd a hideg rázta és fogvacogva borított magára egy medvebőrt. A prémek alatt, teste vastag páráiban, bűzös lehellete melegében elkábult, álomba zuhant. Aludt fényes délidőig. Nem ébresztették. Baján hallgatást parancsolt sátra körül.

— Ládd, az alku nem olyan égető — fogadta vigyorogva a khán. — Szép békességes napunk van. Kellemetes idő a férfibeszédhez.

Alboin ingerülten dobbantott. Unta már a csavaros szóhúzást. A döntést akarta.

—Mi az ára a segítségednek?

—Csak sorjában, testvér ... Tudnom kéne, miféle haddal menjek Kunimund hátának? Megosztán mennyire jössz a magad erejivel?

— Húszezer harcossal indulnék magam. Úgy illenék, ha te se volnál fukarabb!

Baján bólogatott. Ideje volt, hogy végre szóba hozza a segély árát.

—Így hát egyformán! Te a Duna felől, én meg keletről. . . Feles volna a zsákmány?

—Feles! Kincsben, marhában, asszonyban és férfiban, aki rabszíjra marad.

—Kevés!

—Kevés? — Alboin elhült vérrel nézett a khagánra. Mozdulatlan, falánk bálvány, csak a szemei élnek, szúrósan villognak, a húsát tépik és égetik. Szörnyű ember a nyugalmaival! A keze a palloshoz villant és rácsapott az asztalra. — így alkuszol, Baján? . . . Magad mondtad: egyformán. Nem elég a feles zsákmány?

Baján pillája meg se rebbent.

—Nem! . . . Mert te is többet akarsz. Nem feles osztás az, ha a lányt magadnak akarod!

—Elég! — tajtékozott Alboin. — A lány csak az enyém! Mit akarsz érte?

—A lány a tiéd, de enyim cserébe az egész föld! Alboin fölakadt szemmel nézte.

—Az egész? . . . Nem vagy eszeden, Baján.

A khán egykedvűen vállat vont.

— Én nem erőltetem, testvér. Maradhat Gepidia békében!

Darabideig hallgattak. Alboin vére zuborgott, nézte komoran a khánt. Ölni tudta volna, pusztá marokkal fojtogatni, hogy falánkabb az ördögnél.

— Legyen! — hörögte sötéten, összeharapott szájjal.

Baján lassan fölemelkedett helyéről és csupasz karjára tette törét. Az alvezérek körülvették őket némán. Helmechis fölragadta az aranykupát, amelyből Baján ivott és szolgálatkészen tartotta karjuk alá. Alboin is emelte kését, hogy erébe mártsa.

—Megállj! — ragadta meg Baján. — Valakit kihagyunk az alkuból. A gepidát! Kunimundnak is van kardja. Tán erősebb, mint hiszed. Úgy lehet, nagyon visszaüt véle.

—Nem értelek? Nem bízol az erődben? — csikorgatta Alboin a fogát. Olyan volt Baján vigyorgó képe, hogy öklével nekiesett volna.

—Bízom én a tiédben is, testvér — mondta édeskésen a khán.

—Akkor hát?

—Fizesd a kockázat árát!

—Zálogot akarsz? így értszelek?

—Nagyon durva beszéd, testvér. Én nem így mondanám. A hadjaim lássanak hasznot, ha netán hiba esik a számításba.

—Az árat mondd! — üvöltött Alboin. Inkább tüzes parázson állna és vasfogóval tépetné a húsát, mint folytatni az alkut a telhetetlennel. — Megadom, csak mondd!

—Marháid tizedét akarom!

Szinte ájult volt Alboin, dőlt a verejtéke és a szája habzott. Kimerülten intett.

— Legyen!

Egy kortyot ittak a vérükből. Alboin hatalmasat lélegzett. Fújta magából elkeseredett dühét. Még remegett minden izma, de már áradt testében valami nagy-nagy megnyugvás. Ez a vérpecsét fölér ezer esküvéssel. Baján állni fogja szavát, ha belé is pusztulna seregestül.

8.

Alboin egy hónapig várt hadával. Ezalatt Szkítiába ért Baján és megállapodásuk szerint kelet felől hátba támadta Gepidiát.

A kétfelől szorongatott Kunimund követet

szalasztott Bizáncba. Esküvel fogadta, hogy jóváteszi apja bűnét, lemond Jusztinusz javára Szirmiáról, az egész Dráva—Száva közről, csak segítse meg légióival a császár. A követ egyidőben ért Bizáncba Klef herceggel, akit Alboin menesztett Jusztinuszhoz.

Alku indült, halogató huzavona. Jusztinusz taktikázott, követte a Birodalom évezredes bevált politikáját. Csak hasznára válik, ha túl a határon ezek a békétlen barbár népek egymásnak esnek. Ki fogja várni, melyik had győz a Tiszaháton. Minden torzsalkodás gyöngít, eret vág a győzőn is. Túl a Dunán csak pusztítsák egymást ezek a vadak, könnyebben ráncba szedheti őket, ha belefáradtak a harcokba.

Kunimund követe szétosztogatta az udvaroncok közt finom bőrzacskókba tömött aranyait és a császár színe elé került. Jusztinusz biztató ígérettel bocsátotta útjára. A légióknak most Itáliában akadt dolguk. Mihelyt ott végeznek, megsegítik majd Gepidiát, üzent Kunimundnak.

Klef kilincselés és ajándékosztogatás nélkül elérte, amit akart. Jusztinusz nem avatkozott bele a háborúskodásba. Útban hazafelé látta, hogy az északon állomásozó légiók tapodtat sem mozdulnak.

Alboin hatalmas erővel, többfelől zúdult Gepidiára. A Dunánál kevés ellenállásra akadt. A gyöngye határőrséget könnyen legyűrte. Kemény akarattal fékezte zsákmányt kutató és harácsolni akaró seregét. A középhada élén járt, kivont pallossal, ragyogó arany sisakjában. Amint a Tiszához ért, táborot vert és kémeket küldött át, hogy hírt kapjon, merre gyűjti össze a nagy összecsapáshoz Kunimund serege javát,

A pihenő alatt kisebb osztagok veszekedett dühvel föltúrtak minden elérhető falut.

Harmadnap jelentették a kémek, hogy Baján nyomására a gepidák visszavonulnak a Maros felé. Valahol a téli szállásánál keletebbre várja Kunimund két ellenfelét. Az ereje iszonyú, vagy negyvenezer fegyveres: nyilas, lovas, kopjás és gyalogos gyűlt a táborába és úgy tervezi, ezzel a haddal előbb ellenük fordul.

Alboin komoran hallgatta a kémek egybehangzó jelentéseit. Összehívta vezéreit.

— Hallottátok: Kunimund ellenünk készül! Tán reméli, velünk könnyen elbánik, aztán megyén az avarok ellen!

A vezérek dühösen topogtak. Szégyen ez a tétlen megállás és oktalanság időt engedni Kunimundnak. Ha sebtén átkelnek a Tiszán, egérfogóba kergethetik, Baján karjába. Mit bánják, hogy serege nagyobb! Nem várhatják magukra a támadást. Csak bátorítaná a gepidákat, ha félúton megtorpannának.

— Akkor hát hajnalban átkelünk! — döntött Alboin. A vezérek elsiettek, hogy előkészítsék az átkelést.

Alig távoztak, megszólalt Helmechis:

— Gondolj magadra is, tested biztonságára, felséges testvér uram. Harmincan maradtunk, akik először követtünk Gepidiába. Szaporítsd meg testőreid számát.

Alboinnak jólesett a ferdevállú aggódása. Ez a sok erős férfi, aki körülötte él, a vezérei, a főemberei, vájjon féltének-e így? Se asszonya, se rokona, se igazi barátja, olyan magában van, veszendő lélek a világban, csak Helmechis érez emberien vele.

—Tán már kiszemeltél néhány kemény legényt?

—Csak a parancsodra várok, testvér ... Lethu fiát vedd magad mellé. Aztán Alemund és Peredeo, kiket ítéleted békített ki az elmúlt nyáron, hívséges őreid volnának.

—Peredeo? A fattyú, akit gróffá tettem?

—Tíz ember ereje van a karjában. És a szíve vérével szolgálna.

—Sok öreg harcosomat megbántaná, ha most csak magamkorút választanék.

—Válogass kipróbált embereid közül is, de ne vedd meg a fiatalját. Úgy jó, ha erő és tapasztalás fog össze.

Alboin bólintott, megadta beleegyezését az új testőrök kiszemeléséhez. Elhagyta aztán sátrát és elindult, hogy szemügyre vegye a tábor.

Délután elérte őket a szekeres utóhad; kerek sajtokat, lisztet, kormoskérgű száraz kenyérlepeknyeket és füstölt húst hozott. Asszonyok is jött a szekerekkel, nyíllal és kelevézzel, járó eldurvult arcú, nagymellű asszonyok: sóval és fűszerrel, kanállal föltarisznyázva.

A halászok hamar kifogtak néhány mázsa halat a Tiszából és az asszonyok nekiláttak hatalmas kondérokban hallevest főzni. Míg a halászlé készült, szétosztották a másnapra való száraz eleséget.

Az ég peremén vörös gőzökben úszott az alkonyuló nap. Amint mélyebbre merült, csöndesedett a nóta. Longobárd föld volt, amerre a nap bukott.

Egy ifjú harcos felállt és babonásan belebámult a napnyugvás színpompájába. Miféle baljós jel, hogy a vér mind földjük felé zúdul?

— Amott, a mi vérünk csorog I — szólt kinyúlt karral és a szája széle fehér lett.

Egy őszbozontos harcos karján ragadta és levágta haraggal.

— Csücsülj, balga!.. . Ne arra nézz! Vérben hal a nap, de vérben ébred. Amarra, keletnek ... Gepidiában. Ott nézd a jelét, gyerek. Nagy nyugalommal bökött a Tisza felé.

— Viharos lesz a hajnal, hűvös a ferdezés ...

Alboin korai pihenést parancsolt. Az alkalmas gázlót már kikeresték, kompot is találtak északabbra és néhány mélyjárású dereglyét és bödönhajót. A szekeres utóhadra nem volt gondja. Lovasaival átkel hűnmódra, tömlőkön úsztatva.

Sötét és holdtalan volt az éjszaka. A tábor négy sarkán máglyák égtek. Apróak csak, hogy a túlnan járó gépid kémek kisebbnek véljék a tábort. Lándzsás örök virrasztottak végig a folyó hosszában.

Alboin nem aludt. Az éj csendessége mellére nehezedett. Ereiben forrva zúgott a vére. A keze a pallos markolatán. Még így fektében is rajta pihent.

Hánykolódott és dobta magát heverőjén. Nőtton nőtt benne a láz. Nem talált nyugvást ezen az éjszakán.

Mennyi óra még, míg ez a fullasztó láz és szorongás felenged benne!

Nyögve feltápáskodott és kiment a sátor elé. A csillagtalan éjben csak a Tisza susogása hallatszott és a parti nádasokban olykor rikoltott egy éber vízimadár. Helmechis, mint az árnyék, kísérte.

— Gyújts fáklyát! — szólt rá és elindultak a Tisza felé. A szélben halkán zizzent a sás. Fölverték néhány vöcsköt és szárcsát a nádas csöndes büktatóiban. Valamerre vadrucák szálltak krugatva, Ekkor hirtelen meghasadt az ég és a felhők közt kibukott a hold. Oly sebten suhant, mintha láthatatlan kezek ragadnák magával. Hideg fénye reszketett a Tisza hátán. Csupa villódzó ezüstös remegés volt most a víz.

Túlnan a parton, mintha csak kőhajtásnyíra volna, lovasok tűntek föl. Egy fáradt nyílvessző csapott lábuk elé.

— Vigyázz, amott a gépidák! — szólt fülva Helmechis és a sás közé hajította a fáklyát. A sötétben összehajoltak.

— Ketten vannak . . . Fordulnak!

Csakugyan, a lovasok hirtelen elugrottak a partról és belenyargaltak a sötétbe.

Friss izgalmat dobott rájuk a gepida lovasok fölbukkanása. Kunimund nem lehet messze, ha előőrsei a Tiszáig kutatnak.

Lassan visszabotorkáltak. Helmechis a heverőig kíserte urát és betakarta nyakig puha kacagánnyal. Mintha gyógyulást áhító beteg volna, úgy tűrte Alboin a szorgoskodást. Néhány óra volt csak hajnalig, talán elnyomja az álom. Száraz volt a torka, méhsert kért és úgy fektében fenéig itta az edényt.

Kürtszó ébresztette. Az előhadnak válogatott sereg már indulásra sorakozott. Alig pirkadt. Az éjszaka lassan vont a szét lepleit, szürke volt az ég és fekete a Tisza. Heves szél borzolta a bőrsisak alól kidagadó hajukat, mellüket verő veres szakállukat.

Alboin mustrát tartott. Új testőrei jártak nyomában. Csöndben, hang nélkül kezdődött az átkelés. Harapott a tavaszi pitymallatban a Tisza fagyos vize. Tömlőket kötöttek a lovakhoz, úgy úsztattak át.

Túlhan egy kardcsapás sem esett. Kunimund könnyűvé tette az átkelést: se élő, se holt semerre!

Alboin szétugrasztotta előőrseit keletnek. Maga is előrement. Autrichra, Carnuntum hercegére bízta a had zömét.

Déltájt megjöttek az első jelentések. Elértek egy gepida falut: üszök, pusztulás a helyén. A marhák elhajtvá. Néhány rab elvágott torokkal a porták előtt. Élő semerre.

— Eltakarít mindent az útból — gondolta Alboin. — Nem jó, ha makacsul keletnek tart. Nekimenne Kunimund várakozó seregének. Túl kell járnia az eszén. Ott kell rést ütnie, ahol gyöngö.

Elhatározta, hogy észak felé fordul. Itt a pályon messzire ellátszott a sereg vonulása. A dús fűben kígyó, nyúl és fogolymadár lapított ezerszám. A lovak szügyig merülve gázolták a fűvet. Horkanva ugrottak, ha patájuk egy viperát megtaposott.

Óvatosságot parancsolt a főhad mozdulása. Tucatnyi lovast jól bújtatott a fű, de nem tengernyi hadat.

Alkonyatig haladtak így buktatva a fűben. Akkor egy erdőhöz értek. Ott pihenőt tartottak. Alboin nem engedett tüzet gyújtani, sátrat fölvonni. Gyorsan faltak valamit a készletekből és a kipányvázott lovak mellett farkasbőrbe burkolva elnyúltak. Éjfélkor újra nyeregben voltak. Fázósan törülték bedagadt szemükből az álmot. Csak a sebes vágta verte ki belőlük végkép az álmoságot. Hirtelen megálltak. Az egyik lovas lápos földet ért. Percek alatt benyelte az iszap. Kötéllel, dárdákkal próbálták menteni. Könyörgő, rémült üvöltése elhalt az éjszakában.

óvatosan kítapogatták és megkerülték a sárretet. Patakhöz értek és annak medrében gázoltak jó darabig, hogy nyomuk vesszen. Amint partra értek, a csillagok állása szerint délkeletnek kanyarodtak.

A derengés lilásan oszló fényeiben cserjés bukkant föl előttük. Túl rajta egy tó vize csillámlott csalogatóan. Ott lenyergeltek, itattak, megálltak. A zöld jó fedezetet adott. Napközben nem mozdultak a cserjésből. Vagy ezren voltak itt az előhadban. őrszemek kutattak mindenfelé, hogy a gepidák meg ne lephessék őket.

A főhad lassan nyomult utánuk.

Amint beesteledett, Alboin nyergeltetett. Homokos földre léptek. Itt gyorsult az előnyomulás. Éjfélkor rajtütöttek egy békésen alvó falun. Föl-

hányták sátrait, csóvát dobtak kunyhóira. Ocsúdásra nem hagytak időt. Egy szálíg leölték meglepett lakóit. Szinte percek alatt végeztek a mézsárlással.

Alboin minden tűz- és dobjelzést eltiltott. Futárok jártak az előhad és a sereg zöme közt. Gyorsabb fősorakozást parancsolt. Bennjártak Gepidia szívében. Az alvó falu jó jelnek bizonyult. Kunimund innen észak felől nem várja támadását. Pirkadatkor újból megálltak, bevárták a főhadat. Ember és állat elpihent.

Délidőben a kémek meghozták az áhított jelentést. Kunimund hada a közelben mozog, őket nyugat felől lesik. Nagy lesz a rémület, ha északról támadnak rájuk pihenten, fergeteges, erővel. A helyzet nem parancsolt több óvatosságot. Minden rejtőzés megakasztotta volna az előnyomulást. Most gyors iram, sodró roham kellett, hogy meglepjék Kunimundot.

9.

Kora délután kisebb gyalogososztagot láttak nyugatnak vonulni.

Alboin kacagva nézte lovasait, akik nagy hujjával, fejük fölé emelt kelevézzel, megeresztett kantárszárral vágattak le a dombokról. Legyezőalakban fogták körül az osztagot. Ahogy a gepidák közelébe értek, elhajították kelevézüket és pallossal nekimentek az embersűrűnek.

—Levágni mind! — üvöltötte a nyomukban rohanó Alboin. Lova hirtelen megtorpant és kinyájában két lábára állt. Nyíl érte szügyén. Peredeo ugrott oda és lefékezte. Egy szemrebbenésre megállt a tusa.

—Tovább! — kiáltotta Alboin. Peredeo átadta urának a maga lovát. Alboin köszönően biccenett és belenyargalt az embersűrűbe.

Hírmondója sem maradt a gepidáknak. Aki eliramodni próbált, azt levágták futás közben. Amikor véget ért a harc, Alboin lehüzzatta néhány halott gúnyáját.

— Öltözzetek át! — szólt a kémekhez. Azok sebtén magukra kapták a gepida ruhákat.

— Mi a parancsod, felséges úr? — állott elő a vezetőjük.

— Induljatok napkeletnek Baján elibe. Mondjátok: maholnap beérem a gepida főhadat és megütközünk. Rontson sebtiben Kunimünd hátának. Ne maradjon ideje, hogy ocsúdjon!

— Meglesz, felséges úr! — tisztelgett pallasával a vezető. Óvatosságból ruháikat elrejtették a farkasbőrben és azt átvették a nyeregkapán. A gepida gúnya csak addig kell, amíg átsurrannak a gépid táborhelyek közt. Könnyű feladat lesz; vígan elvágattak keletnek.

Alboin egy szusszantásnyi pihenőt engedett embereinek. A gepida gyalogosztagot eleséget szállító rabok követték, őreiket lekaszabolták. Kapóra jött az élelem. Reggel óta egy falást nem haraptak. Izekre szedték a gepidák készletét. Tömlőkben erjesztett kancatejet találtak s megitták az utolsó csöppig. Most nekirohantak volna könnyű mámorukban kétannyi hadnak. Veressé gyulladt szemükben a dúlás démona lángolt.

— Fékezz, testvér uram! — aggódott Helmechis.

Alboin szeme izzott és a keze, ahogy a kantárt fogta, csupa síkos izzadság. Nedves a teste is az erőpazarlástól. Fogait összeharapva szóit:

— A gyaloghad előtt lovasok járnak ... Sietnek a főhadhoz. Ha rájuk rontok, gyengítem Kuni-münd erejét.

Szétnézett a könnyű prédától, kumisztól megszegeedett seregen és nagyot kurjantott:

— Lóra, emberek!

Kijózanítóan hatott a gyors parancs. Percekbe sem telt és nyeregben voltak. Indulás előtt ujjongva és üvöltve vették körül Alboint. Így jó, ez a gyors vágta a végeláthatatlan síkon, a roham az idegen földön, ez az igazi harcok élet: harsány hajrá és roham, támadni a tömeggel és kézi tusában szemtől szembe megkeresni az ellent. Vér és préda, idegen asszony csókja, aki elcsitítja szomjukat.

Száguldottak a napfényes, illatos tavaszi réten, amely tele volt sárga és kék virágokkal. Felettük báránfyellegek úsztak a kék derűben villogó ég-bolton és egy vadgalambcsapat szállt bűgva északnak. A paták dobaját elnyomta a selyemfényvel sarjadzó fű.

Alkonyat előtt szél kezdte borzolni a mezőt. Megálltak egy percre. Az élen járó lovasok egyike leszállt és a földre hajtotta fülét.

Alboin előre ugratott.

—Mit mond a föld, Alain?

—Erős had tapossa, király — szólt a lovas és nyugatnak mutatott. — Tömören járnak és nagyon iparkodnak ám. Út is lehet amarra, épített út.

— Mennyi ember? Hallgasd mégegyszer!

Alain megint lapított a fűben. Köröttük egy pisszentés sem hallatszott, egy pata sem mozdult. Alain hosszan neszezett.

— Tán annyian, mint itt vagyunk — szólt aztán felállva.

Alboin három részre osztotta seregét. A középhad mozdulatlan maradt, míg a másik két csapat kirajzott észak és dél felé. Ahogy benyelte őket a fű, megmozdult Alboin a legerősebb középhaddal.

Rövidesen meglették a nyugatnak kigyózó utat. Hatalmas port kavart felette a szél. Hajtotta és lengette végig a mezőn, de gomolygásából nem

lehetett olvasni ezren vannak a lovasok vagy kétannyian.

Az úton meggyorsult a vágta. Csakhamar beértek néhány kocogó lovast. Akkor már fordult is szembe a gepida had. Hirtelen egymásnak rohantak. Alboint körülvették testőrei. Védték nyíltól és kardcsapástól. Most nem bánta óvatosságukat. Kíméli erejét, míg Kunimundot nem látja. Az út magasán megállt és nézte a kibontakozó harcot. Sokan voltak a gepidák és elkeseredett dühvel támadtak.

Nyugalmat parancsolt magára. Fémesen villogó szeme az alkonyuló eget kémlelte. Mielőtt a sötét beáll, a harcnak el kell dőlnie. Magához intette a kürtöst és a terv szerint gyors takarodót fúvatott. Iszonyú ordítás felelt a jelre. A gepidák biztosnak vélték győzelmüket.

A szíve szorult, mintha kemény tenyér fogná és szorítaná. Csak sok jó emberét ne veszítse el a cselben. Bajos így hátrálva, fedezet nélkül védekezni!

De már harsantak kétfelől a trombiták és Alboin emberei rácsaptak a gepidák gyanútlan szárnyhadára. Beletapostak az üzök hátába. Estig tartott a csata. Akkor ellanyhult a roham. A sötétség oltalma alatt a gepidák megkezdték a visszavonulást.

A csel sikerült, de Alboin komor és nyomottkedvű maradt. Békétlen düh tépte és marcangolta belül.

—Hajnalban tudni akarom, milyen árat fizettem!

—Kétannyian pusztultak a gepidák — nyugtatta meg Helmechis.

Békétlen volt a sereg is, hogy nem akadt préda és hasztalan kutattak szomjat oltó források után. Úgy tépetten és szennyes-véresen elnyúltak a földön.

Sebesültek jajgattak a széles mezőn. Alboin fáklyásosztagokat küldött szét. ölben és saraglyákon hozták övéiket. Aki halni akart, annak kést adtak, hogy végezzen önmagával. Gepidára irgalmatlanul odacsapták a pallost.

Éjfélig tartott, míg összeszedték a sebesülteket. Az utóhaddal járó asszonyok gondja, talpra állítani azt, akit a hajnal még életben talál.

Alboin tüzeket gyújtatott. Nem kellett tovább bujtatni a hadat. A megfutamított gepidák biztonnyal megjelentik, hogy észak felől támad. A harc sorsa azon fordul ezután, ki gyorsabb és elszántabb!

Reggelre várta főhada csatlakozását. Mérföldnyi körben védőőrséget vont tábora körül, hogy meg ne lephessék.

Hosszú és kínos volt az utolsó éjszakája. Alig pirkadt, lovaském jött keletről és fölkeltek. Ásítózva bujt ki a farkasbőr alól.

—Mit hozol, ember?

—Baján mozdul a Marosnál. Egy nap járásnyira innen, kegyelmes uram.

—Jól van, fiú! Eredj alunni.

A hír öröme derítette. Tovább hagyta pihenni embereit. Várta főhadát. Nem kockáztat többé apró csatározást. Keménynek, erősnek kell lennie. De Bajánt csak addig várja, míg egészen a közéletben tudja. Valami titkos gondolata volt. Magának akarta a nagy összecsapás dicsőségét. Baján csak dűlja és rettegtesse tovább Gepidiát.

10.

Egész haderejével támadt Kunimundra. Most látta csak, hogy számítása bevált. Kunimund nyugat felől várta és nem volt már ideje egész seregével szembefordulni.

Alboin fiatal tölgyekkel és gyertyánfával ellepett alacsony dombvidéket kapott a hátába, ellenfele a Marost lápos kiöntéseivel.

Visszafojtott haragja, kegyetlen dühe szenvedéllyel kitört, amint meglátta a gépid királyt. Fanyar vérizzel telt meg a szája, oly dühödten harapta ajkát. Iszonyút ordított. A szeme elé forró vérhullám ugrott. Kivonta fenyegetve széles kétélű pallosát. Ahogy a napban megvillant fénye, testőrei harsány hajrával köréje tömörültek. Megindultak mind egyszerre, böggő hujjával.

Percek alatt véres utat vágtak Künimund felé. Már szembenéztek: Alboin és Künimund. Köröttük nyomban megállt a harc, csak a seregek szárnyai rohantak tovább.

Csattanó, gyalázkodó sértések röppentek, sziszegve, foghegyről. Aztán kivágódott Alboin vasa és szikrát hányt ellenfele pajzsán. Egyszerre szótlanok lettek. Komor, halálos viadal indult. Künimund mintha mosolyogna, de arca hirtelen sápadtra hervadt. Félelmetesek Alboin csapásai. Iszonyú, acsarkodó fenevad! A mellében megvonaglott a szíve és furcsa émelygős szédület környékezte. Már csak védekezett, egyre lankadóbban és halálveríték ütött ki homlokán. Hasztalan cselezik, fortély és lelemény nem használ többé. Ez a fiatalabb erő legyűri!

Ellenfelére meredt és rémülete megadásba fordult. Pajzsa félrebillent egy vágástól. Két embere ugrott, hogy mentse, de már újra vágott Alboin. A vas a mellén érte, a szíve alatt felhasadt a védőbőr és bordái beszakadtak. A lóra hanyatlott és onnan a földre zuhant.

— Künimund! — üvöltötte Alboin a szélbe és a mező megrengett a diadalordítástól. A roham áttaposott Künimund testén. Még lélekezett, csak a paták végeztek vele.

Alboin keze mozdult: előre! Elég, hogy így int és ezrek hullanak parancsára. Egy dombtetőn megállt és nézte a viadalt. Ereiben zúgó áradással lüktetett a vére. Lángot vetett fölhevült arcára. Lázongó dühe lassan felengedett, ahogy a gázolást látta.

Kelet felől már jön Baján, taszítja és űzi a gepidákat a Maros felé. Ordítva és hörögve védekeznek. De már bomlik a had, vezér nélkül vannak, egérutat keresnek. A vízbe, a láp sarába fullad, aki menekül. Egy jaj, egy vér a róna. Hörgő sebesültek, holtak fölött száguldanak a paripák. Rajta, nincs irgalom! Mindnek hullnia kell, aki fegyvert emelni bír!

Délig nézte, hogy irtják a gepidákat. Élőt és holtat behánytak a Marosba. Vörösre festődött a víz, vériszamos lett a róna.

Akkor Baján csatlakozott hozzá. A dúlás véget ért. Már a prédán osztozkodtak.

Még aznap megrohanták Kunimund szállását. Körülvették s elvágták a menekülés útját. A könnyű faházak lángot fogtak. Asszonyok nyilaztak az égő házakból.

— Kardélre hányni, megégetni, aki ellenáll!
— kiáltotta Alboin és utat vágott a palota felé.

Benn a sötét hálójában, cselédei közt lelte a királyleányt.

— Ki! — ordított a nőkre. Azok sikoltva körülvették Rozamundát. Egy vénasszony Alboin lába elé borult.

— Kegyelem, hatalmas király!

Alboin elrúgta magától.

— A pokolba, boszorkány! — és a kardja villant, hogy szétcsapjon az asszonyok közt.

Akkor fölemelkedett Rozamunda. Halálosan sápadt volt, halálosan és gyönyörűségesen, észveszejtően szép, ahogy hátravetett fejjel megindult Alboin felé. Valami villant a homályban, ahogy selyemingét összefogta keblén.

— Menjetek! — szólt rá a rebbenten futkosó asszonyokra. Fátyolos volt a hangja s mintha könny remegne a torkában. A cselédek sikoltozva eltűntek az ágyasház falairól lecsüngő bíborfüggönyök mögött.

Magukra maradtak ketten. Egy szemrebbenesre szinte tapintható csönd volt köztük. Alboin csak nézte, benyelte szemeivel a leányt, aki mozdulatlanul tapadt rá.

Akaratos, birtokló mozdulattal utána nyúlt. A leány nem hátrált, csak a kezét emelte. Alboin tört látott villanni a homályban és nem tudta, kinek szól a döfés, az ő mellének vagy a leány szívének. Elkapta a kezét oly vad markolással, hogy a tör a heverő elé hullt. Hirtelen megcsapta a leány testéből áradó édes illat, a hálóbáz furcsa, émelyítő melege. Foggal és körömmel védekezett most Rozamunda. Lefogta mind a két karját és úgy ráfeszült, hogy lihegésbe fulladt. Aztán elengedte, hagyta, hogy tépje, birkózzon vele és fölemelte, vitte a heverőre. Nevetett bűgő, gerjedelmes hangon. Belecsókolt a nyakába, rátapadt a szájára és harapta, fullasztotta. Még vergődött és ellenállt a leány, összeharapott szájjal, jaj nélkül. De kimerült, mintha minden erő és akarat kifolyt volna belőle.

Alboin mámorosan és durván vette birtokba.

Aztán otthagyta az ágyasházat. Rozamunda összetörve bámult utána.

A palota előtti téren rikoltó kavargás fogadta. A nap már elmerült a dombok mögött, de itt pokoli fényesség sütött. Mintha ezer kis nap lángolná és nyaldosná körül. Füstnek, koromnak és pörkölt húsnak vadító szaga csapta meg. Égett az egész város, üvöltő lovasok cikáztak a házak közt, csak az elkülönült palota állott még sértetlen a lángok forró viharában.

Csak most jutott tudatára, milyen szennyes és véres. Az emberei, ahogy részegen tobzódnak és

fosztogatják a várost: véres, szörnyű fenevadak!

Keserű volt a szája. Szomorú és fanyarkedvű.

Bajánt látta a kincsesháznál. A zsákmányleső fegyverbarát! Siet rejteni a prédát! Hallja kemény, pattogó szóval osztott parancsait, látja szeme falánk lobogását.

Odatartott sietve.

— Mindnek enyém a fele! — kiáltott haraggal.

— Ne félj, a tied! A véremmel fogadtam, megosztozunk testvérien . . . Csak mentem innen a lángokbul.

Baján ravasz vigyorodással nézte. A szeme, mintha ingerkedve kérdezné: ízlett-e a leszakított virág? Alboin ellepte a düh.

— Még te is okosodsz, testvér — szólt ekkor a khán. — Nem kellemetesebb-e ez a csengő arany minden asszonyi ölnél? Ebből sohase markolsz eleget!

Alboin lélektelenül nézte tovább a harácsolást. Furcsa, hogy őt éhben az órában semmi kincséhség nem gyötri! Nem ébred benne mohóság, mint ebben a telhetetlen Bajánban. Elveszett minden íz, fanyar a kedve. Békétlen, mintha vereséget szenvedett volna. Ilyen lett hát a győzelme! Szárnyaló öröm helyett kielégítetlen tompa düh tépi!

Mindent elért, amit kínlódó vérrel akart. Soha teljesebb nem lehetett bossúja, mint ebben az órában. Megölte Kunimundot, legyőzte Gepidiát és beletiport a lányba! Mindezt csak egy kevély, arcpirító üzenetért.

Avére a fejébe rohant, ahogy erre az üzenetre gondolt és hirtelen ködös lett előtte az egész világ. Még ocsmányabbul akarta meggyalázni a lányt. Odadobni minden mohó férfvágynak és fürtelembé fullasztani gőgjét!

Futott vissza az ágyasházba. Jaj, ezer halállal

hal, rettentő kínos halállal, aki utána érinteni merné!

Alig lebbentette meg a függönyt, felengedett a feszülés benne. Bizseregтетő meleg járta át. Nem jött későn! Rozamunda a heverőn gubbasztott és a szeme ijesztő tágan ráfordult. A tőr a lába előtt. Eszébe villant, hogy másfelé csapódott, amikor dulakodtak. Azóta Rozamunda kezében volt. Menekülni akart? A halált vágyta? De nem tudta megölni magát. Talány, hogy gyalázatában nem talált erőt! Vagy nem is akarta már. Valami visszatartotta, hogy végezzen magával.

Rémület és kéjes öröm zuhant rá egyszerre.

Nyugtalan láng táncolt az ágyasház bíborfalán. Ablakán forrón dőlt a tűz veressége.

— Az apám merre?

Rozamunda hangja mély volt és sötét. Ideges rekedtség remegtette.

— Megölted? ... Ne, ne is felelj!

Alboin gyötrötten nézte a lányt. Rozamunda lassú, nehéz mozdulattal a kezére ejtette fejét és hangtalanul sírt. Ez fájt, ez az esettség és néma sírás. Jobban, mintha átkozódott volna. Keserves így védekezni. Oly béna és dadogó. Ráhull a szomorúsága, befonja és megbénítja. Most odarohanna hozzá, hogy simogassa, ajnározza, odahullana eléje és átkulcsolná két karjával gyengéden és reszketően. De nem mozdul. Érzy, ha egyet lépne, micsoda fekete iszonyattal tántorodna vissza!

Szívszorongva nézte, ahogy mozdulatlanságba dermed. Nem tudta, pillanatok vagy percek múltak. Bár sohase lépte volna át e küszöböt. Jóvátehetlenül összetört köztük mindent! A kezén az apja vére. Üszök és tetem, amerre lép. Húszezer férfi pusztult, odavész az egész gepida faj, hogy szomszédja és kintje csituljon.

Kint a nevét kiáltották. Égett már felettük

a tető. Egy tüzes gerenda leszakadt és lángot fogott az ablak. Erre feleszmélt. Rozamundához ugrott és magára nyalábolva mentette az égő palotából. Futva vitte a hulló tüzesőn és lángokon át. Nem érezte terhét, csak a test áradó és oldó forróságát. Amikor letette, puhán a nyakába csókolt. Akkor könny buggyant a lány szeméből és jajgatva, sikoltva felzokogott.

11.

Rozamunda didergett a forróságban. A ruha rongyokban lógott róla. Alboin fölkapta és vitte tovább. Hosszú és izmos lábaival futott a fenyér mélyén bűvő fák felé. Amott a szolgálait látta. A sátrakat vonták föl éppen.

A mellére borítva vitte a leányt és a szíve nagy boldog dobbanásokkal vert. Teste minden parányát átjárta most a győzelem roppant öröme. Viszi a karjában az édes, meleg zsákmányt, ahogy szálfakerős óriás skandináv ősei, Gambarra ősanjúk szülöttjei, a zúzmarás és csontot dermesztő telek után rabolták az idegen törzsek leányait, hogy zengő, viharos vágyuk asszonnyá ébressze őket.

Rozamunda összezárt szájjal tűrte, hogy ez a medveölő férfi rohanjon vele az éjszakába. Eszmélni sem engedi, csak rohan, hová, micsoda új kínok erdejébe?

Amint a fejét emelte, meglátta apja égő szállását és a longobárd lovasok vad vágatását az égig csapó lángok körül. Egy tűzfolyam volt az egész város és pernye söpört végig a mezőn. Nem tudta, mennyien lehetnek a győzők, ezek talán, akik asszonyt rabolnak a lángokból.

Kegyetlen fojtás ült a mellén. Durva, ittas hangok téptek belé és a kín átjárta, mintha éles penge venné véréét. Szabadulni akart, de a férfi

fojtó erejével még jobban magához szorította. Hallotta a szívét, mintha üllőn vasat vernének. Idő és tér összefolyt eszméletében, csak ezt a kondulást hallotta és elzsibbadt a fojtó, ölelő karokban. Kín vagy gyönyörűség volt, talán kéjes öröm és láz ezekben a karokban, amelyek körülzárták, mint sohase szabaduló zsákmányt. Kiszolgáltatott volt, vére utolsó csöppjéig, mint faja minden asszonya a győztes férfiaknak.

A sátorban Alboin megitta valami furcsa itallal és prémekbe csavarta. Nem volt most ereje, hogy lázadjon rabsága ellen. Elfogadta kezéből az italt és hagyta, hogy durva kezével simogassa. A könnyei némán jöttek az aléltágtól. Sírás közben nyomta el az álom az idegen sátorban. De éjfél-tájt fölriadt és talpra akart szökni. Ott látta a sátor előtt kuporognia férfit. Tenyérbe ejtett fejjel aludt, vagy a tűzbe bámult?

Hirtelen elfogta a vágy, hogy szólítsa és kinyújtsa utána karját. Oly szép és nemes volt a láng sugarában ez a nyugvó férfifej, nyakába hulló dús hajával és élesvágású orrával.

Megrettenve visszahanyatlott és szégyenében ajkára harapott. Mi történt most vele? Egő gyűlölete mögött miféle ijesztő, ismeretlen sóvárgás csírázott ilyen hirtelen?

— Anyám! — sírt föl és fejét befúrta a takarókba.

A sátor benyílója meglebbent. Nem tekintett oda, de érezte, hogy a férfi lépett be. Visszafogta lélegzetét, félig hunyt szemhéjak alól leste mozdulását. A teste halotthideggé fagyott. Ha most a heverőhöz lép és érintené merné, jaj, vége volna sóvárgó érzésének és meggyűlölné örökre!

De Alboin nem jött közelebb, ott maradt a heverő lábánál, lekuporgott és onnan nézte olyan állhatatosan, olyan melegséggel, hogy mind a vére a szívére gyűlt és megint elfogta a vágy, hogy meg-

érintse testét. Ó, gyönyörűhajú óriás, milyen kegyetlenül ragadta magával, kitépte az otthon melegéből, — miféle bűvölet ez, hogy a félelem elhagyja, a reszketése elcsitul, a harag elszáll és csak a fájdalomnak borzongtató édessége marad benne.

A fáradságtól megint álomba alélt. Hajnalban ébredve, ott találta Alboint a heverőre hajtott fejjel aludva.

Alig mozdult, fölébredt a férfi is.

—Ne féj tőlem, hercegnő! — ugrott föl Alboin.

—Engedj szabadon!

Alboin lassan megkerülte a heverőt és meglibbentette a sátor függönyét. Kint a derengés első fényeiben élet támadt. Az ébredés első neszezése — valahol a közelben egy ló horkantott és a fenyérenben fűrj pitypalattyolt halkan. Az örök a hunyó zsarátnok körül bóbiskoltak. Űszöknek fojtó szagát hozta a Maros felől a hajnali szél.

— Szabad vagy, hercegnő! . . . De hová mennél? Hová?

Ónos lett Rozamunda arca; elfeketült és merev.

— Taposs agyon! . . . Tépj ízekre! . . . óh, gyűlöllek, rettentően gyűlöllek!

Alboin megütött lélekkel nézte háborgását.

—Ne így, ne átkozz hercegnő!

—Mit nem, gyilkos! ... óh, ha te nem végzel velem, én ... én foglak megölni!

A szeméből kilobbanó iszonyat, mintha delejes erő lett volna, húzta Alboint közelebb. Lázadó háborodottságában, ahogy öklét emelte rá és sikoltozott, gyönyörűséges volt a lány. Hozzáhajolt, nem érintette, csak nézte a lihegésében és reszketésében.

—Miért vádolsz, Rozamunda? — kérdezte halkan, nyugodtan és kezével lassan utána nyúlt.

—Mit akarsz velem?

—Nem bántalak többé!... Te tudhatod: nem így akartam. Drága ajándékokkal követet

küldtem apádhoz ... Megalázott, vérig sértett...
Meghalt és te most itt vagy ... Ha te úgy akarod,
én szabadon hagylak!

Hirtelen megérintette Rozamunda haját és onnan lecsúszott a keze. Nedvesen izzó szemét elfutotta a szerelemhőség. Lassan szorította az arca, a szája felé a lány fejét. Érezte, alig piheg, alig lélegzik a karjában. Egy percig tartotta így és olyan csöndes és elcsitult lett. Rozamunda szeme ráfordult, de ez más pillantás volt, mint az előző. Ahogy rátapadt és elfátyolozódott, ezt ismerte már, — ezt a megadó és olvadó asszonyi tapadást. Hogy lelankadt és elernyed. Végtelen vágyakozás áradt válaszul felé.

Lebukott vele a heverőre.

Egyszerre két szerelembugó lett belőlük, összeforrtak, mint valami kettéhasadt és most egymáshoz sodort összejt. A húsnek és vérnek áradása elkapta és ragadta őket és egy test lett mind a kettő, egy vágy és szívdobogás.

Mikor Alboin fölállt, roppant boldog örömmel nézett vissza Rozamundára. Soha mástól nem kapta a gyönyörnek ezt a szédült viharzását. Igen, ez az igazi asszonya, mindhalálig az övé. Királyi asszony. Minden áldozat kevés, amit hoznia kellett érte.

Kilépett a sátor elé. Az örök némán tisztelegtek. A kürtös a szájához emelte a szarvat, egy intéssel elhallgattatta. A nap a fák fölé ért és ő belenézett. Így csak a sasok tekintenek hunyorítás nélkül az égi tűzbe.

Ahogy így állott, pogányul hatalmas volt. Az ereiben diadalmas ütemmel zúgott az ölelésben betelt erő. Feszülő mellében még dobolt az öröm. Táguló tüdővel itta magába ezt a pompás reggeledést és érezte, ha karját kinyújtja, a mindenséget bezárja roppant ölelése. Testének minden rostjával érezte az élet teremtő erejét. Ott állott a földön, keményen és mozdulatlan, mint aki a csúcsra ért.

HARMADIK KÖNYV

1.

Alboinnak kemény dolga akadt, hogy Baján mohóságát fékezze és rendet teremtsen a bőséges préda fölött ölremenő emberei között.

A zsákmányosztás után Baján serege pihentebb részével megtámadta Moesiát és a menekülő gepidákat az Alduna mocsaraiba fullasztotta.

Alboinnak nem volt maradása Gepidiában. Az Alföld, a végeláthatatlan rónaság, a Tiszahát a khán kezén maradt — nem akarta látni pöffeszkedő büszkeségét. Parancsot adott a hazatérésre. Fölkerekedésük előtt bemutatta Rozamundának főembereit.

Rozamunda elbűvölően királynői volt csillogó ékszereiben, a kincsházból mentett öltönyében, arannyal kivarrott, ékkövekkel teletűzdelt bíbor-tunikájában. A szeme kerekesebb és sötétebb, mint a többi gepida asszonyé. Napkeleti ősnyák gögjét és hozzáférhetetlenségét sugározta elefántcsont-faragványok színére emlékeztető arca. Valami aszkétás, ingerlő és vonzó sápadtság volt a bőrén. Homokpuszták perzselő fénye villant a szemek sötét bogarában.

— Királyi asszony! — bólíntott elismerően Autrich herceg.

Alboin előtt soha bánkódó szó nem hagyta el Rozamunda ajkát. Mintha gyökereivel kiesett volna családból és fajból, sohase emlegette apja pusztulását és Gepidia kegyetlen legázolását. Nem volt benne semmi csüggedés és asszonyos elbúsulás. Minden idegszálával csak azt érezte, hogy nem szabad visszanéznie, ha meg akarja tartani Alboin szerelmét.

Új életet kapott Albointól. A múlt fölött véres torlaszok meredeztek. Be kellett hunynia szemét, hogy remegés nélkül átléphessen rajtuk. Átlépett egész múltján s minden emlékét megsemmisítette. Hatalmasan érezte, hogy csak a férfié, akihez a szerelem viharerővel sodorta. Egy másik én, egy erősebb és szívósabb ember ébredett benne, aki megismerte a legnagyobb örömet és szenvedélyt, amit az élet adni tudott. Ismerte már a csúcsokra felragadó mámort, de nem ismerte még a szerelem boldogító, egyszerű nyugalját.

Alboin természetesnek találta, hogy Rozamünda szerelemmel viszonzza közeledését. Férfi volt, nagyerejű, ellenállhatatlan férfi, asszonyok bálványá! Rozamünda csodálata pompás hímségének szólott. Élvezte a csodálatát és nem töprengett felette. Rabnőnek szánta gyötrelmes bosszúszomjában és képzeletében százszor megtiporta. Milyen balga és alantas érzés vakította eleddig! Most vére minden csöppjével kívánta, hogy részese legyen királyi ágyának és megszülje az ő nemzedékét. Királynőnek mondta már hívei, főnemesei előtt és otthon koronával fogja övezni fejedelmi büszke homlokát és megesküszik vele Brigetió templomában. Erős és hatalmas lesz a nemzedéke, aki belőlük fakad, az ő királyi vérükből.

Rozamünda nem lázadt többé és nem harcolt szabadságáért. Amikor Alboin a karjában tartotta, már csak az új énjével tudta imádni, mely nem

ismert gyűlöletet. A fölszított testi örömből és szenvedélyből nőtt ki ez a vágyakozó imádat és fölemelte összetörtségéből. Minden félelme eltör-
lődött és felejtette fájdalmait. Alboin egy országot igazott le és apját megölte, hogy őt elérhesse. A gondolat megborzongatta és mondhatatlan gyönyörűséggel töltötte el. Milyen pusztítóan hatalmas a vágy, amely hozzásodorta a férfit! . . . Tegnap még azt hitte, hogy belehal, ha visszatekint és ma keményé, bíborra érleli erejét a pusztulásnak minden emléke. Iszonyata csodálatba fordult. Már csak a hőst látta benne, aki érette küzdött. Fekete, fátýolos szeme boldog ámulással tapadt rá.

Emlékezett rá, milyen délceg és ragyogó volt, a negyven ifjú között a legszálásabb, amikor nagyapjához jött a fegyverekért. Vájjon sejti-e Alboin, hogy néma ábrándot őrzött a szíve azóta? őrzí régi simogatásának emlékét... Idegen délceg királyfi, aki frank királyleányt hozott országába és özvegyül mégis őt kívánta, egyedül a sok fejedelmi vérű nő közül...

Kint ébredezett a tábor. Meleg nyári nap ígérkezett, a föld és virágok áradó illatával és az egész mindenséget megragyogtató napsütéssel. Az indulás reggele volt és a tábor vidáman rajzott, mint egy megbolygatott méhkas.

Rozamunda álomittasan felkönyökölt heverőjén.

—Miféle zaj ez odakint?

—Szedjük sátorfánkat. Parancsom: ma fölkerelkedünk. Megyünk hazámba vissza: Pannoniába. A mi hazánkba, Rozamunda.

—Úgy legyen, ahogy akarod — hajtott fejet Rozamunda.

Alboin elhagyta a sátort és egy rablány jött, hogy felfűzze Rozamunda saruit és ébenhaját puha hullámokba simítsa.

— Üzenetem van, úrnőm — suttogta a lány.

— Reptila királyfi megmenekült.

Rozamunda összerezzen és gyanakodva kutatatta a rablányt.

—Ezt honnan tudod, Garda?

—Odomund herceg üzeni. . . Futnak Bizán-eiumba!

Rozamunda meredten hallgatta. Foghatatlan volt, amit Garda mondott. Hogy a lángok és kardok gyűrűjén átjuthatott gepida, aki királyi vérből való. Reptila herceg, az öccse!

— Bomlott vagy! Engem ne vigasztalj! Véled üzenne Odomund herceg?

Lábával eltaszította Gardát. A rablány csupa alázattal csúszott vissza. Könnyes szemét ráemelte Rozamundára és karjait kitárta reszketően.

— Nem vélem üzent, úrnő!

Rozamunda lehajolt a lányhoz. Láta riadtságát. Milyen tépett és kuszált. Szinte nem ember már, olyan gyötrelemtől vonaglik.

—Beszélj!

—Zulichó mondta, akit a kegyelmes herceg küldött... Eljutott a táborig. Itt vágták le az örök ... Még az este. Az én karomban volt egész éjszaka, ő mondta ... Aztán meghalt.

Rozamunda felállt. Nem ért rá cselédje bánatával törődni, de a fájdalma meghatotta.

— Jegyesed volt?

Garda némán bólintott.

—Mellettem maradsz. Komornám leszel. így akarom, szegény Garda.

—Köszönöm, úrnő!

2.

Mielőtt fölkerekedtek, Baján érkezését jelentték. Alboin a khán elé lovagolt.

Baján a Maros felől jött és csillogott a jókedvtől. Kíséretében is jókedv kapott lábra. Ezernyi marha és rab mellett mind e föld az ő kezükön marad, a gazdag füves rétek, viruló szántások, illatos kertek, embernek és nyájnak gyönyörűsége.

—Indulásod híre hozott vissza, testvér... Hát pihenő nem kell? Magadnak és hadjaidnak?

—Megkaptam, amit akartam és a föld már a tiéd. Majd pihenek a magamén. Asszonyom szereznek már a Tiszához. Napszállatig a vendéged vagyok, aztán indulok utána.

—Értelek, testvér — hunyorgatott Baján. — Mostanában nagyon szereted a sátorozási, a jól bélelt medvebőrt. Nem mondom, én se vetem meg.

Szörnyen nevettek az avarok, de Alboin elkomolyodott.

— A szűz asszonnyá lett, Baján. Nem ágyasom, de királyném, feleségem.

Baján pillája meg se rebbent, a csontjain feszülő vigyort elnyomta és szobormereven nézte Alboint. Lám, hogy behódolt egy asszonyi ölnék! Milyen gyöngye is tud lenni egy ilyen hatalmas ember! Ha ő így bomlana egy asszony után I Félországot odadobni egy leányért! Ha százszor is hercegnő! Hahaha í

Ahogy így nézte Alboint, érezte, hogy ez egy egészen más világ. Az ereje, akár egy bikáé és egy asszony mellé köti le életét. Csupa idegenség ez a nép! Tiszta családi élet, ők így mondják. Törvényük van rá, vízbe fojtják az asszonyt, aki mással hál, de fejét veszik az embernek, ha megunja az asszonyt és otthagya családját. Ez lenne az erejük? ... Az

iga2ság másként fest. A nagy tisztaság olykor furcsán, illatozik! Csupa fékevesztett parázna ördög ez, mohóbb az ő hunjainál!

Nyugtalan volt, ahogy így kutatta Alboint, de arca közönyt mutatott. Mégis csak furcsa, hogy ezek a nagytestű nyugati emberek nőnek és gyarapodnak, apáról fiúra száll a hatalom és minden nemzedékkel csak nő a vagyon, a föld, a kincs, míg ők, hunok, csak viszályt hagynak gyerekeikre. Attila, a nagy hún király egy világot gyúrt maga alá és hogy széthullott darabokra a nagy birodalom, ahogy utolsó nászán bő vére megfojtotta. A sok asszonytól szült utód mintha nem is volna igazi testvér, ortályoskodik és gyilkolja egymást, ő is két fivérrel végzett, míg a khán méltóságát elnyerte. Ha egy pillanatig lanyhulna a keze, tízen is törnének ellene . . . Valami rejtély lengi körül ezeket az idegeneket. Már nem tudott nevetni fölötte, hogy lelket adnak az asszonynak, aki lélek nélkül való és csak arra teremtődött, hogy a férfi gyönyörűségére szolgáljon és megérlelje a teremtés gyümölcsét.

— Kívánom, nagy örömed legyen véle — mondta. — Szüljön neked méltó utódokat.

A válasz Alboin szájaíze szerint volt. Hamar levágtak néhány barmot és lángos húst sütöttek ebédre.

Az első kupa után Baján magához intette lovását.

— Ugorj csak Csillag lovamhoz. Amott a nyeregkápán kis zsákocska fityeg. Azt hozdad tüstént, fiam!

A lovasz hamar elhozta a zsákot. Baján fontoskodva elbábrálgatott rajta.

— Szerződünk, testvér. Igaz-é, én állottam a szavamat. Megsegélyeztelek a hadjaimmal és ládd, a tiéd lett, amit kívántál, az enyim, amit magamnak akartam.

Kis szünetet tartott. Alboin látta, valamire készülődik, nem mondja ki hamar; egyszer nagyon megkínózta ez a vigyorgó sárga kis ember, de most nem bánja, ha estélig is elhúzza a szót, nincs az égvilágon semmi, ami kihozná a nyugalmából. Nem is biztatta, hagyta, hogy kezdje újra a cifrázott lassú beszédet.

— Igazságos osztás volt, abba nincs tagadás. Tiéd lett a lyány, enyim a föld! De nehogy valaha emlegessed, hogy a kurtább részt kaptad, hoztam neked egy kis ajándékot.

— Tréfálsz, Baján! — nevetett Alboin. — Eddig nem mutattad, hogy bőkezű volnál!

— Az ám, bőkezű! Mert az enyim volna csakúgy, mint a tiéd. Arra nem szólt az alku, de én neked adom!

— Ugyan mit? ... Kíváncsivá teszel, testvér!

Baján lassan megoldotta a zsákocska száját és kigöngyölte tartalmát. Egy csontpohár került elő. Különös tojásdad kelyhű, csontból való serleg, arany foglalattal és nehéz tömzsi talppal.

— Dejszen ez egy koponya! — hőkölt vissza Alboin.

Alul a kelyhen, a szemek üregében, hatalmas rubin szikrázott.

— Koponya hát! A javából, testvér. Nesze!

Alboin átvette a csontpoharat és kicsit idegenkedve, kicsit kíváncsian nézegette. Hallotta nem egyszer emlegetni, hogy ezek a hunok serleget csinálnak az elesettek csontjából. Kifőzik a koponyát, aranyba és drágaságokba foglalják. Pogány dolog ez!

Valahogy borzongva sejtette is már, kinek a fejét tartja markában.

— Kinek a csontja ez, Baján?

— Királyi koponya, úgy bámuld ... Após uradé, Kunimundé!

—Vidd, nem akarom! — Alboin iszonyodva eltolta.

—Lassan, testvér! . . . Tíz élet kevés, míg ilyen fejet kapsz prédának . . . Csakis néked főzöttem ki. Az ötvösöm rögvest munkába vette. Gyönyörűséges munka, nézd! Nem fukarkodtam drágaságokkal!

—Mondom, látni sem akarom!

Alboin még nem győzte le iszonyát és elnézett, hogy ne lássa a csontpoharat.

—Pedig én jó szívvvel hoztam ... Tán nem is tudod, micsoda varázsereje van a csontnak?

—Varázsereje? ... Megint tréfálsz, Baján. Rossz emlék, de nem talizmán!

—Kérdezd a táltosomat, ha nékem nem hiszel. Majd megmondja, mit bízok a kezedre . . . No, fiú, töltsd teli!

Gyöngyöző borral színültig töltette. A csontban, mint híg vér, ragyogott a bor. Baján lassan a szájához emelte a serleget.

— Asszonyod egészségére iszom, testvér. Méhének minden gyümölcse olyan erős legyen, mint te vagy!

Alboin hallgatva köszöntött és Baján fenékgig hajtotta ki az italt. Aztán odatette a poharat Alboin elé.

— Apámnak öt ilyen kupája volt. Fejedelmek, királyok csontja. Attól lett olyan nagyerejű. Mert az ész s az erő, ami a csontba volt, az belé szállt. Nékem is van már három ilyen takaros poharam. De ez a tiéd!

Alboin átvette a kupát. Forgatta és nézte, tapintotta és simogatta. Egyszerre valami részeg öröm rohanta meg. Kunimund feje a markában! Ha kedve szottyan, szomj nélkül is, pusztá kedvtelésből ihat a koponyájából. Sohase érezte bizonyosabban, mint e pillanatban, hogy legyőzte. Gögös

király, a férgek rágják a húsát és a csontja a kezében. Hideg és forró egyszerre ez a koponya!

Ha igaz, amit ez a hún pogány mond! Tán a lélek erejéről beszél? Nem lehessen tudni. Valami ördögi van ebben a csontpohárban. Titokzatos erő sugárzik belőle, szinte égeti a kezét.

—De módjával éli a kupával, testvér! — intette meg Baján. — ünnepre való kupa ez, nem holmi poharazgatásra. Ne fecsérelj az erőt, ami benne van!

—Tréfából mondd, Baján?

A khán apróra húzta szűrős szeméit és úgy nézte, figyelte Alboint.

— Amit megmondtam, nem az én tudományom . . . Megintettelek, ennyi elég nekem!

Alboin visszarakta a zsákba a serleget. Nem mondott köszönetet, csak bólintott az ajándékozónak. Fölállt, a zsákot maga kötötte lova nyeregkapájához és jól elrejtette a takaró alá.

Emberei közül csak Helmechis tudta, miféle ajándékkal kedveskedett a khán.

—Jó teszed, hogy rejtet, felséges testvéruram — szólt Helmechis, amint elbúcsúztak Bajántól.

—Rozamunda sohase lássa. Az én győzelmem jele ... de mégis csak apja koponyája — mondta Alboin.

Több szó nem esett köztük. Alboin tudta, hogy a ferdevállú megőrzi a csontpohár titkát.

Éjfél körül járt az idő, amikor elérték az előreküldött szekértábor. Egy szekérkasban Rozamunda nyugodtan pihent. Mikor Alboin hozzákúszott, reszketve ébredezett.

3.

Rozamünda gyorsan alkalmazkodott az új élethez, amely longobárd földön várt rá. Örült, hogy Albsuinda, Alboin kisleánya, nem idegenkedik tőle. Örült annak is, hogy leánygyerek és az ő méhéből fakadó fiúra fog szállni a korona.

Egész életét, napját és éjszakáit betöltötte Alboin.

Szerette volna átadni magát szerelmének, de valami kínzó nyugtalanságtól sohase tudott teljesen szabadulni. Várta és kívánta a férfi érintését és ha szemeit nézte, amelyek néha vadul és szerelem nélkül égtek, erőt vett rajta a régi félelem és fölmarta idegeit. Talán nem is igazi szerelem az, ami kettejüket összeköti. Nem tudott hinni a vágy tisztaságában, irtózatosan silánynak érezte perceit, a múltat siratta, megölt apját. Aztán békétlen lett, hogy nem tudja visszafojtani könnyeit, hiába küzd magával és hiába akar erős lenni.

A sírás enyhülést hozott. Boldogtalan pillanatai után szárnyaló öröm ragadta magával. Alboin pusztája jelenléte kellett csak, hogy minden érzés átbillenjen benne és egyetlen ölelés tüzében elégjen megint a múlt.

Szeles és esős volt a július. Keveset mozdult ki a palotából. Egy nap meglátta Maxentius a sápadtságát.

— Felségednek most több napfény kellene — szólt dallamos hangján a görög.

Szép és ápolt ember, mélyenülő szemeiből figyelmes fények sütnek. A járása is olyan halk, mozdulásában milyen nyugodt, a keze fehér, majdnem áttetsző. Rozamünda megborzongott a gondolatra, milyen lágyan és édesen tapinthatnak.

— Nem vagyok beteg, Maxentius.

— Tudom jól, felséged és nem is jöttem gyógyszerrel kínálni.

Rozamunda elnézett a görög fölött. Nem is tudta, miért állt szóba ezzel a halkhangú emberrel. Valami megnyugtató áradt lényéből, fölborzolt idegeinek jól esett a közelléte. Nem szolgál, nem férfi, tudós ember. Figyelő szemében melegség és gyöngédség.

Egy heverőre dőlt, legyezője után nyúlt és azzal játszogatótt.

— Ha akarod, megnézheted a testemet!

Jólesett, ahogy a bőrén végigsiklott Maxentius puha és meleg tenyere. Pillanatnyi gyönyör villant föl benne. Illanó fény, az érintés nyomán.

Maxentius figyelmesen vizsgálta és amikor elkészült, mosolyogva nézett:

— Sejtettem, felséged. Nagy és boldog újságot mondhatok.

Rozamunda összevonta keblén bőredőjű öltönyét. Hirtelen elszégyelte az orvos előtt meztelenségét.

—Ha gyermekem lesz ... ma még ne tudják a palotában — mondta hevesen.

—őrizni fogom a titkot, amíg felséged parancsolja — szólt bókolva Maxentius és távozni akart.

—Maradj még!... Azt mondják, ha aszszonyban élni kezd a gyermek, megszűnik a férfi szerelme.

—Rosszul mondják, ha így hallotta felséged... Az igazi mély szerelemnek a gyermek legerősebb bilincse.

Rozamunda fölkönyökölt a heverőn.

— Gyermekem lesz — suttogta maga elé.

— Gyermekem lesz és mindhalálig az övé vagyok. Mindhalálig!

A szeme most vadul tapadt Maxentiuson. Valahonnan a lelke zugából alaktalan félelem ködlött. Rettenetes az, ha egy férfi ilyen halálosan

vérében van az embernek. Bilincsről beszél Maxentius ... igen, ezek a bilincsek őt fogják. Csak Alboin ölése élte. Mi lesz, ha egyszer elszáll, kiég a forróság és hamuvá huny a szenvedély? Az örökkévalóság pillanatai után zuhan a semmibe!

Fölsikoltott és arca elé csapta tenyereit. Iszonyúan és kegyetlenül oda van láncolva a vére bilincseivel Alboinhoz. .. Kell, hogy megmaradjon mind e forróság és szenvedély! Olyan, mint egy edény, amelynek nemes formáját, zománcos ragyogását a tűz adja meg. Láng nélkül, agyagos darabokra szakad.

Sírva vetette magát nyugágyára. Maxentius hozzálépett és keze simogatva járt a tarkóján. Kis sóhajából, halkuló lélegzetéből érezte, hogy lassan enged görcsös feszülése.

Amikor Alboin jött, az arca megint rózsás volt, a tartása fegyelmezett és nyugodt. De titokzatos izgalom vibrált még benne és láthatatlanul átáradt a férfira. Alboin szomszamosan ölelte, mintha fölinni akarná teste minden pórusát. Amit Rozamunda fölébresztett érzékeiben, más volt a régi ölések lázánál. Gyöngédség ébredt benne, mintha megsejtette volna, hogy Rozamunda benső szorongása mögött boldogtalanság remeg.

Gyönyörű reggel virradt rájuk. Együtt lovagoltak ki. Rozamunda bágyadt mosolygással nézte Alboint. Milyen könnyű és szálló a lován, árad belőle a derű. Az arca most olyan hamvas, mint egy gyermeké, a szeme nedves fényel ragyog.

Tele volt ez a nyári reggel az érsnek buja és simogató szagával. Messze a dombok alatt ménes legelt. A gyümölcsös kertek felől a méznek és virágzásnak sűrű, nehéz illata szállt. Túl az út árján kankalin és kutyatej burjánzott sárga csillogással és a mező tele volt oroszlánszájjal, kék harangvirággal és ragyogó fehér margarétákkal.

Vágtatni kezdtek, de Rozamunda nem bírta soká és lemaradt. Alboin csodálkozva visszafordult. Láttá az asszony sápadtságát és elnehezült lélegzetét.

— Mi van ma veled, Rozamunda?

Egy mozdulattal átemelte lovára, kemény és erős ajkait a nyakára tapasztotta.

— Eressz! — sikoltotta Rozamunda, de még jobban odahullott a férfi mellére. Nem tudta már, merre fut velük a mén, csak a férfi forróságát érezte, ahogy megbújt erős karjában és hunyt szeme pillái mögül kicsordult boldog könnye.

Alboin fölcsókolta a könnyet. Vitte tovább és a dombtetőn lecsúsztatta a magas fűbe Jó volt itt a magashan, szálló felhők alatt; érezte teste minden parányában, hogy szerelmes és boldog. Valami mondhatatlan könnyűség terült rá, megbékítő zsongás és megnyugvás, ami azelőtt sohase áradt benne ilyen gazdagon. Nem tudott erről a szerelmes érzéséről beszélni, de ahogy a kék derűvel csillogó égre nézett és széttárta karját, izma rostjaiból, ölelő mozdulatából szállt a vallomás és reszketetően, pírbagyulóan elborította Rozamundát.

Amikor visszajöttek, az asszony sápadt volt és majd leszédült a lóról. Alboin nevetve kapta karjaiba és vitte futva a palotába. Maxentiust hívatta sietve.

— Menj! — küldte ki Rozamunda az ágyasházból.

Alboin furcsa, megértő vigyorodással nézett vissza az ajtóból.

— Csak meg ne ártson a reggeli séta! — Széles ajkain, a szemében, egész arcán elterült a kevély öröm. — Fiú legyen! — kiáltotta a küszöbről.

4.

Gepidia leigázásának híre hamar elterjedt. Messze napkeleten, túl az Urálon elnyúló szteppék nomádjainak khánjai tudták ugyanúgy, mint a nyugati birodalomnak fejedelmei, hogy a győzelem egyedül Alboin érdeme.

A növekvő longobárd hatalom kezdte megfélemlíteni a szomszédokat. Szászok, szarmaták, szlávok, bolgárok és bavarok siettek Pannoniába követet küldeni, hogy fegyverbarátságukról és hűségükről biztosítsák Alboint.

Valahányszor az idegenek ajándékos szekerei felvonultak a palota előtt, Rozamunda bezárkózott hölgyeivel az ágyasházba. Alboin tudta, hogy nem szeszélyből rejtőzik a követek elől. A hódolat feltepi sebeit, apja halálára emlékezteti. Olthatatlan büszkeségében azonban egy hanggal sem árulja el, hogy a sűrű követjárás kedvét szegi.

Maga sem kívánta, hogy a követek soká időzzenek várában. Kímélni kellett most Rozamundát az izgalomaktól. A termés betakarítása után Mogentianae melletti birtokukra költöztek.

Két hetet időztek ott, amikor újabb követek jöttek. Frankok voltak, a Meroving királyok küldöttjei. Hízalgő volt, hogy a hatalmas frank királyok is tisztelegtek Alboin előtt.

Rozamunda a forróiszapos fürdőkből jött éppen, amikor a követek megjelentek.

— Frank vendégeink vannak, Rozamunda — fogadta Alboin az asszonyt. — Tudom jól, az én dicsőségem nem a tiéd és nem akarlak emlékeztetni. Azt se kívánom, hogy köszönj az ajándékokért. Drága ruhákat és remek ékszereket hoztak néked ... Csak arra gondolj, hogy a frankok rokonaim és én büszkélkedni akarok veled!

Rozamunda arca elborult, de nem érzett haragot. Alboin rá is kényszeríthette volna akarátát. A kérés lefegyverezte.

— Úgy lesz, ahogy kívánod!

Nem öltötte magára a frankok ajándékruháját és egyetlen frank ékszer sem csillogott rajta, amikor a lakomán megjelent. A követek megbántva néztek össze. Úgy illett volna, hogy a királyasszony az ő ajándékaikban díszelegjen előttük.

Rozamunda sötét haján bizánci diadém ragyogott. Aranyfonállal kivarrott, sárkánymintás és csillogó kövekkel ékített égszínű öltönyében elbűvölő volt.

—Felséged szépsége igézetesebb a hírénél — bókolt előtte a követek vezetője.

—Ti frankok, mesterei vagytok a hízeltő szép beszédnek.

—Szép szavak köntösében az igazság még szebben ragyog, felséges asszony.

—Nem jól mondod, uram. Szép köntösben a hamisság is igazságnak tűnik.

A követ ismét térdet hajtott:

— Boldog nép, melynek uralkodója ilyen hatalmas és királyasszonya ilyen lenyűgözően okos.

Azzal kis tokot nyitott föl. Smaragdköves gyűrű volt benne.

— Ez a gyűrű felséges uram, Gontrám király hódoló csodálatának szerény jele ... Megbocsáss, hogy magam óhajtottam kezedbe tenni, felséges asszonyom.

Átnyújtotta a tokot. A küldöttek dülledt szemmel figyelték, vajjon Rozamunda becsukja-e a tokot, vagy ujjára húzza-e a gyűrűt?

Rozamunda sápadtan körülnézett. Az ajándék kihívás volt! Vajmi keveset tudnak ezek az urak arról, milyen megalázó számára ez a követjárás.

Hódolnak Alboin előtt, amiért kiirtotta fáját, földülta Gepidiát, megölte apját!

A követek meredt arcán látta, hogy vérig sérteti őket, ha unott mozdulattal becsukja a tokot. Gyönyörű jószág! Egy pillanatig kedvtelve nézte. Várta, hogy Alboin nógassa, de a férfi szótlan maradt.

Fölemelte a gyűrűt és a világosság felé emelve csodálta szikrázását. Élvezte egy percig a frankok zavarodott izgalmát.

— Köszönöm Gontrám király szép ajándékát — mondta aztán és ujjára húzta a smaragdot.

A követek hallhatóan föllélegeztek. A gyűrű megpecsételte a frankok és longobárdok barátságát. Alboin derűvel eltelve nézte az asszonyt. Királyi élettárs. Minden mozdulatában elbűvölő és igézetes.

Alig hagyták el a frankok Mogentianaet, követ jött Itáliából. Narsesnek, a helytartónak küldöttje volt, Dagisteusnak hívták. Élénk beszédű és szapora mozgású kis ember volt, ráncos arcában villanó kék szemekkel és hasadt nyúlszájjal.

Sok lovassal, málhahordó rabbal és egy tucatnyi kétkerekű kordéval jött Dagisteus. A kordék zsúfolva voltak borostömlőkkel és kívánatos gyümölcscsel: zölden szedett citrommal, amelyek a hosszú úton kapták első sárgás csíkjaikat, illatos, keményhéjú narancsal, amelyeknek húsa lassan édessé ért és mézízű pirosbélű friss fügével, héjában hagyott mandulával, barackkal és mosolygó almákkal.

Az ízeknek százféleségét rejtették ezek a kasos taligák, illatos gyümölcsöket, amelyek majd fölhasadtak a nedvtől és édességtől, két tenyérbe való körtéket, amelyek pelyva közt várták az érést és hamvasszemű, a rubinnak és smaragdnek színében pompázó szőlőt.

A követ aranytálon hozta és kínálta a legszebb gyümölcsöket:

— Az én kegyelmes uram a föld ajándékával kedveskedik szívednek, felség . . . ízleld ezeket a gyümölcsöket. A tenger sós párája fürdette Őket, a délszaki nap heve adta édességüket.

Finom gyolccsal gyorsan megtörölt egy halvány foltokkal pettyezett, üvegfényű almát és tenyerén nyújtotta Alboinnak.

— Ebbe harapj, felség! Alpesi kertjeink éke.

Kemény volt az alma húsa és édességében a bornak üdítő savanyúságát érezte Alboin. Dagisteus nem hagyta ínyét pihenni. Préselt fügevél, ökölnyi szilvával és méztől ragadó datolyával kínálta. Majd újabb tálakat hozatott, szőlőt és almát osztogatott a fogadására megjelent főemberek közt.

— Az én körtéim közt sincs vackor — büszkélkedett Klef herceg. — Szalma közt érik a java és hóhulláskor kapja igazi zamatját.

Dagisteus enyhe mosollyal hallgatta a dicsekvést. Válaszul egy kosár mandulát hozott.

— De ez bizonyly nem terem földeden, nemes hercegem ... A mandolafa virágának meleg harmat kell. Itt elhervasztaná a május hidege.

Hasas zsákkal más szolgálta jött. Dagisteus kérésével a zsákba döfött. Hagyta, hogy a benne lévő búza a földre peregjen. Kemény szemei piroosan fénylettek a napban.

— Vájjon a ti búzátok ilyen? Terem-e babér a földeteken? Olajbogyó, édesgyökér?

Majd szép kerek sajtot kínált, melynek héja piros volt és belül, a kéreg alatt szép sárga vaj színnel fénylett. Ugrós és likacsos volt, az ízét sűrű tejfelnek édessége és az erjesztőnek kellemes csípőssége adta.

— Teheneink tőgyét alpesi fű duzzasztja. Attól a jó fűtől, az illatos szénától édesedik a teje.

Jóízűen haraptak a sajtból és ették a gyümöl-

csöket és Dagisteus izzadó orcával járt köztük, dicsért és fáradhatatlanul noszogatótt. Akadt a főemberek között nem egy, aki megjárta már Itáliát és evett mind e földi jóból. Az emlékezés fényessé tette arcukat és lelkendezve dicsérték egy-egy új ízt. A sajthoz kerek kis kenyeret kínált Dagisteus s mikor látta, hogy nő a longobárdok kedve, odahozatta a borostömlőket.

— Pecsényét nem kínálhattam, csak a csemegeinket. A csípős sajt egy korty italt kíván. Igaz-e?... Ezt a kis borocskát öt esztendeje szüreteltük. Az én uramnak a lángot hányó Vezúv lábánál van egy kis szőlője. Porhanyós láva trágyázza a venyigét... Van olyan esztendő, hogy a hegy szüretel a tűzével és hamujával. De tűz van a cseppekben! És az édessége, akár Krisztus urunk könnyei!... Kóstoljátok!

Kézzől-kézre jártak a kupák. A szemek kifényesedtek. Olyan ez a bor, hogy hamar levágja az embert. Tűz és erő van benne, mintha édes vért szürcsölne ajkuk.

— Van olyan vörös borom, hogy táncba mén a halott, ha meginná — szólt Dagisteus.

Nevezték tréfáját és tovább kóstolgatták. Alboin mosolyogva állott emberei közt. Világos volt előtte, hogy mindezt Narses csalogatónak küldte. El akarja kápráztatni földje termőerejével, a déli nyár bujaságával. Nehéz is ellenállni ennyi jónak, amit Itália ilyen bőséggel ont. Hány-szor álmódott maga róla, hogy elindul a hódító gótok útján. Amióta Gepidiát és földjét átengedte Bajánnak, nem egyszer kalandoztak gondolatai Itália felé. Valami bűvölet volt a földjén, kedvet s éhséget ébresztett. Legendák szövődtek köréje. Minden erős nép megpróbálja birtokába venni!

Narses nem is sejti, milyen jó időben jött Dagisteus. Klef rossz híreket hozott a Duna mellől.

A keleti határon néhány embere morog. Nem üthet közibük és nem idézheti őket a thing elé. Nem egy hű embere neheztel, hogy odadobta könnyelműen egész Gepidiát Bajánnak. Elszállt a préda fölötti mámor és ma látják, hogy elestek a zsákmány javától. Még nem vetik a szemére, de a thing előtt megjöhet a hangjuk. Beköszönthet egy sovány esztendő, amikor gyöngeségét bűnül rójják föl. Mert gyöngé volt, hogy hagyta befészkelni Gepidiába Bajánt, Tályog a lelkükön, hogy odaát hízik és gyarapszik Baján és minden hunja. Szúrja őket, mint a cirok. Rossz szomszédság a khán!

A lakomán kitüntetően jobbja mellé ültette Dagisteust.

—Hogy értsem a helytartó ajándékát? Üzenet? — kezdte faggatni a követet.

—Jól gondolod, felséges uram — bólogatott elismerően Dagisteus. — Engedd remélnem, hogy küldetésem könnyű lesz.

Alboin szakállába markolt, végighúzta benne ujjait és Dagisteust nézte.

—Beszélj kegyelmes uradról, Narsesről. Emlékszem, vén ember volt már apám életében. Azóta jócskán múlt az idő. Túlélte Jusztiniánt és Theodora császárnőt.

—Túléli az új császárt is! Pedig már hóhajú és vagy kilencven esztendő.

A lakomázok szörnyülködtek. Ilyen vén embert még a bárdok dala se emleget. Sok az, ha a férfi megéli az ötven esztendőt. Minek is fogatlanul, rossz gyomorral, elhomokosodott hólyaggal és fekélyekkel, varral, híg vérral élni!

—Mondják, a herélt ember tovább bírja — nevetett Klef herceg. — Asszony nem apasztja az erejét, nem szed annyi rossz nyavalyát a testibe.

—Hahaha ... a herélt! — kacagtak a fiata-

lok. De furcsa volt: egy vénhedt harcos, országok s nagy népek leigázója, aki nem is igazi férfi. . . Hahaha, herélt ember! Ágyasházat őrizni való, nem sereg elejébe!

Dagisteus gögösen ült és megvetően méregette a kacagókat.

— Nem újság, hogy herélt.. . Tudja az egész világ. Tudta minden katonája . . . Akadt persze zöldfülű, akinek mulatságos volt, hogy valamiben hiányos . . . Hogy nem igazi férfi. No, de elbánt velük! . . . Olyan a szeme, hogy menten letérdel, aki ránéz. Ott az ereje, ami hibázik.

A fiatalok abba hagyták a nevetést. Alboin megemelte kupáját.

— Jól mondtad, Dagisteus. Urad egészségére iszom.

A követ is fenéig itta az edényt. Alboin hamar újra töltetett.

— De hallom, az új császár nem igen kedveli az uradat, Dagisteus.

Az asztalnál feszülten figyeltek. Alboin viszi a szót és itatja a követet. Dagisteus beszédes ember, a bor még jobban megoldja nyelvét.

—Hé, Dagisteus barátom, a nagyhírű és hatalmas Narses egészségére koccintsunk! — kiáltotta Klef herceg.

—Az ám, hatalmas és nagyhírű! — büszkélkedett Dagisteus. — Hízelt, hogy ti, nagyerejű longobárdok, ti hosszúszakállú, harcban edzett, bátor s nemes férfiak elismeritek az én kegyelmes parancsolóm nagyságát... Bizony, mondom nektek, sok népet leigázott ő. Még a magját is kiirtotta a rabló, rakoncátlan gótnak ... Apádurad, a hatalmas Audoin király, a jó Isten nyugosztalja haló porában, segítette meg benne. Hasonlóképpen győzedelmeskedett Sinduald, a brentek nagy királya felett, akit még hajdanában Odoaker hozott Itáliába.

Gógös lázadó volt Sinduald, pedig az én kegyelmes uram kedvelte és sok jótéteményben részesítette. De mert uralkodni kívánt, hát foglyul ejté és egy sudár fára fölakaszttatta.

—Az Alemanniából való Buccelinusról beszélj! — biztatta egy öreg longobárd.

—Te hallottad a hírét? . . . Ó, nagy harc volt, amit ellene vívtunk. Magam is résztvettem a csatában Tannetumnál, ahol Buccelinus otthagya a fogát. . . Mindenkit legyőzött az én kegyelmes uram, aki lázadni mert Itália szép földjén. Minden ellent legyűrt, aki túl merészkedett az Alpokon . . . De téged, Alboin király és híveidet tárt karokkal vár.

—Sok irigye van az uradnak — vetette közbe Alboin óvatosan.

—Mondd úgy, hatalmas király: sok a besúgó és az áruló — szólt bedagadó nyelvvvel Dagisteus. Alboin nagyot ütött az asztalra.

— Nagy dolgról beszélünk, Dagisteus. Hagyd a köntörfalazást és beszélj nyíltan ... A hereit kutyaszorítóban van. Segély kéne, ugye? Az én fiatal erőm, erős hadjaim, mi? Erre felelj! . . . Hogy én teremtek rendet? így beszélj!

Néhányan felugrottak és pallosukkal csapkodtak.

—Úgy van! . . . Az ellenségről beszélj, Dagisteus!

—Csend! — parancsolt Alboin. A longobárdok leültek, hallgattak darab ideig és nagyokat ittak. A szolgák új tálakat hoztak, csípős levest mertek a tányérokba.

—Látod, nem vihetem az embereim bőrét vásárra — mondta Alboin. — Tudnom kell Narses szándékát! Vaktában nem alkuszunk.

Dagisteus mámoros szemmel körülbámult. Nézte ezeket a verejtékesarcú vörös embereket, csupahús

toronytestüket és elfogta az iszonyodás. Borsódzott a háta. Vad fenevadak! Barbárok! Kegyetlenebbek és falánkabbak Totila nagybendőjű, telhetetlen gótjainál. Egy rohamra legázolták a virágzó Gepidiát! Láng és vér, irgalmatlan pusztulás, égő föld maradt a nyomukban. Ezeket a véreskező hóhérokat hívja Narses Itáliába! Vége örökre a szép s nyugodalmas latin világnak. Csonkig pusztítják azt a kis kultúrát, amit a hunok és gótok meghagytak!

Most ilyeneknek látta őket: szörnyű éhes fenevadaknak, akiket csak az égő föld éltet. Félelmetes új nép. De övék a jövő! Az eszük nem hervadoz néhány kupától. Milyen élesen és gyilkosan pillant rá ez a király. Kitapintja eleven sebeit. Talán igaza is van. Minek takargassa, hogy bajban vannak. Jobb, ha tőle hallják, mint más országjáró fecsegőtől.

Ahogy újra szétnézett a longobárdokon, egyszerre színjőzan lett.

— Ellenségről beszéltek? ... Piha, annyi, mint a semmi! — hetvenkedett. — Nem a megsegítés miatt küldött hozzátok az én kegyelmes uram, a nagy tetrarcha.

Hirtelen csönd lett körülötte és megállt a falánk rágás és poharazgatás, úgy figyeltek.

— Az ám, a bosszú miatt jöttem hozzád, felség!

Dagisteus szétnézett diadallal és a melle dagadt.

Milyen hökkent arccal bámulják! Majd elnyelik, szólni sem tudnak meglepetésükben.

A hökkent csöndbe Alboin hangja recscent:

— Beszélj, Dagisteus! Bosszút emlegettél!

— Foglald el Itáliát! Vedd birtokodba! Ezt óhajtja a kegyelmes helytartó... Ti láttátok földje gazdagságát... Van egy szekerre való finom bőrmunkám, ékes vasam, bíborom és selymem, ha csudálni akarod, felséges uram.

Alboin remegett és izgalmában fújtatva, birkózza lélegzett. A verejték oly erővel tört ki homlokán, hogy a szemébe csorgott.

— A csudálkozásból elég volt, Dagisteus. A csavaros beszédből is. Hadd hallom a bosszú okát!

Dagisteus elemében volt. Fölfénylett az arca, a bőre kifeszült, ráncai eltűntek, megszépült izgalmában.

—Jól mondad, felséges úr, hogy irigyei vannak a kegyelmes tetrarchának ... Arulkodni járnak Bizáncba. A kutyák azt hiszik, hogy üdvösebb szolgálni a gótokat, mint az én parancsolómat... A császárt befönték a hízelgők. Rávették, hogy színe elé idézze.

—Narses elment Bizáncba?

—Dehogy is ment! — ingatta Dagisteus hevesen a fejét. — Az ő dolga, ha rosszul bánik a latinokkal, üzenté a császárnak. Én vittem a levelet Bizáncba.

Tetszett szörnyen, hogy a herélt ilyen önérzetes. Mégis csak talpig ember, hogy szembe mer szállani a nagy birodalom urával. Alboin is jóízűen nevetett.

— Hallod-e, Dagisteus, én lecsapattam volna a fejedet, ha nekem hozol ilyen pergament.

Dagisteus a csuklóját mutatta. Csúnya vörös heg volt rajta.

— Csak egy kis láncocskát kaptam. Ember kellett hozzá, aki megemelje... Itt a nyoma, nézd csak!... De a bitótól idejében szabadultam. Volt egy felesleges erszény aranyam, az megnyitotta a bilincseket. Láttam még Longinust is, akit a császár Itáliába küldött Narses helyébe. Egész Bizánc pokolian mulatott Zsófia császárnő gonosz nyelvén... Azt merete mondani, hogy a herélt öltson asszonyruhát és menjen gyapjút fenni a lányok szobájába.

— Hahaha! — kacagtak a longobárdok. Majd

eldültek neveltükben. Emlékezet óta nem mulattak így.

—Hahaha, guzsalyt hajtson a herélt! Aszszonyruhában, hahaha! — nevetett az asztal és az egész palota, a pohárnokok, tálakat hordó szolgák és a szabadban a pecsenyét sütő szakácsok, a csontra és maradékra váró rabok. A fáklyák alatt tánkra perdültek a lányok és sivalkodva keringőztek.

—Hát majd fon az én uram olyan fonalat, hogy belefojtja véle a gögös császárnő szufláját! — harsogta a vígságba Dagisteus.

Nyerítve és bőgve röhögtek erre az asztalnál. Pompás multság volt így civódva és becsmérelve látni a nagyokat, a bálványokat, a nagy császárt és világszép asszonyát, akinek bíborpapucsát fejedelmek, királyok csókolgatják.

— Hahaha, egy herélt kötelet fon az isteni császárnő nyakára!

5.

Alboin másnap futáraival Mogentianaeba rendelte a hét főnemzetség hercegeit és az első bírakat, akiknek a tanácsban szavazati joguk volt.

Harmadnap ott volt a tanács valamennyi tagja és megtarthatták a titkos thinget.

Az eskütétel után Alboin szólásra emelkedett.

— Narses ajánlatát valamennyien ismeritek, urak! Követje csalogató ajándékokat hozott, megszédített engem is. No de volt időm aludni rá. Hadd lássuk most józan fővel, mit tervel vélünk a tetrarcha?

Sopianae ura, Klef herceg kért szót.

— Nagy ügy ez, felséges uram és ti nemes testvéreim . . . Azért kérlek benneteket, fontoljátok meg jól a herélt ajánlatát. A válasz, amivel Dagisteus útnak indul, megpecsételi a sorsunkat...

Földünk szép és gazdag, vadban és halban dús. Apáink csontjai pihennek benne! Ne legyünk hálátlanok a földünkhöz, testvérek!

—Te hátranézel, Klef! — vetette közbe Autrich herceg. — Aki sokat gondol a múltra, nem épít soha jövőt! Itália szebb és gazdagabb, erre gondoljatok!

—Szebb és gazdagabb, de nincsen kéznyujtásnyira. Sok vér és verejték marad az úton.

— Kockázat nélkül nincs nyereség!
Többfelől is kélt Autrich szavaira helyeslés.

Aki nyerni óhajt, hozzon áldozatot! Merni kell annak, aki gyarapodni akar!

Klef összefonta mellén a karjait. Félszeme tárnadóan szikrázott:

—Ki meri hinni köztetek, hogy az én óvatosságom gyávaság? . . . Belőlem a föld szeretete beszél... Az eszemmel zabolázom a véretem. Itália nem Gepidia. Új hont foglalni nem kurta harci kaland! . . . Hallottátok Dagisteust, a tetrarcha követjét! Jusztin császár már küldi az új légiókat, küldi Longinust a nyakukra. Nem fogja ölberakni a kezét, ha mi megmozdulunk.

—Vásárolt sereggel, légiókkal hamar elbánnunk! — kiáltotta Klaffó, az egyik bíró.

—Itáliát nemcsak kardok védik, testvérek! Tudjátok milyen kemény örök az Alpok? Nyáron se takarodik le róluk a hó és a jég .. . Kérdezétek az öregeket, mennyi társuk veszett oda a fagyban?

—Igaz, a jég kemény ellenfél — intettek az öregek.

Látszott már, hogy két pártra szakadnak. Az óvatosabbak Klefnek adnak igazat, a forróvérűek Autrichnak.

— Pannónia gyönyörű, de szűk ország! — szólt Klaffó, a bíró. — Ma még bőséggel ellát, de

csak egy sovány év kell és nem lesz a népnek betevő falatja. Szűk ország, kicsi a népünknek!

—Úgy van! — kélt a bíró szavára a helyeslés.

—Merre akartok kitörni egyszer a határból? Északra talán? Látom, a hideg senkit sem csábít! Túl a Dunán Baján hunjai fészkelnek és drágán vásárolt barátság köti a kezünket. Lenn a Száván Jusztin légiói vigyáznak. Csak Itália felé szabad az utunk. Ma még szabad, holnap talán késő is! A herélt minket hívott, de ki tudhatja, nem csavarognak-e követei a frank udvarokban?

Alboin szótlanul hallgatta eddig a vitát. Klaffó okosan beszélt. Narses bosszút áhít és ha ő visszatúsítja követét, Itáliába hívja a frankokat vagy az alemannokat. örökre elvesz számukra Itália, ha most nem kapnak az alkalmon.

— Igazad van Klaffó, hogy megjött az új hódítás ideje — szólott fontoltan. — Dagisteust nem bocsáthatjuk útjára üres ígérettel. Itália a miénk lesz! Ti mind akarjátok Itália elfoglalását, te is Klef hercegem, aki óvatos vagy és nehezen bocsátod ki kezedből a biztosat a bizonytalanért... Jól mondtad, hogy új országot foglalni nem kurta harci kaland. De az ősök, akik a jég világból jöttek, megadták nekünk a példát.

A hercegek elcsendesedve figyeltek. Semmi kétség, hogy Alboin hajlik Narses ajánlatára. Nagy idők előtt állanak. Izgalmuk lassan csitult, hallgatták a királyt és már-már bólogattak.

—Apáink nem maradtak tétlenül, ha úgy hitték, hogy új föld kell! Elindultak és nem gondoltak óra-fagyra!... Ha ti is úgy akarjátok, Itália a miénk lesz! Hitemre mondom!

—A miénk! — kiáltották lelkesen a hercegek és a bírák és kivont karddal gyűltek Alboin köré. Izzadt orcákkal tolongtak és a lelkeség

meleg áradásként tört ki belőlük. Alboin hirtelen csöndet intett.

—És te, Klef hercegem? — pillantott a fél-szeműre.

—Híven követtelek máig és híved leszek mindhalálig, felség — szólt Klef fejet hajtva.

Örömrivalgás kísérte hódolatát. Alboin büszkén nézett vissza rá, jólesett Klef meghajlása. Érzi, legjobb hívei veszik körül, követni fogják vakon, az erejük mintha delejesen öbelé zsúfolódna és megnő viharosra. Iszonyú erő ez, ha egyszer megindulást parancsol, minden gátat elsöpör útjukból!...

Ezután megtanácskozták az őszi és téli tennivalókat. Abban vita nélkül megegyeztek, hogy tavasz közepe előtt nem indulhatnak. Addig titokban maradjon a tervük, nehogy Jusztin idő előtt neszt vegye a készülődésnek és rájuk szabadítsa Moesia és Dalmatia légióit.

Kemény munka lesz idejében előteremteti élelmet, fegyvert, szekeret és igást, ha útra kél az egész nép szolgástul-rabostul, talán százezren, ölbevaló gyerekekkel és törtinú vénnel, akinek bélelt szekérfas kell és sátorfedő. A hadat megmozgatni könnyű, de nem a vagyonban megsziporodott egész népet. Asszonyok nehezen szakadnak el a földtől, ahol gyermekeiket szülték és bőséget teremtettek házuk tája körül.

Alboin felhatalmazta hercegeit, hogy külön adót vessenek ki minden fejre. Kell a pénz az új fegyverekhez való vashoz, amit Noricumban vásárolnak.

A tanácskozás után Dagisteust hívatta.

— Vidd köszöntésemet Narses testvéremnek — szólt hozzá. — Szívemnek hő vágya, hogy tavaszszal Itália földjén találkozzam véle.

A követ megremegett boldog izgalmban.

—Elfogadod a kegyelmes helytartó meghívását?

—Tavasszal megindulok, Dagisteus. Ezt ízemenem a helytartónak.

— Isten segélye veled és népeddel! — rebegette hálásan Dagisteus. Küldetését elvégezte, egy napot sem akart késlekedni. Alboin gazdagon megajándékozta és még aznap elhagyta Mogentianaet. . .

Szüret ideje jött. Alboin Autrich meghívására ellátogatott Carnüntumba. Utján Rozamunda is kísérette. Napközben most alig váltottak néhány szót. Rozamunda látta, hogy a férfi egyre lázasabbá válik. A tavasszal meginduló hadjáratról beszél embereivel és távolbamerülő szemén különös, idegen fényesség izzik. Mintha más emberré vált volna, ilyen idegennek sohase érezte maga mellett. Szótlan elkomorodással hallgatta vitáit, csupa-parázs férfibeszédét.

Ott járt a közelében, szinte súrolta a lehellete, mégis azt hitte, hogy elhagyatott. Nem tudta követni lázas tervezgetéseiben; valami veszedelmet neszelt.

Este a szabadban táboroztak. Némán kuporgott a tűznél, a férfi odajött hozzá és ő sírva vetette magát karjaiba.

— Mi bajod, Rozamunda?

Alboin megölelte és szomjasan csókolta. Karjai közt hirtelen megenyhült. Tenyereinek, egész testének forrósága megnyugtatóan átáradt rá.

— Milyen szép lehet odalent. Csudás ország Itália! — hallotta suttogását.

Megdermedt és el akarta lökni magától. Irtózott tőle e pillanatban. Még most sem tud osztatlanul az övé lenni! A karjában tartja, érzi a szíve dobbanását és tapadásának lángját, de a hév másért van. Meggyűlölte a terveit, amelyek elvonták tőle. Minden íze fellázadt az ellen, hogy csak darabja legyen a férfi életének!

Kivonta magát ölelő karjaiból és ekkor valami váratlan történt. A szíve verése kihagyott és elragadtatott kis sikolyban tört ki. ökle puhán kinyílt és a keze fölfutott Alboin nyakára. Szép, erős fejét oda vont a ölére.

— Hallgasd! ... Mozdul... él! — tört ki ujjongva.

Alboin odaszorította a fejét, hallgatta szívének boldog dobbanásait és messzenéző szeme csillogott.

— Az övé lesz Itália! A mi fiúnké! . . . Olyan királyságot hódítok neki, mint Isten ostoráé volt!

Rozamunda már rajongva hallgatta. Nem bánta többé, hogy minden gondolata összenőtt álmával, földfoglaló terveivel. Az álmaiban ott vannak ők ketten, ő és a gyermeke, akit a télen világra hoz. Először tudott örülni a békebontó tervnek, az új hadjáratnak, amely nem hagyott megnyugvást Alboinnak. Telhetetlen hódítók! Kitépik innen is, ahol már gyökeret vert és új otthont épített. De talán így jó! Nem fog bánkódni, ha el kell hagynia Pannoniát. Messzebbre kerül Gepidiától, elpusztított hazájától. Messzebbre a múlttól és talán örökre felejtheti.

Méltónak kell lennie Alboinhoz. Az új otthont vele együtt fogja fölépíteni. Részt kér a foglalás gondolataiból. Az ő ereiben is hódító fejedelmeknek, harcot intéző királyoknak és a szteppék nagy khánjainak vére csörgedez, akiknek egyetlen eszméje és életetője volt a földfoglalás.

6.

A szüreti vigasságok napjait Carnuntumban töltötték. Ragyogó és mulatságos volt ez az ősz. Aütrich görög birkózókkal, latin táncosnők csöngettyű- és füzértáncaival szórakoztatta királyi ven-

dégeit. Gondos és bőkezű vendéglátó volt, kőháza kényelmet adott és minden nap új mulatsággal örvendeztette meg Rozamundát.

Napközben sokat vadásztak a Carnümtumot övező lápos erdőkben. De Alboinnak nem volt soká nyugsága. Alig egy hét múltán követet menesztett Gepidiába, találkozni akart az avar khánnal.

Búcsút vett Autrichtól, Rozamundát Brigetióba kísérte, aztán sietve folytatta útját Herculián és Sopianaen át Lugió felé. Ügy tudta, hogy Baján a Tisza torkolatánál verte fel táborát. Követével arra kérte, hogy a Dunánál találkozzanak.

Szép őszi időben jött Lugióba. Hajnalban egy keveset esett és a nedvesség csillámos ragyogást adott a tájnak. Selymes finom kékséggel tündökölt az ég és a napnak olyan halk melege volt, mint egy búcsúsimogatásnak.

A Duna ezüstszürkén fénylő árral kanyargott a sárgahajú füzek közt és hajjai fölött halra portyázó vércsék cikáztak.

Alboin Sopianaeba akarta hívni a khánt, hogy Klef birtokán fejedelmien megvendégelhesse. Baján húzódozott.

— Új nászomat csak a minap kezdem, testvér. Ne kívánd, hogy soká elmaradjak sátoraimtól. A megkezdett mézet fenékig kell enni, különben megkeseredik.

Kicsit megvastagodott Baján és kigömbölyödött arcában frissen és vidáman fénylettek a szemei. Kevesebb sandaság és szúrósság volt bennük. Alboin örült, hogy beszédes kedvében találja. Könnyebb napja is lesz talán, hamar megalkuszik vele.

— Új ágyasod egészségére! — köszöntötte az üdvözlő itallal. A földre öntött néhány cseppet, hogy hún szokásnak hódoljon. Csak aztán emelte

szájához a kupát. — Hallom, gyönyörűséges kvád herceglány osztja meg veled ágyad örömét.

—Jól tudod, testvér!

—Új asszony, új íz — nevetett Alboin. Csiklandó derűvel volt teli. Jó napja volt. A beszéd jól indult. Csupa hajlandóságot látott a khánban.

—Almaízű. Keményhúsú őszi alma.

—Nem vásik belé a fogad? Hányadik, testvér?

—A sámán gondja, hogy számon tartsa. Nem az enyim.

Önelégült vigyort fojtott el Baján. De látta Alboin és Klef arcán a kéjteljes izgalmát és arra elhallgatott. Nem illő idegenek előtt asszonyi ölnek édességét fitogtatni, férfierővel kérkedni. A beszéd csak elpiszkítja a hamvas örömet. Más testi szükségét sem hánytorgatja fel a férfi.

A Duna partján már felvonva állt sárga nagy sátra és a földbe szúrt kopjákon apró zászlókat lengetett a szél.

Szönyegetek rakatott a sátor elé és azokra kuporodtak ők hárman. Alboin testőrsége lenyergelt a közelben. Baján kísérete a sátor mögött tanyázott.

Amint leültek, Baján hunyorgatva elnézte Alboint.

—Jó utatok volt?

—Kellemes. Idén szép az ősz. Gazdag szüretünk volt.

—Az jó ... Magot is bőven arattál. Kapóra jön, hogy telt csűrökkel várod a tavaszt.

Alboin füle kivereslett. Miért emlegeti Baján a tavaszt? Furcsa kis vigyor van a szája szélén és a szeméből hamis kis fények sütnek. Forró lett a feje a gondolatra, hogy Baján megtévesztette a kedvével és megint kemény harca lesz vele.

— Szűk lett néked Pannónia, hallom testvér — szólt váratlanul a khán.

Alboin elhűlve meredt rá.

— Ördögöd van! ... Honnan tudod? Követem fecsegett?

Baján legyintett.

—Ne bántsod az emberedet. . . Tüzes fogó nem tépne ki belőle fölös szót.

—Akkor hát?

—Az ilyen gondolat madárszárnyon repül. De nálam megpihen. Megnyesem a szárnyát, nem engedem tovább!... Narses bizonytalán nem udvarlásra küldte hozzád kedves emberét, Dagisteust.. . Ládd, ma én mondom, ne húzzuk soká ezt a szép időnket. Testvéred vagyok, szerződünk már vérrrel. Beszélj hát, mire kellek? Lovast akarsz? Fegyvert, segélyt, hadat, szekereket?

A khán odatartotta tenyerét Alboin elé. Kacsintott közben és úgy nézett Alboinra kedveskedve, mint a szerelmesére.

— Parolázok előre! . . . Lássad, jó szívvel akarlak megsegíteni.

Alboinban düh és öröm is volt. Csodálkozott Baján túlságos hajlandóságán és veszélyt, váratlan csapdát neszelt. Lassan nyúlt a keze után és megszorította.

— Derék dolog, Baján, hogy így beszélsz. De én nem segélyt jöttem kérni. Nem kérni, hanem adni akarok.

Csupa szem lett a khán arca. Csupa figyelem minden izma. Leste Alboin mozdulatát. A szó sok mindent rejt, olykor a kéznek rebbenése többet mond. Drága lesz az ajándék, ha ilyen lóhalálban jött, hogy fölkinálja.

— Ajándék? Kíváncsivá tettél, testvér!

Hűvös és nyugodt maradt, csak ült keresztberakott lábain és a pillája se mozdult, ahogy Alboint figyelte.

— Május havában indulok és Pannónia gazdátlan marad.

—Hogyan? Viszed népedet is?

—Régi álmom ez, Baján. Megyek a nagy hódítók, Attila és Totila útján.

—Vigyázz, Alboin! .. . Az álom merész! Hűtlen a föld, sose marad annak kezén, aki nagyon akarja.

Alboint elöntötte a hév. Fölállt és két karját széttárta:

— Örök birodalmat építetek! . .. Te nem tudod, Baján, milyen erő lakik bennem. Én az Észak fia vagyok!... Száz ősz erejével megyek, akik az örök jég világában megálmodták mind Itáliát. Most nem tagadhatom meg őket.. . Indulok, hogy valóra váltsam az ő legmerészebb álmukat.

A hév fölborzolta Bajánt is. Mindig ilyen volt ez a nagy tag ember, fémesen villanó kék szemével, megejtően szép s idegen arcával: csupa rajongó megszállottság és akarat.

—Ülj mellém! — mutatott a szőnyegre. — Úgy jó, ha szembenézünk. Ha jól értelek, te az én védelmemet akarod a hátadba. Ne tagadd! Pannónia így is ajándék marad.

—Fogadom, hogy nem marad harcosom határai közt és kardkivonás nélkül birtokodba veheted.

— Az ám! Jusztin légióiról megfeledkeztél.

Alboin leült és komoran nézte Bajánt. Ingerült lett és roppant düh gyűlt benne. Most már tudta, hogy gyűlöli Bajánt. Minden ízét átjárta a harag. Szeretne Baján torkának esni, hogy fogaival átharapja. Rávetné magát, mint a fenevad, csak úgy csitulna dűhe, ha vérét venné. Ezt a telhetetlent kell megajándékoznia! Az ölébe dob egy virágzó szép országot.

— Az a kis kockázat nem számít. .. Jusztin légióinak én adok munkát. A te dolgod csak séta!

A vér köde lassan eltisztult szeme előtt. A

szája körül lemosódott a düh ráncá. Újra nyugalommal nézte Bajánt.

— Aztán nem szól örökre az ajándék.

Baján fölütötte a fejét:

— Hejszen tudom, hogy így gondolod!.. . Becsületesebbnek is vélem így az alkut. Mondd hát, mit akarsz?

— Úgy lehet, hogy csontom ott porlad és népem vezér nélkül marad ... A véreddel kell megfogadnod, Baján, hogy visszaadod népemnek Pannoniát, ha engem elhagy a szerencse. Kardvonás nélkül, ahogy te kapod az én kezemből.

— Elfogadom! — szólt Baján hirtelen és már kivonta kését, hogy karjába vágjon.

Alboinban fölébredt az elbamenti alku megalázó emléke. Egy szemernyit visszafizethet most.

— Ne még, Baján ... Alkudjunk pontosan. Ha mondom is, hogy a szerencse hűtelen lehet hozzám, az erőmben bízom én. A fiaméban is, akit az asszonyom fog szülni nekem ... De úgy lehet, egyszer szükségét szenved az én vérem, aki ágyékból fakadt. Jusson vissza tulajdonába a föld, amit kezre és a te véreid kezére bízok.

— Hogy értsenek, örök szerződést akarsz?

— Úgy értettem!

Bajánt kezdte mulattatni Alboin csavaros észjárása. Mit akar az ilyen örökre szóló szerződéssel? Bolondság! Ki állhat jót az unokái tetteiért? A fontosban régen szót értettek és most ingerkedni akar. Bosszantja, de ha kedve telik benne, nem fogja elrontani örömét.

— Nagy szó: örök! Mi az? Négy emberöltő vagy tán tíz?

— Ítéletnapig szól!

— Ítéletnap? Mi az? ... Én emberöltőben mérem az időt. De ha nagyon kívánod, állom a szerződést öt emberöltőben.

—Eszkendőt mondj?

—Legyen száz!

—Kevés?

—Furcsa vagy, testvér. Álljak jól az unokáim unokája tetteiért? Nevetnék, ha nem te mondtad volna!

—Fogadd kétszáz esztendőre a magad és nemzetséged nevében. Amit a véred megpecsétel, azt minden örökösöd tiszteletben fogja tartani.

Baján parányit pislogott. Különös ember ez a longobárd. Milyen biztosra véli a vérpecsétet. Nem álmodik hitszegést. Árnyéka sincs benne a kételynek, hogy jöhet idő, mikor nem az ő vére parancsol az avarok felett. Olyan forgandó a szerencse. Valahol a homályban talán feni kését valamelyik ellenfele, akiről azt véli, hogy híve. Hahaha! Esze ágába sincs kiragadni ezt az embert a hiszékenységből. Bánja is ő, ha akár kétszáz esztendőre kíván véle szerződni. Fontos az, hogy híven állja szavát, amíg lélek van benne. A többire nincs gondja.

— Legyen úgy, ahogy akarod!

Klef fogta serlegbe vérüket és egy kortyot ittak ketten: Alboin és Baján.

7.

Október havában Alboin újra Mogentianaeben volt. Odavárta főembereit.

A hercegek sorra jöttek és beszámoltak a készülődésről. Huszonötezerre becsülték a kardforgatók számát. Négyannyi népet jelentett ez. Nagy gond a százezernyi népnek gyors megmozgatása. Asszonyoknak és gyerekeknek a foglaló sereg nyomában a helye, hogy rögtön gyökeret verhessenek a meghódított földön.

Elhatározták, hogy április havában a Mura-közben gyűlnek össze. Onnan indulnak egyszerre. Celeien át Aquileja felé vezet az első roham.

A további tervezetést elvágta a meginduló őszi eső. Sárba, kerékmarasztaló, lovat elnyelő posványba fulladt a világ. Alboin üggyel-bajjal elvergődött Brigetióba. A palota nyirkosán és esőtől csapzottan fogadta.

Unta és ingerültté tette a közelítő téli idő. Az élet mintha megállt volna és csak rest tespedéssel várhatta a napok múlását. Az eső szennyesen ömlött és nem engedett mozdulást. Dologtalanul ténfergett a palotában.

Rozamunda gyerekholtmit varrogatott gepida asszonyaival. Ezek a fajtájabeli asszonyok szinte észrevétlenül jöttek és terjeszkedtek a palotában. A nemesek közt rossz vért szült, hogy királynőjük gepida hölgyekkel szórakozik, a cselédsége is idegen és hogy longobárd nőt alig enged a közelébe. Alboin vállvonogatva hallgatta panaszukat. Ártatlan öröm, ha jobban kedveli a vérbelit. A longobárd hercegnők és a főnemesek lányai mindig is az idegent fogják látni benne. Sohase tette szóvá ezeket a panaszokat Rozamunda előtt. Az ágyasházban éljen tovább kedve szerint.

Két hét telt el tétlen várakozásban. Valami fásultság hatalmasodott el mindjobban rajta. Olykor délidőig is hentergett nyugágyán. Ahogy az ételt hozták, éhség és kedv nélkül turkált benne.

— Beteg vagyok! — érezte. Valóban ernyesztő láz lepte el és arca sárgult, fénytelen szemei nyugtalanul kutattak.

Rozamunda a homlokát és haját simogatta. Hogy előmlik ebben a tétlen életben ez a nagy ember. Milyen tehetetlen és nyűgös. Sárga, petyhüdt és gondozatlan, rosszszagú és szennyes. Fanyar gőz dől a szájából. Délidőben kezdi az italozást

és vedeli magába a bort és méhsert, míg a mámor levágja és testőrei cipelik ágyába.

— Inni adjatok! — hallja nap-nap után és a szolgák futnak a friss kupákkal.

Alboin az első kortyok után földerült. Feszülő nyugtalansága fölengedett. Hagyta, hogy Rozamunda gubancos haját fésűvel ráncbaszedje. Közben ivott tovább és amikor Rozamunda megpróbálta kivenni kezéből a kupát, harsogva nevetett. Odavonta magához, csak félkarral és olyan erős volt a szorítása, hogy Rozamunda fölszisszent.

— Gyöngé harmatom . . . te! Megfúl a gyerek, ha megölelek.

Az asszony úgy hullott rá, olyan erőtlen elborulással, mintha elveszne és menekülne hozzá. Alboin dédelgette, de a karja és minden ujja, mint a vasszegek, úgy általverték sajjó húsát.

— Eriggy! — toltá el magától a férfi. — Nem vagy most ölelésrevaló.

Rozamunda visszavonult az ágyasházába. Betege lett a sivár időnek, akár Alboin.

A férfi komoran tovább ivott. Magányosnak és elhagyatottnak érezte magát. De embert nem tűrt maga mellett, csak egyetlen testőret, Peredeót, aki nála is jobban bírta a szörnyű italozást.

Fáklyagyujtás után két nőcseléd lángon sült húst hozott. Abból torkig laktak. Mikor kivitték a tálakat, Alboin az ágyasházba üzent:

— Kívánj nyugodalmas jó éjszakát a királyasszonynak!

A másik leányt ott tartotta az asztalánál. Magas, erőskeblű és rózsásarcú volt a lány. Szép aranyhímes ruhájában duzzadó és kívánatos. Fanyar szag szállt a testéből. Alboin fölgerjedve nézte és magához vonta.

Reggelre elfelejtette, mint a többit, ezeket a sápadó, lángolóvérű cselédeket, akik az őszi

tespedésben fölcsigázták és megpihentették érzékeit.

Szélviharos volt a nap. Tövestől tépte az orkán a fákat és bedöntött néhány tetőt. Félmeztelenül odaállt a hidegben az ablak alá és fölvidámodva nézte, mint takarítja el a vihar az ég roppant szennyesét.

Az örömtelen ölelések, részegség és rest heverés után az orkán mintha belőle is kifújna minden tisztátalant.

Egy veder hideg vizet hozatott és ott az ebédlőházban, ahol aludt, megmosdódott. Porrátört szappangyökérrel és korpával dörgölte vörösre mellét. Fanyarízú száját ibolyával és fahéjjal szagosított vízzel üdítette föl. Üstökét addig fésülte, míg puha hullámokban hullott tarkójára és megkenette illatos zsírokkal. Aztán friss ujjast húzott magára és lábait tiszta, fehér pólyákkal köttette át. Nyalkán és délcegen megállt Peredeo előtt. Sudár és fiatal volt és a szája, ahogy élveteg nevetésre nyílt, nedvesen fénylett.

Az ágyasházba ment, hogy Rozamundát köszöntse. Most látta csak, milyen megnyúlt és sápadt az asszony. Tág szemeiben a szenvedésnek árnyéka. Szégyent érzett. Megkereste Rozamunda kezét és fölfonta becézve az arcához.

Az asszonyt lassan átjárta az öröm melege. Olyan váratlan ajándék volt ez a reggeli köszöntő. Alboin szemét kutatta, amely most tiszta volt, mint egy gyermeké. Olyan magabizó, erélytől sugárzó.

—Félek, Alboin! — suttogta.

—Mitől, bogaram? . .. Amennyi tudós asszonyt akarsz, mind idecsődítem neked. Maxentius is vigyáz rád.

—Ó, nem az én nehéz órára gondoltam ...

Téged fenyeget veszély! Kicsi néppel nekimenni egy világnak!

Alboin elkomorult. Leverte, hogy Rozamunda olyan kishitű. Igénytelennek tartja erejét, gyöngének a népét. Elfelejtí, hogy már megállta a nagy erőpróbát. Leigázott egy hatalmas népet ezzel a törpe erejével!

Rozamunda mintha megsejtette volna elkedvetlenedése okát.

—Baján segítsége kellett, hogy Gepidiát legyőzd!

—Miért emlegeted hazádat? Én nem akarlak emlékeztetni és magad téped föl a sebet!

—Tudom, jó vagy hozzám ... Ha nem érzém, akkor meghalnék. Vagy a gyűlöletem elpusztítana.

Alboin nevetett. Eszébe villant a fekete sámán, aki itt a palotán rajzolta bűvköreit és lángból, vérből mondta a jövőndőjét. Emlékezett éberén villogó szemére, ahogy a tenyerét figyelte... Szeretni és gyűlölni fogja őt az asszony, aki a vérben él!... Az ölelése mézét és mérgét jósolta meg neki. Először hallja Rozamundától a gyűlölet szavát.

— Megölnél?

— Nem érzed: el kellene, hogy emésszelek! Rozamunda szája elferdült. Az elfojtott indulat görcsbe húzta arcát. Kegyetlen öntudatos ránc jelent meg ajkai fölött. Egészen csendes lett. Miért is kínlódik ilyen boldogtalan gondolatokkal? Mikor örülnie kellene, hogy a közelében van az ember és boldog derűvel van eltelve. Mégis hadakozik, bántja és taszítja magától.

—Ne hallgass rám!... Néha olyan boldogtalan vagyok.

—Boldogtalan? — borult el Alboin. — Nincs meg mindened? ... Megbántottalak?

—Nem tudom, mi van velem, hogy néha úgy rám rohan a félelem.

—Szebb ősziünk lesz Itáliában ... A jövőt ne féltsd! Hiszen ha segély kell, egy hívásomra jönne mind, a kvád, a szász és a hún, jönne akár Baján. De hóhullásig ne tudja meg senki, hogy tavasszal megindulunk.

—Hóhullásig? ... Azt hiszed, minden embered lakattal jár a száján. Nem maradhat titokban, hogy új hont akarsz foglalni. Aki jó szövetségesnek, azt jó megnyerni ma. Holnap minden martalóc-szorda kéretlenül a nyakadba szakadhat.

Először volt, hogy ők ketten az ország dolgairól beszéltek. Olyan biztos és fölényes volt Rozamunda. A férfi kezdte csodálni.

—Nem kell senki segélye. Megszámláltattam: huszonötezer kardforgatóm van.

—Ismered a légiók erejét? Kővárakat akarsz nyilas és kópjas haddal megrohamozni? Falat bevenni pallossal, hajítódárdával?

—Majd az éhség erejével, ha vassal nem! Csinálunk ostromgépet, ha kell. Van annak is tudója a seregben.

Rozamunda Gardát, a komornáját szólította. Bőredőjű szép bíborruháját az ágyra rakatta. Ma tetszeni akart.

Alboin felállt. Lehajolt Rozamundához és megint gyöngédséget látott rajta. Megbékülten kiment.

De az asszony aggálya kibillentette nyugalmából. Nem volt többé oly biztos. Talán igaza lesz, hogy idejében kellene jó szövetséges után nézni. Bajánra nem gondol. Ördögi ember, se szíve, se lelke nem áhítja segítségét. Temetetlenül fölfalná őt. Félelmetes ez a khán. A Dontól a Dunáig nőtt az országa. Most ott táborozik a Tisza torkolatánál. Befészkelte magát Gepidiába és sanda

szeme rajta függ. Nem mozdul, bálványmereként csak vár. Az ujját sem mozdítja meg és megint az ölébe hull egy ízes falat. Kardcsapás nélkül elnyeri Pannóniát.

Nem hamarkodta el, hogy szerződött a khánnal? Éppen ez a félelmes erejű szomszéd nyomul utána. Ott marad a közelében. A sarkában s nem tud szabadulni tőle, a hátában marad.

Ha valaki most mondani merné, hogy rettegi Bajánt, haragjában legyilkolná. Micsoda arcpirító gondolat! Rettegni a khán hatalmától? ... De az idegeiben, legbensőbb énje mélyén, bevallatlanul és titokzatosan lapult a kényszer: futni az erősebb elől!

Még nem ért a tudatáig, hogy ez a kényszer, ez a titokzatos és bevallatlan félelem az igazi mozgatója terveinek. Ez ad lángot hevének és élteti támadó kedvét.

Peredeóval Helmechist hívatta.

—Küldenélek a szászokhoz követségbe.

—Segélyüket óhajtod, felség?

—Ám jöjjenek, ha elismerik vezérségemet. Légy résen! Kapnak majd az alkalmon. Sigisbert a nyakukon és szabadulni akarnak.

— Értelek, testvér. Feltétlen alávetést követelsz.

Helmechis két napot várt. A fagy fölszárította az utakat. Akkor elindult.

A tél megváltoztatta a brigetiói életüket is. Alboin naphosszat nyeregben ült és seregszemlét tartott. Sűrűn jött most Brigetióba a kardforgató nép. A város be sem tudott fogadni annyi embert. A határban százával álltak a sátrak és köröttük olyan vidám vásári sürgés volt, mint a nagy ünnepek idején.

A fegyverkovácsok, páncélkészítők és szekeresek éjjel-nappal munkában álltak. Alboin külön biztost rendelt melléjük, hogy munkájukat siettesse.

Helmechis hamar visszatért. Hildibrand her-

ceg, a szász fejedelem legidősebb fia jött vele. Égőhajú, szeplősarcú szálas legény volt a szász herceg, olyan kezekkel, mint a malomkerék. Apja helyett jött, hogy hűséget esküdjön Alboinnak.

Alboin az udvarban tartotta Hildibrandot. Alkalmazkodó, csöndes fiú volt a herceg, alig hűszesztendős, akit örökre megnyert hívének azzal, hogy lányát, a még cseppnyi Albsüindát, odaigérte menyasszonyául.

8.

A téli nagy vadászat idején volt.

Alboin néhány hívével és a szász herceggel messze elkalandozott a havas hegyekbe. Harmadnap nagy zsákmánnyal megrakodva, vidáman fordultak vissza a csikorgó fágyban.

A szőlőkhöz értek, amikor az úton lovas bukkant föl. Peredeo volt. A testőr rohanva jött.

—Százfelé kutatunk utánad, felséges uram!
— kiáltotta a testőr.

—Mi baj, Peredeo? — kérdezte Alboin bal-sejtelemtől eltelve.

—Rossz hírrel jövök, nagyúr... A reggeli sétán megcsúszott a királyasszony. Hölgyei föl-emelték, de már elfogta a vajúdas.

— Ideje előtt!

Nehéz sóhaj tört ki Alboin melléből. Miért is bünteti őt így az Úr? Elvesztette Chlotsuindát és testőrén látja, hogy az új baj szörnyűséges.

Olyan ölő tekintettel mérte végig emberét, hogy az hirtelen hamuszín lett és egész testében megremegett.

—Beszélj már!

—Sietve vitték az ágyasházba ... Tudós embered kéznél volt. Jöttek a vénasszonyok is, hogy megsegítsék. Fiút szült.

—Fiút!

—Fiút, de halottat!

Alboin örjögve a lóra csapott. Sebes vágásban elérték a palotát. Maxentius az ágyasház ajtájában elállta útját.

— Nem engedhetlek így hozzá, felséges uram.

Alboin összecsuklott. Sírt hangtalanul. A gyöngeségtől majd elalélt.

— A gyermekem, Maxentius?

— Áldassék az ég, hogy megóvta a felséges asszony életét.

Alboin puszta markával széttörülte szivárgó könnyeit és sarkonfordult. Nem volt itt maradása. Pokol ez a palota a beteg asszonnyal és a halott gyermekkel! Menni, menni, futni innen!

Lováért kiáltott és nyeregbe szállt. Maga sem tudta, merre vágat, hová az éjszakába a porló havon, remegő hideg csillagok alatt.

Crumerum előtt Helmechis beérte Peredeóval. Hagyta, hogy körülvegyék, leemeljék lováról és bevezessék egy házba. Mintha minden csepp ereje kifolyt volna csontjaiból, olyan esengő, gyöngé volt.

A ház ura mély hajlongással köszöntötte. Alig látta, alaktalan köd volt az egész világ és fájdalom minden szó, minden hang.

A melegben leolvadt a ráfagyott hó, vásznakkal törülgették és forró borral itatták. Lassan magára eszmélt. Valamikor járt ebben a házban. Ismerős volt a gazdája. Emlékezetében kutatott.

—Te vagy Pemmó apja? — kérdezte botladozó nyelvvel.

—Én vagyok, nagyúr — szólt az öreg hálával eltelve, hogy Alboin fölismerte.

Igen, ez Pemmóék háza volt. A vidám Pemmóé, akit olyan régen elveszített. Az élet kegyetlen, sorra elpusztítja, aki közel jut szívéhez,

— Szerettem Pemmót — mormolta és újra

erőt vett rajta a fájdalom. Ha mint sebzett vad felüvöltene, talán hamarabb eltisztulna lelkéről a gyötirelem.

—Királyságot akartam neki... az én fiamnak ... Itáliát, a világot! — dadogta könnyek közt.

—Meg kell nyugodnod, felséges testvér uram — mondta halkán Helmechis.

Alboin véreres, nedves szemmel körülbámult. Le kell ráznia magáról ezt a gyöngeséget. Méltatlan, hogy így előmlik.

Ott maradtak éjszakára a házban. Alboin hamar mély álomba zuhant. Reggel kábultan, nehéz fejjel ébredt. Komor volt és nyomottkedvű. Hallgatagon ügettek vissza Brigetióba.

Rozamunda sápadtan várta dagadó párnák és prémek közt. Elgyötört volt a mosolya, mint egy kőpadra vont lélek búcsúzása.

— Alboin, milyen szerencsétlen vagyok!

A férfi kezébe vette a heverőről lecsüngő fehér karját. Olyan tágak voltak Rozamunda szemei, a szenvedés megtörte fényüket.

— Ne hagyj el engem, Alboin!

Alboin zúgó vérrel hallgatott. Különös, hogy Rozamunda vádolja magát. Benne is harag és nehéz bánat volt, fullasztó bánat és a lelke mélyén halálos fáradtság és önvád. Nincs büntelen ember! Minden bűnért megtorlás jár! .. . Ezekért a megtört szemekért, a halott gyerekért talán neki is felelnie kell! A bosszú, a halál mérge volt benne, amikor rettentő szomjában először tépte magához Rozamündát. Halottat csókolt belé! ... így bűnhődik, veri az Isten. Pedig a szíve teli van szerelemmel. Azóta és mindig!

Küzdött előtörő könnyeivel. Jó volt, hogy Maxentius nem engedte soká a beteg ágya mellett. A palota csarnokában Grimuáld püspök várta. Szótlanul hallgatta jámbor példázgatását és vigaszát.

— Legszebb férfierődben vagy, felséges úr. Asszonyod fiatal. Meglásd, maholnap újból áldott lesz a méhe és örököst szül.

Jöttek a hívei, hogy felvidítsák, de lelkéhez alig ért beszédük.

Hildibrand herceg búcsúzott tőle.

— Szomorú lett a házam. Futnék magam is, de merre? A bánat mindenütt elér! — szólt csüggedten.

Finom nyestprémes bundával ajándékozta meg vendégét és mikor Hildibrand szánba ült, maga nézett utána, hogy prémzsákba bujtassák. Ügy dédelgette mint gyermekét és a búcsúnál megölelte.

Csendes lett a palota tája. Rozamunda csak lassan kapott erőre. Alboin újból fogadta a hercegek futárjait, akik a tél fagyában is hozták a jelentéseket a készülődés gyors folyamáról. Kevés idő volt hátra, a telet nem tölthette tétlenül. Elmerült újra gondjaiba, örült minden új hírnek és komorsága felengedett, amikor híret vette, hogy az országban nő a lelkesség, harcosai alig várják a rügyfakadást.

Most testőrei között élt, az ágyasházat messze elkerülte. Rozamunda lábbadozva szöszmötölt szobáiban, Albsuindával játszadozott. Csinosítgatta, tarka ruhákba, finom kis prémekbe bujtatta és hallgatta vidám csacsogását. Élénkbeszédű pösze kislány volt, hálás a dédelgetésért.

Ha Alboin játszadozva látta őket, zavart érzett, ő valójában nem vonzódott a kislányhoz és Albsuinda alig tűrte közeledését. Félt és riadozott. Rozamunda pedig megnyúlt alakjával és sápadtságában, mint egy új ember, húzódozó, szinte szűzi. Nem is kívánta meg, a vére hűvös maradt, érzékeire homály tapadt. Elhízott és kicsit elnehezedett a teste ezen a télen.

Február elején hirtelen felengedett a fagy. Alboin sokat járt megint a hegyei közt. Kint mintha jobban ocsúdna mély és süppedt lelkiállapotából, egyensúlyba került. Valahogy csak eltengenek még tavaszig.

Ha nem volt Rozamunda közelében, már vágyódással gondolt rá. Szegény asszony, hogy megszenvedte ő is ezt az irtózatot telet! Eszébe jutottak régi mámoros napjai, a nőcselédek, táncoslányok, akiket szerelemnélkül ölelt és fanyar nyál gyűlt a szájában. Most egy se kellett. A vére nem feszengette testét.

Rozamunda nyűgös volt, ha Alboin soká távol maradt. Hamar elfáradt még és alkonyatkor párnák és prémek közé kellett fektetni, úgy elhagyta az ereje.. Maxentius fűszeres borlevessel kínálta.

—Ettől erőre kapsz, felséges asszonyom.

—Nyilai a derekam, csupa szagatás a méhem — nyöszörgött Rozamunda és könnyei lefolytak finom bőrén.

—Nem érzem már véred tüzét... De neked is akarnod kell, hogy gyógyulj!

Maxentiusnak igaza van: akarnia kell, hogy újra erős legyen, arca kisimuljon, a szeme tűzben égjen, szép legyen és kívánatos, az asszonyok közt a legszebb a palotában. Ragyognia kell, hogy újra megszeresse Alboin.

Reggel megint elbúsította a magányosság. Helmechist látta az ágyasház körül. Ott járt, mintha lesne rá. Finom, hallgatag arcával mennyire más, mint a többi férfi.

Behívta magához.

— A kezed, mint a lányoké — szólt hozzá.

Helmechis szőke szemöldöke megmozdult. Nézte a királynőt tapadó fehér selyemingében, nárcisnak és rózsaoajlnak kábító illatában, a hálójában ingerlő félhomályában és nem tudta, miért hívta e füledt

melegbe az asszony. Rozamunda hallgatott és mintha mosolygott volna. Talán őt nevette!

—Van az én karomban is erő — mondta vontatottan és fölgyúló érzéssel tapadt rá.

—Én csak a kezetről szóltam, Helmechis.

—De a karomat nézted ... Tapintsd csak!

Rozamunda mulatságosnak találta, hogy Helmechis az izmait fitogtatja, akár játék közben a kisfiúk, kipirult, kakaskodó orcákkal, ahogy begömbített karjukat mutogatják.

—Hiú vagy te is, barátom.

A férfi nyaka vörös lett. Rozamunda látta, hogyan fut föl a vére a homlokáig. Kedve támadt, hogy tovább ingerelje.

—Miért is kéne neked erő? Nem forgatsz fegyvert. Duhajkodni se láttalak. Lányok se pusztítják az erődöt.

—Nagyon ösméred az én életemet, nagy-asszony!

Keményen csengett a válasz. Rozamunda meglepetve ejtette szemét a ferdevállúra. Olyan volt most a férfi hangja, mint a kardpenge: élesen csengő, kihívó.

—Értek én kevésből is — mondta Rozamunda és ajkán valami dévajság volt. — Itt látlak szobáim körül. Csak lézengsz, mint aki sok mákot nyelt... Téged azonban jóllakat, ha komornáim szoknyáit nézed.

—Ha olyan kevésből értesz, többet kéne tudnod! — lobbant föl Helmechis.

—Többet?

Rozamunda színes kendőt gyúrt az ujjai közt. Idegeiben finom izgalom bujkált. Látta, hogy a férfi arca lángot vet. Nem mozdul a küszöb mellől, de a szeme, a szája, a karja, egész teste csupa megkívánás. Egy percre végigáradt rajta is ez a bujtogató friss izgalom. Aztán ráhanyatlott

heverőjére és újra hűvös volt. Kicsit messzire ment a játék.

— Komornáim igen szépek, kívánatosak . . . Miért élsz úgy magadban asszony és öröm nélkül? Segítsek? Feléd hajlítom, akit akarsz.

A ferdevállú hirtelen előrelépett.

—Miért kínzóí, nagyasszony? .. . Mikor tudod, hogy egyik se kell nekem.

—Én tudjam? ... Furcsán beszélsz, Helmechis.

Kis ingerültséggel mondta ezt Rozamunda. Könnyen elpirult. A férfi már a lábánál állt. Hallotta, hogy nehezen lélegzik.

—Eredj! Nem is akarlak tovább hallgatni.

—Most elűzől. Háborodott vagyok ... Ez a te műved, nagyasszony.

—Sajnálalak, de te visszaélsz a jóságommal.

—Bár ne sajnálnál!

Oly heves volt a szó, hogy Rozamunda beleremegett. Egy láng az egész ember és a szeméből sebzettség sikolt.

— Mert olyan magányos az életed — mondta tétován és békítően.

— Magányos, mint a tiéd, nagyasszony!

Rozamunda kevély pillantása megtört. Fömlállt és elhagyta a szobát. Roskadt vállal, mintha Helmechis súlyos terhet rakott volna rá.

9.

Kalmárok jöttek dél felől. Alig keltek át a Dráván, híre ment, hogy Itáliában ragály pusztít. Longinus afrikai légiója hurcolta be Liguriába a kórt, újságolták a kordékkal utazók.

Ősszel furcsa foltok tűntek föl a házakon, ajtókon, edényeken és ruhákon. Se forró víz, se

szappangyökér nem tüntette el ezeket a foltokat. Súrolás után még erősebben látszottak. Később a férfiak lágyékán, az asszonyok hóna alatt, a gyerekek füle tövében daganatok nőttek. Forró-lázzal jöttek ezek a kelevények és ha fekete gennyük kifakadt, a beteg kilábalt bajából. Csak csúnya barna pörsenések maradtak a testen. Akin megkeményedett a daganat, öt nap múlva meghalt.

— A döghalál!

Az országon rejtélyesen napok alatt szétfutott a hír:

— A fekete halál!

Martalóc hordáktól, földéhes rablóktól megvédenek a kardok, de a dögvész látatlanul ront emberre és nincsen orvossága. Nincs páncél, amely föltartaná.

Megriadt s megbomlott a nép. Egyszerre megállt minden készülődés.

Beszélték azelőtt is, hogy odalenn Konstantinápolyban pusztít a döghalál. A vének emlékeztek rá: volt esztendő, amikor napjában tízezren pusztultak és a hullák elborították az utcák kövét. De hogy télidőben és most a tavasz küszöbén ölné halomra a népet a fekete halál? A dögvésznek a nyár heve, a fojtó szárazság ad erőt, amikor eltűnik a patakok vize, megposhadnak a kutak, megaszalódik a vetés s elrohad a fák gyümölcse. Miféle rettenet az, aminek a tél megveszekedett hidege, a hó és a jég tisztasága nem szakítaná végét?

A kufárok bágyasztó lázokat, álomkórt emlegettek. Undok tályogok és kelevények elevenen elrohasztják a testet. A belek megégnek és a beteg vért hány. Várandós asszony egy se menekül. Mediolánumban egy halott anya méhében még élt a magzat.

Egy singnyi portéka sem fogyott el a kalmárok

útján. Egy bőrszény, egy csepp illatosító sem cserélt gazdát. A nép csak tolongott a kasos kordék körül és szájtátva, elborzadva hallgatta a rémségeket.

Alig jutott el Brigetióba a dögvész híre, Alboin parancsot adott a kalmárok elfogatására. Odahurcolták őket az udvarba. Hárman voltak, koros valamennyi és a vezető mély meghajlással jött Alboin elé.

—Bitangok, miféle dajkameséket hurcoltok szét az országban — rivalt Alboin a kalmárookra.

—Kegyelem, felséged, mi a színigazat beszéltük.

—Csaló kutyák vagytok ... Lógni fogtok, bitangok! A fekete halál nyáron arat.

Izzott a haragtól. Gyanította, talán Longinus kémei ezek a kufárok. A nyakába küldte őket, hogy zavart és riadalmat támasszanak. Csakhogy ám túljár az eszén. Az ő kedvét nem lohasztja le ilyen átlátszó mesével.

Széthányatta a kufárok málháját. Valami holmi után kutatott, amiből rájuk olvashassa, hogy Longinus titkos emberei.

A kalmárok jajgattak. A testőrök karddal motoztak a drága áru közt. Feltúrtak mindent, a kasok legbelsőjét, szennyes kézzel szórták szét a portékát, de egyetlen áruló jel nem került elő.

— Hagyjátok! — intette le Alboin az ingerülten keresgélő testőröket.

A kalmárok fogcsikorgatva, de egy pissenés nélkül újra felrakták kordéikra a sárba taposott és összerondított árut. Alboin zavartan nézte ezt a kapkodó málházást. Sehogy se tudta elhinni, hogy igaz a dögvész híre!

A vezető földig görnyedt előtte:

—Legkegyelmesebb felséged, eresszen utunkra.

—Ha igaz a beszéd, mehettek. Azt se bánom,

ha vásárt csaptok nálam. De addig maradtok, míg megtudom a valót.

Még aznap elnyargalt délre három legügyesebb kémje. Kínzó dühvel várta visszatértüket. Leccsapatja a kufárok fejét, ha csaltak.

Negyednap visszajött az első kém.

— Felség, a kufárok nem hazudnak — jelentette. A szeméből kilobogott a rémület, mintha hátában érezné a dögvészt. Ott járt az Alpok lábánál, látta a futó népet.

Alboin a kardja után kapott.

— Hazudsz te is velök! — üvöltött magából kikelve. — Istentelen gazok, ki látott márciusban döghalált?

Az ember a lába elé roskadt.

— Tépesd ki a nyelvemet, ha hazudtam .. . Haljak itt a lábadnál... Mediolánumban*, úgy mondják, egy nap százan hullottak el.

Alboin elfeketült arccal figyelt. Ogilulf, a kém, legügyesebb embere volt. Nincs oka rá, hogy valótlan mondjon.

—Láttad magad?

—Akik futnak, azok nem hazudnak, legkegyelmesebb nagyúr! A télen még kitarítottak. Bízta, hogy megszakad a vész. De a kora tavasz új erőre kapta. Fut a fél ország. Nem félti senki a vagyonát, csak a pusztá életét.

Alboin lassan megcsöndesedett.

Ogilulf után megjött a másik két kém. Ők már délebbre jutottak és látták, hogy az első meleggel újra pusztítani kezdett a döghalál. Odalenn hamarabb jó a forróság, gyorsabb lábon rohan a vész. Szomorúság és vigasztalan siránkozás, amerre léptek. Akinek ereje bírja, menti vagyonát föl a hegyekbe, ahová még nem hatolt a rém. Falvak, váro-

* Milánó.

sok tátognak, csak kóbor ebek üvöltenek gazdátlanul a kő között.

A házak átka! Mennél több ember zsúfolódik össze a redves kövek közt, annál jobban hullanak.

Alboin izgalomtól elfúlva töprengett. Ha így van, ahogy kémei megjelentik, bűn megmozgatni a hadat.

A vére zubogott: várni, várni, míg elvonul a vész! Bolond fejvel nem viheti a pusztulásba népét!

— Hagyjátok futni a kalmárokat! — rendelkezett.

Azok sietve szedték sátorfájukat és elkerekeztek Aquincum felé.

Márciusban voltak. Ideje jött, hogy új mag elé készítsék a földet. Új gond, új munka, amivel már nem vetettek számot. A föld nem maradhatott parlagon. Ki tudja, mikor mozdulhatnak? Kell az új szemestermés, új takarmány, széna és szalma, ha csak ősszel indulnak.

A hercegségekbe elnyargaltak a futárok- Vetni, dolgozni! Bevárni a vész múlását. Futár ment az Elbához, a szászokhoz is: ne mozduljanak, míg nem üzen.

Alboin megtört, egészen összezúzódot ebben a váratlanul rászakadó tétlenségben. Kardforgatói szétmehetnek s ő nézheti elkeseredve, hogyan túrják a pannon rabok a földet. Hiába van tavasz, az egész élet megkeseredik, a bőrét hiába simogatja a meleg, nem vidul föl tőle. Harc és gyarapodás nélkül múlnak a hónapok: rabnak való élet!

Rozamunda bátorítani akarta:

—Miért gyötrődsz, Alboin?

—Nem érzed? így megfúlok. Ha mozdulhatnék!

—Pedig örülnöd kéne!

Alboin csodálkozott. Véres és fénytelen volt a szeme. És gondozatlan és elnyűtt az egész ember. A bőre a sok méhsertől duzzadt és rossz színű.

— Örülni?

—A dögvész utat vág neked. A felére apasztja Longinus légióit. Ha megindulunk, olyan gyönges leszel, hogy kegyelemért rimánszkodsz.

—Nem kérek ilyen szövetségest — legyintett Alboin kelleetlenül. — Inkább két kardot ragadjon minden emberem kétannyi emberre.

Rozamunda megérezte: a férfi se testében, se lelkében nem tűri a tétlenséget. Akadály kell, hogy lebírija. Új terv, ami erejét feszengeti. Gondolat, ami célt ad.

Talán ha egy időre kimozdulnak innen, más környezetben, új arcok közt felvidámodik. Autrich carnuntumi háza csábító. A herceg kedves vendég-látó.

— Menjünk Carnuntumba! — ajánlotta.

A férfi a fejét rázta. Minek innen mozdulni. Rosszabb az, ha emberek közé jut, akik osztják békétlenségét.

—Hagyjuk el Brigetiót. Mogentianaeban olyan boldogok voltunk — szólt az asszony fölindult hangon. Sötét szeme csillogott, mint a bogár, a szája ingerlően rózsás és kérő szava lágy. Csiklandó és ingerlő életvidámság áradt belőle, ami hirtelen szívig bizsereggette az embert.

—Rosszak még az utak. Nagyon elgyötörne az utazás.

A szabadkozás már beleegyezően hangzott.

— Nem akarok én szekérszékben ülni. Lovon megyek veled.

Alboin arca megtelt vérrel. Hogy ragyog feléje Rozamunda üdesége. Először látta így a gyerekágy és hosszú betegsége óta. Újra kivirult fiatalsága ingerlő hívás.

Még aznap útra keltek. Rügynek, párázó földnek, a kezdő tavasznak nyers és vad szagát csapta arcukba a márciusi szél. A vérüknek mintha most egy üteme, a testüknek egy forrósága lett volna.

Frissen és éltetően kihajtott bennük az elmúlt és eltemetett szerelem, mint a hamu alól hirtelen fölcikázó tűz.

10.

Mogentianeban maradtak. Rozamunda friss volt és napról-napra ingerlőbben szépült. Bőre hamvát az új érzés tüze sütötte át. Alboin csodálta s nem tudott betelni vele. Életük összeolvadt, mint régen, amikor csak édessége és öröme volt szerelmüknek.

Alboin érezte, hogy most még teljesebben az övé Rozamunda. Frissek, fiatalok voltak. Milyen egyszerű lett hirtelen az egész élet. Nem lázongott többé, hogy tétlenségben múlik el az egész tavasz, az egész nyár és talán esztendőbe telik, míg megmozdulhatnak.

Futárok hétről-hétre hozták az új híreket. A meleggél erősödött a vész ereje odalenn. A mezők az emberek temetőivé, az emberi lakok ragadozók búvóhelyei lettek. Csupa rettegés a nép. Gyermekek temetetlenül hagyják szüleik tetemét. A szülők futnak forró láztól gyötört gyermekeiktől. Akit áthat a kegyelet és legkedvesebbjét hant alá fekteti, maga marad temetetlenül. A réteken egy hang, a mezőkön egy pásztorkürt sem hallható. Itália mintha visszaesett volna őskori nyugalmaiba.

Nyáron Ogilulf jött Mogentianaeba. Lenn délen megaszalódik a vetés és nem akad kéz, amely learatná. A nap és az éj minden órájában harcosok trombitája csendül az élők fülébe, jelentette titokzatosan. Riadt havasi pásztorok túlke bög, de a lázasoknak úgy tűnik, mintha közelgő hadseregnek morajlása volna. Hadnak pediglen híre-hamva sincs, csak az elpusztultak tetemei rontják meg az élőket, elkábítják eszüket, ködöt borítanak a szemükre.

Ősz kezdetén megjelentették, hogy a döghalál lankadatlan erővel tovább pusztít. A fák mézesre ért gyümölcse elborítja már a kertek gyepárnáit, a szőlőtők pedig leveleiket lehullatva, gazdag fűrtjeikkel szedetlenül állnak.

Alboin hercegeit hívatta. Egyetlen embere sem áhította, hogy most ősszel, a bizonytalan tél küszöbén meginduljanak.

— Mi lesz, ha a tél fagya idén sem végez a rémmel? — kérdezte Autrich békétlenül.

Klef komoran bólintott.

— Várnunk kell! . . . Megmondtam néked, felséges úr és néktek, kedves testvéreim, hogy kemény örök az Alpok hegycsúcsai. Most bennünket védenek a döghaláltól.

Várni, várni, várni!

Alboin tudta, hogy nem törhet ki Pannónia határaiból. Minden mozdulása rájuk szabadítaná a pusztulást. De a tétlenség megint csüggedtté tette. Hovatovább gondterhesebb és fanyarabb lett. Már Rozamunda közellte sem hozott megnyugvást. Egész életkedve mintha fonnyadozott volna. Beleféradt ebbe a gyötrelmes várakozásba.

Rozamunda látta, hogy válságba sodródik az ember és most minden erejével küzdenie kell, hogy megtartsa szerelmét.

—Még ezt az utolsó telet ki kell itt bírunk — bátorította és megcsókolta a kedvetlen férfit.

—Még egy szörnyű tétlen telet várni! — tört ki a sóhaj Alboin melléből.

—Meglásd, hamar elmúlik, mint ez a szép szerelmes nyár. Ne gondold most Itáliára! Mindig csak azt érezd, hogy veled vagyok és szeretlek! Kimondhatatlanul szeretlek!

Alboin gyöngéden magához ölelte, de a nő forrósága nem tudott tüzet gyújtani benne. Hat hónapja már, hogy alig mozdul mellőle. Most úgy érzi, hogy

esztendők múltak tavasz óta, minden hónap egy átkínlódott esztendő. Az egész szerelmes nyár csak csömlött hagyott benne.

— Tavaly könnyebb volt... Együtt vártuk a gyermeket.

Ez megütötte Rozamunda szívét. Szemrehányást és vádat érzett a férfi elbúsulásában.

Látta nem egyszer, hogy Alboin ébren figyeli. Nem szól, nem kérdez, de keresi a várandóság jelét rajta. Gyermeket akar. Mintha csak ez a vágy kergetné újra és újra karjaiba. Éleszti, lángot ad a szerelmének. A hónapok múlnak és meddő marad. Reszket, fohászkodik, de új élet nem fogamzik benne.

— Miért mondd? Hát nem akarom, hogy fiam legyen veled? — panaszkolta sírva.

Alboin ingerült lett a könnyekre. Nem szólt, csak nagy kék szeméit rávetette Rozamundára. Az összeborzadt, olyan lobogó és gyűlöletes volt a tekintete.

Hiába áhították mind a ketten, nem tudtak most egymás mellett maradni. Fájt a közellét és sebet ütött minden szó. Rozamunda csüggedten visszavonult a hálójába. Alboin nyergeltetett és elnyargalt a tópartra. A vérének kellett a sebes vágta, hogy kifújja ingerült dühét. Mikor visszajött, békétlen volt és haragudott magára, hogy megbántotta Rozamundát. Alig esteledett, utána ment az ágyasházba és kívánta, hogy szerelme visszahozza a lelke csendességét.

— A méhem még gyenge, de ha erőre kap, megint gyermekem lesz. Kérdezd csak Maxentiust! — szólt Rozamunda.

Forró volt az éjszakájuk. Az asszony elragadtatott hálával, mintha Alboinba akarna olvadni. Szegény védtelen teremtés, gondolta a férfi és valami új, apás szeretettel dédelgette.

Reggel reménykedett Rozamunda, talán ez az

ölelés tette anyává. Magábabízóan mosolygott, tele volt reménnyel és a szív eláradott rajta ...

Alboin Ogilulfot, a kémek vezetőjét hívatta.

—Elmégy Venétiába és onnan tovább Liguriába ... Ügyes és ravasz légy! Tudni akarom, mi történik odalenn. Embert vihetsz magaddal, amenynyit akarsz.

—Értelek, nagyúr! — hajlongott Ogilulf. — Esküszöm, addig nem látod színemet, amíg meg nem jelenthetem a hírt, amit a szíved áhít.

Alboin a felhőkkel bevont eget nézte, amely ölmos és nyomott volt.

—Sietned kell, Ogilulf, nehogy a hegyekben elérjen a hóvihar.

Ogilulf tizenkét válogatott embert vitt magával a nagy útra. Mind jól értett latinul is. Alig hagyta el Mogentianaet, lehullott az első hó.

Egy hét múlva visszajött az első futó és jelentette, hogy Venétiában csudálatos időbe értek. A levegő olyan enyhe és simogatóan meleg, mintha ég és föld új tavaszra készülődne. Friss rügy duzzad a fákon. A negyeket ellepte a hó, de lenn a lapályon, Foro Julii áldott síkságán új zöldet hajt a föld.

—A dögvészről beszélj! — kiáltott türelmét veszítve Alboin.

—Kegyess nagyúr, a falvakban élet van megint. A városokba visszatér a nép. Dolog után lát minden ember, aki mozdulni bír.

—Merre jár most Ogilulf?

—Parancsod szerint Liguriába tart.

—Te meddig jutottál?

—Pergámuszig,* felséges úr.

Alboin elbocsátotta a futót. A hír örömmre hangolta. Ha igaz a jelentés, vége szakad a terhes várokozásnak s végre valóra válik nagy álma.

* Bergámo.

Nap-nap után jöttek Ogilulf emberei és legvégezetül örömtől sugározva maga jött.

— Legkegyelmesebb nagyúr: Itália földjén nincs többé döghalál!

Alboin fellélekzett. Ogilulfot gazdagon megajándékozta. Futárokat küldött szét a nagy hírral.

Az indulás idejét kora tavaszra tűzte ki.

11.

Tél végén találkozott utoljára Pannónia földjén az avar khánnal.

Baján váratlanul látogatott Brigetióba.

— Hallottam, hogy felkészültél indulásra. A szívem akarta, hogy így lássalak és köszöntselek. Ki tudja, parolázok-e még véled?

Alboin mást hallott ki a mézes beszédből. Tűnődve és szimatolva nézte Bajánt. Különös, hogy búcsúzni jött! Micsoda érzékenykedés!

— Táltosom mondja, hogy szerencsés leszel, testvér. .. Mindig is kegyeltje voltál az égnek.

— A szerencse csak a merészt élteti!

Alboint nyugtalanította a khán jelenléte.

—Most a te aratásod jön, Baján — mondta és nem leplezte ingerültségét.

—Mindig jó szomszédod voltam, testvér ... Tudnod kell: az én szép sátorjaim nyitva állnak, ha követed jönne, hogy kardom erejét kérje.

Hát ezért jött ez a telhetetlen! Nem éri be a szerződéssel, titokban arra gondol, hogy még jobb vásárt csaphat, ha segílyt kínál.

— A patvarba is, Baján! — nézett szúrósan a khán szemébe. — Új honom felé majd csak magam vágok utat.

—És a szászok, testvér?

—Alattvalóim! Az én parancsomra indulnak.

—Bajod ne legyen velök . . . Hallom különben, hogy Hildibrandot fiadnak akarod.

—Nagyon korai beszéd ez, Baján.

Az avar khán még aznap visszafordult. Alboin nem marasztotta.

— Az időben is szerencsés vagy, Alboin — szólt Baján a búcsúnál. — Nem soká tart a fagy. Csontjaim érzik már a tavaszt.

Estére még fagyott a délidői olvadás, de a lovak patája szétvagdosta a vékonyka jégpilléket.

Alboin úgy érezte, hogy nagy teher hengerlődik le róla, amikor híret vette, hogy Baján elérte kíséretével a határt.

—Egyszer meg kéne leckéztetni ezt a kevélyt, ezt a kakaskodót — szólt hozzá Helmechis. — Látad, hogyan szaglászott?

—Lesi a koncot. Csak vethetnék neki olyan falatot, ami a torkán akad.

A ferdevállúnak ördögi gondolata támadt:

—Most megteheted, felséges testvér uram. Tölthetsz olyan levest a tányérjába, hogy átkozódva fogja kanalazni.

—Szerződtem! — háritotta el Alboin. Keserves, hogy köti az adott szó, de nem tehet semmit, gúzsban van a keze. Hitszegéssel nem szennyezheti be nevét.

—Szerződtél, ez igaz — folytatta Helmechis. — írás is van róla. Pontos írás, hogy harc nélkül kapja országodat ... De arról nem szól az írás, hogyan bízod a kezére Pannoniát!.. . így gazdagon, virágzóan, minden kincsével vagy — romokban!

Alboin szeme fölvilámlott. Ördögi ez a gondolat. Pusztulást és égő földet kell hagyni a falánk Bajánnak! Romokat a virágzás helyén! Ne maradjon kő kövön! Hahaha, végre ő is túljár a ravasz Baján eszén. Édes és gyönyörűséges lesz ez a bosszú a régi megaláztatásért. Akkor a markában volt,

kellett a segítsége, hogy leigázhassa Gepidiát. Igazi haszna csak Bajannak volt: övé lett egész Gepidia. De most busásan visszafizet. Ad olyan ajándék-falatot, amit a haláláig megemeleget.

— Hahaha, Baján, most megkapod a magadét! — kiáltott föl és elismerően rá veregetett Helmechis vállára.

Másnap szétfutottak küldöncei a titkos parancssal: indulásuk napja előtt pusztuljon irgalmatlanul, ami megmozdíthatatlan érték marad. Üszköt és romokat akar. Aquincumtól Carnumtumig, a Dunától a Száváig tűzzel és vassal pusztítsanak. Égjen a föld, amely mögöttük marad. Az utolsó napon boruljon lángba egész Pannónia.

Brigetióban maga vetett csóvát a királyi palotára. Nézte a lángokat, a szálló pernyét és ujjongott vére mámoros örületében. Most már jöhet utána Baján!

Az egész város lángtengerben úszott, amikor lóra szálltak. Roppant mámoros diadalének zengett ajkukról, amint átvágtak a pusztító tűztől fölforrósodott uccákon.

Jó ez a lángolás, a szörnyű tűzvész. Az iszonyú lángokban elvész a múlt és porrá omlanak az emlékek.

Vége! Pernye hull, viszi a friss tavaszi szél a korommal és égés szagával, de ő nem tekint vissza többé. Már csak előre néz. Az útra, amely az új hon felé vezet.

NEGYEDIK KÖNYV

1.

Északról, Skandinávia jégvilágából jöttek ezek a lengőhajú, bozontos szakállú lobbanékony longobárdok, Gambarra ősanjuk gyermekei. A gleccser csontot dermesztő kegyetlen telei edzették keménnyé és ellenállóvá a fajt. Évszázadok múltán még vitték szemükben a gleccser kékes fényességét és izmaikban az elemekkel viaskodó ősapák félelmetes erejét.

Lenn délen, Jütland és az Elba-part síkságain, ahová az idő sodorta őket, megismerték a tavasz puhaságát, a nyár simogató melegét, a gyümölcsöt és bortérlelő szelíd őszi időket. Múltak az évek, tovatűntek a századok és a küzdelmes múlt, a jégvilág emléke már csak megvénhedt bárdok dalában járt vissza. Itt lenn délen védett és kíméletes volt az élet, de a vérben nem csitult el a földfoglalásnak olthatatlan szomjúsága, vitte őket tovább a Morvamezőre és onnan új rohammal Pannónia határai közé.

Most húszezernél több kardforgató vonult a római úton az ígéret földje, Itália felé, melyet a harcosok öregebbje szebbnek festett le előttük a Morvamezőnél és dúsabbnak Pannoniánál. Szőlőhegyekkel és illatos kertekkel megáldott földje csak őket, az új honfoglalókat illette. Az álmok és vágyak

jogán ősi jussuk Itália! A világ az erőseké és ma ők a hatalmasok, a nagyok és elpusztíthatatlanok I

Ötszázhatvannyolc április másodikán, nyomban a húsvéti ünnepek után lépték át a pannon határt. Viharerővel zúdult előre a had. Kordékon, szekereken, öszvérháton és gyalogszerrel tengernyi nép tódult utána. Túl a határon tízfelől is kisebb kóbor hadak bukkantak fel és csatlakoztak a vonulókhöz. Avarok és gepidák, bolgárok és svábok, szarmaták és pannonok, szedett-vedett hazátlan népek, melyeket a nagy préda vágya, a zsákmány szaga hajtott nyomukba. Vasmarokkal kellett kordában tartani ezt a törzsétől elszakadt csordanépet.

Napok múlva az előőrsök már az Alpok hágóit kutatták. Celeián túl újabb ezrekkel gyarapodott a vándorlók száma. Északról jöttek a szászok, feleségstül és gyerekestül vagy húszezren, Hildibrand herceg vezetése alatt.

Alboin új taktikával élt az előnyomulás alatt. Útjában nem engedett mézszárlást és égetést. A meglepett falvak lakóit bekergette az erdőkbe, a hegyek közé. Az embertől kihalt üres falvakat elfoglalta aztán az utóhad. Amit a házakban, istállókban, szérűkben, vermekben találtak, azt felették és vonultak tovább. Az erdőkbe üzött lakosságra nem volt gondjuk, a gyöngébbje o[^]t pusztult, vadak martaléka lett vagy éhen veszett, az erősebbje csatlakozott Alboin hódító seregéhez. így duzzadt és nőtt az utóhad, gyarapodott a kardforgatók száma, majd száz-ezer főre dagadt, mire elérték az Alpok lábát.

Itt megállást parancsolt Alboin. Igaza volt Klef hercegnek: kemény örök az Alpok. Nem lehetett megrohanni őket, mint egy légiót. Bonyodalmas, lassú munkával fel kellett készülni az átkeléshez.

Az alföldhöz szokott tengernyi nép nehezen mozgott előre hatalmas szekérkaravánjaival, rengeteg málhájával a hegyek közt. Ember és állat még

elvergődött a csúcsok alá, de a hó határán megakadt a szekérkaraván. Asszony nép és rabok dolga volt átvinni a havasok hágóin a sok ingóságot, mozdítható vagyont.

Alboin türelmetlenül figyelte a lassú cepekedést. Roggyanó térdel, inaszakadtan vesződtek az asszonyok az öszvérhátra, szekérkasba fel nem férő limlommal. Hiába kiáltotta oda nekik, hogy túlnan a hegyeken új bőség vár rájuk. Kifulladásra és elmaradnak, elalélnak és összerogynak gyerekbátyuval a hátukon, de valami maradék erővel mindig újból feltápáskodnak és kezdik előlről oly konok elszánt-sággal, amit sohase látott egy harcosa arcán.

— Milyen szívósak — szólt Rozamundához. — Nézd, csak asszonyok tudnak így ragaszkodni és tapadni elnyűtt holmihoz.

Míg ő bosszankodva mosolygott felettük, Rozamunda komor maradt. Asszonyi dolog ez, férfiak nem is érthetik. Egy üres méhkaptár vagy egy csorba edény, amit itt kínlódva cipel, jelképe talán az elhagyott otthonnak. Emlékek tapadnak hozzá, az első csókok íze, a nászi ágy, az első vajúdás, gyermeke tipegő lépte, egy simogatás — semmi és mégis az egész mindenség.

Elgondolta, hogy ezek az asszonyok a múltjukkal élnek. Mennek egy új életbe és viszik magukkal a multat. Valahol száz és száz mérföldnyire a régi otthontól fel fog épülni az új otthon, de annak tűzhelye a régire fogja emlékeztetni őket. Csak benne nem él a múlt. Kiszakította gyökerestül magából és nem hagyja, hogy az emlékezés szívós indái befonják. Soha többé nem nézhet vissza, érzi mindjobban, hogy a múlt összeroppantaná. Csak a mának élhet, ennek a fölszabadult rohanásnak a tavaszban és Alboin szerelmének.

Nézte az oldalán lovagló férfit és a szíve boldog dobbanásokkal vert. Érezte, hogy most újból az

övé. Oly szenvedélyes erős és édes odaadással az övé, mint az első hónapokban. Egymáshoz alig szóltak, alig beszéltek, csak a tekintetük akadt egymásba néha szerelmes simogatással.

Ahogy Alboin a parancsait osztogatta, áradt belőle az életkedv, a tetterő és hangja szívig bizsergette Rozamundát. Csodálatos volt az újjáéledő szerelmük, ez a szép szerelmes tavasz és a vonulás az izgalmakat és titkokat rejtő új hon felé.

Rozamunda képzelete édes káprázatokba merült. Sohasem érezte ilyen mélynek és odaadónak Alboin szerelmét! A csókja most anyává fogja tenni. Oh, ezt biztosan érzi! Mire Alboin meghódítja Itáliát, világra jön a gyermekük. Tudja régen, érzi minden idegszálával, hogy utódot, fiúörökösöt akar Alboin. És ő megajándékozza vele, hogy gazdagon áradó szerelmét öröklétkig megszolgálja.

Néma és meghatott boldogsága megszépítette. Ragyogott az asszonyok közt, kivirult és pompázott, mint égőén kibomló pünkösdi rózsa.

A szekérkaraván lassan kúszott fel a hágókhoz. Ezalatt Alboin vad bölényekre vadászott Hildibrand herceggel és nemeseivel. Feszült idegzetének jól esett a hajsza friss izgalma. Iszonyú, pokolbeli fenevadak kerültek nyilai elé, majd kétakkorák, mint a pannon erdők bölényei.

Egy nap Ogilulf, a kémek vezetője fölvitte egy havas hegy csúcsára. Mélyen alattuk, oszló párák fátyolán át egy lapály látszott ezüstfonálként csilámló vizeivel. Ogilulf izzadt orcáját törülgette és a köd burkából kihasadó lapályra mutatott.

— Nézzed, felséges uram, amott Itália! . . . Citromliget az odalenn, melynek zöldje télen is virít.

Alboin szeme az ösvényt kereste, amely a lapály felé fordult és nagy lélekzettel mondta:

— Az én országom, Itáliai

Hol vannak Longinus légiói, hogy fergeteges

erővel rájuk ronthasson? A ravasz helytartó meg sem kísérli, hogy itt a hágókon, égnek meredő sziklák között állítsa meg rohamát. Lenn a lapályon, ahol biztosan mozoghat, lesben áll és vár. Hahaha! A balga Longinus nem tudja még, hogy az ő ereje a síkság és nem a kietlen hegyvilág.

Ki ezekből a hegyekből! Egy napot sem késlekedhet tovább. Utóhadát Klef hercegre bízza. Az védje a lassan mozgó szekérkaravánt temérdek asszony népével. Ő indul előre!

Többezer főre duzzasztotta előhadát és sietve tovább vonult.

Betört Venetiába.

2.

Attila király útját követte. Aquileja felé tartott. Vad és rettentő volt a had vonulása a nyári pompában virító lapályon. Aquileját Alboin egy rohammal bevette. A város népének vezetője, a szentéletű Pál pátriárka Grádus-szigetére menekült és magával vitte egyházának összes kincseit.

A tenger megállította Alboint. A lagúnák és homokszigetek közé nem merészkedett. Nyugat felé fordult. Komoly ellenállásra eddig nem talált. Megértette, hogy Longinus föláldozta ezt a tartományt és Itália védettebb várai közt, Ravennában, Mediolánumban várja. Csalogatja beljebb az ország szívébe, Liguriába, hogy ott mérje össze vele erejét.

Még abban az esztendőben meghódította egész Venetiát. A tartomány élére rokonát, Gizulf herceget, hasonnevű kedvenc testőre nagybátyját állította, aki eddig marpahisa, főlovászmestere volt. A hercegnek megengedte, hogy a telepítésre kiválaszthassa a longobárd törzsek legelőkelőbbjeit. Erős és biztos fedezetet akart maga mögött, csak így nyo-

múlhatott tovább az ország belseje felé. Kelet felől Baján földéhes avarjai fenyegettek és az Alpok felől, az észak viszontagságos útjain, szlávok jöhettek utána.

Királyi ménesének javát, hún csikósaitól nevelt fajlovaikat is Venetiában hagyta. Tartalékolta erejét. A telepítés elvette gondjai javát, fogyott és lemaradt a szekérkaraván az egyre beljebb nyomuló had mögött. Nagyobb lendülettel folyt a hódítás.

Alig vette be Foroiulium* erődítéseit, új feladat után nézett. Nyár közepén átkelt a Piavén.

Túlhan a folyón, aranyhímes miseruhájában Félix püspök, a tarvisiumi egyház feje várt rá.

Az ősz egyházfő mély hajlongással köszöntötte Alboint.

— Hatalmas király, kegyelmezz Tarvisiumnak. A kezedbe adom népem sorsát.

Alboin csodálkozva nézte az őszhajú öreget. Vagy ötven főből állott a kísérete, papokból és komortekintetű vénekből. Egy szál fegyveres sincs köztük, egyetlen kardnak és páncélnak fénye sem csillan fel a napban. Gyávaság volna kard-élre hányni ezt a kérő csapatot, ezeket a könyörgő véneket. Cselt gyanított. Talán így akarják becsalni a város falai közé, hogy ott megrohanják. Longinus csalogató módszere ez, de egykönnyen nem esik csapdába, túljár az eszükön!

Alig fordult belé a gondolat, elszégyelte magát. Félix püspök szeme oly bizalommal csüngött rajta. Régen elhalt anyja jutott az eszébe. Csak ő tudott annyi jószággal nézni, némán könyörögni.

—Új hont foglalok népemnek, püspök atyám!
— mondta messzehangzó szóval. Hódító vagyok és nem martalóc! Aki meghajol, azt alattvalómnak fogadom és kedves lesz nekem.

—Dicsőséged és nagy szíved híre megelő-

* Foroiulium vagy Forum Julii. Ma: Cividale del Friuli, Udine tartományban.

zött, felség — bókolt Félix püspök. — Engedd meg, hogy áldással köszöntselek és úgy fogadjalak, mint aki Isten szent békéjét hozza megpróbáltatott nyájamnak. Vészes nehéz esztendő van mögöttünk, nagy király. A döghalál elvitte nyájam felét. Gazdátlaná vált a föld java. Vedd birtokodba és add népednek. Vedd és teremts új jólétet rajta. És vedd az én ajándékomat is, felséges úr.

Intésére szétvált a vének csoportja és szolgák ládákat raktak Alboin lába elé.

— Templomom minden ékessége, ha szíved aranyra és drágaságra vágyik — monda az ősz ember.

Alboin türelmetlenül dobbantott:

— Hagyd el, püspök atyám. Ami Istené, maradjon Istené. Vidd békében templomod kincseit.

Még aznap bevonultak Tarvisiumba. A város nyitott kapukkal fogadta őket. Alboin kardcsapás, vérontás nélkül vette tulajdonába a várost.

Igazat mondott Félix püspök. Tarvisium félig lakatlan volt. A döghalál elvitte az emberek javát. Parlagon maradtak a szántók, a kertek és szőlők gondozatlanok, hogy nem akadt elég dolgos tenyér.

— Tíz harcnál is iszonyúbban pusztított a fekete halál — szólt Helmechis, amint az ugaros, elgazosodott földek mellett elvonultak.

Veronát Longinus helyőrsége védte. Alboin nem gondolt ostromra. Tábort vert az Adige mindkét partján és hatalmas gyűrűvel körülvárta a várost. Pannónia szélétől az Adda vizéig már minden az övé volt, csak a hatalmas római erőddel védett Verona nem engedte falai közé. De amit faltörő kosokkal, ostromgépekkel el nem ért, azt a tél folyamán elvégezte az éhség: Verona megadta magát.

Hatalmas város volt, majd tízakkora Brigetió-

nál. Az Adige partján a nagy gót királynak, Teodoriknak palotája állott, egy négyszögletes tömör kőkolosszus barna vörös hatalmas falakkal és szegleteiben égbenyúló tornyokkal. A palota mögött kőhíd ívelt át az Adige kékesen csillogó sehes vizén és túlhan sötétlombú ciprusok és dárdatestű fák látszottak.

—Itt maradnék, ha te is úgy akarsz, Alboin — szölt Rozamunda, amint a palotát meglátta.

—A tiéd a ház, Rozamunda.

A királyasszony boldogan vette birtokába. Napok alatt otthonosan berendezkedett. Alboin látta, hogy valahol meg kell állapodnia. Új otthont kell teremtenie, ahová hódító útjáról mindig visszaterhet. Veronát hatalmas falak védték, az Adige bőven ellátta vízzel, pompás legelők, kertek és szántók vették körül és a közeli Alpok hűtötték nyara hevét. A nagy palotában biztonságba helyezhette szekerekre málházott kincstárát, a longobárdok aranyát és a gepida zsákmányt.

Vaspántos, vastag tölgyfaajtókkal elzárta a palota néhány termét és odahordatta drágaságait. Mialatt emberei rakodtak, kezébe akadt Baján ajándéka, a koponyából ötvözött csontpohár. Esztendőök óta rejtegette egy zsákocskában. Vitte magával mindenüvé. Vonzotta és taszította ez a rubinszemekkel vigyorgó koponya. Baján titokzatos sűgása még a fülében csengett. A hűn pogány a csont démoni erejét emlegette. Olykor erős inger ébredt benne, hogy színűltig töltsse és kipróbálja erejét. Titokban kortyolt belőle, nehogy Rozamunda meglássa. Először szorongó szívvel ivott és egy jelre várt, ami rejtelmes erejéről tanúskodna. Nem érezte soha ezt az erőt és mégis hitt benne. Hitt benne babonásan, mint sámánok varázslatában, vénasszonyok jóslatában és jelekben, tünetnyekben, melyeket értelme meg nem fejthetett.

Veronában hónapokig pihent. Ezalatt rabjai eltakarították az ostrom romjait. Szépíteni kezdte a várost. Latin pallérokat, ácsokat és kőműveseket állított emberei élére és építő munkába kezdett.

Azelőtt gyűlölte a kőházakat, a szűk uccák fülledtségét és piszkát, a város zsúfoltságát és temérdek korlátait. De Verona tágas és barátságos volt, hasonlíthatatlanul különb a pannon táboroknál.

A pihenő sem múlt el tétlenül. Berendelte főembereit és jelentéseket kért a had állapotáról, az elesett harcosokról és a harcképes élőről. Majd írástudókkal jegyzékeket készített a törzsekről, az elosztott földekről és a szerzett új javakról.

Rozamunda örült a nyugalmas napoknak. A hadjárat gondjai sokszor hetekre elszakították tőle Alboint. Most a nap minden szakában mellette volt és kísérhette útjain, melyek a Verona körüli táborokba vezették.

Itt a pihenőn látta csak át, milyen magasabb rendeltetés köti le Alboin életét. Új országot hódított, igazi fejedelem volt, ezrek és százezrek ura, Longinus rettegett ellenfele.

Nyár derekáig maradtak Veronában. Együtt-létük bensőséges volt itt a palotában. A nyugodt és boldog napok még elbűvölőbbé varázsolták Rozamundát, mint valaha volt.

Amint a nyár heve enyhült, Alboin újra készülődött.

— Nem maradnál itt a védett palotában?

— kérdezte és a szeme kutatva függött asszonyán.

— Pergamus felé indulok és utunk fáradságos lesz a hegyek közt.

Rozamunda megértette a féltő szavak célzatát. Alboin nem kérdezte soha, csak a tekintete kutatta rajta az anyaság jelét... Égi örömmel ujjongana föl, ha méhe megtermékenyülne! ...

Ha most megmondhatná, hogy télen újra gyermeke lesz, vigyáz a testére, vigyáz a gyermek drága életére, inkább ő pusztul el, halálos áldozattal tenne bizonyosságot szerelme nagyságáról!

De némának kell maradnia! Alboin hiába nézi és fürkészi. Kivirult szépsége csak meddő vágyakat ébreszt. Amíg gyermeke nincs, értelmetlen mind e királynői pompa és csillogás . . . A lelke zugából reszkettetően kélt a félelem. Egyszer Alboin el fog fordulni tőle, elveszíti a szerelmét, ha meddő marad! Most százezrekről, egy egész népről gondoskodik, a hódítás gondja hajtja és betölti napjait, de a pihenőkön mindhatalmasabban kitör a vágy: a maga vérének, az ő gyermekeinek épít új országot. A longobárd korona nem szállhat idegenre, csak arra, aki kettejük szerelméből fakad.

Kergette magától a félelmet, de kínzóan mindig visszatért és nem hagyott többé nyugvást, összetört volt, majd kiszakadt a szíve a vágytól és a szerelemtől, mégis hagyta, hogy Alboin nélküle vonuljon tovább Pergamus felé.

3.

Pergamus ellenállt. Pompás falak védték a hegytetőn álló várost. Alboin fölégette környékét és vonult tovább Mediolánum felé. Pergamusra nem volt gondja, megadja magát, ha elvágja a világtól, az életadó Pó síkságától.

Pergamus alatt Narses követe, a szapora beszédű Dagisteus várta.

— A legkegyelmesebb helytartó hódoló üdvözlét küldi felségednek — szólt mély bókolással a követ.

Alboin fitymálva nézte a görnyedezőt.

— Jókor küldi — mondta és legyintett. Mit

bánja ő már Narsest. Semmi dolga nincs a hatalmát vesztett, vén herélttel. Menjen Bizáncba guzsalyt hajtani, gyapjút fonni asszony ruhában, ahogy császárnője üzentel!

—Az én hibám, felség .. . Nehéz volt elvergődni Pergamusig. Longinus vigyázza a római utakat. Elfogta minden követünket, csak én jártam szerencsével — hebegte Dagisteus zavarában és még alázatosabb lett. Érezte, hogy beszéde céltalan, a király türelmetlen, alig figyel. Kiismerhetetlen, dölyfös ember. Végtére is mindent az ő urának köszönhet és szemernyi hálát nem mutat. Megértette: Narses szerepe csúnyán véget ért. Becsalogatta Itáliába ezt a vad barbárt és szörnyű gyülevész hadát tengernyi néppel, hogy borsót törjön a bizánci udvar orra alá és most ez az ember egy kézlegyintéssel elintézi.

—Mit akar tőlem a helytartó? — kérdezte a király közönnyel.

—Neapolisból már Rómába költözött és téged tárt karokkal odavár.

Alboin nagy léptekkel járt fel és alá. Komor lett és hallgatott.

—Vágd keresztül magad Longinus középső légiónján és foglald el Rómát — folytatta Dagisteus. — Ha birtokodba kerül az Örök Város, tiéd egész Itália.

—Ezt izeni nekem a helytartó?

—Erre kéri felségedet. És izeni még: siess, hogy a nagy őszi esők előtt Rómában légy.

Alboin gondolkodott:

— Liguria még nem az enyém. Keleten Ravenna biztos falai közt Longinus vár. Ravenna mocsaraiba befúllasztja a fél hadamat. Vágjak át rohanva a Pó síkságán? Bolond tanács.

Gúnyos volt a szája és leckéztetve odavágta:

— Hadvezér üzen nékem ilyet, vagy egy herélt?

Dagisteus sápadozott, kócos kis ember lett, lenyelte a sértést és szégyenbe sülve hallgatott.

— Vidd a válaszomat a helytartónak. Nem éhezek Rómára, amíg egész Liguria be nem hódolt és Ravenna nem az enyém. Mögöttem csak olyan föld maradhat, melyen az én népem parancsol. Előbb itt végzek. Amit megszerzek, azt örökre akarom.

Dagisteus hajlongott.

— Csodálom felséged bölcsességét... Az én legkegyelmesebb uram nagyon megvénült és nincsen jó erőben. Csak a jó Isten a tudója, megélik még a telet. Azért kívánta siettetni utadat.

Alboin elbocsátotta a követet.

Mediolánum alá szeptember elején érkezett. A város kurta harc után behódolt. Honorátius érsek a székesegyház kincseivel Génúába menekült. A város vezetői alázattal hullottak Alboin lába elé. Kegyelemért rimáncodtak.

A lakosság a templomokba menekült és zsolzmázva várta, hogy a barbár hódítók rájuk gyűjtják a várost és halomra ölik őket. De Alboin nem engedett mézszárlást és gyujtogatást. Emberei csak egy napig fosztogathattak. Aztán visszatértek a lakók a kirabolt otthonokba és boldogan fellélekztettek, hogy az új urak nem bántották életüket.

Mediolánum eleste megnyitotta az utat a Pó felső síksága felé. Alboin a szászok kezére akarta bízni ezt a tartományt. Ideje volt, hogy röghöz kösse őket. Izgága s lobbanékony természetükkel sok viszályt szítottak a hadban. Régen lemondott tervéről, hogy felnövekvő kisleányát, Albsuindát eljegyezze Hildibrand herceggel. Erélytelen, tétovázó férfi volt a szász, álmodozó lélek, aki gyűlölte a hadjárat viszontagságait. Nem termett parancsolásra és a nép vezetésére.

Az idő más megoldást hozott, ősszel híre jött, hogy Lothár és Sigisbert frank királyok az Elba partjára svábokat telepítettek. A szász vezérek, akiknek nem tetszett az alárendelt szerep, amit a longobárd urak mellett betöltöttek, rávették az erélytelen Hildibrandot, hogy forduljanak vissza és úzzék el a svábokat régi otthonukból.

Alboin könnyű szívvel hagyta őket elvonulni. Alig takarodtak ki Itáliából, vész hír jött. Galliából martalóc törzsek törtek be. Klef herceggel nagyobb csapatot küldött ellenük. Attól tartott, ha nem vet véget garázdálkodásuknak, valamelyik frank király ráéhezik a Pó síkságára és részt kér a foglalásból.

A honfoglalás második tele súlyos gondokat hozott. Fogyóban volt a kenyér. A dögvész következményeként minden élelemben hiány mutatkozott. Az alig művelt földek idén nem termettek eleget. Vad és kegyetlen harácsolás kezdődött az ínségsújtotta tartományokban. A kifosztott falvak és városok lakói riadtan menekültek a tenger felé.

Útban a ligur tengerpart felé, Pávia ellenállt a longobárd rohamnak. Faltörő kosokkal és ostromgépekkel mentek neki a falaknak, de Pávia elszántan védte magát.

Egy téli hajnalon Alboin maga vezette az ostromot. Alig értek a fal alá, Gizulf nyíltól holtra sebezve lebukott lováról.

Iszonyú haragra lobbant. Minden dühe és haragja a rohammal dacoló város ellen fordult.

— Ezt megkeserülitek! — kiáltott habzó szájjal. Gizulf legkedvesebb testőre volt, leghívebb embere. Szörnyű megtorlást akart. Fölperzseli a makacs várost, ha végre betöri falait. Kardélre hány kegyetlenül minden élet. Ahogy Mediolánomot megkímélte, olyan pokolian végez Páviával. Elsöpri a föld színéről.

A város védői, mintha megsejtették volna fogadalmát, még elszántabban vetették vissza támadásait. Nem tudott rést ütni a falakon.

Megpróbálta a kiéheztetés taktikáját. Ott vesztegelt egész télen át a falak körül, de mintha titkos alagutakon élelem ömlene Páviába, az ostromlottak ellenállása nem lankadt.

Gyúrte magába a dühöt. Itt pusztul maga is a falak alatt, ha nem tud áttörni rajtuk!

Borba, részegségbe és kéjelgésbe kezdte ölni roppant indulatait. Valamerről egy koromhajú latin leány került a sátrába, Flavia. Csodálatosan csillogó nagy ártatlan szemei voltak a leánynak, de bogaruk mélyén tűzlángok szikráztak. Ügyes és tapasztalt szerető volt, apró csókokkal és csiklandó bujasággal hozta lázba a vérért.

Egy kora hajnalon madárpittyégsre ébredt. Amikor kilépett sátrából, még szürke volt az ég és a tábor mögött feketén álltak a piniák. Nagyot nyújtózott, a csontjait ropogtatta és ásítva körülnézett a hajnalodásban.

A tábor még aludt, csak a várfal felé tolt őrszemek figyeltek az oszladozó homályba. Aludt a sátorban Flavia is. Keserű lett Alboin szája, amikor a leány gyakorlott ölelésére gondolt. Átkozott boszorkány, hogy így megfogja érzékeit!

Végigment a táboron, elhárította a testőrei kíséretét, egymaga ment, a pirkadó kelet felé. Ha így menne, menne és vissza nem nézne, talán három napba sem telne és Veronába érne!

A szíve hevesen megdobbant. Fölvillant benne Rozamunda tisztasága, meleg, illatos fehér teste, amelynek hajlandóságát mindig új gyönyörűség volt kiérdemelni.

Rozamunda — életének egyetlen szerelmes igazi asszonya! Oly viharos vággyal gondolt rá, hogy ködbe borult a szeme. Hogyan is tehetete,

hogy hetekre, hónapokra megfosztotta magát közei-
lététől. Míg ő rongy cédákkal, a tábor körül kerengő
leánnyal kutyálkodik, milyen hűségesen várja
Veronában, üzeneteiben csupa kívántató jóság és
gyöngédség.

Visszafordult és Helmechist hívatta.

— Testvér, elmégy Veronába a királyasszo-
nyért. Akarom, hogy jöjjön.

A ferdevállú kipirult. ínyére volt a parancs.
Legsebesebb lován vágat Veronába, mintha szárnya
volna, repül a felséges asszonyért. Boldogító föl-
adat: idekísérni téli táborukba.

— Gondodra bízom őt, testvér. Ügyelj, hogy
az út el ne gyötörje ... A királyasszony vigyázzon
magára, az egészségére... a testére.

Alboin földerülő lélekkel mosolygott. A szeme
kék fénnel csillogott, egész lényét nagy fölszaba-
dult öröm töltötte el.

—Várandós a felséges asszony? — csodálko-
zott rá Helmechis és hitetlenül rázta a fejét. Alig
néhány napja futár jött Veronából. Alaposan
kifaggatta, de arról semmit sem hallott, hogy ily
nagy eseményt várnának a palotában.

—Te is jól ismered őt... Szemérmes, ilyet
nem üzenne ... De én mégis tudom. Úgy szeret-
tem Veronában ... Tavasszal fiam lesz, Helmechis.

A ferdevállú lehorgasztott fejjel hallgatott.
Mit is felelhetne ennek a hatalmas nagy ember-
nek, aki olyan bizonyosra veszi apaságát. Nem
tudná, amiről az egész udvar suttog, hogy a királynő
meddő? Eszeveszejtően gyönyörűséges, fejedelmi
asszony, de meddő! Hiába lobban fel szerelmesen
Alboin vére, hiába tépi magához fogantató hévvel,
a csoda, az évek óta áhított termékenység elmarad.
Rozamunda nem szülhet neki örökös!

— Ha nyomban indulsz, reggel Veronában vagy
— mondta Alboin.

— Azonnal nyergeltetek.

Helmechist két testőr kísérte. Másnap reggel az Adige kőhídján kopogtak a lovak patái. Pihenő nélkül egyhuzamban tették meg az utat.

Rozamunda nehezen palástolt izgalommal fogadta Helmechist.

— Felséges asszony, a király üzenetét hozom. Arra kér, oszd meg vele magányát.

Rozamunda vére mind leszállt a szívére és pillantása elhomályosult. Valami vad és mámoros öröm borzongott végig rajta. Hát mégis megtört a makacs férfi? Megérezte végre, hogy nélküle egyedülálló magános árva a nagy mindenségben. A büszke ember mégis vágyódik utána! . . .

Megalázó volt ez a magános tél, a rettentő egyedüllét itt a palotában. Az élet megkeseredett, nem volt fénye és öröme. Hihette-e még, hogy Alboin szerelmes vágyódással gondol rá? Mint hévűtött virág, olyan lett a magányban.

De már vége a megalázottságnak. Alboin üzent: Páviánál szerelmes szívvel várja.

Magában már mosolygott, győztesen, befelé. Az arca tündöklő lángszín lett, mintha napsütés érte volna. Most gögösen és büszkén visszavághatna. Ha Alboin vágyódik utána, ám jöjjön Veronába. Ő nem mozdul ki a palota kényelméből a téli sárba, hideg s vigasztalan éjszakába. Micsoda elégtételi és diadal volna, ha így üzenne Helmechissel.

Alig futott át rajta a gondolat, már összeborzadt: veszélyes játék volna! Makacssággal dehogyan is vehet elégtételt! Jóvátehetetlenül összetörne köztük mindent. Meg kell hajolnia, követnie kell a hívó parancsot. Áldozatot fog hozni a szerelméért. Most ő szenved jobban, mert mélyebben érez.

— Még ma indulunk — szölt Helmechishez és elbocsátotta.

Déltájt már úton voltak. Alig ült nyeregben,

megkönnyebbült szorongató félelmeiktől meggyötört szíve. A hála eláradott rajta, ahogy vágattak Pávia felé. Nem volt más gondolata, csak a férfi, akit hónapok óta nem látott, egyetlen édes szerelmes embere, aki a távolban várja, ölelő karokkal egyedül Őt várja!

4.

Helmechis szálláscsinálókat küldött előre. Cremona előtt Autrich herceg hódolattal fogadta Rozamundát.

Fáklyás lovasok világították meg az utat. Késő éjszaka érkeztek Cremona kapui elé.

— Minden csodálatom a tiéd, felséges asszony — hajlongott Autrich herceg. — Embernek való feladat Veronából egy vágóban eljönni.

Rozamunda mosolygott. Hogyan magyarázza a hercegnek, hogy most nem törheti testét fáradtság. Rohanva menne tovább, ha az idő, a vak éjszaka engedné.

Parancsot adott, hogy kora hajnalban ébresszék, de még mielőtt Garda, a kísérő komorna az ágyasházába lépett, már talpon volt. Egy tányér erősen fűszerezett levest ivott és parancsot adott indulásra. Szinte forrt az izgalomtól a friss hajnali szélben, mely üdepirosra csípte boldog arcát.

Az úton Helmechis tartotta szóval. A hadjáratról, Pergamus, Cremona és Mediolánum ostromáról beszélt és a Pávia körüli eredménytelen harcokról, melyek Alboin kedvét szegték. Rozamundát mindez most alig érdekelte.

Hajrá! Fogyott az út a paták alatt és minden pillanat közelebb hozta az urához.

— Mikor érünk Paviába, Helemchis?

— Az út nagyobb darabja mögöttünk van, nagyasszony. Alkonyat felé elérhetjük a táborn.

— Ott leszünk!

Rozamunda kipirult és lázas volt, mintha minden íze külön reszketett volna boldog izgatottságában. Rohanni, rohanni, a vére tüzelt és forrón lüktetett a szíve felé. Nem látta most a fölégetett és kifosztott tartomány pusztaságát, a sík halott csöndje nem bántotta — itt a pestisnél is jobban dúltak Alboin langobárdjai, learatták az országot, elhajtották a lábas marhát, csordákat és nyájakat, s élő nem akadt mérföldekre az út mentén.

Délben lepihentek a Pó partján. Borzongató meleg szél jött délről, a víz felől.

— Ez a tavasz szele, királynő — szólt Helmechis. Rozamunda félig lehunytt pillák mögül nézte a ferdevállút. Milyen buzgó és gondoskodó, lesi a kívánságait, a gondolatait, ott van a sarkában, hajnal óta egy tapodtat sem mozdul mellőle, maga hozza a lángon sült húst és borral kínálja, kiszolgálja, mint egy asszonyocseléd. Hű embere ez a nőtelen férfi, érzi minden idegével.

Ahogy így tapogató s bírálható szemmel leste a férfit, az lassan tűzbe gyulladt.

— Kívánsz még valamit, úrnő? — hajolt feléje az ember.

Rozamunda elnézett fölötte. Szerette így lángba hozni és aztán csodálkozó tekintettel és közömbös szóval lehűteni. Ismerte a hatalmát fölötte, jólesett a csipkedő, dévaj játék.

— Látod, a komornám velem örül. Estére látni fogja a kedvesét, Peredeót. Pedig én neked szántam Gardát ... Gepida főember lánya, rangodhoz illő asszony lett volna. Mindenről elkésel, ember. Elnézed a szerencsédet.

— Jó nekem így is, asszony nélkül — szólt Helmechis és lehajtotta fejét. Nem tudott most a királyasszony szemébe nézni. Belül megreszkettette valami gyötrelmesen édes érzés ... Valamikor régen,

évekkel ezelőtt, milyen foghatatlan volt előtte Alboin vágyódása. Puhaság, ha férfi így szenvedleg és gyötrődik, vágyódik asszony után. Szerelem? — képzelgés és köd, ezt hitte régen . . . Azóta megismerte ő is ezt a nyugtalan viharzást és az egész élet megváltozott. A kínok leggyötrelmesebbje, ha egy asszony ilyen elérhetetlenül ég az ember vérében. De vájjon mindig ilyen elérhetetlen marad? Itt van a közelében és izzó szerelemmel magához téphetné, de annyi ereje sincs, hogy a karját kinyújtaná, valami bűvölet kerítette hatalmába, csak borzong, reszket és ömleng magában. Sápadtta és holdkórossá teszi ez a természetfeletti érzés. Beteg a szíve, a lelke és egész teste tőle. Gyenge és alávaló ember, hogy nem mer mozdulni, nem mer szólni sem, a vére bujtogató izgalmában csókokkal elborítaná ezt az észtesztően szép asszonyt! Ha az életét is kockáztatná, de ölbe kéne kapni és rohanni, rohanni vele, mint ragadozó fenevad a zsákmányával.

Gyenge és alávaló, hogy még féltékenységet sem érez. Boldog, hogy kísérheti Páviába, az urához. Éjszaka már Alboin sátrában hál és karjai közt elalél. Elfajzott gyengeség, hogy olyan kéjkről képzeleg, amelyet nem az ő ereje viharoz fel benne. Mindezt világosan látja és nem lázad fel, de belemerül ebbe az asszonyos, beteg érzélgésbe — kandisznók túrnak így a pocsolyák meleg levében.

— Minden jól van, ha melletted vagyok — mondta tört hangon.

Rozamundának még a szeme is kacagott.

— De kevéssel beéred, ember!

Végigvágta a nevetés és a szó is Helmechist, csak összeharapta száját és hallgatott.

Lóra ültek megint. Egy darabig embermagas sás között vezetett az út, újra füves síkra értek és túlhan, a folyam jobb partján, hegyek bukkantak fel violaszín párák mögül.

Rozamunda megállította lovát és elnézte a tavaszias tündöklésben elmerült tájat, a Pó aranyosan csillámló vizét a kéklő égen buborodó fehér felhők árnyékával és a lapály friss virulását.

— Szép ez a mi országunk — mondta. — Szépek a hegyei, városai, de ez a síkság a leggyönyörűbb!

Helmechis a fejét rázta. Ő más szemmel nézte ezt az embertől elhagyatott tájat, melynek zöldje csak csúszómászót, undok hullóket rejtett. Hová lettek a gazdag gulyák és ménesek, hová a pásztorkürt szava, a csikósok kurjongatása, bégetés, ostorpattogás, a szabad pásztoréletnek ezer ismerős színe és hangja?

— Kihalt pusztaság ez, királynő. A fekete halál járt előttünk. De majd tavaszra élet lesz itt is. Élet és gazdaság. Mert jó ez a föld, áldott, akár a Duna síkja.

Alkonyat előtt már a Ticino völgyében jártak. Pávia tornyai bukkantak fel a távolban.

— Siessünk, Helmechis! — izzott Rozamunda a türelmetlenségtől. A lóra csapott és elugratott.

Helmechis a nyomában maradt. Vágtattak ketten s a kíséret messze elmaradozott mögöttük.

— Milyen szép vagy, felséges asszony! Gyönyörűségesen szép vagy! Szeretlek! — kiáltotta a szélbe Helmechis. Vad mámor dobolt benne és ujjongva kiáltozott a tavaszi rohanásban.

De Rozamunda nem hallott semmit az ujjongásból. A szél zsongó zenével zúgott a füle körül. Alboin hívó hangját hallotta benne. Nincs fájdalom és nincs magány többé! A lelkéről leszakadt a múltnak minden kínja és csak a percet érezte, amely egyre közelebb hozta Páviához. A teste, feszülő izmokkal és kívánczó vérrel, rohant a tavaszi éjszaka, Alboin ölelő karja felé.

Egy kanyarnál hirtelen megtorpant. Por gomolygott előttük az úton. Inkább az idegeivel érezte, mint látta, hogy Alboin közeledik egy kis csapat élén. Egy pillanatra kihagyott a szíve verése és majd leszédült lováról izzó lobogásában. De most várt, lefékezte ficáncoló lovát és várt. Ezt a pár pillanatot meg kellett kapnia Albointól. A férfi jött, már látta széltől zilált szakállá fölött kacagó száját, a szeme fémes sugárzását. Milyen könnyű és szálló, ilyen volt mindig, elbűvölő és hódító félelmetes erejében. De ahogy Alboin a közelébe ért, csodálata ijedelembe fordult. Sohase látta ilyen elnyűttnek és gondozatlannak. Az arca csupa fekete ránc és a bőre hervadt és puffedt az italozástól s rossz éjszakától. Eltűnt a régi hamvas sugárzás erről az arcról és heves makaesség és vadság ütközött ki rajta, az életéhes férfiak akaratossága. A teste mintha megnyúlt volna, fekete és félelmetes volt, mint egy vadbölényé.

Sápadozva nézte, amint lepattan a lóról, könnyedén, mint amikor először látta és erős kézzel utána nyúl.

Csak a karjában, ahogy magára ölelve vitte az út egy darabján, ébredt benne a viszontlátás öröme és a gyöngeségtől és fáradtságtól sírva fakadt.

—Gyenge bogaram, te ... elhagytalak ... — súgta a férfi és lecsókolta könnyeit.

—Soha többé ne hagyj el engem — sírt föl Rozamunda.

—Soha többé, bogaram!

Mikor Rozamunda újra nyeregbe ült, már boldogan nevetett és Alboin is, mintha az ölelés perce leoldotta volna arcáról a gondnak és fertelmeknek sztigmaid, sugárzó és ifjú lett megint.

Az egész tábor talpon volt és hatalmas ünneplő zshivajgással fogadta őket.

Rozamunda úgy érezte, mintha réglátott otthonába térne, amikor Alboin sátrába lépett. Nem látta, hogy a férfi tört kedvvel és nyomottan követi.

5.

Rozamunda világossággal ébredt. Felkönyökölt a heverőn és a beszüremelő fényben elnézte a kardostól alvó férfit. Gyöngé izzadtság lepte el homlokát, puha gyolccsal megtörülte; az érintésre Alboin megmozdult és elmosolyodott álmában.

Most ez a mosolygás nem nyugtatta meg. Elkínzott és kiábrándult volt a lelke gyökeréig.

Szájaízevesztett komorsággal nézett maga elé és az éjszakára gondolt.

Milyen boldog várakozással lépett alkonyatkor a sátorba! Tüzelő testéről letépte a bundát.

— Alboin, egyetlen emberem! — nevetett örömtől túlsorduló szívvel az emberre.

De a férfi nem jött közelebb, sötét s kemény pillantással mérte végig, szinte faltá a szemével, ahogy előrehajolva nézte és a szája körül hirtelen keserű ráncok gyűltek. Az egész ember kedvetlen lett, gyűlölködve apróra húzta szemét és az ölére mutatott.

— Semmi új, megint semmi?

Ezt így sohase kérdezte, ilyen elfanyarodott kedvvel és csalódva. Mosolygást kényszerített magára.

— Nézd csak, erősebb lettem, híztam ezen a télen. És Máxentius is biztatott.

A testét mutogatta, ringó csípőivel kellette magát előtte és Alboin csak elhúzta a száját.

— Nem tud az a görög semmit. Elpusztítom, ha egyszer az utamba akad.

Az orvost átkozta, de Rozamunda tudta, hogy

haragjának csak ő, a meddősége az oka. Szörnyű, hogy a szerencsétlen szülés óta nem kap erőre a méhe. Nem adhatja meg Alboinnak az apaság büszke örömét!

Rettegve gondolt cselédeinek szennyes sutto-gására. Ha igaz volna, hogy Alboin sorra váltogatja szeretőit?! Ilyen életéhes, erős férfi nem nyugszik asszony nélkül. Valami latin cemenjét emlegetnek, azt is teherbe hozta ... De józannak kell maradnia, nem engedheti, hogy a féltékenység sátáni körmökkel beleássa magát az agyába. Alboin idehívta a táborba. Egyesegyedül mégis csak őt szeretheti, hogy érte küldte Helmechist.

Amint sötét lett, szolgák frissen sült húst és italt hoztak.

— Takarodjatok! — küldte ki Alboin durván a szolgákat.

Egyedül maradtak. Hónapok óta erre az egyedül-létre várt és most borzadozott.

Alboin ivott. Irtóztató volt elnézni, hogy vedeli magába a bort. Ez is csak menekülés, futott át az agyán és visszatartotta a könnyeit, hogy Alboin ne lássa riadtságát és félelmét.

Aztán felállt Alboin és nehéz, tántorgó lép-tekkel kiment a sátorból. Hagyta elmenni. Csüg-gedtségében és elhagyatottságában egészen letört és elveszett.

Később visszajött a férfi és ijesztően józan volt, csak a szeme égett valami veszekedett vad lánggal. Ez a józanság félelmetesebb volt, mint a mámor. Erezte, hogy megkívánta, lelankadt és nem tudott ellen-állni. Már úgy hullott rá Alboin, mintha nem is új életet, de kettőjük pusztulását akarná.

Ez volt a vég, ez a durva testi megkívánás. Mindennél gyötrelmesebben érezte, hogy életükből kiveszett a boldogság öröme és nincs hatalma, hogy visszahozza.

Reggelig aludt Alboin, alig moccan és ez a mozdulatlansága is vérig ingerelte. Milyen más volt ez is ezelőtt. Akkor alig ébredezett, alig mozdult vagy sóhajtott, a férfi nyomban ráfordította szemét. Mintha titkos szálak tartották volna fogva a testüket és a vérük egy ütemre dobbant volna. Nem kellett sok beszéd, hogy megértsék egymást. Egy szó, egy szemvillanás elég volt, hogy egyformán érezzenek és egyet gondoljanak. Mintha kettejükben valami kettévált összikra futott volna össze rejtelmes, természetfeletti égő erők parancsára, úgy forrtak össze ők ketten, emberek és törvények felett álló hatalmas szerelemmel. Nem lehetett, hogy ilyen égi tűz hirtelen hamvadjon el és csak salak, szenny és kín maradjon a nyomában!

Gyötrődve kereste magában a hibát. Titokban remélte, hogy nem a meddsége ábrándítja ki Alboint. Más oka volt, hogy életük így zúzódott össze és őt összetörte. Talán csak várnia kell; ez a tétlen veszteglés ad tápot Alboin türelmetlenségének. Ha beveszi a makacsul ellenálló Páviát, az ő sorsuk is jobbra fordul.

Napok teltek el így epekedő reménykedéssel. Alboin Veronába izent Maxentiusért. A követ a görög nélkül jött vissza. A tavaszelejei lázak ágyba döntötték Maxentius, öreg és elnyűtt teste nem tudott megbirkózni a kórral. Halálos ágyán valamit üzeni akart, de görögül beszélt és nem volt a közelében ember, aki megértette volna.

A követ egy orvosságos ládát hozott. Apró zacskókban százféle füvek és áttetsző bizánci téglékben és üvegekben különös, izgató illatú kenőcsök voltak. Itt a páviai táborban csak tudatlan felcserek akadtak, akik nem tudtak mihez fogni az idegen patikaszerekkel. . .

Alboin még egy rohamot kísérelt Pávia ellen, de a várfalaknál megtorpant. A város továbbra is

bevehetetlennek bizonyult. Föl-fölhorkanó akarata nem bírta tovább a veszteglést. Portyázni kezdett fél hadával. Fölrohant az Alpokig, majd a ligur tenger felé nyargalt. Amint behódolt a Pó egész völgye, délnyugatnak kanyarodott és foglalni kezdte Umbriát és Emiliát.

Ősz elején visszaküldte Veronába Rozamündát. Nem asszonyinak való helyről-helyre rohanni a kerékmarasztaló sárban és heves őszi esőkben. Küldte védett falak közé, a palota kényelmébe. Rozamunda arra gondolt, hogy maradna jégben és fagyban is, de engedett a férfi akaratának. Érezte, hogy az élet egyre szűkebb határok közé szorítja és mennie kell Veronába és várni fog megint, hátha csoda történik, ami mindent jóra fordít és visszaadja a megkeseredett élet édességét.

Alboin Pávia körül kevés őrséget hagyott és egész haderejével megindult nyugatnak Ravenna felé. Harcosai szívét földérintette, hogy megint új földön járnak, minden lépéssel távol országuk határa, a kezükön maradnak ezek a tündéri szépségű völgyek, a legelők és a télben is zöldelő erdők.

A lakók takarodtak előlük a hegyekbe, de amikor látták, hogy életben nem tesznek kárt, a nyomukba szegődtek.

Kavarogva, zavarogva nyomult a sereg a tenger felé. Longinus, az új tetrarcha, védtelenül hagyta egész Emiliát és Ravennában körülbástyázta magát. Ravennát a falaknál és a légióknál jobban védték kiismerhetetlen vizei és mocsarai. A tenger felé szabad volt Longinus útja és hajói annyi élelmet hoztak délről, amivel kétannyi sereget is dúsan elláthatott.

A telet a Ravenna körüli táborban töltötte Alboin. Hasztalan ostromolta a várat, emberei belevesztek a mocsarak sarába, a vizek útvesztőibe.

Mialatt Ravennát ostromolta, híre jött, hogy

Narses elhalálozott Rómában. Az agg hadvezér testét ólomkoporsóba zárták és rengeteg kincsével együtt Konstantinápolyba szállították. Alboin közönnel hallgatta a halálhírt. Nem érzett hálát Narses iránt. Már arra sem gondolt, hogy az ő hívására tört át az Alpokon és neki köszönheti új országát. Végtére mindent a maga erejével szerzett, kemény harcok és fáradságok árán!

Ravenna ostroma alatt a táborba szólította hercegeit és a főbírákat. A hódítással még csak kezdetét vette a honfoglalás. A térnyerés csak félmunka, törvények és intézmények kellenek, melyek védik a megszerzett javakat és kötelességeket rónak vezérre, harcosra, a fölszabadítottakra és rabokra. Szigorúbb és körültekintőbb törvények kellenek, mint a régiek voltak.

Hetelig elnyúlt tanácskozásuk. írástudók följegyezték aztán akaratát és a Nagy Tanács határozatait. Hercegségekre osztotta föl a meghódított földet és megpróbált határokat vonni, hogy elejét vegye főurai gyakori torzsalkodásainak. Az új longobárd birodalom főtámaszát ezek a vetelkedő és nehezen fékezhető hercegi családok képezték a köréjük tömörült fegyverforgató néppel. Fölöttük: hercegek, nemesek, tisztviselők, fölszabadítottak és nem szabadok fölött állott ő, a király, mint a megbont-hatatlan rendiség feje. Eddig a főnemesek szabadon választottak uralkodót a leghatalmasabb és leggazdagabb családból. A koronát nem az elsőszülött, hanem a királyi család legtekintélyesebb harcosa örökölte a régi íratlan törvény jogán.

Amikor az utódlás kérdését vitatták a tanácsban, fölállt Wallari, Pergamus új hercege:

—Utód kéne, felség, akire Lombardia maradjon!

—Igaz, felség! — kiáltották hevesen a többiek Alboin meglett ember és ha királyasszony most

nem szüli meg utódját, aligha nevelheti fel maga. Az örököst még az apa avassa harcosná!

Alboin kedveszegetten hallgatta nemeseit.

— Jól tudjátok, egyetlen vágyam, hogy fiam legyen! És egyetlen bánatom, hogy asszonyom meddő!

Érezték mind, nagy seb ez a férfi lelkén és elfogódva elnémultak. Csak Klef tört ki békétlenül.

— Ne kösd magad terméketlen asszonyhoz örökre, király! ... Törd szét a bilincseket. Van okod, hogy elválasszanak!

Alboin megmozdult, villámló szemmel nézett Klefre. Pokoli kínokkal marta, hogy emberei így hánytorgatják szerencsétlen házasesetét. Igaza van Klefnek, szét kellene törni ezeket a bilincseket, amelyek Rozamundához kötik.

De alig fordult belé a gondolat, elhűlt a vére. Hát nem értik, hogy szereti Rozamundát? Jó emberek mind, hűséges hercegei és okos bírái, de az ő szerelmének nagyságát nem érzik. Országot igazott le, hogy elérhesse, kockára tette érte életét, egész népe sorsát és nincs az a hatalom, mely széttepheti a vérnek ezt a kegyetlenül erős bilincset.

Intett a karjával, hogy erről a dologról ne beszéljenek többé, aztán fontoltan megszólalt:

— Kedves híveim vagytok. Becsülöm, hogy a véretem akarjátok utódnak. De én úgy határoztam, hogy az ősi jog maradjon törvénynek: válasszatok ezután is szabadon királyt. Válasszatok mindig a legérdemesebbet.

Alichis, Brescia hercege, izgatottan kért szót.

— Nem jó ez így, király. Nézzed a multat. A szabad választás sok benső háborúskodással jár. Sohase múlt el vérontás, pártütés nélkül.

Alboin elkínzottan töprengett. Ha fia volna, meggondolás nélkül maga diktálná a törvényt és keresztül gázolná, aki akarata előtt nem hajtana

fejet. Tollvonással megszüntetné a régi jogot, hogy az elsőszülöttnek biztosítsa örökét. De így? Van-e értelme, hogy hadakozzék olyan jogért, mely számára értéktelen.

Sohasem érezte még életében ilyen erősen, hogy céltalanná vált a hódítás munkája, emberek ölik egymást érte, falvak és városok, egész tartományok pusztulnak el és újra felvirágoznak, teremtő és pusztító erő van minden megmozdulásában, egy egész világnak nekivágott és hiába minden, egyszer az ő húsa is porrá hull, a csontjai széjjelhullanak, megszakad minden és nincs folytatás. Egy asszony terméketlensége ilyen borzalmasan széjjel tudja tépni a legmerészebb álmát.

Szerette és gyűlölte ezt az asszonyt. Gyűlölte, ha a közelében volt és égett a vére, tüzelt minden porcikája a vágtyól, amikor távol tudta veronai palotájában.

Nézte vitázó embereit és a szeme elfakult: hiába minden, a gyötrelmeitől senki sem tudja megszabadítani.

6.

A szétosztott had Pávia és Ravenna körül vesztegelt tovább.

Tavasszal Alboin elhatározta, hogy Róma ellen indul. Valami kapkodás és bizonytalanság volt most benne. Átvágott az Appenineken, eljutott Róma faláig, de sietve visszafordult.

Síralmas és irtóztató volt a vidék szegénysége. Sírás, üvöltés, elfeketedett arcú emberek kísérteties vonítása fogadta hadát. Már nem is futottak előtte, nyomorult és erejefogyott életét nem féltette itt senki. Iszonyú emberronsok vonszolták magukat a had után egy falat hulladékért, döglött lovak bőréért és ették a szétvagdalt és péppé főzött bőro-

ket, a marhák és kosok szarvát és fakéregből lepényt sütöttek hozzá.

Szinte futott a meztelen, emberevő és üvöltő nyomorúság elől. A ligur tengerparton föllélekzett. Itt a tenger adott valamelyest élelmet. Génuát elkerülte és újra Pávia ellen fordult. Mindaddig nem tekintette igazi birtokának a Pó felső völgyét, amíg a vár ellenállt. Be kellett törni a makacs falakat.

Itt fönn északon, a Pó völgyében mindenütt, az Alpok felől gazdag vízzel zuhogó folyók síkján és túlhan Emilia és Umbria nagy darabján már az ő megtelepedett népe kezdte új termés alá készíteni a földet. A néptelen városok is megteltek lassan az élet lüktetésével. Nyugatról, Burgundiából és délkeletről, Bizánc felől kalmárok jöttek, a nyugalmasodó élet jele volt ez — s kevés megmentett vagyonszájikkal a megmaradt őslakók is az élet jogát kérték.

Nyár közepén végre sikerült rést ütnie Pávia falain és kelet felől rátört a városra. A bástyákon megadásuk jeléül fehér rongyokat lobogtattak az ostromlottak.

— Kardélre hányini mind! — adta ki a parancsot. Egyetlen élőnek sem kegyelmez és porrá dönti a falakat. Az égő pokol pusztítását akarja, olyat, amelyet ez a föld még sohase látott. Aki a falak közt él, meghal irgalmatlanul, akár törtinú vén, akár anyja emlőjén szopó friss emberpalánta. Nincs kegyelem, bosszú ez Gizulf haláláért és a háromesztendei makacsságért!

Megsarkantyúzta lovát és a várba törő csapat élére ugratott. Alig ért a kapu elé, az omlatag falról egy téglá hullott alá. Lova elbukott, kétfelől is siettek testőrei és lándzsákkal piszkálták, hogy fölgorjon.

— Üssed, Peredeo! — kiáltott testőrére.

A hatalmas fekete ember ütlegelni kezdte a lovat, de az nem mozdult.

—Makacs ez a dög, uram király!

—Üssed jobban! — kiáltott Alboin haraggal. Fenn a bástya fokán szájtátva állott a nép. A roham megtorpant.

A távolból ekkor fölhangzott Grimuáld püspök hangja:

— Uram király, emlékezzél fogadalmadra! Szegd meg kegyetlen szavadat és akkor be fogsz menni a városba. Igazhitű nép lakik benne, erre gondolj, hatalmas király!

Csönd támadt hirtelen. Alboin borzongva nézte lovát, mintha kínpadra vont ember tekintene rá, olyan elhaló és könyörgő volt az elbukott állat szeme.

Magasra emelte a kezét és intett a mögötte tömörülő tömeg felé, ahonnan Grimulád szava kihangzott.

— Így legyen! — kiáltotta messzehangzó szóval és e pillanatban nyerítve felszökkent a lova.

Bevonult diadalmasan, kegyelmet osztva. Teodorik palotájába szállt és a polgárok hódoló küldöttségét fogadta.

—Ti mind a halált érdemiitek és én kegyes vagyok hozzátok — szólt a lába elé hullókhöz.

—Felsőges úr, mi a leghívebb alattvalóid leszünk — fogadkozott a küldöttség szószólója.

Alboin elnézte a hosszú ostromtól elkínzott, halálfejes véneket és öröm lepte meg. Furcsa gyengeség, hogy iszonyú dühe így elcsitult és jólesik, hogy nem lát roppant máglyákat s fülét nem csapja meg a meggyalázott asszonyok sikolya. Jólesik, hogy csend és hódolat fogadja vér és halálhörgés helyén. Talán igazuk van ezeknek az alázatos, hajbókoló véneknek, akik nagy szívét, nemességét emlegetik és vértelen ajakkal hálát rebegnek. Az is igaz öröm, hogy kegyelmet oszthat.

— Ne féljen hadamtól Pávia! Harcosaim tud-

ják parancsokat — nyugtatta meg a véneket és elbocsátotta őket.

Pávia az övé lett, csak most mondhatta igazán magáénak a Pó egész síkságát.

Számba kezdte venni a had erejét. Emberfeletti munkát végeztek harcosai. A honszerzés és a hosszú ostromok megritkították soraikat, fáradtak és kimerültek voltak. Ideje jött, hogy ne tartsa őket tovább vasban. Pihenő és új erőgyarapodás kell! Széledjenek szét törzseik és nemzetségeik közt, szeressék asszonyaikat és az új hon feketeszemű szép leányait, hogy viharálló, hatalmas új faj sarjadjon ágyékuk erejéből.

Néhány esztendei béke kell, míg kardforgatóvá nevelődik a törzsek fiatalja, öregebbje kiheveri sebeit és készlet gyűl élelemben, takarmányban is. Okult a déli tartományok rettentő pusztaságán. Ha megindul újra Róma ellen, a had fele nem veszhet éhen a szegény, letarolt tartományokban.

Ujjongva fogadták a pihenő parancsát. Öröm volt kitörni a romokba döntött Pannoniából és vitézi tetteket véghezvinni a honfoglalás éveit alatt, de nagy öröm lesz nézni nyugalomban, miként teremt bőséget az asszonyok, szolgák és rabok serény serege. Ami haderő békében kell, azt a hercegségek maguk állítják ki; játék ez, fiatal fegyverforgatók gyönyörűsége.

Pávia élére Alboin legderekabb fiatal hercegét, Zabánt állította és a szétszéledő katonanéppel maga is megindult pihenni Veronába. Néhány főnemese és testőrsége kísérte.

Verona kivirágozva, ünnepi díszben fogadta. A kapuk előtt Rozamunda várta hölgyeivel.

A tél szenvedése csak sápadtságot hagyott a királynő arcán és valami kevély önérzet áradt róla, de amikor Alboin leugrott lováról és hozzájött, hogy köszöntse őt, elvesztette a gögjét és zokogó

gyenge nő lett, úgy hullott, omlott sírva Alboin ölelő karjai közé.

A falak elé tódult nép elragadtatott ujjongásban tört ki; tomboló ünneplés közt vonultak a palotába.

Rozamunda kissé kendőzött arca kipirult. Mondhatatlan boldogságában megeredtek a könnyei. Minden eltökéltsége semmivé lett, gyenge asszony csak, nem tarthatja meg gögjét és nem zárkozhat el Alboin elől: mégis csak hozzá tért vissza, az ő karjai közt fog pihenni!

Pézsaszag áradt belőle és szinte egészen aranyba volt beborítva, olyan tündökletes volt palástjában és finom ékszereiben, csak csupasz karjának és nyakának fehérsége világított csábító szépséggel.

— Gyönyörű vagy! — nevetett rá Alboin és olyan erősen fogta a karján, hogy ereiben titkos, lankadt kéj kezdett feltörni.

A palotában ünnepi ebédhez ültek. Alboin elégedetten tekintett végig a csillogó kelyhekkel, aranytálakkal telerakott virágdíszes asztalokon. El kellett ismerni, Rozamunda fejedelmi nő, fényes ünneppé tudta avatni ezt a diadalmas hazatérést.

Mialatt az étekhordók az első sültes tálakat letették az asztalokra, hárfások halk dobkíséret mellett táncos ütemű dalokat játszottak. Csak később, ahogy a nagy falat húsokkal első éhségüket elcsitították és ínyt ingerlő fűszeres levest mertek a tányérokba, lépett emelvényére a bárd, hogy rázendítsen Alboin dicsőítő énekére.

Harsogó nevetések, víg kurjantások és tréfák közt ettek, szinte rágatlanul nyelték a nyárson félig sült húsokat és csemcsegetve hörpöltek olykor az éles és maró mártásokból.

A második tálnál Autrich herceg megemelte poharát.

— A felséges királyasszony egészségére!

Mind fölemelte billikomát és Rozamundára köszöntötte az italt. Alboin is fenéig itta a kupát és szemét asszonyán hagyta nagy, vágyakozó pillantással.

Rozamunda fölállt és intett hölgyeinek. Úgy illett, hogy most elvonuljon velük. A kancsózás már csak férfimulatság.

Renn az ebédlőteremben fullasztó volt a meleg, jól esett a hűvös bort kortyolni és hallgatni a szkald dalát. A főnemesek sorban jöttek kupáikkal Alboin elé.

—Dicsőség néked, hatalmas király!

—Dicsőség a nagy hódítónak!

—Te vagy a mi nagy vezérünk, a világ ura vagy, Alboin király!

—A legnagyobb longobárd vagy! Ország-hódító vagy, dicsőbb minden elődödnél, nagy király!

Alboin fölállt és egyenként megcsókolta az elébe járuló urakat. Fölemelte ő is poharát és minden üdvözlésre hosszan ivott. Régen volt, hogy ennyi jóérzés tért a testébe, jó húsok és borok mellett, hogy így örült ennek a szép életnek, az erejének, a hatalmának és emberei hűségének.

A nemesek visszaültek helyükre, csak Klef herceg maradt állva. Odaintett egy legényt és vörösborral színültig töltette serlegét.

— Alboin király, az egészségedre iszok!
Ö r ö k k é éljen a Gaususok dicső nemzetsége!

Alboin lángvörös lett. Megérezte a köszöntés mögött a mérges tüskét. Föltépte és fölhorzsolta, hirtelen oda lett virágos kedve. Veszett eb ez a félszemű Klef, hogy ilyen alattomosan belemar!

Az asztalnál elhúlt vérrel nézték a királyt.

— Hát erre iszol, Klef? Jó hívem vagy, ügye? — mondta elfojtott haraggal és bevárta,

míg Klef a szájához viszi serlegét. Akkor odacsapta kupáját a fejéhez.

— Vakulj meg egészen, rühes bitang!

Klef felhördült, arcát elborította a vér és kardjához kapott. Alig mozdult, kétfelől lefogták.

— Hagyjátok futni, részeg kutya! — intett Alboin.

Klef ki vánszorgott. Fakó lett az ebédelők kedve, mintha mérget ittak volna valamennyien.

— Szomjas vagyok! — kiáltotta Alboin. A pohárnokok rohantak és teletöltötték az edényeket. Hamar új tálak kerültek a megfagyott húsok helyére, de már az étel sem ízlett. Zavartan zsongott és békétlenkedett az egész terem. Szörnyűség, örökké éltetni a királyt, amikor egy fia sincs és tudja Klef, hogy üszkös seb ez a lelkén.

Alboin felállt és megemelte poharát.

— Urak, vigadjunk! ... Van még egy takaros kis kupám, sohase láttátok. Finom csontból való kupa ... Hozzad csak, testvér!

Forró lázban és villanó karddal küldte a szabódó Helmechist és az remegve hozta a koponyát. Az urak elhült vérrel nézték, hogyan tölteti Alboin teli és emeli szájához. Fenéig itta a bort, aztán kézről-kézre adta a kupát.

— Családi kincs ez, urak! — tüzelt Alboin.

— Apósom feje, úgy bámuljátok, ti urak!

Alboin veszekedett dühvel vigyorgott és újra ivott. A nemesek mámoros aggyal hallgattak.

—Töltsd tele! — intett Alboin újra a pohárnoknak. Helmechis szólni akart, hogy hagyja fényes nappal ezt a duhaj italozást.

—Úrnőnk vár rád, erre gondolj, jó uram!
— hajolt hozzá.

Alboin belemeresztette villámló tekintetét a könyörgő, fölakadt nagy szemekre és egyszerre színjőzan lett. Iszonyatos józanság volt, éles kések-

kel hasogatta az agyvelejét. Föltépte ujjását, olyan hevesen tódult és zuborgott a vére. Rozamunda várja, pézsmától és örjítő szeszektől illatosított testével várja! Pogányul gonosz szépséggel várja! De nem, ez a bűvölet megszakadt! Majd csak úgy veszi birtokába megint, ha kéjt akar, ahogy lélektelen tárgyat használ az ember és aztán sutba dob. Nem több ez a kikent, aranyban páválkodó asszony az utolsó rongynál!

— Meddő, meddő, meddő! — üvöltötte és rángatózott és lihegett veres dühében. Kinek hódította ezt az országot, kiért öli magát már négy esztendeje? Vér és vér, sirám és halál, verejték és munka semmiért! Ezekért a telhetetlen urakért? Talán a félszemű rühes Klefért, aki így belémárt? Az arcátlan holnap talán már kimondja, hogy a korona az ő nemzetségét illeti, ha magtalan marad.

Megrázkódott s minden izma lihegett és lángolt.

— Az asszony ne várjon hiába — mondta hirtelen. — Ezt a kupa bort én viszem el néki. Hadd ürítse egészségemre! Vigadjon az apja fejével!

Mintha villám érte volna őket, olyan döbentően nézték. Helmechis a színét váltotta és remegett. Érezte, ha most karján fogná Alboint, hogy visszatartsa, ez a félelmetes erejű ember összeszabdalná irgalmatlanul.

7.

Vitte a telt csontkupát az ágyasházba. Helmechis mint egy árnyék kísérte.

Rozamunda egyedül volt, byszuszingében ágyán hevert, igéző puhaságban és illatok közt.

— Mit hozol, Alboin? — fordult csodálkozva a belépő felé.

— Édes italt, angyalom — nevetett a férfi.

Rozamunda pillantása a csontpohárra esett.

A koponyából démonian világított a két rubin-szem.

—Ez emberfej! — hőkölt vissza. Idegtépő és iszonyatos volt, ahogy borral telve reszketett a pohár Alboin roppant markában. Mintha vért hozna, frissen ömlő, meleg embervért és vele borzadályt és halált.

—Kinek a feje ez? — ugrott föl szívig dermedt vérrrel.

— Apád koponyája, Kunimund királyé!

Rozamunda egyszerre megcsöndesedett. Helmechis látta elsápadó arcán, szemére hulló pilláin és remegésén, hogy halálos sebet kapott. De gőg és gyilkos kevélység tartotta egyenesen.

—Eredj, hiszen részeg vagy! — szólt undorodva és hátralépett. Már érezte, hogy nem a borbódultság tüzei Alboint. Ez a vég, hogy föl-tépi az egész multat, meggyilkolt apja fejét hozza és kérkedni mer! Soha véresebb gyalázat nem érheti!

—Igyál! — kínálta Alboin a koponyát. — Varázserő van ebben a pompás csontban. Talán az apád ad erőt a terméketlen méhednek. Vigadj hát vele kicsit!

Mintha bürök mérgével volna teli, úgy vette át Rozamunda a kupát.

— Én iszom, ahogy parancsolod — mondta félelmes hidegséggel és visszanezett Alboinra. Nem ember ez, de alattomos, acsarkodó tigris. Észbontó, hogy ezt a fenevadat égő szenvedéllyel szerette! óh, ez a vaksága mindennél kegyetlenebb! Kipusztított nemzetségének minden átka ráhull e pillanatban. Holt faja kísértettánca, gyilkos rontás, jönnek a meggyalázott múltból az eltemetett árnyak, iszonyú hahotákkal jönnek a koponyák, csontkezek

nyúlnak utána és fojtogatják. Legázolt testek, százak és ezrek, egész nemzetsége és üszök borít be mindent!

Ez a vég, ez a végső megsemmisülés, hogy a meggyalázott múlt így föltámadott!

Megvonaglott a kintől, mégis szájához vitte a koponyát és magában arra gondolt, hogy a halált issza, de nem a maga halálát.

Mikor letette a kupát, még mosolyogni tudott.

— Így akartad! — mondta és hangjában halálos elszántság volt.

Alboin agyabódultan állt, már nem tudott tiszta fejjel figyelni és nem látta, hogy megölte az asszony szerelmét és pusztító gyűlöletet ültetett a vérébe.

Nem történt semmi hiba, motyogta maga elé. A meddő asszony hadd tudja, hogy semmi neki! Az ujjával pöckölt egyet és ittasan fölnevetett. Aztán fogta a csontpoharat és a maradék bort az ágyra öntötte.

— Ide is jusson az erejiből!

Rozamundában a düh és iszonyat fölundorodott.

Nem elég, hogy egyszer megalázta, de tovább ocsmánykodik! Reszketett és előredőlt, harapásra nyíló szájjal és fogát csattogtatva. A torkának ugrik és körömmel marcangolja, ha közeledik és érinteni merné.

De Alboin nem jött közelebb. Mintha kielégítette volna, hogy Rozamunda ivott a koponyából. Érezte győzelmét és boldogan vigyorogva sarkon fordult. Nehéz, tántorgó lábakkal kiment.

A falnál kushadó Helmechis követni akarta.

— Te maradj! — villámlott rá a királynő szeme.

Helmechis cövekként állt és ónsápadt lett. Egyszerre megrohanta a gondolat, hogy Rozamunda halált akar. Véres elégtételt a gyalázatért.

És Rozamunda kimondta:

— Meg fog halni!

Az agya tekervényeiben, titkos rejtekében mintha már élt volna a gondolat, a bosszú az utolsó évek gyalázataért, a magányért és csalódásaiért és ez az utolsó sértés csak a lökést adta, hogy végre visszavágni, cselekedni tudjon.

— Etesd meg méreggel, te add a kezébe — szólt Helmechis szinte sikoltva és félelem és lán-golás volt benne egyszerre.

Rozamunda megvetően végigmérte.

— Méreggel, bolond? Úgy kell halnia, hogy tudja és érezze utolsó óráját. Izenként, apránként pusztuljon, én így akarom!

— Rettenetes vagy!

— Igen, rettenetes vagyok! — vijjogott Rozamunda és a szeme a halált szikrázta.

Helmechis elszörnyedve nézte és remegésében föltolakodott valami őrijító, vérforraló vágy.

Rozamunda hozzáhajolt és fojtottan mondta:

— Ez a te órád, nem érzed? ... Gondolj a kincseimre, ember!

Helmechis már se holt, se eleven nem volt, elhalt a színe, borzadozott és rázkódott.

— Gondolj a koronára! Ha Alboin meghal, azé, akit én akarok!

Helmechis elfulladt, a torkában dobogott a szíve. Hat éve majd megőrül ezért az asszonyért. Hat éve öli a vágy utána. Igen, ez az ő órája! Ha Alboin meghal, elérheti! Rettentő ez, Alboinnal elpusztítja a fél életét, belevág a maga eleven húsába, de meg fogja tenni, amit Rozamunda akar, csak egyszer ölelhessen! Senki más, csak ez az asszony tudja így fölviharozni a vérét. Gyilkossá lesz érte, megöli Alboint, mert ő úgy akarja!

— Amikor délutáni álmát alussza, akkor végzel vele — súgta Rozamunda.

Helmechis békétlenül rázta a fejét. Esztelen gondolat! Alboin pallossal alszik és az első neszre talpra ugrik. Ki bírná le roppant erejét?

—Be se jutok hozzá. Peredeo vigyázza álmát. Nem én, de tíz ember sem végez vele.

—Peredeóra ne legyen gondod. Azt fogja tenni, amit én akarok!

Rozamunda tudta már, hogyan nyerheti meg Peredeót. Nincs az a szenny, amitől most irtóznék.

Elküldte Helmechist és Gardát, gepida udvarhölgyét szólította.

— Ma éjszaka ágyat cserélek veled. De vigyázz, ha szeretőd megtudja, ez a halálad lesz.

Garda reszketve meghajolt.

— Úgy lesz, ahogy parancsolod, nagyasszony. Rozamunda lobogva várta az éjszakát. Bosszú, halálos bosszú kell — nem volt más gondolata. Az ebédlőben még tartott a tivornya. Vad és őrzöngő részegségbe fült a diadal ünnepe.

A sötétben Rozamunda komornája ágyába feküdt. Behunyta szemmel várt, alig lélezett. Csak az agya tüzelt, a teste hideg volt. Nem férfi lesz, aki karjába zárja, egy test csupán, hogy bosszúja vak eszközévé tegye.

Éjfélkor bejött a testőr. Ahogy sámsoni erővel ráfeszült és ölelte, porrá omlott Rozamunda eltökéltsége. Régen volt, hogy férficsók érte testét. Mint parázs alól szélviharban fölcikázó tűz, úgy lángolt fel benne a váratlan gyönyör. Visszaadta Peredeo heves csókjait és vére irtóztatóan föllobbant, egészen beleveszett, behullott az áradó kéjbe. Teste minden porcikájával bűgő szerelmes asszonnyá lett.

Pirkadáskor fölriadt. Peredeo félig nyitott szájjal, horkolva aludt. Nem vonta ki magát öleléséből. A férfi karja, mezítelen domború melle, nehéz izmai, elharapott lélegzete, az egész ember, a testéből áradó érdes pára az ébredés pillanatában

Alboint juttatta eszébe. Érezte, hogy újra beborítja a mámor. Cselekednie kell, mielőtt ellan- kasztja a kívánczóság.

Peredeo hajába túrt, cibálta és ébresztette.

— Kelj föl, ember!

Most végre elhagyta minden asszonyi gyön- geség. Egyedül a bosszú élt benne és magában ujjongott, hogy hatalmában tartja a férfit.

Peredeo ásítózva ébredt. Ahogy Garda helyén meglátta a királynőt, elhűlve rámeredt. Borgőzben elnézte volna a hálózhat? A királyasszonnyal aludt! Egy éjszakát!

Hirtelen takargatni kezdte meztelenségét, rémü- let és kaján férfigőg lepte meg egy pillanatban.

— A királynőddel háltál! — mondta Roza- munda keményen.

Peredeo mozgása meglassúdott. Akarta már, hogy Rozamunda a hajnal világosságában meztelen lássa. Szemérmetlen kis mosolygás bujkált az ajka körül.

— Nem tudtam, hogy te vagy, felséges asszony! Rozamunda haragosan dobbantott:

— Hallgass! Ez a halálod lehet... Bizony, olyan gyalázatot követtél el velem, Peredeo, hogy vagy te öled meg Alboint, vagy neked kell az ő kardjától elveszned.

A testőr elhült vérrel látta, hogy csapdába esett, A királynő gyilkosságra akarja rábírní 1

— Engem megölethetsz, de én nem emelem kezemet az én kegyelmes uramra.

—Majd ha négyfelé tépnek, vinnyogni fogsz! A halálnak adod magad, vagy megteszed, amit parancsolok?

Peredeo összeharapta száját és leszegzett fejjel hallgatott. Erős bikanyaka elfeketedett az indulattól.

— Most néma vagy! Majd a kín megnyitja a szádat és üvölteni fogsz.

— Engem nem félemlíthetsz meg, soha, soha! Ha akarsz, megölöm magam — lihegte a testőr és térdre bukott. — De ne kérj lehetetlent, nagyasszony!

— Állj fel! Nekem nem kell a halálod ... Keveset akarok, csak a segítségedet.

Peredeo hevesen rázta a fejét. Nem és nem, felnégyelteti magát, máglyán égethetik, nincs az a kín, ami megfélemlítené. Nincs az a kincs, amiért árulást követne el.

— Egy éjszakát adtam neked. Nem volt elég? — mosolygott Rozamunda csábítóan. — Szót érthetsz! Tudok jutalmazni.

Hívogatóan nézte az embert és látta a színe változásán, hogy ingadozik. Egy szerelmes ígéretről örvénybe zuhan, már a kezében van s vak eszköze lesz.

—Albainnak meg kell halnia!

—Értelek! — mondta Peredeo és fölakadt szemmel nézte a királyasszonyt.

—Amikor déli álmát alussza, a te dolgod, hogy ne maradjon fegyver a kezében. Pallosát lekötöd az ágya fejéhez. Úgy kössed, hogyha száz keze volna, azzal se menthesse magát.

Peredeo elszörnyedve csak bólintott. Albain meg fog halni, el fog pusztulni, mert ez a babonáztató szép asszony akarja ...

Délben mély csöndet parancsolt Rozamunda a palota körül. A gyilkos tervbe nem csúszott hiba.

Peredeo beeresztette az alvó király szobájába Helmechist. Albain hirtelen fölserkent a szendergésből és fölismerte a veszélyt.

—Megállj! — kapott a pallosa után, de az ágyfejhez kötött vasat nem tudta kirángatni.

—Hé, Peredeo, testőrök! — üvöltötte habzó szájjal. Az ajtó előtt egy ember sem moccant. Fölemelte az ágyhoz tolt lábzsámolyt és a feje elé emelte. így védte magát, hadakozott, míg egy mély

vágás érte a vállán. Iszonyú érzéssel végigborzongott rajta, hogy menthetetlenül elpusztul. Az orgyilkosnak cinkosa van és nincs ember, nincs Isten, aki megmentené.

— Testvér, ne bánts! — hördült föl könyörögve.

Helmechis lélektelenül vágta tovább. Oda-bukott a heverő elé, tíz kardcsapás érte már és nem tudott meghalni. Elcsodálkozott szemét ráfordította gyilkosára. A torkából mély sugárból ömlött a vére, fekete meleg köd kezdte beborítani az agyát. Egészen kicsire görnyedt, aztán hirtelen féltérdre emelkedett, mintha rúgó lökte volna. Így érte fején az utolsó halálos csapás.

8.

Rozamunda a palotába toborozta a Veronában lakó gepidákat. Kihozta Alboin összeszabdalt holttestét és a lépcsőkre vetette.

Mintha az elmúlt hat esztendőnek minden titkos keserősége és fájdalma egyszerre fölszakadna, mámoros örömmel üvöltöztek a gepidák a tetem körül. Végre megérték a bosszút. Taposnak az emberen, aki tüzzel és vassal kiirtotta fajukat. Most ők ülik a győzelem torát. Vér mossa le gyalázatukat. Pusztult a király és sorra jönnek mind, ezek a harácsoló longobárd urak, a félszemű Klef, a kevély Zabán, a kincséhes Wallari és Tridentium kifosztója, a sánta Eoin, Gizulf, Foroiulium ura és Alichis és a többi vérivó, telhetetlen harminc herceg és pereputtya.

De alkonyatkor rohanva jött Klef herceg a fiával, Autharival és egy csapat longobárddal. Rövid tusa után a gepidák beszorultak a palotába. A király teteme a longobárdok kezén maradt. Jajgatva vittek a megcsonkított és összetaposott holttestet.

— Add ki a kurafit, Rozamunda ... A gyilkost akarjuk! — ordították a longobárdok.

Rozamunda megjelent a várszerű palota külső falán. Pajzsot emelt maga elé és szétnézett a téren.

— Takarodjatok! Én, a királynőtök parancsolom!

Kavargás támadt az ostromlók sorában. A dühtik és gyűlöletük, mint egy eleven hullám, fölugrott a palotára.

— Pusztuljon az orgyilkos!... Öld meg Helmechist!

A ferdevállú sápadtan állt Rozamunda mögött. Nézte a halálát üvöltő, háborodott népet és megremegett, mintha csak most oszlana le róla az érzeit beborító mámor, amely gyilkot adott a kezébe. Már eszmélt, ébredezett és látta, hogy menten elvész a gyűlölet tengerében, ha gyöngeséget mutat.

Előrelépett és fedezetlenül kiállt a bástyára.

— A királyotok vagyok!

Vad hahota támadt odalent. Ez a púpos orgyilkos uralkodónak meri mondani magát! Rühes bitang, kurafi, becstelen nyavalyás — szállt a szitkok özöne és dühtől forrva kőzapot zúdítottak a bástyára.

Helmechis sápadozva hátrált.

— Klef vezeti őket — mondta fulladtan. Klef tegnap meglékelt véres fejjel tántorgott ki a palotából. Elfelejtette volna az önérzetén ejtett sértést, hogy mint Alboin bosszulója, ellenük fordul? Ez a félszemű veszedelmes ellenfél lesz! Nem azért támad ellenük, hogy bosszút álljon, de az uralmat akarja. Oh, ravasz ez a Klef, ügyesen számít. Hasznára fordítja a nép haragját. Elére állt a megtorlóknak. Gyorsan cselekedniök kell, mielőtt Klefnek sikerül a hercegeket megnyernie.

A palota erős falai közt biztonságban voltak.

A testőrökkel és Rozamunda gepida híveivel minden ostromot visszavert. De foglyai lettek a falaknak, csak az Adige felé maradt szabadon az út.

Két nap alatt tízannyira dagadt az ostromlók száma. Segélyt kell hozni valamerről. A hercegekre nem támaszkodhatnak. Csak egy ember mentheti meg őket, a holt király ellenfele, Longinus, Ravenna parancsnoka.

Peredeo éjszaka átúszott a folyón, a parton lóra kapott és elvágtatott Ravennába, hogy segélyt hozzon a tetrarchától.

Longinus szikrázó örömmel fogadta.

Peredeo egy légiót kért és indult volna nyomban, hogy fölszabadítsa az ostromlott Veronát.

— Nem lesz jó fejetlenül megrohanni Veronát — aggályoskodott Longinus. — Előbb hajót küldök, hadd legyen biztonságban a királynő. Jó kényelmes hajót küldök, hogy a kincseit is megmenthesse.

Peredeo elfogta a helytartó kapzsi tekintetét és kedve volt, hogy pusztá markával a torkának essen.

A dereglye tüstént útnak indult.

Ezalatt Veronában a longobárdok bevették a külső palotát. Alboin összeszabdalt holttestét valahogy összefércelték és nagy jajveszékélés közt eltemették az elfoglalt palotarész lépcsőzetének aljában.

Peredeo a temetés éjszakáján ért Longinus segélyhajójával Veronába. Rozamunda sietve a hajóba rakatta a kincstár aranyát és minden drágaságát. Míg a tor tartott, zavartalanul rakodhattak.

Mentette Rozamunda kincseit és vitte magával két emberét, Helmechist, akivel az ostrom alatt megeskette a palota papja és a sámsoni erejű testőrt. Már nem tudott uralkodni magán, durva paráznerők lettek úrrá rajta és lökték a mélybe. Helmechishez a bűn kötötte, a testőrhöz valami démoni testi vágyakozás.

Az utolsó pillanatban Albsuindát, Alboin kislányát is a hajóba hozta. Mintha semmitől sem tudott volna megválni, ami a megöltre emlékeztette.

A hajó gyorsan vitte őket Ravennába. A kikötőben Longinus várta magas vendégét. Fölvirágzott díszkocsin kísérte Rozamundát palotájába. El akarta kápráztatni a longobárdok királyasszonyát, akinek szépségéről legendákat hallott. A palota falait bevonatta hímzett selyem kárpitokkal és trónt állított a zászlókkal, babékoszorúkkal ékesített csarnok közepébe. A bizánci udvaronc könnyedségével fogta kézen Rozamundát és a trónhoz vezette. Ahogy szeme először beleütődött a királynő sűrű fekete éles pillantásába, mintha ígézet fogta volna.

— Milyen színtelen a bárdok dala, ha szépségedet dicsőítik — áradozott mámorosan. — Te volnál a legtündöklőbb Bizáncban, felséges asszony.

Szálás, ápolt ember volt Longinus. Ápolt a keze, a haja, az egész férfi. A húsa rózsásan viruló, kicsit kendőzte magát. Világfias biztonság áradt a lényéből. Rozamunda csodálkozva figyelte ezt a választékos gonddal öltözött, finoman fecsegő embert.

—A palotám, egész Ravenna felséged rendelkezésére áll! — hajbókolt Longinus.

—Csak egy légiót adj, hogy a lázadók ellen induljak. Klef királynak meri mondani magát. Meg kell leckéztetnem.

Longinus nagy lendülettel szétvetette mindkét karját:

— Minden katonám a tiéd! ... De most pihened kell, felséges asszony. Nehéz napok vannak mögötted.

Az esti lakomán Rozamunda újból szóvá tette az indulást. A tetrarcha meglepett arcot mutatott.

— Rossz vendéglátó vagyok talán, hogy ilyen

hamar elhagynád Ravennát? ... Nem tetszik a palotám?

—Tetszik. Kevesebb kényelemmel, kevesebb dísszel is beérem.

—Akkor bennem van a hiba. Én nem tetszem neked — bizalmaskodott a tetrarcha.

Rozamunda a szemközt ülő Helmechisre, majd Longinusra vetette tekintetét és halkan, ingerlően nevetett. Egyformán okos, egyformán nőies mind a kettő, mégis egészen más Longinus. A puhasága mögött valami kiismerhetetlen lappang. Mélyfekete szemét hosszú pillák árnyékolják, minden megnyúlt és előkelő rajta.

Kicsit megborzongott és elpirult, hogy a két férfit így összehasonlítja és magában méri, latolgatja erejüket. Szédül a vére, nyugtalan és kapkodó. Megint egy új férfi? Mi történik vele, hogy már a tekintete sem pihen? Érzései percről-percre változnak. Mohó szeme a ruhák alatt az izmok játékát kutatja; egy vágyó szemvillanás fölforrósítja ereit. Kigyúl és újra lehül. Nyeregbe szállna, hogy kivont karddal elszáguldhasson, a másik pillanatban úgy érzi, hogy halálos fáradság a földre dönti és a puszta kőpadlón napokig aludna.

Longinus hozzáhajolt és lehalkított hangon kérdezte:

— De miért is mennél? Hát nem teljes a boszszúd? Mit is keres egy ilyen ragyogó asszony vad barbárok közt!

Biztos és kényszerítő volt most Longinus. Az érkezésnél látta Rozamunda temérdek kincsét. Bizáncban is csudájára járnának a longobárd kincstár gazdagságának. Ingerlő és szédítő az aranynak, ötvösholminak ez a sokasága. Rozamunda pogányul szép, de kápráztatóbban gazdag. Meg kell szereznie mind a kettőt: az asszonyt és a kincseket! Hízélgéssel vagy árulással, bármi áron.

— A helyed itt van Ravennában, felséges asszony ... Vagy ha úgy akarod, a tiéd az Örök Város.

Rozamunda visszonozta forró pillantását. Ravennát és Rómát kínálja Longinus. Uralmat oly föld felett, melyet Alboin sohase tudott meghódítani. Neki most csak beleegyezően inteni kellene és úrnője lehetne a két városnak.

— A Vezúv boránál részegítőbb a szépséged! — tüzelt a tetrarcha.

Rozamunda haragosan fölvetette a fejét. Tetszett neki az udvaronc, a hízélgése jólesett, de nem tűrhette, hogy ilyen mohón és leplezetlenül nyúljon utána.

— Csillapodj, Longin! És vigyázz, az uram az asztalodnál ül... Nem is hinnéd, milyen hatalmas erejű. Félelmetes vívó.

Longinus lekicsinylően elhúzta a száját. Forrt az izgalomtól. Nagy tétre ment a játék, de biztosra vette, hogy nyerni fog. Rozamunda hiába dicséri előtte Helmechis erejét, a tekintete közönyös, hideg és szinte visszautasító, amikor őt nézi.

—Nincs erő, ami engem megfélemlítene! — mondta büszkén.

—Belőled a bor beszél. Ti férfiak mind oda vagytok, ha sokat ittatok.

—Ittam belőled, a szemed részegítő borából!

—Hallgass!

Rozamunda göggel felelt, de csak a hangja volt kemény. A szeme, mint valami boszorkánygyűrű, csábítóan körülfogta a férfit. És a mosolyában, amikor a hálózatra ment, Longinus biztatást és beleegyezést látott.

Másnap makacsul folytatta az ostromot.

—Egész Bizánc nevetni fog rajtad, felséges asszony, ha a púpos a közeledben marad.

—Bizánc messze van és engem nem bánt a tényérnyalók fecsegése. A púpos talpig férfi!

—Mégis hitvány vér, nem méltó hozzád! Nézd

őt és engem! Köztünk csak a különb ember marad — hat életben. Válassz engem élettársnak.

Longinus kimondta nyíltan, amit akart. Rozamunda egyre lankadtabban hallgatta. Harmadnap reggel a tetrarcha áttetsző folyadékkal teli üvegfiolát rakott az asztalra.

—Cselekedned kell, királynő! Nincs helye a huzavonának.

—Miféle mérég ez, barátom?

—Ha tíz ember ereje lakozna benne, akkor is lebírná.

Rozamunda apróra húzta szemét és e pillanatban haragos vad gyűlöletet érzett a tetrarcha iránt. Hitvány ember, hogy a tettet őreá bizza!

— Félsz a kardjától?

Longinus elvörösödve nevetett.

— Magad mondtad: félelmetes vívó ... De ne is haljon úgy, hogy valaki bünt merjen hinni! Ha méregtől pusztul, mondhatod, hogy a szíve ölte meg. Ki merne más okot kutatni.

Hirtelen elhallgatott. Látta már, hogy az aszszony szeme a fiolán maradt.

— Már azért is pusztulnia kell, mert téged akart és az övé voltál! — szólt aztán kényszerítően. — Csak magad döntheted el: királynő maradsz-e, vagy egy púpos ágyasa!

Előrehajolt és mélyen szemébe nézett az aszszonynak.

— Én téged Itália királynőjévé teszlek! Csak akarnod kell! — mondta és kiment sietve és vissza sem nézett.

Helmechis a palota fürdőjéből jött éppen és italt kívánt.

— Hozom magam — szólt Rozamunda és reszkető kézzel felkapta a fiolát.

Aztán a színültig töltött serleget a pamlagon pihenő emberhez vitte.

—Mézzel édesített bort hoztam. Jégbe van hűtve.

—Jó asszony vagy! — hálálkodott Helmechis és két kézbe fogta a serleget. — Az egészségedre iszom! És a bosszúnkra, Rozamunda!

—A magad egészségére idd!

—Ma meg kell egyeznünk a tetrarchával. Szép ez a vendégbarátság, de elvon a céltől.

—Mit akarsz?

—Azt, hogy ne késsen tovább! Láttam, hogy udvarol és hajlik a szavadra. Vedd rá, hogy kezemre bízza a légióit és megindulok Verona ellen. Megleckéztetem Klefet.

—Úgy lesz, ahogy kívánod — szólt beleegyezően Rozamunda.

Helmechis büszkén nézte. Félkarral utána nyúlt és míg ölelte, szomjas nagy kortyokkal ivott, ínye a méz édességén át hirtelen valami keserűséget érzett. Ellökte magától Rozamundát és elmeredt arccal rábámult.

—Mit adtál nekem inni?

—Ez a véged, Helmechis.

Fekete lett és felüvöltött a ferdevállú. A pillái, mint koporsófödél, úgy hullottak a szemére. A mérég már tépni kezdte belül, csikorgó dühében összeharapta fogait és kardot rántott. Rozamunda mellének szegezte.

—— Te velem halsz!

Rozamunda lélekzethalva menekülni akart, Helmechis meztelen karddal űzte vissza az ajtóból.

— A mérget megiszod, vagy leszúrlak!

Rozamunda reszketve nyúlt a pohár után.

Longinus nevét sikoltotta agyabódultan, s a kiáltás elhalt az üres palotában. A kard a torka előtt — a mérég méltóbb halál. Fogta a poharat és ivott. Helmechis hörögve bukott a lába elé. Iszonyodva nézte a görcsökben fetregőt. Percek múlva

így pusztul utána. Őrjöngve támolygott az ajtóhoz. Valami balga gondolata volt, hogy menekülhet és a kín menten elmúlik, amint kilép az ajtón. A küszöb előtt elbotlott és végigzuhant a márványpadlón.

Még volt néhány világos pillanata. Talán ez a szörnyű halál jóvá teszi egész elrontott és meggyalázott életét! Vér és pusztulás, csupa szenny és áruulás a múlt! De minden bűnre akad mentség, csak arra nem, hogy a teste árán orgyilkosokat bérelt és megölette Alboint. Egyedül kellett volna szembenézni vele!

— Alboin! — lehellte kékülő ajakkal és a palota falát látta megnyíltni és mintha szárnyak emelnék, a férfi lebegett feléje. Napégette arccal jön, rozsdabarna haja lobog a szélben és drága, varázsos erő árad róla. Fémesen villanó szemében a szerelem bűvölete ég, lehajol hozzá és fölemeli magához. Viszi ölére borítva, a szélben pernye hull, lángok forrósága csap felé, vad lovasok kiáltoznak, ég a föld és fölöttük a menny, az egész világ tüztengerré válik és Alboin menti a lángok viharából.

Egyetlen drága szerelmes embere!

— Alboin!

A szó elszállt, csak egy sóhaj volt... és meghalt...

Kint könnyű szél zúgott az utcákon, a tavasznak illatát hozta a mezők felől. A palota előtti téren ölére rakott kézzel hirtelen megállt egy fiatal asszony és csodálkozva magára nézett. Először érezte, hogy a méhében élet mozdul. Elragadtatott boldogság sütött ki arcán, valamit mormolt, a szeme könnyes lett és pirulva, szédelegve lassan tovább ment az édesen áramló tavaszi napsütésben ...

TÖRTÉNETI JEGYZETEK

A longobárdok történetére vonatkozó legrégebbi forrás az *Origó gentis Langobardorum*. Ebből, a VII. század második felében készült históriából, amely nem egyéb, mint följegyzése azoknak a hagyományoknak, melyek a longobárd nép őstörténetéről a nép között szájról-szájra szálltak, merítette Paulus Diaconus* *História Langobardorum* című munkájának a vándorlás útjára vonatkozó adatait.

E kútfők szerint a germán népközösséghez tartozó longobárdok, akiknek őshazája Skandinávia volt, még északon tanyáztak, midőn Attila nagy hadjárata megrengette Európát. Attila halála után, a hún forradalom idején, a Bohemia fennsíkjain megtelepedő longobárdok szorongatott helyzetbe kerültek. Rendkívül vitéz germán törzsek vették körül őket mindenfelől, s ezek minél közelebbi rokonok voltak egymáshoz, annál szenvedélyesebben gyűlölték egymást. Mindegyik néptörzs, fiatal erejében és telhetetlen földéhségében, csak a pillanatot leste, hogy a másikra lecsaphasson. A folyton harcban álló longobárdok, akiket észak felől a szlávok is szorongattak, délebbre vonultak a Morvamezőre.

Ezidőben, az V. század utolsó évtizedeiben, Gudeok és Klaffo királyok alatt térnek át a keresz-

* Szül. kb. 730-ban, meghalt 799 ápr. 18-án.

tény hitre. De a kereszténység még nem jelenti harcos, vad életük megszelídülését. Olyanok, mint a népvándorlás korának többi fiatal népe: ösztönösek, kegyetlenek és barbárok, túlcsonduló erejükben rombolnak, égetnek és patakzó vér jelzi vonulásuk útját. Nem ismernek még építő, csak hódító és megsemmisítő szándékot.

Wacho alatt a longobárd királyság tekintélye megszilárdul, ekkor már számottevő népe a kialakuló új Európának és az ország határa az Elba forrásvidékétől a Garamig terjed. Közvetlen déli szomszédja Pannónia, melyet a hunok szétszóródása után a keleti gótok hódítanak meg. Pannónia szűknek bizonyult a gótoknak, hatalmas uralkodójuk, Nagy Theoderik Itáliába vezeti őket és Audoin, a longobárdok tizedik uralkodója hozza királysága kezdetén, 546-ban, a longobárdokat Bohemiából és a Morvamezőről a gazdátlan Pannoniába. Ezt az új vándorlást és honfoglalást egyébként Bizánc ügyes politikája sugallotta a gepida erő ellen-súlyozásául. A hatalmas keleti birodalomnak ugyanis északon kellemetlen szomszédoknak bizonyultak az erőben növekvő gepidák, akik a gótok Itáliába vonulása után elfoglalták a Dráva-Száva között. Jusztinián császár (527—565) szólítja fel Audoint, hogy vegye birtokába Pannoniát és szorítsa sarokba a gepidákat.

Bizánc politikája bevált. Alig foglalják el a longobárdok Pannoniát, máris halálos ellenségnek tekintik a Tiszaháton, a Tiszán túl és a Dráva-Száva között megtelepedett gepidákat. Audoin germán szokás szerint párviadalra szólítja fel Thoriswinthet (Pál diakon szerint Turisindet), a gepidák királyát. A vérre szomjazó seregek fel is állnak a síkon, de nem ütköznek meg, oly szörnyű félelem szállja meg őket. A két király Isten ítéletét látja e különös eseményben és a hadak kölcsönös megfuta-

modásának hatása alatt két évi fegyverszünetre lépnek.

összeütközésre csak 551-ben kerül a sor és ebben a harcban már részt vesz Alboin herceg, az *Égő föld* hőse. Az Alboinra vonatkozó mondák ezzel a hadjáratral kezdődnek. A fiatal herceg megöli Turisend fiát, harcosává avatják, de Íratlan törvény szerint nem nyerheti el a bajnoki tett legnagyobb jutalmát: mindaddig nem ülhet királyi asztalhoz, amíg idegen királytól nem fegyvert szerez. A monda szerint ekkor indul el Alboin negyven elszánt ifjúval halálos ellenségük, Turisend udvarába a fegyverekért.

Valószínű, hogy Alboin már ezen az útnan ismerte meg Rozamundát, későbbi második hitvesét. A krónikások özvegynek mondják, ami ugyanolyan tévedés, mint önkényes évszám meghatározásaik és az eseményeknek gyakori időrendbeli felcserélése. Az egymásnak ellentmondó és túlságosan sok mondai elemmel tarkított tényekből azonban megállapítható, hogy a longobárdok és gepidák barátsága csak Audoin és Turisend életében tartott. Haláluk után Alboin és Kunimund követik őket a trónon. Közben Alboin feleségül veszi Chlodswinthát (Pál diacon szerint: Chlotsuinda), Chlotochar frank király lányát. Chlotsuinda korai halála után kéri meg Alboin Kunimundtól a leánya, Rozamunda kezét. Kunimund megvetéssel fordul el testvére gyilkosától és megtagadja kérelmét. Alboin, akiben nemzeti gyűlölet is lobog, fegyvert ragad, megrohanja Gepidiát, de vereséget szenved. 566-ban szövetségre lép Bajánnal, az avarok kánjával, Szkítia hatalmas urával és együtt támadják meg újból Kunimundot. A kezdeti középkornak ez az egyik legvérengzőbb hadjárata a gepidák teljes megsemmisítésével végződik. A gepidák egy része gazdag zsákmánnyal a longobárdok fogságába

esik, köztük Rozamunda is, akit Alboin feleségül vesz.

»568-ban Alboin, a longobárdok királya összes seregével, asszonyostul, népestül együtt elhagyván és fölégetvén hazáját, Pannoniát, elfoglalta Itáliát a tudósít Marin aventicumii püspök VI. századbeli krónikája.

A-hagyomány szerint a 90 esztendő s Narses, Jusztinián császár legnagyobb hadvezére hívta be sértődöttségében Alboint Itáliába. Hitelesen mindenestre megállapítható, hogy Narses visszavonulása utat nyitott a longobárdoknak. Longinus, az új helytartó, nem bizonyult komoly ellenfélnek. A történetírás feljegyezte azt az érdekes tényt is, hogy Alboin az avarokkal oly értelmű szerződést kötött, mely szerint, ha a longobárdok kétszáz esztendő leforgása alatt visszakövetelnék a pannóniai birtokokat, az avarok tartoznak azokat visszaadni. Valószínű, hogy az avarok iránti ellenszenvük, de még inkább Baján túlerőben lévő népétől való félelmük készítette a longobárdokat arra, a történelemben példátlan gondolatra, hogy pannóniai lakóhelyeiket fölperzseljék.

Alboin négy esztendő alatt nemcsak meghódította fél Itáliát, de oly erős birodalomnak vetette meg alapját, mely halála után még 200 esztendeig biztosította a Pó síkságán a longobárd uralmat. A népvándorlásnak, a kezdeti középkornak ez a parancsoló alakja, a gótok nagy vezetőjére, Theoderik császárra és a Gaizarik vandál királyra emlékeztet, ő is honszerző és országépítő, népek és törzsek leigázója, de egyben összeolvasztója, mint elődjei.

Rozamundát valamennyi krónikás, Pál diakon nyomán, minden rosszra hajlamos, elvetemült asszonynak írja le. A regényíró, aki lélekkutató szemmel mélyed el két hőse érzelmi világába, a

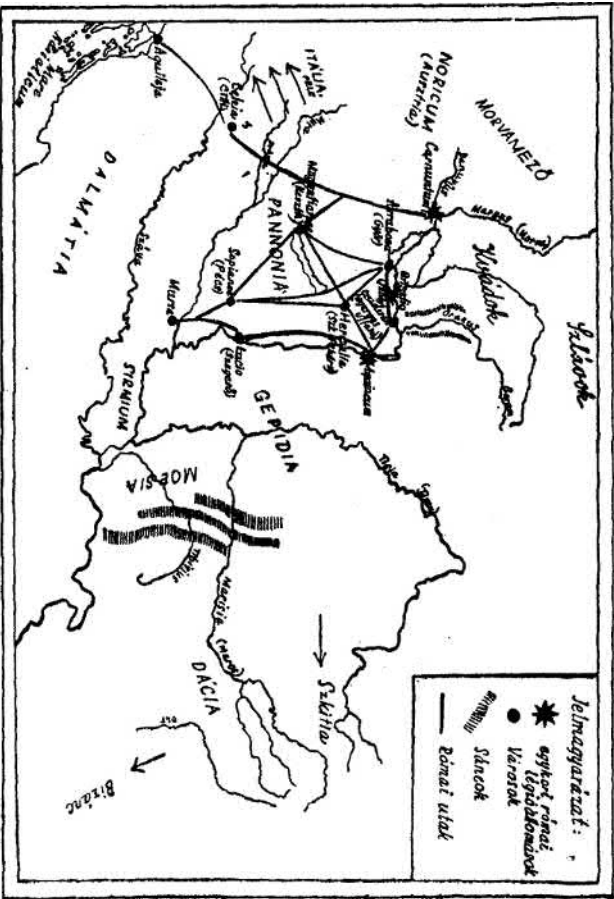
gyűlölet helyén egy bővöletesen erős, magával sodró szerelmet érez, mely csak elhamvadása után válik pusztítóvá. Rozamunda, amikor fájának bosszúlójává válik, a bibliai Juditra emlékeztet: nem egy esztendőkön át titkon táplált gyűlölet teszi felbujtóvá, hanem a női méltóságán elszenvedett sérelem. A csontpohár mondai motívumát ezért kísérli meg az írói felfogás hiteles tényként beállítani a történet keretébe.

A regény Rozamunda bűnhődésévei zárul. Paulus Diaconus azzal folytatja históriáját, hogy Longinus parancsnok Albsuindát a longobárdok kincseivel együtt Konstantinápolyba küldte a császárhoz. Konstantinápolyba küldetett Peredeo is, ahol a cirkuszban a császár és a nép mulattatására egy oroszlánal kellett megküzdenie. A cella magányában pergamentjét festő krónikás teljesnek akarja a bűnhődést és ezért a császár parancsára kitolatja Peredeo szemeit, nehogy erős ember létere még valami gonoszat elkövethessen. Ez a végső kicsengése az Alboin-mondáknak.

*

A Kárpátmedence longobárdkori térképe a túloldalon található.

A Kárpátmedence a longobárdok korában

A LONGOBÁRD KIRÁLYOK URALKODÁSÁNAK
KRONOLÓGIAI TÁBLÁJA BOROVSZKY SAMU
SZERINT:

Kr. u.

1. Agelmund	389—422
2. Lamissio	422—425
3. Leth vagy Lethu.....	425—465
4. Gildehok vagy Hildeok.....	465—476
5. Godehok vagy Gudeoc	476—488
6. Klaffo	488—493
7. Tato	493—509
8. Wacho	509—539
9. Walthari	539—546
10. Audoin	546—563
11. <i>ALBOIN</i>	563—572
12. Klef	572—574
<i>Tíz évig interregnum</i>	574—584